

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

**TÜRK CEZA KANUNU'NDA DOLANDIRICILIK
SUÇU VE NİTELİKLİ HALLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Mahmut EREN

İstanbul, 2023

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

**TÜRK CEZA KANUNU'NDA DOLANDIRICILIK
SUÇU VE NİTELİKLİ HALLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan

Mahmut EREN

2020036013

ORCID: 0000-0002-6672-2554

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan ÖZTEZEL

İstanbul, 2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türk Ceza Kanunu'nda Dolandırıcılık Suçu Ve Nitelikli Halleri” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik etik ve kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

15/06/2023

Mahmut EREN

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

15.06.2023

Enstitümüz *Hukuk* Anabilim Dalı *Kamu Hukuku* Programı Yüksek Lisans öğrencilerinden 2020036013 numaralı **Mahmut EREN**'in "İstanbul Beykent Üniversitesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak Enstitümüze teslim ettiği "*Türk Ceza Kanununda Dolandırıcılık Suçu ve Nitelikli Halleri*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 30/05/2023 tarih ve 2023/22 sayılı toplantısında seçilen ve On-line toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince 45 dakika süre ile Zoom programı aracılığıyla on-line olarak aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "*OY BİRLİĞİ*" ile "*KABUL*" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr.Üyesi As*** ÖZ***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi İb*** KO***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr.Öğr.Üyesi Gü*** Ha*** UL***
(Bahçeşehir Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Mahmut EREN
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan ÖZTEZEL
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans Tezi, 2023
Alanı : Kamu Hukuku
Anahtar Kelimeler : Dolandırıcılık, dolandırıcılık suçunda hile, dolandırıcılık suçunun nitelikli halleri, aldatıcı eylem

ÖZ

TÜRK CEZA KANUNU'NDA DOLANDIRICILIK SUÇU VE NİTELİKLİ HALLERİ

Mülga TCK ve 5237 sayılı TCK kapsamında malvarlığı aleyhine işlenen suçlardan olan dolandırıcılık, malvarlığına karşı işlenen suçlardan olmakla, mağdurun irade sakatlığına sebebiyet verecek hileli eylemlerde bulunulması suretiyle haksız menfaat temin edilmesi eylemidir. Çalışmamız kapsamında, dolandırıcılık suçunun farklı ülkelerdeki düzenlemelerine, diğer bazı suç ve kabahatler ile karşılaştırılmasına, suçun temel unsurlarına ve nitelikli hallerine ilişkin inceleme ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. TCK kapsamında yer alan dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerine ilişkin sistematik bir düzenleme mevcut olmamakla, bazı nitelikli haller açısından failin kastının, bazıları açısından fail tarafından suçun işlenmesinde araç olarak kullanılan vasıtanın, bazı hallerde ise mağdurun konumu ve vasfının esas alındığı görülmektedir. Dolayısıyla, çalışmamızda dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinin de bu yönde değerlendirilmesi söz konusudur. Ayrıca, dolandırıcılık suçunun muhakeme usulüne, şahsi cezasızlık ve cezanın azaltılması gerektiren haller de çalışmamız kapsamında ayrıca irdelenmiştir.

Name and Surname: Mahmut EREN
Supervisor : Dr. Lecturer Aslıhan ÖZTEZEL
Degree and Date : Master Thesis
Major : Public Law
Key Words : Fraud, deception in fraud, qualified forms of fraud, deceptive action

ABSTRACT

THE CRIME OF FRAUD AND ITS QUALIFIED CONDITIONS IN TURKISH CRIMINAL LAW

Fraud, which is one of the crimes committed against property within the scope of the repealed TPC and TPC numbered 5237, is an act of obtaining unfair advantage by committing fraudulent actions that will cause the victim's will power disability. Within the scope of our study, the regulations of the fraud crime in different countries, its comparison with some other crimes and misdemeanors, the basic elements of the crime and its qualified forms have been examined and evaluated. While there is no systematic regulation regarding the qualified cases of the fraud crime within the scope of the TPC, it is seen that the intent of the perpetrator in some qualified cases, the means used by the perpetrator as a tool in committing the crime in some cases, and the position and qualification of the victim in some cases. Therefore, in our study, it is also possible to evaluate the qualified forms of fraud crime in this direction. In addition, cases that require the trial procedure of fraud crime, personal impunity and reduction of punishment are also examined within the scope of our study.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

KISALTMALAR	v
SÖZLÜK.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BASİT DOLANDIRICILIK SUÇU VE UNSURLARI

A.DOLANDIRICILIK SUÇU VE UNSURLARI	2
1. DOLANDIRICILIK SUÇU VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	2
1.1. Tarihçesi	6
1.2. 5237 Sayılı TCK Düzenlemesi.....	8
2. DOLANDIRICILIK SUÇUNUN MUKAYESELİ HUKUKTAKİ FARKLI DÜZENLEMELERİ	10
3. DOLANDIRICILIK SUÇUNUN DİĞER BAZI SUÇ VE KABAHAATLERLE KARŞILAŞTIRILMASI	12
3.1. Dolandırıcılık ve Hırsızlık Suçu	12
3.2. Dolandırıcılık ve Güveni Kötüye Kullanma Suçu.....	15
3.3. Dolandırıcılık ve Yağma Suçu	17
3.4. Dolandırıcılık ve Nüfuz Ticareti Suçu	19
3.5. Dolandırıcılık ve İrtikâp Suçu	21
3.6. Dolandırıcılık ve İhaleye Fesat Karıştırma Suçu.....	23
3.7. Dolandırıcılık ve Zimmet Suçu	25
3.8. Dolandırıcılık ve Dilencilik Suçu	26
3.9. Dolandırıcılık ve Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu.....	28
3.10. Dolandırıcılık ve Bilişim Sistemine Girme ve Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme Suçları	30

B.DOLANDIRICILIK SUÇUNUN UNSURLARI.....	33
1. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ YARAR	33
2. MADDİ UNSUR.....	34
2.1. Kanunilik Unsuru ve Suçun Maddi Konusu.....	34
2.2. Fiil.....	36
2.3. Nedensellik Bağı	45
2.4. Netice	46
2.5. Fail	47
2.6. Mağdur	51
3. MANEVİ UNSUR.....	54
4. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU.....	57
5. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ HALLERİ.....	61
5.1. Teşebbüs	61
5.2. İştirak	62
5.3. İçtima	63

İKİNCİ BÖLÜM

DOLANDIRICILIK SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ

A.SUÇUN İŞLENİŞİNDEN, MAĞDURUN VASFINDAN FAİL İLE MAĞDUR ARASINDAKİ İLİŞKİDEN KAYNAKLANAN UNSURLAR. 66	
1. SUÇUN MAĞDURUNDAN KAYNAKLI NİTELİKLİ HALLER.....	66
1.1. Dini İnanç ve Duyguların İstismar Edilmesi Suretiyle Dolandırıcılık	66
1.2. Kişinin İçinde Bulunduğu Tehlikeli Durum Veya Zor Şartlardan Yararlanmak Suretiyle Dolandırıcılık.....	74
1.3. Kişinin Algılama Yeteneğinin Zayıflığından Yararlanmak Suretiyle Dolandırıcılık	80
1.4. Kamu Kurum Ve Kuruluşlarının Zararına Dolandırıcılık	85
2. SUÇUN İŞLENMESİNDE KULLANILAN ARAÇTAN KAYNAKLI NİTELİKLİ HALLER	90
2.1. Kamu Kurum ve Kuruluşlarının, Kamu Meslek Kuruluşlarının, Siyasi Parti, Vakıf veya Dernek Tüzel Kişiliklerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık.....	90

2.2. Bilişim Sistemlerinin, Banka Veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık	98
2.3. Basın ve Yayın Araçlarının Sağladığı Kolaylıktan Yararlanmak Suretiyle Dolandırıcılık	106
3. FAİLİN MESLEKİ FAALİYETİNDEN KAYNAKLI NİTELİKLİ HALLER	109
3.1. Tacir veya Şirket Yöneticisi Olan ya da Şirket Adına Hareket Eden Kişilerin Ticari Faaliyetleri Sırasında; Kooperatif Yöneticilerinin Kooperatifin Faaliyeti Kapsamında Dolandırıcılık.....	109
3.2. Serbest Meslek Sahibi Kişiler Tarafından, Mesleklerinden Dolayı Kendilerine Duyulan Güvenin Kötüye Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık	114
4. FAİLİN KASTINDAN KAYNAKLI NİTELİKLİ HALLER	118
4.1. Banka veya Diğer Kredi Kurumlarınca Tahsis Edilmemesi Gereken Bir Kredinin Açılmasını Sağlamak Maksadıyla Dolandırıcılık.....	118
4.2. Sigorta Bedelini Almak Maksadıyla Dolandırıcılık	124
5. SUÇA KONU HİLENİN TÜRÜNDEN KAYNAKLI NİTELİKLİ HAL....	129
5.1. Kişinin, Kendisini Kamu Görevlisi veya Banka, Sigorta ya da Kredi Kurumlarının Çalışanı Olarak Tanıtması veya Bu Kurum ve Kuruluşlarla İlişkili Olduğunu Söylemesi Suretiyle Dolandırıcılık.....	129
5.2. Kamu Görevlileriyle İlişisinin Olduğundan, Onlar Nezdinde Hatırı Sayıldığından Bahisle ve Belli Bir İşin Gördürüleceği Vaadiyle Dolandırıcılık	133
6. SUÇ KONUSU EYLEMİ GERÇEKLEŞTİREN KİŞİ SAYISINA YÖNELİK NİTELİKLİ HAL: DOLANDIRICILIK SUÇUNUN ÜÇ VEYA DAHA FAZLA KİŞİ TARAFINDAN YA DA ÖRGÜTLÜ SUÇ OLARAK İŞLENMESİ	137
A.DOLANDIRICILIK SUÇUNUN DAHA AZ CEZAYI GEREKTİREN HALİ	138
1. BİR HUKUKİ İLİŞKİYE DAYANAN ALACAĞIN TAHSİLİ AMACIYLA DOLANDIRICILIK SUÇU	138

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
BASİT VE NİTELİKLİ DOLANDIRICILIK FİİLLERİNDE CEZANIN	
BELİRLENMESİ ESASLARI	
A.ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEPLERİ VEYA CEZADA İNDİRİM	
YAPILMASINI GEREKTİREN ŞAHSİ SEBEP	141
1. ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEPLERİ	141
2. CEZADA İNDİRİM YAPILMASINI GEREKTİREN HAL	143
3. ETKİN PİŞMANLIK	143
B.SUÇUN MUHAKEME USULÜ	
1. MUHAKEME USULÜ	145
2. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME	147
SONUÇ	149
KAYNAKÇA.....	157

KISALTMALAR

ACK	: Alman Ceza Kanunu
a.g.e.	: adı geçen eser
bkz.	: bakınız
CD.	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
E.T.	: Erişim Tarihi
İCK	: İtalyan Ceza Kanunu
m.	: madde
PTT	: Posta, Telefon, Telgraf
s.	: sayfa numarası
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

SÖZLÜK

Fail : Yapan, Eden

Müeyyide : Yaptırım; destek; hukuk kurallarının uygulanmasını sağlamak ve zorlamak için yasalara konulan hükümler; bir kuralın emir ve yasaklarına uyulmadığı zaman karşılaşılabacak olan tepkidir.

Mülga : Varlığı sona eren, kaldırılan ve kapatılan manalarına gelmektedir.

Zilyetlik : Mal sahibinin kullanım durumuna bakılmaksızın mülk sahibinin mal üzerindeki hakimiyet hakkına zilyetlik denir.

GİRİŞ

Günümüz sanayi toplumlarında mülkiyet bilincinin gelişmesi ve aynı zamanda teknolojik ilerlemeler, küreselleşme, ekonomik kriz gibi faktörler gözetildiğinde, dolandırıcılık eylemlerinin dünya çapında önlenemez bir sorun teşkil ettiği aşikârdır. Zira kişilerin hiçbir emek ve çaba sarf etmeksizin başkalarının malvarlığından menfaat temin etmeye çalışması tarihin hemen her döneminde karşımıza çıkmaktadır.

Kanun koyucu tarafından hukukun evrensel ilkelerinin esas alınması suretiyle toplum nezdinde bireylerin hak ve değerlerinin korunması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda ceza kanunlarımız kapsamında koruma altına alınan haklardan olan malvarlığı hakkına yönelik işlenen suçların cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusudur. Malvarlığına karşı işlenen suçlardan biri olan dolandırıcılık suçu, Türk Ceza Kanunu (TCK) madde 157 ve devamı hükümleri kapsamında hükme bağlanmış olmakla, çalışmamız kapsamında da dolandırıcılık suçunun temel ve nitelikli hallerine ilişkin kanun metninde yer alan düzenlemeler değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın amacı, günümüzde oldukça sık işlenen suçlardan olan dolandırıcılık suçu ve nitelikli hallerinin güncel Yargıtay kararları ışığında değerlendirilmektir. Bu kapsamda, çalışmamız ışığında ilgili suç kapsamında gerek doktrinde gerekse uygulamada tartışmalı olan hususlar ele alınmıştır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kapsamında, dolandırıcılık suçunun kavramsal çerçevesi, mukayeseli hukuktaki farklı düzenlemeleri ve diğer bazı suç ve kabahatlerle karşılaştırılması ve suçun unsurları incelenmiştir.

İkinci bölüm kapsamında ise, dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerine ilişkin doktrinde yer alan tartışmalara yer verilmiş olmakla, her bir nitelikli hale ilişkin güncel Yargıtay kararları değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölüm kapsamında ise, dolandırıcılık suçu açısından şahsi cezasızlık sebepleri, cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler, etkin pişmanlık ve suçun muhakeme usulüne ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BASİT DOLANDIRICILIK SUÇU VE UNSURLARI

A. DOLANDIRICILIK SUÇU VE UNSURLARI

1. DOLANDIRICILIK SUÇU VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Dolandırıcılık, kelime itibarıyla “bir kimseyi aldatmak suretiyle parasını ya da malını elde etmek” şeklinde tanımlanmaktadır¹. Hukuki açıdan ise dolandırıcılığı, başkasının hüsnüniyetinden faydalanmak maksadıyla yanıltıcı hareketlerde bulunarak zararına sebebiyet vermek suretiyle menfaat temini olarak tanımlayabiliriz².

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin bir hukuk devleti olduğu gözetildiğinde, kanun koyucu tarafından hukukun evrensel ilkeleri gözetilerek meşru, adil ve insan haklarının esas alındığı bir hukuk sisteminin benimsenmesi gerekmektedir³. Bu bakımdan, devlet tarafından kişilere hukuki açıdan güvence temin edilmesi, maddi anlamda hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir⁴. Hukuk devleti ilkesi gereğince, kişilerin yaşamlarına, vücut bütünlüğüne, şerefine, şahsi yaşamlarına yönelik hak ihlallerinin devlet tarafından cezalandırılması söz konusu iken, ayrıca kişilerin malvarlığına yönelik yapılan eylemlerin de bu kapsama dâhil edilmesi söz konusudur⁵.

Mülkiyet hakkı, T.C. Anayasası’nın 35. Maddesi⁶ ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek Protokol’ün 1. maddesi⁷ ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 17. maddesi⁸ kapsamında güvence altına alınmıştır. Dolandırıcılık suçunun hem malvarlığına hem de kişilik haklarından olan irade özgürlüğüne yönelik tehdit

¹ Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> (E.T. 02.12.2022)

² Eyüp Sabri Yarmalı, Selçuk Alp, Hukuk Terimleri Sözlüğü (1. Baskı), Türkmen Kitapevi, İstanbul, 2011, s. 185

³ Namık Kemal Öztürk, Anayasa Hukuku (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 60

⁴ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler (16. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 48-49

⁵ Sedat Bakıcı, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1 (1. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 212

⁶ T.C. Anayasası m. 35: “Herkes mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.”

⁷ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek Protokol madde 1 hükmü kapsamında, “Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasa da öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.” hükmü yer almaktadır.

⁸ İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi m. 17: “Herkesin, tek başına ya da başkalarıyla ortaklık içinde, mülkiyet hakkı vardır. Kimse mülkiyetinden keyfi olarak yoksun bırakılamaz.”

oluşturması hasebiyle, bahse konu suça yönelik cezai yaptırımların uygulanması, kişilerin ihkak-ı hak kurumuna başvurmalarının önlenmesi açısından oldukça önem arz etmektedir. Nitekim kişilerin kendi haklarını kendilerinin elde etme yetkileri olan ihkak-ı hak, tüm çağdaş toplumlarca yasaklanmıştır⁹. Dolayısıyla, dolandırıcılık suçuna ilişkin kanuni düzenlemelerin yapılması ile toplum gerçekliğine aykırılık teşkil etmeksizin söz konusu suçun cezai müeyyideye tabi tutulması gerekmektedir.

Mevzuatımızda dolandırıcılık suçuna yönelik kanun sistematığı irdelendiğinde, bahse konu suçun yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Cürümler" başlıklı İkinci Kitabın "Onuncu Bap" başlıklı "Mal Aleyhinde Cürümler" bölümünün üçüncü faslında yer aldığı görülmektedir. 5237 sayılı TCK düzenlemesinde ise, dolandırıcılık suçuna ilişkin düzenleme, "Özel Hükümler" başlıklı İkinci Kitabın "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı İkinci Kısımının "Malvarlığına Karşı Suçlar"¹⁰ başlıklı Onuncu Bölümü'nde yer almaktadır. Yürürlükteki işbu kanunun sistematığı irdelendiğinde, dolandırıcılık suçunun kişilere yönelik suç vasfını haiz olduğu ve kişilerin malvarlığının korunmasına ilişkin bir suç niteliğindedir.

Malvarlığı aleyhine işlenen suçlara yönelik kanuni düzenlemenin yapılmasındaki maksat, kişilerin sahip oldukları malvarlığı değerlerinin devlet tarafından güvence altına alınması ve bu değerlere yönelik menfaat dengesinin korunmasıdır¹¹. Bu noktada, kişilerin malvarlığında herhangi bir azalmanın meydana gelmesi ya da söz konusu malvarlığının zayi olması durumunda, ceza normunda öngörülen cezai müeyyidenin uygulanması söz konusudur. Ancak bu noktada belirtmemiz gerekir ki, malvarlığına karşı suçlar açısından yalnızca hukuki manada bir zararın mevcut olması halinde¹² bahse konu yaptırımlar gündeme gelmektedir. Zira

⁹ Ömer Anayurt, Anayasa Hukuku: Genel Kısım (Temel İlkeler, Kavram ve Kurumlar) (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 274

¹⁰ Dolandırıcılığın yanı sıra hırsızlık, yağma, mala zarar verme, hakkı olmayan yere tecavüz, güveni kötüye kullanma, bedelsiz senedi kullanma, hileli iflas, taksirli iflas, karşılıksız yararlanma, şirket ve kooperatifler hakkında yanlış bilgi, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi, bilgi vermeme suçları da malvarlığına karşı suçlardandır.

¹¹ R. Yılmaz Yazıcıoğlu, Hırsızlık Suçunun Malvarlığına Karşı İşlenen Bazı Benzer Suçlardan Ayırımı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 19, 2, 2013, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/811268>, (E.T. 25.09.2022), s. 760

¹² Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısım (1. Baskı), Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, s. 131; Behiye Eker Kazancı, İlker Zeyrek, TCK'da Dolandırıcılık Suçu, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi

malvarlığına ilişkin fiillerin genel olarak özel hukuk kapsamında hukuki yaptırıma tabi tutulması kural iken, istisnai hallerde cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusudur¹³. Bunun nedeni ise, bir başkası tarafından kişilerin rızası olmaksızın cebir, hile veya tehdit gibi iradeyi sakatlayıcı eylemler sergilenerek mülkiyet hakkına yapılan tecavüzlere karşı özel hukuk yaptırımlarının yetersiz kalması ve toplumsal kaybının önlenmesidir¹⁴. Dolayısıyla malvarlığına karşı suçlara ilişkin düzenleme yapılması ile kişilerin korunması amaçlanmaktadır¹⁵.

Malvarlığına ilişkin suçlar yönünden 1926 tarihli ve 765 sayılı TCK düzenlemesine bakıldığında, bu düzenlemenin 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu (İCK) olan Zanardelli Kanununda yer alan “Mülkiyete Karşı Suçlar” esas alınarak yapıldığı söylenebilir¹⁶. 1889 tarihli İCK düzenlemesinin kaldırılarak yerine 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunu olan Rocco Kanunu’nda “Malvarlığına Karşı Suçlar” başlığı altında yeniden düzenlenmesinin ışığında, 765 sayılı TCK kapsamında yer alan düzenlemenin yerine 5237 sayılı TCK kapsamında bahse konu suçların “Malvarlığına Karşı Suçlar” başlığı altında toplanması söz konusudur¹⁷. 1889 tarihli İCK’da yapılan değişikliğin akabinde, 1930 tarihli İCK kapsamında “Malvarlığına Karşı Suçlar” başlığı altında düzenleme yapılması yerinde bir düzenlemedir¹⁸. Nitekim söz konusu sistematüğün ceza kanunumuzca da benimsenmesi ile birlikte, mülkiyet kavramından daha genel bir kavram olan malvarlığı teriminin uygulamada ekonomik değer taşımayan malvarlıklarına ilişkin daha kapsayıcı olduğu aşikârdır. Zira mülkiyet kavramı, kelime itibariyle kişinin bir mal üzerinde şartsız koşulsuz tasarruf yetkisini kullanabilmesini sağlayan aynı hak olmakla¹⁹, malvarlığı terimi ise kişinin hâkimiyetinde bulunan mali değeri olan haklardan ve mükellefi olduğu borçların bütünü²⁰ ifade etmektedir. Hal

Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, 21, Özel S., 2019, <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/322157>, (E.T. 15.09.2022), s. 520

¹³ Sulhi Dönmezer, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler (14. Baskı), Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 1995, s. 278

¹⁴ Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler (12. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 376

¹⁵ Mustafa Ruhi Erdem, Durmuş Tezcan, Rifat Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (19. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 736

¹⁶ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 519

¹⁷ Toroslu, a.g.e., s. 128

¹⁸ Soyaslan, a.g.e., s. 376

¹⁹ Bu yönde bkz. Yarmalı, Alp, a.g.e., s. 505

²⁰ Yarmalı, Alp, a.g.e., s. 505

böyle olunca, malvarlığının mülkiyeti de içine alan bir kavram olması hasebiyle²¹, kanun koyucu tarafından malvarlığı teriminin tercih edilmiş olmasının yerinde bir düzenleme olduğu söylenebilir.

TCK kapsamında malvarlığına karşı suçların tasnifinin, suçla korunan değer veya menfaat temin edilen kişiye göre yapılmakla, bu yönden İCK ile benzerlik göstermektedir²². Zira ceza kanunumuz kapsamında şahıslara ait malvarlığı haklarına karşı işlenen suçlar ile kamu zararına ve ekonomik menfaatlerine karşı işlenen suçlar farklı yerlerde düzenlenmiştir²³. Ayrıca, İCK düzenlemesinden farklı olarak, TCK’da malvarlığına karşı işlenen suçlarda elde edilen menfaatin haksız olması hususunda herhangi bir hükme yer verilmiş olmamakla, ayrıca suçtan elde edilen menfaatin haklı olması hali bile cezai müeyyideye tabi tutulmuştur²⁴. 1989 tarihli İşveç Ceza Kanunu kapsamında, malvarlığına karşı suçlar ayrı bölümlerde yer almakla²⁵, bu yönde TCK’dan farklı bir kanun sistematığının tercih edildiği söylenebilir. Alman Ceza Kanunu’nda ise suçla korunan değer kişilerin mülkiyet hakkından doğan hâkimiyet yetkisidir²⁶.

Doktrinde malvarlığına karşı suçlara yönelik geniş ve dar anlamda malvarlığına karşı suçlar olmak üzere ikili bir ayrıma gidilmiştir. Bu kapsamda, suça konu eylem neticesinde muhtemel ancak zaruri olmayan bir zararın oluşması halinde geniş anlamda malvarlığına karşı suçlar; dolandırıcılık suçundaki gibi başkasına ait bir malvarlığı aleyhine zarara sebebiyet verilmesinin zaruri olduğu hallerde ise dar anlamda malvarlığına karşı suçlardan bahsedilir²⁷. Yine doktrinde, malvarlığına karşı suçlara ilişkin fail tarafından malvarlığında herhangi bir zarara sebebiyet verilmesinin

²¹ Gökhan Taneri, Hırsızlık ve Hırsızlık Suçlarında İspat ve Sübut (1. Baskı), Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 19

²² Fulya Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, s. 27

²³ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 27

²⁴ Toroslu, a.g.e., s. 133

²⁵ İlgili kanunun ikinci kısmının sekizinci bölümünde hırsızlık, cebir ve şiddetle hırsızlık, diğer hırsızlık suçları; dokuzuncu bölümünde dolandırıcılık ve benzeri diğer suçlar, onuncu bölümünde güveni kötüye kullanma ve benzeri diğer suçlar, on birinci bölümde borçlar ile ilgili suçlar, on ikinci bölümde ise zarar suçları düzenlenmiştir. Bu hususta bkz. Dönmezer, a.g.e., s. 276

²⁶ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 27

²⁷ Mert Asker Yüksektepe, Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri ve Yargıtay İlamları ile Dolandırıcılık (1. Baskı), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018, s. 26

yanı sıra, söz konusu zarar neticesinde elde ettiği menfaati şahsına veya bir başkasına temin edip etmediği hususu da önem arz etmektedir²⁸.

Dolandırıcılık suçu, malvarlığına karşı suçların en yaygın türü olmakla, bunun nedeni olarak ticari gelişmeler ve kişilerde yağma dürtüsü gösterilebilir²⁹. Bahse konu suçun dünya genelinde ahlaki açıdan yoz olan toplumlarda daha fazla rastlanan bir suç olması³⁰ hususu gözetildiğinde, kanun koyucu tarafından söz konusu suç normunun toplumsal gerçekliğe uygun olarak revize edilmesi gerekmektedir. Dolandırıcılık eylemi kapsamında, faillerce hileli hareketlerde bulunulmak suretiyle kişilerin tecrübe, bilgi ve dikkat eksikliğinden menfaat sağlamak amaçlanmaktadır³¹. Dolayısıyla dolandırıcılık suçunda, malvarlığı aleyhine işlenen diğer suçların aksine, aldatma unsuru mevcuttur³². Doktrindeki bir görüşe göre, bahse konu dolandırıcılık suçunun bir diğer farkı ise fail tarafından mağdurun hileli hareketlerde bulunularak rızasının elde edilmesidir³³.

Çalışmamızın bu bölümünde, öncelikle dolandırıcılık suçunun tarihçesine yer verilecek olup, dolandırıcılık suçuna ilişkin 765 sayılı TCK düzenlemesi, akabinde 5237 sayılı TCK kapsamında yer alan dolandırıcılık suçuna ilişkin düzenlemesi değerlendirilecektir.

1.1. Tarihçesi

Malvarlığı suçlarına karşı işlenen suçların, en başta yalnızca özel hukuktan doğan tazminat yükümlülüğü ile müeyyideye tabi tutulması söz konusu iken, bahse konu cürümlerin bünyesinde cebir unsurunu barındıran yağma eylemleri, Roma Hukuku ve Yunan toplumunda toplumsal bir sorun teşkil etmekte idi³⁴.

²⁸ Erdem, Tezcan, Önok, a.g.e., s. 736

²⁹ Toroslu, a.g.e., s. 178

³⁰ Çetin Yılmaz, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, s. 7

³¹ Uğur Arslan, Sigorta Dolandırıcılığı Suçu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 130, 2017, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-130-1656>, (E.T. 10.09.2022), s. 95

³² Arslan, a.g.e., s. 95

³³ Fulya Korkmaz, Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 69. 3, 2020, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1474978>, (E.T. 15.08.2022), s. 1417

³⁴ Dönmezer, a.g.e., s. 276

Dolandırıcılık suçuna yönelik ilk düzenlemelere Roma hukuku döneminde rastlanılmakta ise de³⁵, doğrudan bahse konu suça karşılık herhangi bir düzenleme yer almamaktadır³⁶. Roma hukuku kapsamında, dolandırıcılık eylemi furtum suçu, öncelikle çalınan taşınır mallara yönelik bir suç iken, daha sonraları ise herhangi bir malın, kullanma veya mal üzerinde tasarrufta bulunma yetkisinin hileli hareketler sergilenerek ve haksız menfaat edinilmesi şeklinde suçun kapsamı genişletilmiştir³⁷. Furtum suçunun dolandırıcılık suçunu da kapsadığından bahisle, ayrıca hırsızlık ve güveni kötüye kullanma suçlarına yönelik bir norm olduğu söylenebilir³⁸.

Öte yandan, sahtekârlık eylemine yönelik olarak Roma hukuku kapsamında “falsum” kavramına yer verilmiş olmakla, bu suç düzenlemesinin ceza normu olmasından ziyade özel hukuk normu olduğuna ilişkin görüş mevcuttur³⁹. Furtum ve falsum suçları açısından tali norm vasfını haiz olan “stellionatus” suçu ise dolandırıcılık suçu ile ilintili olmayan⁴⁰ ve falsum suçu haricindeki bünyesinde hile unsuru barındıran eylemlere yöneliktir⁴¹.

Germen hukuku kapsamında her ne kadar bünyesinde hile unsuru barındıran eylemlerin cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusu olsa da, yalnızca 18. Yüzyılda yalan vasıtasıyla işlenen ve ayrıca malvarlığı hakları dışında bazı haklara ilişkin dolandırıcılık eylemleri de suç teşkil etmiştir⁴². Ancak yine de Germen hukuku kapsamında dolandırıcılık cürmüne ilişkin ayrı bir suç tipinin mevcudiyeti söz konusu değildir⁴³.

Dolandırıcılık suçu kapsamında, Avrupa hukukundaki ilk kanuni düzenleme, 1791 tarihli Fransız Ceza Kanunu’nun 35. Madde hükmüdür. Günümüzdeki dolandırıcılık suçunun tam karşılığı olan suç normu, 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu

³⁵ Bu hususta bkz. Erdem, Tezcan, Önok, a.g.e., s. 864

³⁶ Esra Yırtımcı, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2010, s. 6

³⁷ Nurşen Selen Agin, Türk Ceza Hukuku’nda Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçu (TCK md. 158/1-f), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2020, s. 46-47

³⁸ Yüksektepe, a.g.e., s. 26

³⁹ Bu hususta bkz. Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, s. 3

⁴⁰ Soyaslan, a.g.e., s. 439

⁴¹ İrem Beril Metin, Dolandırıcılık Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m. 158/1), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2020, s. 4

⁴² Dönmezer, a.g.e., s. 367

⁴³ Soyaslan, a.g.e., s. 439

madde 405 hükmü kapsamında hükme bağlanmıştır⁴⁴. İslam ve Osmanlı hukukunda ise dolandırıcılık cürmüne yönelik doğrudan bir düzenleme yer almamakla⁴⁵, diğer malvarlığı suçlarına yönelik cezai müeyyideler öngörülmüştür⁴⁶.

1.2. 5237 Sayılı TCK Düzenlemesi

5237 sayılı TCK kapsamında dolandırıcılık suçu ve daha ağır ve daha az cezayı gerektiren hallerine ilişkin düzenleme yer almakta olup, ilgili kanunun 157. Maddesinde⁴⁷ dolandırıcılık suçunun temel haline ilişkin hüküm yer almaktadır. Bahse konu düzenleme kapsamında, mülga 765 sayılı TCK'nın aksine hilenin kişiyi kandırabilecek nitelikte olması koşuluna yer verilmemiş ve ayrıca desise kavramı da kanun metnine dâhil edilmemiştir. Kelime anlamı itibarıyla hile kavramının desise kavramını kapsayıcı nitelikte olduğu gözetildiğinde, söz konusu düzenlemenin yerinde olduğu söylenebilir. Ayrıca 5237 sayılı TCK kapsamında, dolandırıcılık eyleminin temel haline ilişkin cezai müeyyidelerin ağırlaştırıldığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak, toplum nezdinde dolandırıcılık eylemlerinin işlenmesi hususunda caydırıcılığı arttırmak ve kamu güveninin sağlanmasını gösterebiliriz.

5237 sayılı kanun kapsamında, mülga TCK'da yer almayan daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hallere ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Dolandırıcılık eyleminin daha ağır cezalandırmayı gerektiren nitelikli halleri madde 158/1⁴⁸

⁴⁴ Soyaslan, a.g.e., s. 439

⁴⁵ Bu hususta bkz. Metin, a.g.e., s. 4

⁴⁶ Bakıcı, a.g.e., s. 213

⁴⁷ 5237 s. TCK m 157: “Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir.”

⁴⁸ 5237 s. TCK m 158/1: “Dolandırıcılık suçunun;

a) Dinî inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle,
b) Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle,
c) Kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle,
d) Kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle,
e) Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak,
f) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle,
g) Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle,
h) Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında,
i) Serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle,
j) Banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla,
k) Sigorta bedelini almak maksadıyla,

kapsamında yer almakta, kişinin dini inancının ve duygularının fail tarafından suiistimal edilerek dolandırıcılık eylemi kanun kapsamına dâhil edilmiştir. Öte yandan, mülga TCK madde 504/3 kapsamında yer alan failin Posta Telefon Telgraf (PTT) işletmesinin kitle iletişim vasıtalarının aracı olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık eylemine ilişkin yer alan düzenlemeden farklı olarak, failin basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanması suretiyle dolandırıcılık eyleminde bulunmasına ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Yine 765 sayılı TCK madde 504/4 kapsamında, failin “*Yurt dışında iş bulmak, ikamet izni veya vize almak bahanesiyle*” ve 504/6 hükmü kapsamında “*Bir kimseyi askerlikten tamamen veya kısmen kurtarmak bahanesiyle*” dolandırıcılık eylemini gerçekleştirilmesi kanun kapsamı dışında tutulmuştur. Kanımızca bahse konu nitelikli hallerin fail tarafından gerçekleştirilmesi halinde, failin yeni TCK madde 157 kapsamındaki dolandırıcılık eyleminin temel haline ilişkin yer alan düzenleme kapsamında cezalandırılması söz konusu olmaktadır.

5237 sayılı TCK kapsamında dolandırıcılık suçunun daha ağır cezayı gerektiren bir diğer nitelikli haline madde 158/2 hükmünde⁴⁹ yer verilmiş olmakla, mülga TCK kapsamında yer almamakta idi. Bahse konu düzenleme her ne kadar nüfuz ticareti suçu ile benzerlik gösterse de, her iki suç tipinin farklı unsurları mevcuttur. Çalışmamızın birinci bölümünde yer alan dolandırıcılık suçunun diğer bazı suç tipleriyle kıyaslanması bölümünde her iki suç tipine yönelik incelemede bulunulacaktır.

l) (Ek: 24/11/2016-6763/14 md.) Kişinin, kendisini kamu görevlisi veya banka, sigorta ya da kredi kurumlarının çalışanı olarak tanıtması veya bu kurum ve kuruluşlarla ilişkili olduğunu söylemesi suretiyle,

İşlenmesi halinde, üç yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/19 md.; Değişik: 3/4/2013-6456/40 md.) Ancak, (e), (f), (j), (k) ve (l) bentlerinde sayılan hâllerde hapis cezasının alt sınırı dört yıldan, adli para cezasının miktarı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamaz”

⁴⁹ 5237 s. TCK m. 158/2: “Kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle aldatarak, başkasından menfaat temin eden kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”

2. DOLANDIRICILIK SUÇUNUN MUKAYESELİ HUKUKTAKİ FARKLI DÜZENLEMELERİ

Alman hukukunda, dolandırıcılık suçuna ilişkin kanuni düzenleme, 1871 tarihli Alman Ceza Kanunu'nun (ACK) 263. Madde⁵⁰ hükmünde düzenlenmiştir. İlgili hüküm kapsamında, fail tarafından elde edilen menfaatin hukuka aykırı olması hususu ayrıca belirtilmiş olmakla, failin hileli eylemleri sergileme şekillerine yönelik TCK' dan daha geniş bir tanım yapılmıştır. Nitekim failin gerçeğe aykırı beyanda bulunması, gerçekleri olduğundan farklı göstermesi ya da gerçekleri saklamak suretiyle mağdurun hatasına sebebiyet vermesi halinde, dolandırıcılık suçundan ötürü cezai müeyyideye tabi tutulacağı hükme bağlanmıştır. TCK kapsamında yer alan nitelikli hallerden farklı olarak, belgede sahtecilik yapılması suretiyle hileli eylemlerde bulunulması suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Ayrıca, ACK 263. Bölüm 3. Madde hükmü kapsamında, dolandırıcılık eyleminin birden fazla kişiye karşı yapılması ve suça konu eylem neticesinde çok ciddi maddi kayıplara sebebiyet verilmesi hali de suçun nitelikli halleri arasında yer almaktadır. Öte yandan ACK kapsamında, sigorta dolandırıcılığı, kamu görevlisinin görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanması suretiyle dolandırıcılık ve örgüt faaliyeti kapsamında dolandırıcılık suçları da daha ağır cezai müeyyideye tabi tutulmuştur.

1994 tarihli Fransız Ceza Kanunu'nun 313. Madde⁵¹ hükmü kapsamında, TCK' dan farklı olarak, hile kavramının tanımına yer verilmiştir. İlgili kanun kapsamında, hile, failin gerçeğe aykırı bir kimliğe bürünerek gerçek ya da tüzel kişilerin aldatılması, failin gerçekte var olan yeteneğini suiistimal etmesi veya hukuka aykırı manevralarda bulunulması suretiyle mağdur aleyhine menfaat temin etmesi olarak tanımlanmıştır. Fransız Ceza Kanunu madde 313-2 hükmü kapsamında ise, dolandırıcılık suçunun daha ağır cezayı gerektiren hallerine yer verilmiştir. Bu kapsamda, kamu görevlisinin görevini kötüye kullanması suretiyle dolandırıcılık suçunu işlemesi, kamu görevlisi olduğundan bahisle bir kimsenin aldatılması, gerçeğe aykırı olarak toplumsal bir yardım kampanyası yürütüldüğü iddiasıyla dolandırıcılık

⁵⁰ Alman Ceza Kanunu, https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.pdf, (E.T. 02.03.2023)

⁵¹ Fransız Ceza Kanunu, https://europam.eu/data/mechanisms/PF/PF%20Laws/France/France_criminal%20code_amended2016_fra.pdf, (E.T. 02.03.2023)

eyleminin işlenmesi ve suçun kendini savunamayacak konumda olan bir mağdura karşı işlenmesi halleri suçun nitelikli halleri olarak düzenlenmiştir.

Amerikan hukukunda, Federal Ceza Kanunu kapsamında dolandırıcılık suçlarına ilişkin birçok düzenlemeye yer verilmiş olmakla, suçların kanun kapsamında farklı bölümler altında düzenlenmiş olması söz konusudur⁵². İlgili kanun kapsamında, posta yoluyla gerçekleştirilen dolandırıcılık suçu, e-transfer suretiyle dolandırıcılık, örgüt faaliyeti altında icbar ve şantaj yoluyla dolandırıcılık, borsa dolandırıcılığı gibi dolandırıcılık suçlarına yer verilmiştir⁵³.

Birleşik Krallık hukukunda, Türk hukukunda farklı olarak, dolandırıcılık suçunun hem zarar suçu olarak hem de failin zarara sebebiyet verme ihtimalini de önlemek adına zarara sebebiyet verme tehlikesi de kanun hükmü kapsamında cezai müeyyideye tabi tutulmaktadır⁵⁴.

Rusya Federasyonu hukukunda dolandırıcılık suçu Rusya Ceza Kanunu madde 159 hükmü kapsamında, TCK ile benzer düzenlemeye yer verilmiş olmakla, suçun birden fazla kişi ile birlikte işlenmesi veya oluşan zararın oldukça fazla miktarda olması suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri olarak düzenlenmiştir⁵⁵.

⁵² Çağatay Çınar, ABD’de Dolandırıcılık Suçu, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, 7, 18, 2015, https://ezproxy.iku.edu.tr:2994/Book/EGmbuRMD6UqeSL_3kDjVg/420cd84c7e08417886036145283aa523?s, (E.T. 15.09.2022), s. 45

⁵³ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Çınar, ABD’de Dolandırıcılık Suçu, s. 46 vd.

⁵⁴ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Çağatay Çınar, Birleşik Krallık Ceza Hukukuna Göre Dolandırıcılık, Legal Hukuk Dergisi, 13, 152, 2015, https://ezproxy.iku.edu.tr:2994/Book/EGmbuRMD6UqeSL_3kDjVg/d8902c2708634aed97ff36e833744df8?s, (E.T. 15.09.2022), s. 149 vd.

⁵⁵ Bu hususta bkz. Meral Ekici Şahin, Dolandırıcılık Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 65 vd.

3. DOLANDIRICILIK SUÇUNUN DİĞER BAZI SUÇ VE KABAHAATLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. Dolandırıcılık ve Hırsızlık Suçu

Hırsızlık, 5237 sayılı TCK madde 141 ve devamı hükümleri kapsamında düzenlenmiş olmakla, malvarlığına karşı işlenen suçlar arasında yer almaktadır.

Hırsızlık suçunun maddi konusunu taşınır mallar oluşturmakla, dolandırıcılık suçunda taşınır malların yanı sıra taşınmazlar, alacak kalemleri ve mağdurun hakları da suçun konusu olabilmektedir. Her iki suça yönelik korunan menfaat gözetildiğinde, hırsızlık suçu ile korunan hukuki değerın mülkiyet hakkı ve zilyetlik olmakla⁵⁶; dolandırıcılık suçunda korunan hukuki yararın malvarlığının yanı sıra mağdurun irade özgürlüğüdür⁵⁷. Ayrıca her iki suça ilişkin suçun hareket ögesi farklı olmakla, hırsızlık suçunda fail tarafından gerçekleştirilen eylemin taşınır malın bulunduğu konumdan alınması söz konusu iken, dolandırıcılık suçu açısından hileli davranışlar neticesinde mağdur tarafından tasarruf yetkisinin kullanılması suçun hareket ögesini oluşturmaktadır⁵⁸. T.C. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin 7.11.2022 tarihli bir kararında, failin kastının suça konu icra hareketlerinin başından beri mevcut olduğundan bahisle, mağdura ait pompanın servise götürülmesine yönelik aldatıcı eylemler sergilendiği hususu gözetilerek, söz konusu eylemin hırsızlık suçundan ziyade dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hükmüne bağlanmıştır⁵⁹.

⁵⁶ Mustafa Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 33

⁵⁷ Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 575

⁵⁸ Mustafa Artuç, Malvarlığına Karşı Suçlar (3. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 825

⁵⁹ “...Katılan ...'nın, ... Hazır Beton Yapı Elemanları İnşaat Petrol Madencilik Tic. San. Ltd. Şti'nin kurucusu ve temsile yetkili müdürü olduğu, sanık ...'in ise katılanın şirketi beraber kurduğu ve payını gayri resmi eşine devreden dayısı ...'ın öz oğlu ve şirketin diğer ortağı olan ...'ın üvey oğlu olduğu, şirkette resmi yetkisinin bulunmadığı, katılanın 21.07.2010 tarihinde satın aldığı T 103143000BSF 38-4 14 H model PUTZMEISTER marka M-38-4 214400264 seri numaralı mobil beton pompasını, 100 saatlik bakımı geldiğinden bahisle sanık ...'ın, 2011 yılının Şubat ayı içerisinde katılanın bilgisi dahilinde ...'ya getirtip kendisiyle buluşan tanıklara beton pompasını, gösterdiği adrese bıraktığı, daha sonra ise katılanı oyalayıp katılanın ...'ya gelmesini fırsat bilerek ... Beton adına 22/03/2011 tarihli boş makbuzu, katılanı şirkete araç kiralayacağını söyleyerek kandırıp imzalatarak gerçekte beton pompasını yine üvey annesi ...'in müdürü olduğu ... Grup Ltd. Şti'ne sattığı, sanık ...'in söz konusu işlemde kısa bir süre sonra beton pompasını, 25/03/2011 tarihli ... Grup Ltd. Şti.'ne ait makbuz karşılığında diğer sanıklar ... ve ... isimli şahıslara satarak teslim ettiği, durumu fark eden katılanın, pompayı satın aldığı firmaya ulaşarak GPRS sistemi aracılığı ile pompanın yerini tespit ederek kolluğa müracaat ettiği olayda; sanık ...'in, başından beri amacının beton pompasını satmak olduğu, bu amacına ulaşmak için pompanın servise götürüleceği şeklindeki beyanının basit bir yalan olmadığı gibi sonrasında araç kiralama bahanesiyle katılana imzalatıldığı faturanın da sanığın, hileli davranışlarının devamı niteliğinde olduğu anlaşılmakla, eylemin TCK'nın 157/1. maddesinde düzenlenen ve uzlaşma

Hırsızlık suçu ve dolandırıcılık suçunun temel hali açısından failin herhangi biri olması söz konusu iken, dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinden bazıları açısından⁶⁰ failin vasfı önem arz etmektedir. Öte yandan, her iki suç tipi açısından mağdurun niteliğinin önem arz ettiği nitelikli haller⁶¹ mevcut olmakla, kanun hükmünde mağdurun vasfı suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri ya da şahsi cezasızlık halleri ve cezada indirim yapılmasını gerektiren haller açısından önem arz etmektedir. Çalışmamızın ikinci bölümünde bahse konu şahsi cezasızlık halleri ve cezada indirim yapılmasını gerektiren hallere yönelik değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Hırsızlık suçu açısından suçun zilyetliğin ele geçirilmesi ile tamamlanması söz konusu iken⁶², dolandırıcılık suçu açısından mağdurun zararına karşılık failin bu eylem neticesinde menfaat elde etmesi ile tamamlanmaktadır. Her iki suçun zarar suçlarından olması söz konusu iken, hırsızlık suçunda fail tarafından gerçekleştirilen fiilin suçun neticesi ile aynı anda gerçekleşmekte, ancak dolandırıcılık suçunda fiil ve neticenin bitişik olmaksızın zamansal ve mekânsal anlamda farklılık göstermesi söz konusu olabilmektedir⁶³. Bu durumda, dolandırıcılık fiilinin işlenmesi ile birlikte fail tarafından menfaat elde edilmesinin aynı anda oluşması beklenmez.

Her iki suç açısından özel kastın mevcut olması koşulu aranmakta iken, failin şahsına veya üçüncü bir kişi lehine menfaat elde etme kastının mevcudiyeti söz konusudur⁶⁴. Hırsızlık suçunda failin kastının menfaat elde etmeye yönelik olması

kapsamına alınan dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeden ... şekilde hırsızlık suçundan mahkumiyet hükmü kurulması, bozmayı gerektirmiştir.” T.C. Yargıtay 6. CD. 2021/20163 E., 2022/15313 K., 7.11.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (E.T. 1.1.2022)

⁶⁰ Dolandırıcılık suçunun serbest meslek sahibi, tacir, şirket yöneticisi veya şirket adına hareket eden kişiler tarafından işlenmesi halinde, suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri kapsamında failin cezalandırılması söz konusudur.

⁶¹ Örneğin, hırsızlık suçu açısından, 5237 sayılı TCK madde 142/2 bendi kapsamında, beden ve ruh bakımından kendini muhafaza edemeyecek halde bulunan mağdura karşı işlenmesi halinde suçun nitelikli halleri açısından verilecek cezanın üçte biri oranında artırılması söz konusudur. Yine dolandırıcılık suçu açısından mağdurun içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlarından yararlanmak suretiyle işlenmesi hali de mağdurun vasfının önem arz ettiği hallerdendir. Ayrıca mağdurun algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle dolandırıcılık eyleminin gerçekleştirilmesi de kanun kapsamında suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri arasında yer almaktadır.

⁶² R. Yılmaz Yazıcıoğlu, Hırsızlık Suçunun Malvarlığına Karşı İşlenen Bazı Benzer Suçlardan Ayırımı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 19, 2, 2013, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/811268>, (E.T. 25.09.2022), s. 774

⁶³ Yazıcıoğlu, a.g.e., s. 782

⁶⁴ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 575

gerektiği halde, dolandırıcılık suçu açısından kanun lafzında böyle bir hüküm yer almadığından, failin bahse konu eylemi kasti ve iradi olarak gerçekleştirilmesi suçun oluşması açısından yeterli kabul edilmektedir⁶⁵. Ayrıca, hırsızlık suçu açısından malın gizlilikle elde edilmesi söz konusu olmakla, suçun oluştuğunun kabulü açısından şart değildir⁶⁶.

Her ne kadar hırsızlık suçunda mağdurun rızası bulunmaksızın zilyetliğin kaybı söz konusu olsa da, dolandırıcılık suçu açısından mağdurun mevcut rızasının hileli hareketlerle sakatlanmasından ötürü bu durumda da görünüşte bir rıza mevcuttur⁶⁷. Dolayısıyla dolandırıcılık suçu açısından da mağdurun rızasının mevcut olduğunu iddia etmek pek mümkün değildir. T.C. Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin 8.11.2022 tarihli bir kararında, sanık tarafından müştekilerin dikkatinin dağıtılması suretiyle müştekilerden birine ait paranın alınması eyleminin TCK madde 157 hükmü gereğince dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁶⁸.

Bir malın geçici olarak kullanılması maksadıyla mağdurdan talep edilmesi halinde, mağdur tarafından teslimi sağlanan malın fail tarafından alınıp gidilmesi durumu hırsızlık suçundan ziyade dolandırıcılık suçuna konu olmaktadır⁶⁹. Zira bu halde mağdurun iradesinin sakatlanması suretiyle malın teslimin sağlanması ve bu yönde failin menfaat elde etmesi söz konusudur. Hırsızlık suçu açısından hileli hareketler sergilemenin suçun unsurlarından olmadığı gözetildiğinde, bahse konu eylemin dolandırıcılık olduğu sabittir.

⁶⁵ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 35

⁶⁶ Toroslu, a.g.e., s. 137

⁶⁷ Necati Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 116

⁶⁸ "...Sanıklar ... ve ...'in olay tarihinde gündüz vakti Cezeryeci Kadir Usta isimli iş yerine geldikleri, iş yerinde çalışan müşteki Seda'nın olayın sıcaklığıyla alınan beyanına göre sanık ...'in müşteki Seda'ya nar ekşisi alacağını söyleyip 100,00 TL para verdiği, sonra 100 TL'yi geri isteyip 53 TL para vererek 40 TL para üstü ve nar ekşisini aldığı, bu esnada sanık ...'in da müşteki Funda'yı lafa tutup dikkatinin dağılmasını sağladığı, kafası karışan müşteki Seda'nın kasaya müşteki Funda'yı çağırdığı, bu kez müşteki Seda'yı oyalarlarken müşteki Funda'yı kandırıp fazladan 40 TL para üstü alarak olay yerinden ayrıldıklarının anlaşılması karşısında; sanıkların eylemlerinin 5237 sayılı TCK'nın 157/1. maddesinde belirtilen dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin, yazılı şekilde uygulama yapılması, bozmayı gerektirmiştir." T.C. Yargıtay 6. CD. 2021/18122 E., 2022/15501 K., 8.11.2022 T. , <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (E.T. 1.1.2022)

⁶⁹ Bu hususta bkz. Necati Meran, Hırsızlık, Yağma ve Malvarlığına Karşı Suçlar (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 27

3.2. Dolandırıcılık ve Güveni Kötüye Kullanma Suçu

Güveni kötüye kullanma suçu, malvarlığına karşı işlenen suçlardan olup 5237 sayılı TCK madde 155⁷⁰ kapsamında düzenlenmiş olmakla, her iki suç tipi açısından fail tarafından mağdura ait olan mala yönelik olarak şahsına veya üçüncü kişi yararına menfaat elde edilmesi söz konusudur⁷¹. Güveni kötüye kullanma eylemi, bir başkasına ait taşınır mal üzerinde malikine ait yetkilerin malik vasfını haizmiş gibi tasarrufta bulunulması suretiyle zilyetliğin suiistimal edilmesine ilişkindir⁷².

Güveni kötüye kullanma suçunun maddi konusunu taşınır ve taşınmaz mallar oluşturmakta iken, dolandırıcılık suçunda taşınır malların yanı sıra taşınmazlar, alacak kalemleri ve mağdurun hakları da suçun konusu olabilmektedir⁷³. Her iki suça yönelik korunan menfaat gözetildiğinde, güveni kötüye kullanma suçunda mülkiyet hakkının korunması söz konusu iken⁷⁴, dolandırıcılık suçunda malvarlığının yanı sıra kişilerin irade özgürlüğü de koruma altına alınmaktadır. Güveni kötüye kullanma suçu açısından fail tarafından elde edilen zilyetliğin hukuka uygun olması söz konusu olmakla, suça konu olan eylem, fail tarafından malın mağdurun teslim amacına aykırı olarak tasarrufta bulunulması veya zilyetliğin mevcudiyetinin inkâr edilmesi halinde gerçekleşmektedir⁷⁵.

Güveni kötüye kullanma suçunun faili yalnızca kendisine malın teslimi sağlanan kişi olabilmekte iken, dolandırıcılık suçu açısından bazı nitelikli haller kapsamında failin vasfının önem arz ettiği haller dışında, suçun failinin herhangi biri olabilmesi mümkündür. Yine güveni kötüye kullanma suçunun mağduru, hukuki

⁷⁰ 5237 s. TCK m. 155:

(1) “Başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyedliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyedliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkâr eden kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında işlenmesi halinde, bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.”

⁷¹ Ahmet Gökçen, Murat Balcı, Dolandırıcılık Suçu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14, 1-2, 2008, <http://dosya.marmara.edu.tr/huk/fak%C3%BCltedergisi/2008C.14S.1-2/1-55.pdf>, (E.T. 01.09.2022), s. 8

⁷² Toroslu, a.g.e., s. 166

⁷³ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 577

⁷⁴ Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 23

⁷⁵ Yazıcıoğlu, a.g.e., s. 775

yönden fail ile aralarında sözleşme ilişkisinin kurulması suretiyle malın zilyetliğini faile devreden kişidir. Dolandırıcılık suçu açısından mağdurun niteliğinin önem arz ettiği nitelikli haller mevcut olmakla, her iki suça yönelik kanun hükmünde mağdurun vasfı suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri ya da şahsi cezasızlık halleri ve cezada indirim yapılmasını gerektiren haller açısından önem arz etmektedir.

Her ne kadar güveni kötüye kullanma suçu açısından mağdur tarafından malın tesliminin sağlanmış olması koşulu aranmakta olsa da⁷⁶, failin bahse konu suça ilişkin kastının devir esnasında mevcut olduğu söylenemez⁷⁷. Dolayısıyla, bu noktada failin kastı mağdur tarafından zilyetliğin devri sağlandıktan sonra oluşmaktadır. Dolandırıcılık suçu açısından ise, suç işleme kastının en başından beri mevcut olduğunun kabulü ile fail tarafından şahsına veya üçüncü bir kişiye menfaat temininin sağlanması adına hileli hareketlerde bulunularak mağdurun aldatılması söz konusudur. Ancak bu kapsamda, her iki suça ilişkin failin kastının en başından beri mevcut olup olmamasından ziyade, fail tarafından malın zilyetliğinin hileli davranışlar sonucu elde edilip edilmediği önem arz etmektedir⁷⁸. Zira dolandırıcılık suçunun tamamlandığından söz edebilmemiz için, fail tarafından haksız menfaatin elde edilmiş olması gerekirken, güveni kötüye kullanma suçu açısından suçun tamamlanması, mağdur tarafından teslimi sağlanan mal üzerinde fail tarafından yetkisi dışında tasarrufta bulunulması ya da zilyetliğin inkâr edilmesine bağlıdır⁷⁹.

Her iki suç tipi açısından mağdurun rızasının mevcut olduğu hususu gündeme gelmiş olsa da, güveni kötüye kullanma suçunda mağdurun malın zilyetliğini kendi iradesi ile teslim etmesinin akabinde fail tarafından malın zilyetliğinin teslim amacı dışında kullanılması ya da zilyetliğin inkâr edilmesi hali mevcuttur. Öte yandan, dolandırıcılık suçunda ise mağdur tarafından gösterilen rızanın failin hileli davranışları sonrası edinildiği ve bu durumda hukuken geçerli bir rızanın mevcudiyeti mümkün değildir.

⁷⁶ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 41

⁷⁷ Artuç, a.g.e., s. 827

⁷⁸ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 41

⁷⁹ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 576

3.3. Dolandırıcılık ve Yağma Suçu

Malvarlığına karşı işlenen suçlardan olan yağma suçu, 5237 sayılı TCK madde 148 kapsamında⁸⁰ hükme bağlanmıştır. İlgili kanun hükmünde yağma suçunun temel hali düzenlemiş olmakla, fail tarafından cebir veya tehdit kullanılması suretiyle zilyetliğin elde edilmesi söz konusudur. Ayrıca ilgili hükmün ikinci fıkrası kapsamında, senedin yağması suçuna ilişkin düzenlemeye yer verilmiş olmakla, bu kapsamda mağdurun iradesinin cebir veya tehdit ile sakatlanması suretiyle fail tarafından senet alınması, boş senet imzalatılması, mevcut bir senedin imha edilmesi ya da imhasına sebebiyet verilmesi halinde de yağma suçunun işlendiği kabul edilmektedir.

Yağma suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hallerine 5237 sayılı TCK madde 149 kapsamında⁸¹ yer verilmiştir. Ayrıca ilgili kanunun madde 150 kapsamında⁸², fail tarafından mağdur ile aralarında mevcut hukuki ilişkiden doğan

⁸⁰ 5237 s. TCK m. 148:

“(1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslim veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur kılan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Cebir veya tehdit kullanılarak mağdurun, kendisini veya başkasını borç altına sokabilecek bir senedi veya var olan bir senedin hükümsüz kaldığını açıklayan bir vesikayı vermeye, böyle bir senedin alınmasına karşı koymamaya, ilerde böyle bir senet haline getirilebilecek bir kağıdı imzalamaya veya var olan bir senedi imha etmeye veya imhasına karşı koymamaya mecbur edilmesi halinde de aynı ceza verilir.

(3) Mağdurun, herhangi bir vasıta ile kendisini bilmeyecek ve savunamayacak hale getirilmesi de, yağma suçunda cebir sayılır.”

⁸¹ 5237 s. TCK m. 149:

“(1) Yağma suçunun;

a) Silahla,

b) Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle,

c) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

d) (Değişik: 18/6/2014-6545/64 md.) Yol kesmek suretiyle ya da konutta, işyerinde veya bunların eklentilerinde,

e) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

f) Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak,

g) Suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla,

h) Gece vaktinde,

İşlenmesi halinde, fail hakkında on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Yağma suçunun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.”

⁸² 5237 s. TCK m. 149:

“(1) Kişinin bir hukuki ilişkiye dayanan alacağını tahsil amacıyla tehdit veya cebir kullanması halinde, ancak tehdit veya kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Yağma suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilebilir.”

alacağına yönelik cebir veya tehdit uygulanması halinde tehdit veya kasten yaralama suçuna ilişkin kanun hükümleri uygulanmaktadır. Kanun koyucu tarafından yağma suçunun bu nedenle işlenmesinin daha az cezai müeyyideye tabi tutulması, bahse konu düzenlemenin, dolandırıcılık suçu açısından öngörülen daha az cezayı gerektiren hale yönelik TCK madde 159 düzenlemesi ile benzer olduğu söylenebilir. Ancak, TCK madde 150/2 hükmü kapsamında, yağma suçuna konu malvarlığı değerinin az olması daha az cezayı gerektiren hal olarak düzenlenmiş iken, dolandırıcılık suçu açısından kanun koyucu tarafından böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanımızca dolandırıcılık suçunun toplumda infial yaratması ve hile odaklı olması hasebiyle, kanun koyucu tarafından malın azlığı gerekçesi ile daha az cezaya tabi tutulmaması söz konusudur.

Her iki suç açısından korunan hukuki değer, kişilerin malvarlıkları ve irade özgürlükleri olmakla, dolandırıcılık suçu açısından kişilerin iradelerinin sakatlanması daha fazla önem arz etmektedir⁸³. Yağma suçunun maddi konusunu taşınır mallar oluşturmakta iken, dolandırıcılık suçu açısından taşınır, taşınmaz malların yanı sıra kişilerin hak ve alacakları da suça konu olabilmektedir.

Her iki suçun temel hali açısından, failin vasfı ve konumu herhangi bir önem arz etmemekle birlikte, hem dolandırıcılık hem de yağma suçunun birden fazla kişi ile birlikte işlenmesi suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olarak kabul edilmektedir. Dolandırıcılık suçu açısından da tarafımızca daha önceden belirtildiği üzere, bazı nitelikli halleri açısından failin vasfı ve konumu önem arz etmektedir. Bahse konu suçların temel halleri açısından mağdurun vasfı ve konumu herhangi bir önem arz etmemekle birlikte, yağma suçunun vücut bütünlüğü ve ruh hali açısından kendini koruyamayacak konumda olan birine karşı işlenmesi nitelikli hal olarak kabul edilmektedir. Tıpkı yağma suçunda olduğu gibi, dolandırıcılık suçu açısından da mağdurun vasfının önem arz ettiği nitelikli haller mevcuttur. Bu husus, çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıca değerlendirilecektir.

Yağma suçunu dolandırıcılık suçundan ayıran en önemli fark, dolandırıcılık suçuna konu hileli davranışlarının ve mağdurun sakatlanmış rızasının suçun tamamlanma anına kadar mevcudiyetinin zorunlu olması gerekirken, dolandırıcılık

⁸³ Artuç, a.g.e., s. 826

eylemini gerçekleştiren fail tarafından cebir veya tehdit kullanılması halinde kastın değişmesi ile yağma suçu meydana gelmektedir⁸⁴. Nitekim yağma suçunda fail cebren veya tehdit kullanarak mağdurun iradesine saldırı gerçekleştirme ve suça konu haksız menfaati elde etmeye çalışmaktadır. Bu durumda dolandırıcılık suçu açısından mağdurun rızasının sakatlanmış iradesinden kaynaklanırken, yağma suçunda ise mağdurun suça konu eylemlere rıza göstermesi söz konusu değildir. Yağma suçunun bu açıdan hırsızlık suçu ile benzerlik gösterdiği açık olmakla, yağma suçunun farklı suçların birleşmesi ile meydana gelen bileşik bir suç olduğu açıktır. Zira yağma suçunda taşınır bir malın zilyedinin rızası olmaksızın alınması ile hırsızlık; cebir veya tehdit kullanılması ile kişinin karar verme özgürlüğünün ihlal edilmesi söz konusudur⁸⁵.

3.4. Dolandırıcılık ve Nüfuz Ticareti Suçu

Nüfuz ticareti suçu, 5237 sayılı TCK'nın "*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*" başlıklı Dördüncü Kısım'ın "*Kamu İdaresinin Güvenirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*" başlıklı birinci bölümünde yer almaktadır. İlgili kanunun 255. Maddesi⁸⁶ kapsamında yer alan suç, dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinden olan

⁸⁴ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 43-44

⁸⁵ Ezgi Cankurt, Yağma Suçu ve Cebir Kavramı, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1, 2, 2015, <https://www.jurix.com.tr/article/4483>, (E.T. 25.09.2022), s. 132

⁸⁶ 5237 s. TCK m. 255:

"(1) Kamu görevlisi üzerinde nüfuz sahibi olduğundan bahisle, haksız bir işin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veya bir başkasına menfaat temin eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kişinin kamu görevlisi olması halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır. İşinin gördürülmesi karşılığında veya gördürüleceği beklentisiyle menfaat sağlayan kişi ise, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Menfaat temini konusunda anlaşmaya varılması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(3) Birinci fıkra da belirtilen amaç doğrultusunda menfaat talebinde bulunulması ve fakat bunun kabul edilmemesi ya da menfaat teklif veya vaadinde bulunulması ve fakat bunun kabul edilmemesi hallerinde, birinci fıkra hükmüne göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(4) Nüfuz ticareti suçuna aracılık eden kişi, müşterek fail olarak, birinci fıkra da belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(5) Nüfuz ticareti ilişkisinde dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü gerçek kişi veya tüzel kişinin menfaati kabul eden yetkilileri, müşterek fail olarak, birinci fıkra da belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(6) İşin gördürülmesi amacıyla girişimde bulunmanın müstakil bir suç oluşturduğu hallerde kişiler ayrıca bu suç nedeniyle cezalandırılır.

(7) Bu madde hükümleri, 252 nci maddenin dokuzuncu fıkrasında sayılan kişiler üzerinde nüfuz ticareti yapılması halinde de uygulanır. Bu kişiler hakkında, Türkiye'de bulunmaları halinde, vatandaş veya yabancı olduklarına bakılmaksızın, resen soruşturma ve kovuşturma yapılır."

TCK madde 158/2 hükmü kapsamında yer alan suç tipi ile benzer özelliklere sahip olsa da her iki suç tipi arasında temel farklılıklar mevcuttur.

Öncelikle TCK madde 158/2 hükmü kapsamında, failin kamu personelleri ile bağlantısının veya bu kişilerin yanında itibarının olduğunu ileri sürerek bir işin çözüleceğinden bahisle kendi lehine menfaat temin etmesi söz konusudur. Nüfuz ticareti suçuna ilişkin hükümler gözetildiğinde, ilgili kanun hükmünde “haksız bir işin gördürülmesi” kelimesine vurgu yapılmış olmakla, TCK madde 158/2 hükmü kapsamında böyle bir hükme yer verilmemiştir. Ayrıca, yine nüfuz ticareti suçuna ilişkin hükümde, failin kendisinin ya da başka aracılar aracılığıyla menfaat temin etmesi hususuna yer verilmiştir. Dolayısıyla bu kapsamda, dolandırıcılık suçundan farklı olarak fail tarafından başka birinin aracılığı ile haksız bir işin gördürülmesi de cezai müeyyideye tabi tutulmuştur.

Her iki suçun faili açısından failin vasfı herhangi bir önem arz etmemekle, nüfuz ticareti suçu açısından failin kamu personeli olması ayrıca cezanın artırım nedeni olarak hükme bağlanmıştır. Dolandırıcılık suçu açısından failin vasfı ve konumu bazı nitelikli halleri açısından önem arz etmektedir.

Her ne kadar dolandırıcılık suçunun mağduru, aleyhine haksız menfaat temin edilen ya da suçtan zarar gören kişi olsa da, nüfuz ticareti suçu açısından mağduriyet söz konusu değildir. Nitekim ilgili kanun hükmü kapsamında, kendi lehine hukuka aykırı olarak menfaat temin edilmesini talep eden kişinin de müşterek fail olarak kabul edilmesi söz konusu olduğundan, bahse konu suç açısından mağdur mevcut değildir⁸⁷. Nitekim dolandırıcılık suçunda mağdurun fail tarafından hileli hareketlerle kandırılması suretiyle sakatlanmış bir iradesi mevcut olmakla, nüfuz ticareti suçu açısından ise ortada kandırılan ya da aldatılan biri olmadığı ve ayrıca menfaat talep eden şahsın bu talebinin meşru olmadığını bilmesi söz konusudur⁸⁸. Ancak dolandırıcılık suçu açısından, mağdurun fail tarafından sergilenen hileli hareketlere rağmen hukuk dışı bir saik gütmemesi şarttır⁸⁹.

⁸⁷ Necati Meran, *Zimmet, Rüşvet, İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları* (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 396

⁸⁸ Atalan, *Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi*, s. 45

⁸⁹ Özgür Çakın, *Nüfuz Ticareti Suçu* (TCK m. 255), *Ankara Barosu Dergisi*, 79, 4, 2021, 131-169, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2321706>, (E.T. 25.09.2022).

Nüfuz ticareti suçunda korunan hukuki değer, kamu yönetiminin işlerliğine ve liyakatine yönelik toplumsal güven olmakla⁹⁰, dolandırıcılık suçu açısından kişilerin malvarlığı değerleri ve tasarrufta bulunma yetkisi olan irade özgürlüğünün korunması amaçlanmaktadır. Yine nüfuz ticareti suçunun maddi konusu kamu personeli tarafından sağlanan menfaat olmakla⁹¹, dolandırıcılık suçunda taşınır, taşınmaz mallar ile kişilerin hak ve alacakları suçun maddi konusunu oluşturmaktadır.

Ayrıca nüfuz ticareti suçunda faillerin kastının haksız bir işin gördürülmesine ilişkin olması söz konusu iken, dolandırıcılık suçunda ise mağdurun kamu personeline bir işin gördürüleceği bahanesiyle hileli hareketlerle aldatılması ve fail tarafından haksız yarar temin edilmesi söz konusudur⁹². Suçun tamamlanma anı açısından suç tipleri arasında farklılık mevcut olmakla, nüfuz ticareti suçunda suçun tamamlanma anı, müşterek faillerin aralarında anlaşma yapması olmakla⁹³, dolandırıcılık suçu açısından fail tarafından haksız menfaatin temin edilmesi ile suç tamamlanmaktadır.

3.5. Dolandırıcılık ve İrtikâp Suçu

İrtikâp suçu, 5237 sayılı TCK'nın "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlıklı Dördüncü Kısım'ın "Kamu İdaresinin Güvenirliliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" başlıklı birinci bölümünde yer almaktadır. İlgili kanunun 250. Maddesi kapsamında⁹⁴ hükme bağlanmış olan irtikâp suçu özgü suçlardandır. Nitekim bahse

⁹⁰ Büşra Erdem, Nüfuz Ticareti Suçu, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5, 1, 2019, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/810656>, (E.T. 15.09.2022), s. 57

⁹¹ Meran, Zimmet, Rüşvet, İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları, s. 397

⁹² Çakın, a.g.e., s. 164

⁹³ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 50

⁹⁴ 5237 s. TCK m. 205:

"(1) Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar eden kamu görevlisi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kamu görevlisinin haksız tutum ve davranışları karşısında, kişinin haklı bir işinin gereği gibi, hiç veya en azından vaktinde görülmeyeceği endişesiyle, kendisini mecbur hissederek, kamu görevlisine veya yönlendireceği kişiye menfaat temin etmiş olması halinde, icbarın varlığı kabul edilir.

(2) Görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlarla, kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi ikna eden kamu görevlisi, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İkinci fıkrada tanımlanan suçun kişinin hatasından yararlanarak işlenmiş olması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) (Ek: 2/7/2012-6352/86 md.) İrtikap edilen menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumu göz önünde bulundurularak, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir."

konu suçun faili yalnızca kamu görevlisi olmakla, failin icbar veya ikna suretiyle mağdurdan haksız menfaat temin etmesi söz konusudur.

İrtikâp suçu ile korunan hukuki değer, nüfuz ticareti suçunda olduğu gibi kamu yönetiminin işlerliğine ve liyakatine yönelik toplumsal güven olmakla⁹⁵, dolandırıcılık suçu açısından kişilerin malvarlığı değerleri ve tasarrufta bulunma yetkisi olan irade özgürlüğünün korunması amaçlanmaktadır. Yine irtikâp suçunun maddi konusu, kamu personeline hukuka aykırı olarak elde edilen menfaat olmakla, dolandırıcılık suçunun maddi konusunu taşınır, taşınmaz mallar ile kişilerin hak ve alacakları oluşturmaktadır.

Tarafımızca vurgulandığı üzere, irtikâp suçunun faili kamu görevlisi olmakla, suçun mağduru kamu dolayısıyla hazine olmaktadır⁹⁶. Dolandırıcılık suçu açısından, failin vasfı ve konumu yalnızca bazı nitelikli haller açısından önem arz etmekte olup, mağdurun vasfı ve konumu için de aynı husus geçerlidir. Her iki suç açısından mağdurun hukuka aykırı bir zeminde olmadığından bahisle⁹⁷, mağdurun iradesinin maddi cebir kullanılması suretiyle kontrol altına alınması da söz konusu değildir⁹⁸.

İrtikâp suçunun mağdurun ikna edilmesi suretiyle işlenmesi, dolandırıcılık suçunda fail tarafından hileli davranışlarda bulunulması ile paralel olduğu söylenebilir⁹⁹. Nitekim ikna yoluyla irtikâp suçu ve dolandırıcılık kapsamında, fail tarafından mağdura yönelik hileli hareketlerde bulunulmak suretiyle iradesinin sakatlanması suretiyle haksız menfaat elde edilmesi söz konusudur¹⁰⁰. Ancak irtikâp suçunda kamu personeline görevinden kaynaklı nüfuzunun kötüye kullanılması suretiyle mağdurun icbar ya da ikna suretiyle baskı altına alınması amaçlanırken, dolandırıcılık suçunda hileli davranışın her şekilde işlenebilmesi mümkündür¹⁰¹. Yine failin ikna ve icbar kullanmak suretiyle mağdur üzerinde oluşturduğu baskının suçun faili olan kamu görevlisinin görevinden kaynaklanan bir hususa ilişkin olması

⁹⁵ Bu hususta bkz. Artuç, a.g.e., s. 829

⁹⁶ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 58

⁹⁷ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 58

⁹⁸ İsmail Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Zimmet, İrtikâp ve Rüşvet Suçları (1. Baskı), Malkoç Kitapevi, Ankara, 2010, s. 319

⁹⁹ Artuç, a.g.e., s. 829

¹⁰⁰ Meran, Zimmet, Rüşvet, İrtikâp ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları, s. 250

¹⁰¹ Toroslu, a.g.e., s. 180

gereklidir, aksi halde görev tanımına girmeyen bir hususa ilişkin olması halinde dolandırıcılık suçunun gündeme gelmesi söz konusudur¹⁰².

3.6. Dolandırıcılık ve İhaleye Fesat Karıştırma Suçu

İhaleye fesat karıştırma suçu, 5237 sayılı TCK'nın "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmının "Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar" başlıklı dokuzuncu bölümünde yer almaktadır. İlgili kanunun 235. Maddesi kapsamında¹⁰³, ihaleye fesat karıştırma eylemlerine ilişkin seçimlik hareketler belirtilmiş olmakla, hileli eylemlerde bulunulmak suretiyle, kamu ihalelerine fesat karıştırma suçu cezai müeyyideye tabi tutulmuştur. Bu kapsamında ilgili kanunun 235/3. Maddesi (a) bendi gereğince, bahse konu eylemin cebren ya da tehdit unsuru ile işlenmesi nitelikli hal olarak hükme bağlanmıştır.

¹⁰² Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 115

¹⁰³ 5237 s. TCK m. 235:

“(1) (Değişik: 11/4/2013-6459/12 md.) Kamu kurumu veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara ilişkin ihaleler ile yapım ihalelerine fesat karıştıran kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Aşağıdaki hallerde ihaleye fesat karıştırılmış sayılır:

a) Hileli davranışlarla;

1. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek,

2. İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olmayan kişilerin ihaleye katılmasını sağlamak,

3. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olduğu halde, sahip olmadığından bahisle değerlendirme dışı bırakmak,

4. Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olmadığı halde, sahip olduğundan bahisle değerlendirmeye almak.

b) Tekliflerle ilgili olup da ihale mevzuatına veya şartnamelere göre gizli tutulması gereken bilgilere başkalarının ulaşmasını sağlamak.

c) Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle ya da hukuka aykırı diğer davranışlarla, ihaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye, ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek.

d) İhaleye katılmak isteyen veya katılan kişilerin ihale şartlarını ve özellikle fiyatı etkilemek için aralarında açık veya gizli anlaşma yapmaları.

(3) (Değişik: 11/4/2013-6459/12 md.) İhaleye fesat karıştırma suçunun;

a) Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle işlenmesi hâlinde temel cezanın alt sınırı beş yıldan az olamaz. Ancak, kasten yaralama veya tehdit suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hâllerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca bu suçlar dolayısıyla cezaya hükmolunur.

b) İşlenmesi sonucunda ilgili kamu kurumu veya kuruluşu açısından bir zarar meydana gelmemiş ise, bu fıkranın (a) bendinde belirtilen hâller hariç olmak üzere, fail hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İhaleye fesat karıştırma dolayısıyla menfaat temin eden görevli kişiler, ayrıca bu nedenle ilgili suç hükmüne göre cezalandırılırlar.

(5) Yukarıdaki fıkralar hükümleri, kamu kurum veya kuruluşları aracılığı ile yapılan artırma veya eksiltmeler ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler veya kooperatifler adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara fesat karıştırılması halinde de uygulanır.”

İhaleye fesat karıştırma suçu kapsamında, dolandırıcılık suçunda olduğu gibi hile suçun hareket unsuru olarak kabul edilmekte olup, her iki suçun da kasten işlenebilmesi söz konusudur. Ancak her iki suçla korunan hukuki değerin birbirinden farklı olduğu söylenebilir. Nitekim dolandırıcılık suçu ile kişilerin malvarlığı değerleri ve karar verme özgürlüklerinin korunması söz konusu iken, ihaleye fesat karıştırma suçunda ise ihale hukuku açısından rekabet özgürlüğünün, kamu güveninin ve kamu bütçesinin korunmasının amaçlandığı söylenebilir¹⁰⁴. Ceza normu açısından suç ile korunan hukuki değerin rekabet özgürlüğünün ve kaidelerinin hileli eylemler ile sabote edilmesinin önlenmeye çalışılmasıdır¹⁰⁵. Ayrıca her iki suç tipinin maddi konusu da farklılık teşkil etmekle, dolandırıcılık suçunun maddi konusu malvarlığı değerleri iken, ihaleye fesat karıştırma suçunun konusunun TCK kapsamında tanımlanmış olan ihaleler olduğu söylenebilir¹⁰⁶.

Her iki suç tipinde suçun temel şekline ilişkin failin vasfı ve konumu herhangi bir önem arz etmemekle, hem ihaleye fesat karıştırma suçunun bazı halleri açısından¹⁰⁷ hem de dolandırıcılık suçun bazı nitelikli halleri açısından failin vasfı önem arz etmektedir. Çalışmamız kapsamında dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerine ilişkin detaylı incelemede bulunulacak olup, bu bölümde bahse konu hususa yönelik ayrıntılı hususlara yer verilmeyecektir. İhaleye fesat karıştırma suçunun mağduru, kamu alanında yapılan ihalelerin toplumun genelini ilgilendirmesi hasebiyle, toplumu oluşturan bireylerdir¹⁰⁸. Dolandırıcılık suçu açısından ise mağdurun veya suçtan zarar gören kişinin herhangi biri olması söz konusu iken, mağdurun vasfı ve konumuna ilişkin bazı nitelikli haller mevcuttur.

¹⁰⁴ Veli Özer Özbek, Ekonomi Ceza Hukuku- İkinci Kitap: Özel Hükümler (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Ekonomik Suçlar (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 756

¹⁰⁵ Behiye Eker Kazancı, İhaleye Fesat Karıştırma ve Edimin İfasına Fesat Karıştırma Suçları (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 116

¹⁰⁶ Nitekim TCK madde 235 kapsamında mal veya hizmet alım, satım veya kira, yapım işlerine yönelik ihalelerin suçun konusunu oluşturması söz konusudur. Bu yönde bkz. Özbek, a.g.e., s. 759

¹⁰⁷ Örneğin ihaleye fesat karıştırma suçuna ilişkin TCK madde 235/2-b hükmü kapsamında, bahse konu bilgilerin gizli tutulması hususu suçun failinin herhangi biri olamayacağına karine teşkil etmektedir. Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Özbek, a.g.e., s. 762 vd.

¹⁰⁸ Ayrıca, ihaleye fesat karıştırılması neticesinde suçtan zarar gören konumunda bulunan tüzel kişiler hususunda bkz. İzzet Özgenç, İhale Sürecinde İşlenen Suçlar (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 90

3.7. Dolandırıcılık ve Zimmet Suçu

Zimmet suçu, 5237 sayılı TCK'nın "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlıklı Dördüncü Kısım'ın "Kamu İdaresinin Güvenirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" başlıklı birinci bölümünde yer almaktadır. İlgili kanun hükmünün 247. Maddesi¹⁰⁹ kapsamında zimmet suçuna ilişkin düzenlemeye yer verilmiş olmakla, 248. Maddesi¹¹⁰ kapsamında da zimmet suçuna yönelik etkin pişmanlık hükümleri hükme bağlanmıştır.

Zimmet suçu özgü suçlardandır. Nitekim bahse konu suçun faili yalnızca kamu görevlisi olmakla, failin görevini ifa etmesi maksadıyla kendisine zimmetinde olan ya da korumak ve gözetmekle mükellef olduğu malı zimmetine geçirmektedir. Bu durumda, suça konu eylemin işlendikten sonra hileli hareketlerle örtbas edilmesi suçun daha ağır cezayı gerektiren hali olarak düzenlenmiştir. Yine zimmet suçunun süreklilik arz etmeksizin bir vakit faydalanılmasının akabinde geri verilmesi hali daha az cezayı gerektiren hal olarak yer almaktadır.

Zimmet suçu ile korunan hukuki değer, kamu yönetiminin işlerliğine ve liyakatine yönelik toplumsal güven olmakla, dolandırıcılık suçu açısından kişilerin malvarlığı değerleri ve tasarrufta bulunma yetkisi olan irade özgürlüğünün korunması amaçlanmaktadır. Yine zimmet suçunun maddi konusu, dolandırıcılık suçunda olduğu gibi, taşınır, taşınmaz mallar ile kişilerin hak ve alacakları oluşturmaktadır¹¹¹.

Zimmet suçunun faili kamu görevlisi olmakla, suçun mağduru bulunmamakla, suçtan zarar gören konumunda olan ise toplumsal güvenliği zedelediğinden bahisle

¹⁰⁹ 5237 s. TCK m. 247:

"(1) Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir."

¹¹⁰ 5237 s. TCK m. 248:

"(1) Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

(2) Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Etkin pişmanlığın hükümden önce gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir."

¹¹¹ Meran, Zimmet, Rüşvet, İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları, s. 67

kamudur¹¹². Dolandırıcılık suçu açısından, failin vasfı ve konumu yalnızca bazı nitelikli haller açısından önem arz etmekte olup, mağdurun vasfı ve konumu için de aynı husus geçerlidir.

Zimmet suçunda kamu personeline görevinin sağladığı konumdan faydalanılarak kendine zimmetlenmiş olan ya da koruma ve gözetme külfeti altında olduğu mallara yönelik hileli hareketlerin gerçekleştirilmesi söz konusu iken, dolandırıcılık suçunda olduğu gibi kanun lafzında hilenin türüne ilişkin hususa yer verilmediğinden, hileli davranışın her şekilde işlenebilmesi mümkündür. Ancak hile her ne kadar dolandırıcılık suçunun tipiklik unsurlarından olsa da, zimmet suçu açısından hileli hareketlerde bulunulması zorunluluğu bulunmamaktadır¹¹³.

Dolandırıcılık suçundan farklı olarak zimmet suçunda, hukuken geçerli olmayan surette zilyetliğin devri gerçekleşmişse, bu noktada zimmet suçunun unsurlarının oluşmadığından, söz konusu eylemin başka bir suça konu olması mümkündür¹¹⁴. Nitekim zimmet suçunda kamu görevlisine teslimi sağlanan malın kanuna aykırı bir surette devrinin mevcut olmaması gerekmektedir.

Çalışmamız kapsamında, TCK kapsamında yer alan zimmet suçuna yer verilmiş olmakla, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin ilk fıkrasında yer alan bankacılık zimmeti suçuna yönelik değerlendirmelere yer verilmeyecektir.

3.8. Dolandırıcılık ve Dilencilik Suçu

Dilencilik, 5236 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 33/1. Maddesi¹¹⁵ kapsamında hükme bağlanmış olmakla, dilencilik eyleminin suç vasfından ziyade kabahat olarak düzenlenmesi söz konusudur. Uygulamada bazı hallerde dilencilik eylemini gerçekleştiren kişilerin, hileli hareketlerde bulunmak suretiyle mağdurları aldatmaları, dolayısıyla mağdur aleyhine haksız menfaat temin etmeleri söz konusu olabilmektedir. Bu durumda, dilencilik kabahatinden ziyade fail tarafından dolandırıcılık eyleminin gerçekleştirilmesi söz konusu olmaktadır.

¹¹² Meran, Zimmet, Rüşvet, İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları, s. 48

¹¹³ Bu durumda zimmet suçunda hilelin kullanılması yalnızca cezayı artırım nedeni olarak kabul edilmektedir. Bu yönde bkz. Davut Gürses, Bankacılık Kanunu'na Göre Zimmet Suçu (2. Baskı), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 198

¹¹⁴ Malkoç, a.g.e., s. 14

¹¹⁵ 5236 s. Kabahatler Kanunu m. 33/1: “Dilencilik yapan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca, dilencilikten elde edilen gelire elkonularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.”

Dilencilik eylemini gerçekleştiren kişinin birtakım hususları öne sürerek başkalarından yardım talebinde bulunması söz konusudur¹¹⁶. Zira dilencilik, kişinin konuşarak ya da hareketlerinin yardımı ile kendi veya hısımları lehine kişilerden ivazsız fayda talebinde bulunmasıdır¹¹⁷. Doktrinde dilencililiğin tanımına ilişkin yer alan hususlar değerlendirildiğinde, dilencilik eyleminin bünyesinde hile unsuru barındırması söz konusu olmayıp, aldatma unsurunun da ön plana çıkmadığı söylenebilir. Nitekim failin kendini müşkül durumda göstererek başkalarından maddi değeri az olan menfaatler elde etmesi, dolandırıcılık kapsamında değerlendirilmemektedir¹¹⁸.

Hal böyle olunca, soyut düzeydeki yalanların dolandırıcılık eylemine konu olmayacağından hareketle, bahse konu dilencilik eyleminin 5236 sayılı Kabahatler Kanunu'na göre cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusu olacaktır¹¹⁹. Bu kapsamda fail tarafından söylenen soyut yalanın mağdurun aldatılmasına yol açıp açmadığı hususun değerlendirilmesi gerektiği kanısındayız. Zira kişilerin yalnızca iyilik yapma içgüdüleriyle ya da failin dilenme hareketinin rahatsız ediciliğinden kurtulmak adına dilenciye bir menfaat temin etmesi halinde dolandırıcılık eyleminin varlığından söz edilemez¹²⁰. Ancak dilencilik eylemini gerçekleştiren fail tarafından sakatmış gibi bir halin yansıtılması, çocuğuna hasta imajı verilmesi suretiyle sahte hastane raporlarının sunulması halinde hile unsurunun pekiştirilerek mağdurun aldatılması söz konusu olduğundan, bu durumda dolandırıcılık eylemi mevcut olacaktır¹²¹.

Dolayısıyla, dilencilik kabahatinin hile unsurunun eklenmesi suretiyle mağdurların aldatılması ve mağdurun aleyhine fail tarafından menfaat temin edilmesi halinde, 5236 sayılı Kabahatler Kanunu madde 15/3 hükmü¹²² kapsamında dolandırıcılık suçuna ilişkin cezai yaptırımın uygulanması gündeme gelmektedir.

¹¹⁶ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 578

¹¹⁷ Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt 1 (5. Bası), Beta Yayınevi, İstanbul, 2021, s. 504

¹¹⁸ Bu hususta bkz. Devrim Aydın, Dolandırıcılık Suçu, Hacettepe Hukuk Dergisi, 11, 2, 2021, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1910027> (E.T. 10.09.2022), s. 668

¹¹⁹ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 578

¹²⁰ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s. 504-505

¹²¹ Artuç, a.g.e., s. 830

¹²² 5236 s. Kabahatler Kanunu m. 15/3: “Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir. Ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanır.”

3.9. Dolandırıcılık ve Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu

Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suçu, 5237 sayılı TCK'nın "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmının "Bilişim Alanında Suçlar" başlıklı onuncu bölümünde yer almaktadır. İlgili kanunun 245. Maddesi kapsamında¹²³, kişilere ait banka ya da kredi kartlarını hukuka aykırı olarak elde edilip edilmediği önem arz etmeksizin fail tarafından ele geçirilmesi ve bu surette mağdurun iradesi dışında menfaat elde etmesi, hapis ve adli para cezası müeyyidelerine tabi tutulmuştur. Yine ilgili kanun hükmü gereğince, kişilerin banka hesap bilgilerinin kullanılması ile sahte hesap veya kredi kartı imal eden, satışını yapan, bir başkasına devreden, sahte kartı satın alan ya da bir başkasına menfaat temin eden failin daha ağır cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusudur. Ayrıca, fail tarafından üretilmiş sahte hesap veya kredi kartından menfaat temin edilmesi hali de suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. TCK madde 245/4 hükmü kapsamında da, suçun daha az cezayı gerektiren nitelikli hali hükme bağlanmış olmakla, beşinci fıkra hükmü kapsamında da etkin pişmanlık kurumuna ilişkin hususa yer verilmiştir.

Başkasına ait banka ya da kredi kartlarından haksız menfaat elde edilmesi suçu, 765 sayılı TCK kapsamında dolandırıcılık suçu bünyesinde cezai yaptırıma tabi tutulmuştur¹²⁴. Mülga TCK'nın aksine 5237 sayılı TCK kapsamında, bahse konu

¹²³ 5237 s. TCK m. 245: (Değişik: 29/6/2005 – 5377/27 md.)

“(1) Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlarsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üreten, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Birinci fıkra da yer alan suçun;

a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,

b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlâtlığın,

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

zararına olarak işlenmesi hâlinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz.

(5) (Ek: 6/12/2006 – 5560/11 md.) Birinci fıkra kapsamına giren fiillerle ilgili olarak bu Kanunun malvarlığına karşı suçlara ilişkin etkin pişmanlık hükümleri uygulanır.”

¹²⁴ Ahmet Gündel, 5237 Sayılı TCK'da Zimmet, Sahtecilik, Dolandırıcılık, Yağma, Hırsızlık ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları (1. Baskı), Sözkese Matbaacılık, Ankara, 2009, s. 464

eylem 245. Madde hükmü kapsamında ayrı bir düzenlemeye tabi tutulmakla, bilişim suçu olarak nitelendirilmektedir. Doktrinde başkasına ait banka ya da kredi kartlarından haksız menfaat elde etme eyleminin malvarlığına karşı suçlar başlığı altında düzenlenmesi gerektiğine yönelik görüş mevcuttur. Bahse konu suç kapsamında, kamu güvenliğini, bilişim sistemlerini, bankaları ve kişilere ait malvarlığı değerleri korunmaktadır¹²⁵. Ancak söz konusu eylem ile korunan hukuki değer, dolandırıcılık suçunda olduğu gibi, kişilere ait malvarlığı değerleri olduğu hususu gözetildiğinde, suçun bilişim suçundan ziyade malvarlığına karşı işlenen suçlardan kabul edilmesi gerekmektedir¹²⁶. Zira mağdura ait banka veya kredi kartından haksız menfaat elde edilmesi eyleminde banka veya kredi kartı ile ilintili olarak mağdurun malvarlığının korunması söz konusudur¹²⁷. Fikrimizce de banka veya kredi kartının sahibinin tasarruf yetkisinin dışında kullanılması halinde yine kartın sahibinin malvarlığına ait bir değere ilişkin zararının meydana gelmesi gündeme geleceğinden, bu suç ile korunan hukuki değer, malvarlığı değerleridir.

TCK madde 245/1 hükmünde düzenlenen banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suçunun maddi unsuru, dolandırıcılık suçundan farklı olarak mağdura ait banka ya da kredi kartıdır. Bu kapsamda, bahse konu kartlardan farklı nitelikte kartların suça konu olması mümkün değildir¹²⁸. Her iki suç tipinin temel hali açısından failin veya mağdurun vasfı veya konumu suçun oluşması açısından önem arz etmemekle, TCK madde 245/4 hükmü kapsamında mağdurun vasfı şahsi cezasızlık nedeni olarak hükme bağlanmıştır. Bu halde fail tarafından bahse konu eylemin birlikte yaşadığı eşine, üstsoyundan, altsoyundan ya da aynı derecede kayın hısımlarından birine, evlatlığına ya da müşterek meskende birlikte yaşadığı kardeşine karşı işlenmesi halinde cezai müeyyide uygulanmamaktadır.

¹²⁵ Mustafa Atalan, Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-F ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar Ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 161, 2021, <http://tbdergisi.barobirlik.org.tr/m2022-161-2061>, (E.T. 20.09.2022), s. 55

¹²⁶ Bu hususta bkz. Mehmet Emre Yıldız, Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu (1. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 25

¹²⁷ Yusuf Eşberk, Yargıtay Kararları Çerçevesinde Dolandırıcılık Ve Banka Veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçlarının Ayrımı, Suç ve Ceza, 13, 1, 2020, <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/421372/>, (E.T. 09.07.2022), s. 175

¹²⁸ Atalan, Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-F ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı, s. 55

TCK madde 245/1 hükmü kapsamında, fail tarafından hukuka uygun ya da hukuka aykırı olarak bahse konu kartların elde edilmesinde her türlü yöntemin kullanılması söz konusu iken, fail tarafından hileli hareketlerde bulunularak kartları elde edilebilmektedir. Bu kapsamda bahse konu suçun dolandırıcılık suçunun nitelikli hali olan TCK madde 158/1-f bendi ile benzerlik göstermektedir. TCK madde 245/1 hükmü açısından, her ne kadar mağdura ait kartların fail tarafından hileli eylemlerde bulunulması suretiyle elde edilebilmesi söz konusu olsa da, bu durumda fail tarafından elde edilmiş doğrudan bir menfaat bulunmamaktadır. Zira fail tarafından bahse konu kartın elde edilmesinin akabinde kartın kullanılması suretiyle bir menfaat elde edilmesi halinde, dolandırıcılık eylemi söz konusu olmaktadır. Bu durumda, TCK madde 245/1 hükmü gereğince, fail tarafından sergilenen hileli davranışların mağdurun zararın oluşmasına doğrudan sebebiyet vermediği açıktır¹²⁹. Yine TCK madde 245/1 hükmü gereğince, mağdurun rızası söz konusu olmamakla, bu yönüyle dolandırıcılık suçundan ayrılmaktadır. Nitekim her ne kadar dolandırıcılık suçu açısından mağdurun aldatılması suretiyle iradesinin sakatlanması söz konusu olsa da, TCK madde 245/1 hükmü açısından hiçbir surette mağdurun rızasının mevcut olmaması gerekmektedir. Dolayısıyla, fail tarafından gerçekleştirilen hileli eylemler neticesinde mağdurun aldatılması suretiyle banka veya kredi kartlarından menfaat temin edilmesi halinde, bahse konu suçun TCK madde 158/1-f bendi kapsamında değerlendirilmesi mümkündür¹³⁰.

3.10. Dolandırıcılık ve Bilişim Sistemine Girme ve Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme Suçları

Bilişim sitemine girme suçu ve sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçları, 5237 sayılı TCK'nın "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmının "Bilişim Alanında Suçlar" başlıklı onuncu bölümünde yer almaktadır. Bilişim sistemine girme suçu, TCK madde 243 kapsamında¹³¹; sistemi engelleme,

¹²⁹ Beyza Melek Eryiğit, Dolandırıcılık Suçu ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2019, s. 151

¹³⁰ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi, s. 1432

¹³¹ 5237 s. TCK m. 243:

"(1) Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren veya orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçları ise TCK madde 244 kapsamında¹³² hükme bağlanmıştır.

Bahse konu suçlar ile dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinden olan TCK madde 158/1-f bendinde yer alan bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle dolandırıcılık eyleminin unsurları açısından bazı ayrımlar söz konusudur. Öncelikle, fail tarafından bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle mağdura ait şifrenin ele geçirilmesi eyleminin TCK madde 243/1 hükmüne konu olmakla, ayrıca bu şifrenin kullanılması ile başka kişilere ulaşılarak menfaat elde edilmesi halinde de bu eylem TCK madde 158/1-f bendi kapsamında değerlendirilebilmektedir¹³³. Ancak bu durumda, fail tarafından şahsi hesaplarının kullanılması suretiyle mağdurların aldatılması eylemi, TCK madde 158/1-f hükmünde yer alan nitelikli hal açısından değerlendirilmektedir¹³⁴. Ayrıca bu esnada fail tarafından sistemin engellenmesi ya da bozulması halinde, TCK madde 244/1 hükmünün ve verilerin bozulması, yok edilmesi ya da değiştirilmesi halinde ise TCK madde 244/2 hükmünün uygulanması gündeme gelmektedir.

TCK madde 244/4 hükmü kapsamında, bahse konu eylemlerin gerçekleştirilmesi ile kendine ya da üçüncü kişiler yararına bir menfaat temin etmesi halinin mevzuat kapsamında bir başka suçun konusunu oluşturmaması durumunda,

(2) Yukarıdaki fıkarda tanımlanan fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir.

(3) Bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) (Ek: 24/3/2016-6698/30 md.) Bir bilişim sisteminin kendi içinde veya bilişim sistemleri arasında gerçekleşen veri nakillerini, sisteme girmeksizin teknik araçlarla hukuka aykırı olarak izleyen kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

¹³² 5237 s. TCK m. 244:

“(1) Bir bilişim sisteminin işleyişini engelleyen veya bozan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sisteminde işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.”

¹³³ Bu hususta bkz. Atalan, Türk Ceza Kanunu’nun 158/1-F ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı, s. 46

¹³⁴ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi, s. 1430

hapis cezası müeyyidesinin yanı sıra adli para cezası müeyyidesinin uygulanması söz konusudur. Bu durumda, TCK madde 244/4 hükmünün TCK madde 158/1-f hükmünden ayrıldığı husus, fail tarafından bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle elde edilen menfaatin kendiliğinden ortaya çıkıp çıkmadığı konusundadır¹³⁵. Zira fail tarafından elde edilen menfaat yine bizzat failin kendisi tarafından bilişim sisteminin kontrol edilmesi suretiyle elde ediliyorsa bu kapsamda, söz konusu eylemin TCK madde 158/1-f hükmü kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Bu durumda, TCK madde 244/4 hükmü kapsamında failin eylemi neticesinde elde ettiği menfaatin dolandırıcılık suçuna konu olması durumunda, failin dolandırıcılık eyleminden ötürü cezalandırılması gündeme gelmektedir¹³⁶. TCK madde 244/4 hükmünde yer alan düzenleme ile TCK madde 158/1-f hükmü açısından asli ve yardımcı norm ilişkisi söz konusu olmakla, ilgili suçun mevzuat kapsamında bir başka suçun konusunu oluşturmaması halinde TCK madde 244/4 hükmü kapsamında cezai müeyyideye tabi tutulmaktadır¹³⁷.

¹³⁵ Bu hususta bkz. Yavuz Erdoğan, Türk Ceza Kanununda Bilişim Suçları (1. Baskı), Legal Yayınevi, İstanbul, 2012, s. 272

¹³⁶ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s. 530

¹³⁷ Eryiğit, a.g.e., s. 150

B. DOLANDIRICILIK SUÇUNUN UNSURLARI

1. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ YARAR

Ceza hukuku kapsamında bir suçun cezalandırılabilir niteliği haiz olmasının ana ölçütü suçla korunan hukuki menfaattir¹³⁸. Kanun koyucu tarafından ceza normunun oluşturulması aşamasında hukuka aykırılıktan ziyade, suç ile korunan hukuki menfaatin toplumsal olmakla birlikte toplumsal huzuru infiale yol açacak düzeyde ihlal etmesi hususu önem arz etmektedir¹³⁹. Suçla korunan hukuki yararın suçun maddi konusu ile düşünsel ve görünüş açısından ilintili olmasının yanı sıra, kavramsal olarak farklı niteliktedirler¹⁴⁰.

Dolandırıcılık suçunun kanun koyucu tarafından ceza normu olarak düzenlenmesinin temelinde, bahse konu suçun hem devlet tarafından bireylerin malvarlığı haklarının muhafaza edilmesi hususunda toplumsal güvenin sağlanması hem de kişilerin iradelerinin hileli davranışlar neticesinde sakatlanmasının önüne geçilmesi hususları mevcuttur. Hal böyle olunca, dolandırıcılık suçuna ilişkin norm ile uluslararası sözleşmeler ve T.C. Anayasası kapsamında korunan mülkiyet hakkına tecavüz edilmesini cezalandırılması söz konusudur¹⁴¹. Öte yandan, mağdurun hileli hareketler neticesinde kandırılması hususu gözetildiğinde, ayrıca kişilerin iradelerinin de suçtan korunan değerlerden olduğu açıktır¹⁴². Bu durumda, dolandırıcılık suçu ile korunan hukuki değer malvarlığı değerleri ve bireylerin karar alma ve tasarrufta bulunma özgürlüğü olduğunu söyleyebiliriz.

¹³⁸ Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler (18. Baskı), Astana Yayınları, Ankara, 2020, s. 120

¹³⁹ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (13. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 558

¹⁴⁰ Koca, Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 119

¹⁴¹ Gökçen, Balcı, a.g.e., s. 5

¹⁴² Volkan Maviş, Dolandırıcılık Suçunun Hile Unsuruna İlişkin Sorunlar, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1, Özel Sayı, 2015, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/208369>, (E.T. 20.09.2022), s. 600

2. MADDİ UNSUR

2.1. Kanunilik Unsuru ve Suçun Maddi Konusu

5237 sayılı TCK madde 2 hükmü¹⁴³ kapsamında yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında, kanun koyucu tarafından suç normu olarak tanımlanmayan bir eylemden ötürü cezai müeyyidenin uygulanması mümkün değildir. Bu kapsamda, ceza normu açısından kıyas yasağının da göz önünde bulundurulması ile kanun lafzında yer almayan bir eylemin kanunda suç teşkil eden başka bir eylem ile kıyaslanarak suç sayılması ve cezai müeyyideye tabi tutulması yasaya aykırılık teşkil edecektir.

Dolandırıcılık suçu, mülga TCK ve 5237 sayılı TCK kapsamında açıkça suç normu olarak hükme bağlanmış olmakla, 5237 sayılı TCK kapsamında mülga kanunun aksine dolandırıcılık eylemi neticesinde elde edilen menfaatin haklı ya da haksız olmasına yönelik bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ayrıca, fail tarafından içinde hile unsuru barındıran eylemin gerçekleşme şekli, zamanı ya da mekânı hakkında da herhangi bir unsura yer verilmemiş olmakla, suçun fail tarafından hemen her şekilde gerçekleştirilmesi mümkündür. Suçun kanuni unsurlarının gerçekleşmesi için fail tarafından sergilenen hileli hareketler neticesinde bir kimsenin aldatılması ve mağdurun aleyhine olarak failin menfaat elde etmesi gerekmektedir.

Hal böyle olunca, bu noktada ceza normu açısından tipiklik kavramının değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Doktrinde tipiklik, suça konu eylemin kanunda tanımlı normun tanımına yani tipine uygunluk göstermesi¹⁴⁴ olarak tanımlanmakla, söz konusu unsur kanunilik ilkesinin neticesi¹⁴⁵ olarak değerlendirilmiştir. Zira tipiklik geniş manada suçun fiil, netice unsurlarının yanı sıra hukuka aykırılık, kusurluluk gibi unsurları da barındırmakla, dar manada tipiklikten anlaşılması gereken husus ise suçun objektif unsurlarıdır¹⁴⁶.

¹⁴³ 5237 s. TCK m. 2:

“(1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz.

(2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz.

(3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.”

¹⁴⁴ Hakeri, a.g.e., s. 521

¹⁴⁵ Hakeri, a.g.e., s. 114

¹⁴⁶ Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler (16. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 232

Suçun maddi unsurlarından ilki, suçun maddi konusu olmakla, kanun kapsamında yer alan hemen her suça yönelik maddi bir konunun mevcut olması gereklidir¹⁴⁷. Doktrinde suçun konusu, failin eyleminin yöneldiği varlık olarak tanımlanmaktadır¹⁴⁸. Yine doktrinde yapılan bir başka tanıma göre, suçun maddi konusu suça konu eylem neticesinde hukuki anlamda zarar gören şeydir¹⁴⁹.

Dolandırıcılık suçunun maddi konusunu başkasına ait herhangi bir malvarlığı değeri oluşturmakla, öğretide bu yönde malvarlığı değeri olarak kabul edilebilecek, aynı zamanda hukuken korunan bir menfaat vasfını haiz olabilecek varlıklara ilişkin görüş farklılıkları mevcuttur. Öncelikle, suça konu malvarlığının ekonomik bir değerinin bulunması gerektiği hususunda görüş birliği mevcut olmayıp, bir görüşe göre dolandırıcılık suçundan elde edilen menfaatin malvarlığı değerine yönelik olması hasebiyle, maddi değeri bulunmayan varlıklar dolandırıcılık suçunun konusu olamayacaklardır¹⁵⁰. Söz konusu görüşün aksine, doktrinde örneğin fail tarafından maddi değeri bulunmayan bir varlığın mağdurun aldatılması suretiyle elde edilmesi ve bu varlık aracılığıyla mağdurun gelecekte elde etmesi muhtemel bir hakkından feragat etmesinin sağlanması halinde, bu manevi değeri haiz malın suçun maddi konusunu oluşturabilmesi muhtemel olduğu görüşü mevcuttur¹⁵¹. Fikrimize göre de bir malın ekonomik değeri bulunmaksızın dolandırıcılık suçuna konu olabilmesi mümkündür.

Öğretide fail tarafından mağdurun şahsi hizmetinden elde edilen menfaatler dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilirken¹⁵², mağdurun vücut veya cinsel bütünlüğüne karşı suça konu eylemin gerçekleştirilmesinin farklı suçların konusu olabileceği değerlendirilmektedir¹⁵³. Yine mağdurun şerefine ya da onuruna ilişkin varlığı da söz konusu suçun maddi konusu olarak kabul edilmemektedir¹⁵⁴.

¹⁴⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 386

¹⁴⁸ Hakeri, a.g.e., s. 120

¹⁴⁹ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 5

¹⁵⁰ Bu hususta bkz. Maviş, a.g.e., s. 60; aynı yönde bkz. Göksel Aslan, Dolandırıcılık, Hırsızlık ve Mala Zarar Verme (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 19-20

¹⁵¹ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 522

¹⁵² Bu hizmetlerin ekonomik değeri bulunduğu hususunda bkz. Eşberk, a.g.e., s. 164; Aynı yönde bkz. Ziya Koç, Bir Hukuki İlişkiye Dayanan Alacağın Tahsili Amacıyla Yağma (TCK m. 150/1) (1. Baskı), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 245

¹⁵³ Artuç, a.g.e., s. 797

¹⁵⁴ Yırtımcı, a.g.e., s. 13

Kişilerin alacak hakları¹⁵⁵, maddi anlamda değer atfeden kabiliyetleri ve mesleklerine ilişkin sahip oldukları bilgiler¹⁵⁶ de dolandırıcılık suçunun konusu olabilmektedir. Örneğin mağdurun hileli eylemler neticesinde aldatılması suretiyle üçüncü bir kişide mevcut para alacağının faile temin edilmesi halinde dolandırıcılık suçunun oluştuğu söylenebilir. Öte yandan, somut olayın özelliklerine göre suçun diğer unsurlarının mevcut olması halinde, mağdura ait bir buluşun, markanın ya da ticari sırları da dolandırıcılık suçunun maddi konusu olabilmektedir.

Bahsi geçen hususların aksine, mağdurun hukuka uygun olmayan malvarlığı değerinin fail tarafından ele geçirilmesi halinde, dolandırıcılık suçunun oluşup oluşmadığı hususunda görüş birliği mevcut değildir. Bir görüşe göre, fail tarafından edinilen menfaatin hukuka aykırı olması halinde, suça konu eylemin hile unsuru barındırmadığı ileri sürülmüştür¹⁵⁷. Bir başka görüşe göre, ilgili kanun hükmünden anlaşılacağı üzere, fail tarafından edinilen menfaatin her surette haksız menfaat olması şartı mevcut değildir¹⁵⁸. Bu hususta bizim de katıldığımız görüş kapsamında, mağdurun suça konu malvarlığı değerini hukuka aykırı olarak elinde bulundurması halinde bile, önemli olan fail tarafından suç normunun ihlal ederek suça konu eylemi gerçekleştirmiş olmasıdır¹⁵⁹. Nitekim kanun koyucu tarafından cezai müeyyideye tabi tutulan eylem, fail tarafından gerçekleştirilmekte olup, bu noktada mağdurun tasarruf yetkisinde bulunan malı edinme şeklinin önem arz etmediği açıktır.

2.2. Fiil

Ceza normunda suçun oluşumu açısından aranan ilk ölçüt olan fiil, suça konu eylem açısından manevi unsuru oluşturan kast ya da taksirin mevcut olup olmadığının tespitinden önce, suça konu norma uyan eylemin gerçekleştirilmesi ön koşuldur¹⁶⁰. Zira fiil neticeye sebebiyet veren ve failin iradesi ile gerçekleştirilen eylemdir¹⁶¹.

Doktrinde dolandırıcılık suçuna konu eylemin şekline yönelik hem icrai hem de ihmali hareketle işlenebileceğine ilişkin görüş mevcuttur. İcrai eylem, fail

¹⁵⁵ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 5

¹⁵⁶ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 29

¹⁵⁷ Metin, a.g.e., s. 16

¹⁵⁸ Bu hususta bkz. Gökçen, Balcı, a.g.e., s. 25

¹⁵⁹ Aynı yönde bkz. Artuç, a.g.e., s. 815

¹⁶⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 303

¹⁶¹ Hakeri, a.g.e., s. 129

tarafından hukuken korunan bir menfaatin suiistimal edilmesi şeklinde gerçekleşirken, ihmali eylem açısından kanun normunda korunan eyleme yönelik herhangi bir icraatta bulunulmaması söz konusudur¹⁶². Dolandırıcılık suçunun icrai hareketlerle işlenebileceği hususunda görüş ayrılığı bulunmayıp, ihmali olarak dolandırıcılık eyleminin gerçekleştirilebileceği hususu çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde değerlendirilecektir.

Suç normunda yer alan hareketin önemi açısından, kanun hükmü kapsamında fail tarafından gerçekleştirilmesi gereken eylemin işleniş tarzına ilişkin hüküm yer aldığından¹⁶³, bu kapsamda söz konusu suçun serbest hareketli suçlardan ziyade, bağlı hareketli suçlar kapsamında değerlendirilmesi söz konusudur. Nitekim kanun koyucu tarafından failin eyleminin hile unsuru barındırması ve mağdur aleyhine elde edilen haksız menfaatin söz konusu eylem neticesinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir¹⁶⁴.

Dolandırıcılık suçunun fail tarafından gerçekleştirilen hileli eylem neticesinde mağdur aleyhine failin haksız menfaat temin etmesi halinde gerçekleştiğinden bahisle, çalışmamızın bu bölümünde failin hile unsuru barındıran eylemine ilişkin değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Doktrinde hile unsurunun tanımı, niteliği ve önemine yönelik oldukça fazla görüş mevcut olmakla, çalışmamız kapsamında dolandırıcılık eyleminin temel unsurlarından olan hile kavramına yönelik tartışmalı hususlara yer verilmiştir.

Dolandırıcılık eyleminin oldukça farklı şekillerde işlenebilmesi mümkün olduğundan, oldukça karmaşık ve renk değiştiren bir suç olarak tanımlanmaktadır¹⁶⁵. Her ne kadar Fransız Ceza Kanunu madde 313/1 hükmü kapsamında, ceza normu açısından hileli eylemin işleniş şekillerine yönelik hususlara yer verilmiş olsa da¹⁶⁶, TCK kapsamında bu yönde bir düzenlemenin yapılmadığı görülmektedir. Katıldığımız görüşe göre, ceza kanunumuz açısından böyle bir düzenlemeye yer verilmemesinin nedeni, günümüzde hileli hareketin çok farklı suretlerde işlenebilmesi mümkün

¹⁶² Hakeri, a.g.e., s. 138

¹⁶³ Bu hususta bkz. Demirbaş, a.g.e., s. 243

¹⁶⁴ Aynı yönde bkz. Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 72; Hileli eylemin çok farklı hallerde işlenebilmesinin mümkün olduğundan bahisle serbest hareketli olduğu hususunda bkz. Mustafa Özen, Ceza Hukuku Özel Hükümleri Dersleri (2. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 550; Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 90

¹⁶⁵ Bu hususta bkz. Toroslu, a.g.e., s. 181; Artuç, a.g.e., s. 806

¹⁶⁶ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 41

olduğundan kanun koyucunun iradi olarak bu yönde bir düzenlemede bulunmamasıdır¹⁶⁷. Dolayısıyla hileli eylemin işlenişi ve yoğunluğu hususunda doktrinde birden çok görüş mevcuttur.

Hile kavramı, kişinin eylemi veya konuşmaları ile bir başka kimsenin hatalı irade açıklamasında bulunmasına ya da hatalı sözleşme ilişkisi kurmasına sebebiyet verme olarak tanımlanmaktadır¹⁶⁸. Bu kapsamda, Alman Ceza Kanunu madde 263 kapsamında öngörüldüğü gibi, ceza kanunumuzda da fail tarafından gerçekte olmayan bir durumun varmış gibi lanse ettirilmesi, gerçeğin saklanması ya da gerçekte var olan duruma eklemeler yapılması suretiyle hileli eylemin gerçekleştirilmesi mümkündür¹⁶⁹.

Doktrinde özel hukuk ve ceza hukuku kapsamında hileli eylemin arasındaki farklılığın önem arz etmediğini savunan görüşlerin yanı sıra, söz konusu ayırımın hala mevcut olduğunu savunanlar da mevcuttur. Doktrinde bir görüşe göre, özel hukuk normu açısından hileden bahsedilebilmesi için aldatma unsurunu içermesi gerektiğinden bahisle, ceza normu açısından ise bu unsurun tek başına yeterli olmayacağı görüşü mevcuttur¹⁷⁰. Yine aynı görüşe paralel olarak, söz konusu ayırımın hala mevcut olduğu ileri sürülerek özel hukuk normu açısından hile yoğunluğu az olan bir eylemin ceza hukuku açısından da önem arz etmesinin gündeme gelmesinin söz konusu olabileceği fikri öne sürülmüştür¹⁷¹. Söz konusu ayırımın mevcut olmaması halinde, bir kimsenin başkası aleyhine herhangi bir menfaat elde ettiği hemen her eylemde hile unsurunun mevcut olmasından bahisle cezai müeyyidenin uygulanması söz konusu olabilecektir¹⁷². Bir başka görüşe göre ise bu ayırımın ortadan kalkması halinde bile, ceza hukuku açısından hilenin varlığının kabulünün özel hukukta olduğundan farklı olması gerekmektedir¹⁷³. Tarafımızın da katıldığı görüşe göre, hilenin niteliği suça konu eyleme maruz kalan mağdurun aldanmasına sebebiyet verip

¹⁶⁷ Bu hususta bkz. Murat Sadak, Sermaye Piyasası Hukukunda Örtülü Kazanç Aktarımı Suçu (1. Baskı), Legal Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 62

¹⁶⁸ Yarmalı, Alp, a.g.e., s. 292

¹⁶⁹ Johannes Wessels, Thomas Hillenkamp, “Hırsızlık ve Güveni Kötüye Kullanmak Suçları, Dolandırıcılık”, İçel, K. (Eds.), Malvarlığına Karşı Suçlar ve Ekonomik Suçlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 102

¹⁷⁰ Artuç, a.g.e., s. 800

¹⁷¹ Bu hususta bkz. Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 43

¹⁷² Toroslu, a.g.e., s. 183

¹⁷³ Bu hususta bkz. Türey, a.g.e., s. 1685

vermediği hususu açısından değerlendirilmelidir¹⁷⁴. Ancak bu durumda da basit ya da soyut düzeyde sergilenen eylemin ya da sarf edilen sözlerin somut olay açısından ceza normu açısından hile unsurunu barındırıp barındırmadığının tespitinin yapılması gerekmektedir. Nitekim fail tarafından suç normu ile korunan hukuki değerin ihlal edilip edilmediği hususu da bu noktada oldukça önem arz etmektedir.

Doktrinde, hile kavramının “*sahneye koyma teorisi*” kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine yönelik görüş mevcut olmakla, bu görüş kapsamında hilenin yoğunluğunun belirli bir seviyede olması gerektiği savunulmaktadır¹⁷⁵. Bu durumda soyut düzeydeki gerçeğe aykırı beyanların hile unsurunu barındırmamasının nedeni olarak, kanun kapsamında gerçeğe aykırı beyanların ancak belli hallerde cezai müeyyideye tabi tutulmuş olması gösterilmektedir¹⁷⁶. Dolayısıyla, suça konu eylem ile toplumsal intizama zarar verilmesi söz konusu olduğundan, yalnızca hukuksal ya da sözleşme ilişkilerde soyut düzeydeki gerçeğe aykırı beyanların ya da hareketin suçu konu olması mümkün değildir¹⁷⁷. Zira soyut düzeyde gerçeğe aykırı beyan ya da hareketin hukuki ilişki neticesinde bir menfaat elde edilmesi yönünde açık ya da zımni olarak gerçekleştirilmesinden ziyade, karşı tarafın iradesini etkilemesi ve fail tarafından bu yönde bir amacın mevcut olması önem arz etmektedir¹⁷⁸. Soyut düzeyde gerçeğe aykırı beyanda bulunan failin, toplum nezdinde güvenilir vasfını haiz olması ve bu hususta toplumsal olarak bir ününün bulunması halinde hileli eylemde bulunması gündeme gelebilecektir¹⁷⁹.

Doktrinde hileli eylemin fail tarafından kişide mevcut bir aldanma halinden faydalanılması suretiyle işlenmesi halinde suçun unsurlarının oluşup oluşmayacağı hususu tartışmalıdır. Bir görüşe göre, bu durumda fail tarafından mağdurun mevcut hatasının pekiştirilmesine yönelik eylemde bulunulması halinde dolandırıcılık suçunun gündeme gelmesi söz konusu olabilmektedir¹⁸⁰. Bir başka görüşe göre ise, mağdurun aldanma haline yönelik Danimarka ve İsveç Ceza Kanunlarında kapsamlı

¹⁷⁴ Okuyucu Ergün, a.g.e., s. 306; Aynı yönde bkz. Erdem, Tezcan, a.g.e., s. 872

¹⁷⁵ Bu yönde bkz. Metin, a.g.e., s. 21

¹⁷⁶ Yırtımcı, a.g.e., s. 30

¹⁷⁷ İsmail Ercan, Ceza Hukuku Özel Hükümler (19. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Kocaeli, 2023, s. 173

¹⁷⁸ Wessels, Hillenkamp, a.g.e., s. 105

¹⁷⁹ Özen, a.g.e., s. 554; Dolandırıcılık eyleminin nitelikli hallerinden bazıları açısından da hilenin yoğunluğunun belirli bir düzeyde olmasının şart olmadığı hususunda bkz. Artuç, a.g.e., s. 807

¹⁸⁰ Soyaslan, a.g.e., s. 443; Aynı yönde bkz. Yırtımcı, a.g.e., s. 35-36

düzenleme yer almakta iken, ceza kanunumuz açısından dolandırıcılık eylemine yönelik yalnızca failin aldatması yönünde bir düzenleme söz konusu olduğundan, aksi halinin kanun kapsamında cezai müeyyideye tabi tutulması mümkün değildir¹⁸¹. Kanımızca da, her ne kadar ceza kanunumuz kapsamında böyle bir düzenlemeye yer verilmemiş olsa da, mağdurun aldanmasından menfaat temin edilmesi hususu dolandırıcılık suçu açısından önem arz etmektedir.

Hile unsurunun varlığına ilişkin doktrinde mevcut bir başka sorunsal, ihmali hareketlerde bulunulması suretiyle dolandırıcılık eyleminin gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceği hususuna yöneliktir. Öncelikle doktrinde bir görüşe göre, dolandırıcılık suçuna ilişkin kanun normu göz önünde bulundurularak hareket kavramının icrai ve ihmali surette gerçekleştirilebileceği hususundan hareketle, hileli eylemin ihmali olarak gerçekleştirilemeyeceği hususunda kanuni bir düzenlemenin bulunmamaktadır¹⁸². Ancak bir başka görüşe göre, muasır bir hukuk sistemi açısından suça konu eylemin ihmali hareketle gerçekleştirilebileceği hususunda kanun hükmünde doğrudan bir düzenlemeye yer verilmesi gerekmekte olup, dolandırıcılık suçu kapsamında yalnızca fail tarafından gerçekleştirilen icrai hareketlerin cezai müeyyideye tabi tutulduğu öne sürülmüştür¹⁸³. Aynı görüşe paralel olarak, bir başka görüş kapsamında ise kanun koyucu tarafından ihmali hareketlerde bulunulması halinde cezai müeyyideye tabi tutulan suçların aksine¹⁸⁴, dolandırıcılık eyleminin ihmali hareketle işlenebilmesi hususunda madde gerekçesinde de böyle bir hususa yer verilmediği ifade edilmiştir¹⁸⁵.

Dolandırıcılık eyleminin failin sessiz kalması şeklinde işlenebileceği hususunda hile unsurunun mevcut olup olmadığı hususunda doktrinde görüş birliği

¹⁸¹ Toroslu, a.g.e., s. 185

¹⁸² Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 52

¹⁸³ Bu hususta bkz. Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 263; Nitekim bu hususun, TCK madde 2 hükmü kapsamında kanunilik ilkesinin bir gereği olduğuna yönelik bkz. Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (16. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 708

¹⁸⁴ TCK madde 83 hükmü kapsamında kasten öldürmenin ihmali davranışla gerçekleşmesi, TCK madde 88 hükmü kapsamında kasten yaralamanın ihmali davranışla gerçekleşmesi ve TCK madde 94/5 hükmü kapsamında yer alan ihmali davranışla gerçekleşen işkence suçları ceza kanunumuzda cezai müeyyideye tabi tutulan ihmali suçlardandır.

¹⁸⁵ Erdem, Tezcan, a.g.e., s. 871; Aynı yönde bkz. Köksal Bayraktar, Ali Kemal Yıldız, Eylem Aksoy Retornaz, Güçlü Akyürek, Vesile Sonay Evik, Zeynep T. Kangal, Pınar Memiş Kartal, Hasan Sınar, Ali Hakan Evik, Sinan Altunç, Asuman Aytekin İncoğlu, Barış Erman, Özel Ceza Hukuku Cilt IV Malvarlığına Karşı Suçlar (1. Baskı), On iki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 258

mevcut değildir. Nitekim bir görüşe göre fail tarafından yalnızca sessiz kalınması halinin suça konu olamayacağı söz konusu olmakla¹⁸⁶, başka bir görüş kapsamında ise failin garantör sıfatından yani mağdura karşı izah etme yükümlülüğünün mevcut olmasına rağmen mağduru aydınlatmaması halinin dolandırıcılık eylemi açısından değerlendirebileceği hususu vurgulanmıştır¹⁸⁷. Toplumsal, etik ve dini değerler açısından failin sessiz kalması halinin hile unsuru kapsamında olmayacağı görüşü de doktrinde mevcut olan görüşlerdendir¹⁸⁸. Başka bir görüş kapsamında, failin sessiz kalması ya da mağdurun aldanmasını düzeltici herhangi bir eylemde bulunmamasının cezalandırılmasının, ceza hukukunun temel ilkelerinden olan kıyas yasağına aykırılık teşkil edeceği fikrini savunmaktadır¹⁸⁹. Kanımızca, ilgili kanun hükmünün gerekçesi kapsamında herhangi bir kimsenin mevcut irade sakatlığından faydalanılması halinin ihmali kapsamında değerlendirilmesi, suç normunun kapsamının genişletilmesi anlamına geleceğinden, dolandırıcılık eyleminin ihmali olarak gerçekleştirilmesi söz konusu olmaması mümkündür¹⁹⁰. Ancak ticari faaliyetlerin ya da satış ilişkilerin sürdürülmesi esnasında kişilerin aydınlatma yükümlülüğüne aykırı davranması halinin ya da gerçeği olduğundan farklı yansımaları hallerinin her surette hile unsurunu barındırdığı düşünülemez¹⁹¹.

Dolandırıcılık eyleminin hareket unsurunun hile içerdiğinden bahsedilebilmesi için, söz konusu eylemin mağdur aleyhine bir menfaat elde edilmeden önce gerçekleştirilmiş olması gereklidir¹⁹². Kişinin kendini olduğundan farklı bir vasıfta tanıtması halinde de hile unsuru mevcut olmakla¹⁹³, mağdurun failin mevcut konumuna itibar edilmesi halinde aldatılması söz konusudur. Ayrıca, doktrinde “usul dolandırıcılığı” ya da “yargılama dolandırıcılığı” olarak tasvir edilen eylemler kapsamında, fail gerçeklikten uzak birtakım savlar öne sürerek yargı makamlarını

¹⁸⁶ Artuç, a.g.e., s. 805

¹⁸⁷ Okuyucu Ergün, a.g.e., s. 304; Aynı yönde bkz. Toroslu, a.g.e., s. 184

¹⁸⁸ Özen, a.g.e., s. 553

¹⁸⁹ Gündel, a.g.e., s. 461

¹⁹⁰ Aynı yönde bkz. Türay, a.g.e., s. 1687; Başbüyük, a.g.e., s. 306

¹⁹¹ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 39

¹⁹² Failin mağdura olan borcuna yönelik fail tarafından hileli eylemlerde bulunulması suretiyle mağdura sahte senet vermesi halinde, failin senedi ödemesinin dolandırıcılık eylemi açısından değerlendirilemeyeceği hususunda bkz. Bakıcı, a.g.e., s. 249

¹⁹³ Failin kendini varlıklı biri gibi lanse ettirmesi ve kıdemli biri gibi davranması hallerinin hile kavramı açısından değerlendirebileceği hususunda bkz. Gökçen, Balcı, a.g.e., s. 17

aldatmak suretiyle mağdur aleyhine menfaat temin etmektedir¹⁹⁴. Bu durum doktrinde bir görüş tarafından “geniş manada yargılama hilesi” olarak adlandırılmakla, mağdurun uzlaşma hususunda baskı altına alınması, davasından feragat etmesinin sağlanması ya da davayı kabule zorlanması şeklinde ortaya çıkabilmektedir¹⁹⁵. Bir başka görüşe göre, failin bu noktada hileli hareketlerin tümünü kural olarak kendisinin sergilemesi gerekli değildir¹⁹⁶. Hile unsurunun mevcut olduğu bir diğer hal, fail tarafından hileli eylemler sergilenmesi suretiyle mağdurun belirli bir sözleşmeyi imzalamasına sebebiyet vermesidir¹⁹⁷.

Kara borsa olarak adlandırılan piyasa kapsamında, fail tarafından mağdurun içinde bulunduğu durumdan kötü niyetli olarak menfaat elde edilmesi söz konusu olsa da, fail tarafından herhangi bir aldatma eyleminin gerçekleşmediği hususu gözetildiğinde söz konusu eylemin dolandırıcılık suçuna konu olmayacağı açıktır¹⁹⁸. Kartopu sözleşmelerinin dolandırıcılık suçuna konu olabileceği hususu doktrinde tartışmalı bir diğer husustur. Bu sözleşmeler, kişilerin bir miktar menkul yatırması suretiyle sisteme dâhil olmalarının akabinde, yeni üyelerin dâhil olmasını sağlamak koşulu ile menfaat elde etmelerine yöneliktir¹⁹⁹. Söz konusu sözleşmeler kapsamında failin mağduru sisteme ilişkin gerçeğe aykırı bilgiler verilmesi suretiyle aldatması halinde suça konu eylemin oluşması gündeme gelmektedir²⁰⁰. Yargıtay tarafından, failler tarafından bir internet sitesi aracılığı ile mağdurlara yönelik aydınlatma yükümlülüğünün ihlal edilmesi ve mağdurların aldatılması suretiyle haksız menfaat elde edilmesi olayında, söz konusu web sitesi saadet zinciri olarak nitelendirilmiş olmakla, suça konu eylemlerin dolandırıcılık suçuna konu olduğuna ilişkin hüküm kurulmuştur²⁰¹. Yine bir başka Yargıtay kararı kapsamında, “Quest.Net Netvork

¹⁹⁴ Bu hususta bkz. Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 678

¹⁹⁵ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 533

¹⁹⁶ Wessels, Hillenkamp, a.g.e., s. 102

¹⁹⁷ Bakıcı, a.g.e., s. 254

¹⁹⁸ Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 315

¹⁹⁹ Maviş, a.g.e., s. 619

²⁰⁰ Yırtımcı, a.g.e., s. 33

²⁰¹ “... www..... isimli saadet zinciri organizasyonunun internet sitesinde faaliyet gösterdiği, bu organizasyonun Türkiye’de yaklaşık 320.000 üyesinin olduğu ve hiçbir ticari şirkete bağlı olmadığı, internet üzerinden üyelik hesaplarıyla takip edildiği ve üyelik sözleşmesinin olmadığı... Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne yapılan ihbar ve şikayetler sonucu 141 kişi hakkında soruşturma yürütüldüğü, sağlıklı ve şeffaf kayıtları bulunmayan kayıt ve belgeleri denetime açık olmayan, aslında üyeleri kandırmaya ve haksız kazanç sağlamaya yönelik internet üzerinden faaliyet gösteren bir organizasyon olduğunun tespit edildiği, sanıkların bir işhanında bu site üzerinden pazarlama işi yaptıkları, sanık ...’nın katılan ...’e aynı işi yapması halinde getirdiği müşterilerden

Marketing” isimli saadet zinciri kapsamında, mağdurların sözde şirket bünyesindeki toplantılara katılım sağladığı ve faillerce şirket hususunda bilgilendirmelerde bulunulması suretiyle mağdurların psikolojik anlamda bastırıldığı kanaatiyle, dolandırıcılık suçunun olduğu hususu değerlendirilmiştir²⁰². Bahse konu saadet zincirleri ya da oyunlar aracılığı ile dolandırıcılık eylemleri açısından Avusturya Ceza Kanunu madde 168/A hükmü kapsamında özel düzenlemeye yer verilmesi söz konusu iken, TCK kapsamında bu yöndeki eylemlere ilişkin özel bir düzenleme mevcut

komisyon alacağını ve para kazanabileceğini ancak işe girerken 1.600 Dolar vermesi gerektiğini söyleyip ikna ettiği, ...in diğer katılan ...'a durumu anlattığı ve sanıklara ait işyerine giderek ...in 1.600, Kenan'ın ise 1.140 Doları sanık ...'ya verdikleri, geçen süre içerisinde herhangi bir mal verilmediği, kazanç ödemesi yapılmadığı, katılanların paralarını geri ödenmesini istemelerine karşın iade edilmediği, sanıkların bu organizasyona üye olarak katılanlardan haksız menfaat temin ettikleri, bu suretle sanıkların üzerilerine atılı dolandırıcılık suçunu işledikleri iddia edilen olayda; sanıklar savunması, katılanlar ve tanık beyanları, emniyet müdürlüğü araştırması, tutanaklar, uzlaşma sağlanamadığına dair rapor ile dosya kapsamında sanıkların üzerine atılı suçu işlediğine yönelik mahkeme kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.

Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre sanık müdafinin yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine, karar verilmiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD. 2018/5932 E., 2020/4510 K., 03.06.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (E.T. 01.01.2023)

²⁰² “....Sanıkların, merkezi Hong Kong'da bulunan, insanların kısa zamanda zengin olma hayalini hileli yöntemlerle sömürerek menfaat temin eden “Quest.Net Network Marketing” isimli organizasyonun Türkiye yapılanmasında faaliyet gösterdikleri, adı geçen organizasyona yasal ve büyük bir şirket görüntüsü vermek amacıyla kitap, broşür ve yayınları kullandıkları, sistemdeki üyelerin başarı hikayeleri anlatıp, Quest.net'in çok kazançlı bir sistem olduğu, bu sistemde hakim, vali, polis, emniyet amiri, müfettiş unvanına sahip kişilerin de yer aldığını söyleyerek güven telkin edip ve organizasyona üye olanların çok kısa zamanda zengin olacakları, çok para kazanacakları yönünde açıklamalarda bulunarak mağdurları sisteme üye yaptıkları, sisteme üyen yapılan her üyeden asgari 570 USD tahsil etmek ve karşılığında, sıradan ürünleri kolleksiyonel özellikli ürünler olarak belirterek satmak suretiyle mağdurları dolandırdıkları iddia ve kabul edilen somut olayda; “Quest.Net Network Marketing” isimli organizasyonun Hong Kong merkezli olarak kurulmuş bir saadet zinciri olduğu, Türkiye'deki liderinin Mohamed KHARBOTLI isimli şahıs olduğu, organizasyonun, bu şahsın organize ettiği sistem içerisinde ofis evlerde faaliyet gösterdiği ve piramitsel bir şekilde Türkiye'nin bir çok ilinde yapıldığı ve süreklilik arzettiği, üye sayısı belirli bir seviyeye ulaşan üyenin ofis lideri olduğu, sisteme üye olanların ofislerde yapılan toplantılara katılmaları sağlanıp, ofis liderlerinin yaptığı anlatımlar, sunumlar ve dağıttığı broşürler aracılığıyla üyeleri psikolojik baskı altına aldığı, organizasyon içerisindeki alt üst ilişkisi dikkate alındığında piramidin katmanları arasında gevşek de olsa bir hiyerarşi bulunduğu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü'nün 22.04.2010 tarihli ve 1 sayılı Suç Duyurusu Raporunda, her bir katılımcıdan en az 570 USD olmak üzere tahsilat yapıldığı, karşılığında satışı yapılan ürünlerin, satış değerinin çok üzerinde fahiş fiyatla satıldığı, sistemin en az yüzde 80'inin kaybetmeye mahkum olduğu şeklinde tespitler yapıldığı, tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, Mahkemenin, bahse konu yapılanmanın haksız menfaat elde etmeye yönelik bir yapılanma olduğu, bu yapılanmada en küçük birimin ofis olup, ofis liderliğinden yukarıya doğru bir piramit yapı oluşturulduğu ve hiyerarşik bir düzen bulunduğu, görevlendirme, paylaşım, haksız menfaat elde etmede sürece yayılan ve yasal görünüm adı altında çalışan gayri yasal bir faaliyet zinciri olup, bu yapının örgütsel bir faaliyet olduğuna ve sanıkların da bu örgütün faaliyeti kapsamında hareket ederek atılı suçu işlediklerine ilişkin olaya uygun kabul ve gerekçesi karşısında, tebliğnamedeki bozma isteyen düşünceye iştirak edilmemiştir.” T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/35233 E., 2022/5930 K., 6.4.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (E.T. 01.01.2023)

değildir²⁰³. Kanımızca ceza kanunumuz kapsamında böyle bir düzenlemeye yer verilmemesinin nedeni, dolandırıcılık suçunun günümüz koşullarında oldukça farklı şekillerde işlenebilmesidir. Ancak toplum nezdinde büyük mağduriyetlere yol açabilecek düzeyde kitlesel dolandırıcılığının önüne geçebilmek adına ceza kanunumuzda da dolandırıcılık suçuna ilişkin özel düzenlemelere yer verilmesinin zaruri olduğu fikrindeyiz.

Doktrinde bir görüşe göre, mağdurun aldanmasına sebebiyet veren hile unsurunun nesnel kıstaslara göre değerlendirilmesi gerekli olmakla, mağdurun vasfı hile unsuru açısından önem arz etmemektedir²⁰⁴. Ancak kanımızca hile unsuru açısından tarafımızca belirtilen tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde, fail tarafından mağdurdan menfaat temin edilmesinde hileli eylemde bulunulup bulunmadığı hususu somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmelidir²⁰⁵. Zira bu noktada failin kastının mağduru hileli eylemlerle aldatma yönünde olup olmadığı hususunun tespiti oldukça önemlidir. Ayrıca somut olayda mağdurun vasfı ve mağdurun aldanmasına sebebiyet veren delillerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir²⁰⁶.

İşlenemez suçla ilişkin olarak, eylemin tamamlanmış olmasından ziyade suç ile korunan hukuki değerın zarar görmemesi ya da tehlike altında olmaması söz konusu olduğunda, fiilin işlenemez suç vasfı mevcut olur ve failin bu eyleme ilişkin olarak cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusu değildir²⁰⁷. Dolandırıcılık suçu açısından ise işlenemez suç fail tarafından hileli eylemlerde bulunulmasına rağmen mağdurun herhangi bir zararına sebebiyet vermemesi halinde söz konusu olmaktadır²⁰⁸.

Yine ilgili mevzuat kapsamında eksik borç²⁰⁹ olarak nitelendirilen bazı alacak haklarının dolandırıcılık suçuna konu olabileceği hususu da doktrinde tartışmalıdır. Nitekim söz konusu borçların kanunen özel hukuk kapsamında tahsil edilmesi

²⁰³ Erdem, Tezcan, a.g.e., s. 881

²⁰⁴ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 11

²⁰⁵ Aynı yönde bkz. Türay, a.g.e., s. 1686

²⁰⁶ Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 289

²⁰⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 558

²⁰⁸ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 530

²⁰⁹ Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili sair hükümleri kapsamında, kumar ve bahisten doğan, ahlaki ödevlerden doğan, evlenme simsarlığından doğan veya piyango ve diğer şans oyunlarından doğan borçlar eksik borçlar olarak kabul edilmektedir.

mümkün değildir²¹⁰. Ancak ceza normu açısından eksik borçların tahsili amacıyla fail tarafından hileli eylemlerde bulunularak alacağın tahsilinin sağlanması hali, TCK madde 159 hükmü kapsamında değerlendirilebilmektedir. Dolayısıyla, söz konusu husus, çalışmamızın hukuki ilişkiden doğan alacağın tahsiline ilişkin dolandırıcılık suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli hali açısından ayrıca değerlendirilecektir.

2.3. Nedensellik Bağı

Nedensellik bağının suçun objektif unsurları açısından önemi, suça konu eylemin ancak fail tarafından gerçekleştirilmesi halinde cezai müeyyideye tabi tutulmasından kaynaklanmaktadır²¹¹. 1930 sayılı İCK madde 40 kapsamında nedensellik bağına ilişkin hüküm yer almakta iken, TCK kapsamında nedensellik bağına ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Suç normu açısından ancak nedensellik bağının varlığı halinde suça konu eylemin neticesinin faile yüklenip yüklenemeyeceği hususu değerlendirilmelidir²¹². Zira suça konu eylem ile oluşan netice arasında herhangi bir bağın mevcut olmaması halinde, failin bahse konu eylemden ötürü cezai müeyyideye tabi tutulması mümkün olmamaktadır²¹³.

Dolandırıcılık suçunun neticeli suçlardan olduğu hususu gözetildiğinde, fail tarafından gerçekleştirilen hareketin oluşan netice ile bir illiyet bağının bulunması gerekmektedir²¹⁴. İçinde hile unsuru barındıran her eylemin dolandırıcılık suçuna konu olması mümkün olmamakla²¹⁵, dolandırıcılık suçu açısından mağdur aleyhine meydana gelen zararın failin eylemi neticesinde oluşması gereklidir²¹⁶. Bu durumda, failin mağdur aleyhine daha önceden elde etmiş olduğu bir menfaatin teslim edilmemesine ilişkin hileli eylemlerde bulunulması halinde, bahse konu eylem ile failin menfaati arasında illiyet bağı bulunmadığından bahisle suçun unsurlarının oluşmadığı söylenebilir²¹⁷. Yine fail tarafından hileli eylemlerde bulunulmasının akabinde elde edilen menfaatin mağdura geri verilmesi ya da mağdurun mevcut

²¹⁰ Aydın, Dolandırıcılık Suçu, Hacettepe Hukuk Dergisi, s. 693

²¹¹ Koca, Üzülmmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 132

²¹² Bu hususta detaylı bilgi için bkz. Özbek, Doğan, Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 245 vd.

²¹³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 344

²¹⁴ Koca, Üzülmmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 132

²¹⁵ Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 90

²¹⁶ Aynı yönde bkz. Maviş, a.g.e., s. 603

²¹⁷ Bakıcı, a.g.e., s. 273

zararına razı olması hali, suça konu eylem ile netice arasındaki illiyet bağıını ortadan kaldırmadığından suçun unsurlarının oluştuğunun kabulü gerekmektedir²¹⁸. Ayrıca, bu noktada önem arz eden bir başka husus ise, fail tarafından hileli eylemde bulunulmaması halinde bile mağdur tarafından aynı yönde bir davranışın sergilenmesi halinde, suça konu eylem ile netice arasında illiyet bağının mevcut olmadığıdır²¹⁹. Dolayısıyla, failin kasti ve iradi olarak gerçekleştirdiği ve hile unsuru barındıran eylemi neticesinde mağdurun sakatlanmış iradesi ile malvarlığına yönelik hatalı bir şekilde tasarrufta bulunup bulunmadığı hususu, nedensellik bağının mevcudiyeti açısından önem arz etmektedir.

2.4. Netice

Suçun maddi unsurlarından olan netice, suça konu eylem neticesinde meydana gelen değişikliktir. Ancak suç normu kapsamında fail tarafından gerçekleştirilen eylem sonucu ortaya çıkan değişiklik hususunda herhangi bir hususun yer almaması halinde, bahse konu suç bakımından neticenin önem arz etmesi söz konusu değildir²²⁰.

Dolandırıcılık suçu, neticesi itibariyle mağdurun aleyhine zarar meydana getirdiğinden, zarar suçu olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca bahse konu suç neticeli suçlar kapsamında değerlendirilmekle, suça konu eylem ile neticenin farklı zamanlarda ya da yerlerde meydana gelmiş olması da mümkün olmaktadır²²¹.

Dolandırıcılık eylemi neticesinde oluşan zararın, mağdurun şahsına ya da üçüncü kişiye ait bir mala yönelik tasarrufta bulunması sonucu meydana gelmiş olması şarttır²²². Suça konu eylem neticesinde mağdurun tasarrufunda bulunan malvarlığı değerinde meydana gelen azalmanın oluştuğu an, suça konu eylemin tamamlanma anı olarak değerlendirilmektedir²²³.

Yine nedensellik bağı açısından, dolandırıcılık eylemi neticesinde oluşan zararın mağdurdan kaynaklanan bir husustan ileri gelmesi halinde, suça konu eylemin unsurları oluşmadığından bahisle, bu durumda fiil ile oluşan zarar arasında illiyet

²¹⁸ Bu hususta bkz. Türay, a.g.e., s. 1691

²¹⁹ Bu hususta bkz. Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 321

²²⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 341

²²¹ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s. 508

²²² Erdem, Tezcan, a.g.e., s. 886

²²³ Arslan, a.g.e., s. 104

bağının kesilmesi söz konusudur²²⁴. Ayrıca, suça konu eylem neticesinde meydana gelen zararın miktarı, diğer malvarlığına karşı suçlardan farklı olarak, önem arz etmemektedir²²⁵. Mağdurun tasarruf yetkisinde bulunan malvarlığı aleyhine meydana gelen zarara karşılık, fail tarafından elde edilen menfaatin niteliği önem arz etmeksizin, Doktrinde bir görüşe göre, bu yararın bir fırsat ya da herhangi bir tatmin bile olabilmesi söz konusudur²²⁶. Dolayısıyla, suça konu eylem neticesinde oluşan zararın miktarının tespiti önem arz etmekle, fail tarafından elde edilen menfaatin sübjektif kıstaslara göre belirlenmemesi gerekmektedir²²⁷. Ayrıca, dolandırıcılık suçu açısından mağdurun zararının fikri ve alacak haklarına yönelik oluşabilmesi de mümkündür²²⁸.

Dolandırıcılık suçu, ani suçlardan olmakla, suça konu eylemin gerçekleştirilmesi ile mağdur aleyhine bir zarara sebebiyet verilerek menfaat elde edilmesi hususu gözetildiğinde neticeli suçlardandır. Zira dolandırıcılık suçunun ani suç olması, fail tarafından mağdurun malvarlığı aleyhine elde edilen menfaatin suça konu eylemden sonra gerçekleşmesi açısından bir sorun arz etmemektedir²²⁹. Örneğin fail tarafından hileli eylemler neticesinde mağdurun iradesinin sakatlanmasının akabinde mağdurun malvarlığı aleyhine edinilen menfaatin belirli bir süre geçtikten sonra edinilmesi halinde, söz konusu eylem dolandırıcılık suçuna konu olabilecektir.

2.5. Fail

5237 sayılı TCK madde 37 hükmü kapsamında, fail suça konu eylemi gerçekleştiren kişi veya kişiler olarak tanımlanmış olmakla, bu kapsamda ilgili hükmün ikinci bendinde ise dolaylı yoldan suçun işlenmesine sebebiyet veren kişilerin de fail vasfını haiz oldukları hükme bağlanmıştır. Ayrıca, kişinin kusur yeteneğinden yoksun olması halinde bir başkası tarafından suç işlemesi hususunda araç olarak kullanılması hali, cezayı arttırıcı neden olarak sayılmıştır.

²²⁴ Arslan, a.g.e., s. 105

²²⁵ TCK madde 61/1 hükmü (e) bendi kapsamında, zararın miktarının temel ceza açısından dikkate alınması hususunda bkz. Bakıcı, a.g.e., s. 272

²²⁶ Soyaslan, a.g.e., s. 382

²²⁷ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 66

²²⁸ Aydın, Dolandırıcılık Suçu, Yetkin Yayınları, s. 67

²²⁹ Aydın, Dolandırıcılık Suçu, Hacettepe Hukuk Dergisi, s. 671

Yine TCK madde 38 hükmü kapsamında²³⁰, bir başkasının iradesini etkileyerek ve kişiyi aldatarak suç işlemesine sebebiyet veren kişi azmettirici olarak tanımlanmakla, bu durumda azmettirme eylemini sergileyen kişinin de suçun faili gibi cezalandırılması söz konusu olmaktadır. Ayrıca, fail tarafından suçun işlenmesi esnasında faile yardım sağlayan kişinin de yardım eden sıfatı ile TCK madde 39 hükmü²³¹ gereğince cezai müeyyideye tabi tutulmaktadır. Çalışmamız kapsamında suça iştirak hükümlerine ilişkin ayrı bir başlık altında değerlendirme yapılacak olup, bu bölümde dolandırıcılık suçunun unsurlarından faillik kurumuna ilişkin değerlendirmede bulunulacaktır.

Dolandırıcılık suçu açısından fail, birtakım hileli eylemlerde bulunan, kendi konumunu ve vasfını gizleyen ve kendini olduğundan farklı lanse ettiren konumundadır²³². Ancak bu noktada üzerinde durulması gerek husus, failin bizzat suçtan menfaat sağlayan konumunda olmasından ziyade, üçüncü bir kişi yararına da menfaat temin edebilmesidir.

Ceza normunda, kanun hükmünde failin vasfı açısından gerekli koşullar açısından suçun genel suç, özgü suç ve bizzat işlenebilen suç olarak üçlü bir ayrıma tabi tutulması söz konusudur²³³. Dolandırıcılık suçu, temel hali itibarıyla genel

²³⁰ 5237 s. TCK m. 38:

“(1) Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.
(2) Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz.
(3) Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Diğer hallerde verilecek cezada, üçte bir oranında indirim yapılabilir.”

²³¹ 5237 s. TCK m. 39:

“(1) Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.

(2) Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur:

a) Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek.

b) Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak.

c) Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak.”

²³² Soyaslan, a.g.e., s. 442

²³³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 371

suçlardan olmakla, suçun failinin herhangi bir kimse olabilmesi söz konusudur. Ancak, suçun failinin vasfının suçun nitelikli hali açısından önem arz edebilmektedir²³⁴.

Öncelikle, TCK madde 158/1 hükmü (h) bendi kapsamında, dolandırıcılık suçunun failinin tacir, şirket yöneticisi, şirket adına hareket eden kişilerden olması halinde ticari faaliyetleri sırasında ya da kooperatif yöneticilerinden olması halinde ve kooperatif faaliyetleri sırasında işlenmesi halinde, suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali açısından cezai müeyyideye tabi tutulmaktadır.

Tacir, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 12. Maddesi kapsamında²³⁵ tanımlanmış olmakla, toplum nezdinde ticari faaliyet yürüttüğüne yönelik bildirimde bulunan, ticaret siciline kayıtlı olan kişiler de dâhil olmak üzere bir ticari işletmede faaliyet gösteren kimsedir. Yine ilgili kanunun 12/3 hükmü kapsamında, fail tarafından gerçekte var olmayan bir işletmenin açılmış gibi lanse ettirilmesi ve her halde hukuka aykırı olarak faaliyet gösteren bir şirketin ortağı gibi hareket edilmesi halinde, mağdurların iyi niyetli üçüncü kişi olduğunun kabulü ile ilgili kanun kapsamında fail, tacir sıfatını haiz olacaktır.

Her ne kadar TTK madde 13/1 kapsamında yasal temsilcilerin küçük ve kısıtlılar lehine ticari faaliyette bulunması halinde tacir sıfatını haiz olmadıkları hükme bağlanmış olsa da, yasal temsilcinin dolandırıcılık eyleminde bulunması halinde TTK madde 13/2 hükmü kapsamında ceza yargılaması açısından tacir sıfatını haiz olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca, TTK madde 14 hükmü kapsamında ticaret yapmaktan men edilenlerin de tacir sıfatını haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Tüzel kişilerin de ticari faaliyette bulunmaları halinde tacir olarak nitelendirildiklerine ilişkin kanun hükmü mevcut olmakla, çalışmamız kapsamında tüzel kişilerin suçun faili konumunda olup olamayacaklarına ilişkin ayrıca değerlendirmede bulunulacaktır.

²³⁴ Yırtımcı, a.g.e., s. 14

²³⁵ 6102 s. TTK m. 12:

“(1) Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir.

(2) Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır.

(3) Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken varsayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur.”

Dolandırıcılık suçu açısından failin vasfının önem arz ettiği bir diğer nitelikli hal ise, TCK madde 158/1 hükmü (i) bendi kapsamında, failin serbest meslek sahibi olması ve toplum nezdinde mesleğinden ötürü güven duygusunu kötüye kullanarak dolandırıcılık eyleminde bulunması halinde, suçun temel halinden daha ağır cezai müeyyideye tabi tutulmuştur. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu madde 66 hükmü²³⁶ kapsamında serbest meslek erbabı kavramının tanımı yapılmış olmakla, ilgili kanun kapsamında serbest meslek erbabı olarak kabul edilen kişilere yer verilmiştir. Bu kapsamda, dolandırıcılık suçunun bahse konu kişilerce işlenmesi halinde, ilgili kanun hükmü gereğince, suçun temel halinden daha ağır cezai müeyyideye tabi tutulmuştur.

Tüzel kişilerin dolandırıcılık suçunun faili ya da suça iştirak eden vasfını haiz olup olamayacaklarına ilişkin doktrinde ortak bir görüş mevcut değildir. Bizim de katıldığımız görüşe göre, suçta ve cezada şahsilik ilkesi gereğince suça konu eylemin gerçek kişilerce icra edilebilmesi söz konusu olduğundan cezai müeyyidenin de tüzel kişiler adına hareket eden gerçek kişilere yönelik uygulanması gerekmektedir²³⁷. Ancak fail tarafından dolandırıcılık suçunun icra edilmesinin akabinde tüzel kişiler lehine bir menfaat temin edilmesi halinde TCK madde 169 hükmü kapsamında güvenlik tedbirlerinin uygulanması gündeme gelmektedir²³⁸.

²³⁶ 193 s. Gelir Vergisi Kanunu m. 66:

“Serbest meslek faaliyetini mütat meslek halinde ifa edenler, serbest meslek erbabıdır. Serbest meslek faaliyetinin yanında meslekten başka bir iş veya görev ile devamlı olarak uğraşılması bu vasfı değiştirmez.

Bu maddenin uygulanmasında:

1. Gümrük Komisyoncuları, bilümm borsa ajan ve acentaları, noterler, noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar;

2. Bizzat serbest, meslek erbabı tarifine girmemekle beraber serbest meslek erbabını bir araya getirerek teşkilat kurmak veya bunlara sermaye temin etmek suretiyle veya sair suretlerle serbest meslek kazancından hisse alanlar.

3. Serbest meslek faaliyetinde bulunan kollektif ve adi şirketlerde ortaklar, adi komandit şirketlerde komanditeler;

4. (Ek: 22/7/1998-4369/36 md.; Değişik: 9/4/2003-4842/6 md.) Dava vekilleri, müşavirler, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticarî ve meslekî işlerini takip edenler ve konser veren müzik sanatçıları;

5. Vergi Usul Kanununun 155 inci maddesinde belirtilen şartlardan en az ikisini taşıyan ebe, sünnetçi, sağlık memuru, arzuhalci, rehber gibi mesleki faaliyette bulunanlar (Şartlardan en az ikisini taşımayanlar ile köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5.000’i aşmayan yerlerde faaliyette bulunanların bu faaliyetlerine ilişkin kazançları gelir vergisinden muaftır);

6. (Ek:8/4/2022-7394/2 md.) 5510 sayılı Kanunun ek 10 uncu maddesi uyarınca anılan Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında; sigortalı sayılan hekimler ile tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan kişiler;

Bu işleri dolayısıyla serbest meslek erbabı sayılırlar.”

²³⁷ Bu hususta bkz. Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 383

²³⁸ Gökhan Taneri, Gani Kamışlı, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 276

2.6. Mağdur

Mağdur, tipikliğin maddi unsurlarından olmakla, suçun maddi konusuna sahip kişi olarak tanımlanmaktadır²³⁹. Doktrinde mağdur kavramı ile suçtan zarar gören kavramının aynı niteliği haiz olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Bu durumda, malın zilyetliğini elinde bulundurmasına rağmen malın ayni hakkının bir başkasına ait olması halinde, suç ile malvarlığı değeri ihlal edilenin suça konu eyleme maruz kalan kişi mi yoksa suçtan zarar gören kişinin olacağı sorunu mevcuttur. Zira fail tarafından aldatılan mağdurun yanı sıra, malvarlığı değerlerinde zarar meydana gelen kişinin de suçun mağduru olması durumunda, bu durumun davaya iştirak açısından sorun teşkil etmesi mümkün olabilmektedir²⁴⁰. Zira aldatılan veya bu aldatmadan dolayı zarar gören kişilerin 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu madde 237 hükmü²⁴¹ kapsamında, şikâyet yolundan faydalanabilmesi söz konusu iken, yalnızca suçtan zarar gören kişinin davaya katılma hakkı söz konusu olmaktadır²⁴². Ayrıca etkin pişmanlıktan faydalanmak isteyen failin suçtan zarar gören kişiye zararın tazmini gerçekleştirmesi gerekmektedir²⁴³. Yine doktrinde bir görüşe göre, suça konu eylem ile suçtan zarar gören kişiye ait değerlerden menfaat temin edilmesi söz konusu olduğundan, bu noktada mağdurun haksız fiile maruz kalan kişi olan suçtan zarar gören kimsedir²⁴⁴. Zira mağdurun, fail tarafından elde edilen malvarlığı değerine yönelik tasarruf yetkisini haiz olmaması durumunda, bahse konu eylemin dolandırıcılık suçundan ziyade, hırsızlık ya da güveni kötüye kullanma suçlarına konu olması mümkündür²⁴⁵.

²³⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 383-384

²⁴⁰ Bu yönde detaylı bilgi için bkz. Devrim Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu (1. Baskı), Yetkin Yayınevi, Ankara, 2022, s. 25

²⁴¹ 5271 s. CMK m. 237:

“(1) Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.

(2) Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma isteğinde bulunulamaz. Ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma istekleri, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmişse incelenip karara bağlanır.”

²⁴² Artuç, a.g.e., s. 796

²⁴³ Artuç, a.g.e., s. 796

²⁴⁴ Gökçen, Balcı, a.g.e., s. 14

²⁴⁵ Bu hususta bkz. Toroslu, a.g.e., s. 186- 187

Dolandırıcılık suçu açısından fail tarafından elde edilen menfaatin mağdura ait olması halinde mağdurun hem aldatılan kişi hem de suçtan zarar gören konumdur²⁴⁶. Ancak dolandırıcılık suçu ile korunan hukuki değerin hem malvarlığı değerleri hem de irade özgürlüğü olduğu hususu gözetildiğinde, fail tarafından aldatılanın mağdur olarak kabul edilmesi gerekirken, malvarlığı değerleri zarara uğrayan tarafın da suçtan zarar gören vasfını haiz olması gerekmektedir²⁴⁷. Hal böyle olunca, fail tarafından mağdurun aldatılması neticesinde mağdurun şahsına ait olmayan bir mala yönelik tasarruf yetkisini kullanması ve malın sahibinin zarara uğramasına sebebiyet vermesi hali, doktrinde “üç köşeli dolandırıcılık”²⁴⁸ ya da “üçgen dolandırıcılık”²⁴⁹ olarak nitelendirilmektedir.

Dolandırıcılık suçu açısından mağdurun vasfının önem arz ettiği daha ağır cezayı gerektiren bazı nitelikli haller mevcuttur. TCK madde 158/1-b bendi kapsamında, dolandırıcılık eyleminin mağdurun yaşadığı zorunluluktan ya da tehlike arz eden durumundan menfaat temin edilerek işlenmesi halinde, suçun temel halinden daha ağır cezai müeyyidenin uygulanması söz konusudur. Yine TCK madde 158/1-c bendi kapsamında, mağdurun idrak etme yeteneğinin zayıflığından faydalanılarak menfaat temin edilmesi hali de mağdurun vasfının önem arz ettiği nitelikli hallerdendir. Bu durumda, ilgili kanun hükmü kapsamında, idrak yeteneğinden yoksun kimselere karşı dolandırıcılık eyleminin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır. Kişinin sahip olmadığı bir yetenek dolayısıyla kandırılması da söz konusu olamayacağından, idrak yeteneğinden yoksun kişilere karşı malvarlığı değerlerinin zarara uğratılması eylemleri, hırsızlık suçu kapsamında değerlendirilebilir²⁵⁰. Doktrinde bir görüşe göre, dolandırıcılık eylemi ile korunan hukuki değerin yalnızca malvarlığı değerleri ya da zilyetlik olması durumunda, mağdurun idrak yeteneğinden yoksun olması halinde dolandırıcılık suçunun oluşması söz konusu olabilirdi²⁵¹. Fikrimize göre de, dolandırıcılık suçu normu ile kişilerin karar verme ve tasarrufta bulunma özgürlüklerinin korunması söz konusu olduğundan, ilgili

²⁴⁶ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 524

²⁴⁷ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 524; Aynı yönde bkz. Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 21

²⁴⁸ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s. 506

²⁴⁹ Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 287

²⁵⁰ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 22

²⁵¹ Özen, a.g.e., s. 550

nitelikli hal kapsamında da bu değerlerin korunması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, oldukça küçük yaştaki çocuklar ve akıl hastalarının dolandırıcılık suçunun mağduru konumunda bulunmaları mümkün değildir²⁵².

Dolandırıcılık suçunun malvarlığına karşı işlenen suçlardan olması hasebiyle, TCK madde 167 hükmü²⁵³ kapsamında da, mağdurun vasfı şahsi cezasızlık sebebi sayılması ya da cezada indirim yapılmasını gerektiren hal açısından önem arz etmektedir. Çalışmamız kapsamında, TCK 167 hükmü ilerleyen bölümlerde incelenecek olup, bu bölümde detaylı açıklamaya yer verilmeyecektir.

Doktrinde tüzel kişilerin dolandırıcılık suçunun mağduru olup olamayacağı hususunda görüş birliği mevcut değildir. Bir görüşe göre, tüzel kişilerin suçun mağduru olabilmeleri söz konusu iken²⁵⁴, bir başka görüş kapsamında, dolandırıcılık eylemi neticesinde tüzel kişiliğin gerçek kişi olmaması hasebiyle iradesinin mevcut olmadığı öne sürülerek yalnızca suçtan zarar gören vasfını haiz olabilirler²⁵⁵. Kanımızca da tüzel kişilerin ancak suçtan zarar gören vasfını haiz olması mümkün iken, fail tarafından tüzel kişilik adına hareket eden ya da tüzel kişilik ile doğrudan bağlantısı olmayan kimsenin aldatılması neticesinde tüzel kişiliğe ait malvarlığı değerlerinden menfaat elde edilmesi söz konusu olmaktadır²⁵⁶. Bu durumda tüzel kişilik yetkilisinin ya da tüzel kişilik ile doğrudan bağlantısı olmayan kimsenin hileli hareketlere maruz kalması suretiyle menfaat temin edilmesi halinde, bahse konu kişiler suçun mağduru vasfını haiz olacaktır²⁵⁷. Doktrinde tüzel kişilerin suçtan zarar gören

²⁵² Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 286

²⁵³ 5237 s. TCK m. 167:

“(1) Yağma ve nitelikli yağma hariç, bu bölümde yer alan suçların;

a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,

b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığı,

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

Zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Bu suçların, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında şikayet üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.”

²⁵⁴ Bu hususta bkz. Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 285

²⁵⁵ Bu yönde bkz. Özen, a.g.e., s. 550; Aslan, a.g.e., s. 19

²⁵⁶ Bakıcı, a.g.e., s. 218

²⁵⁷ İbrahim Dülger, “Telekomünikasyon Yoluyla Tüketicinin Dolandırılması”, Sözüer, A. (Eds.), 5. Türkiye- İsviçre Hukuk Günleri: Tüketicinin Korunması ve Telekomünikasyon (1. Baskı), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 86

vasfını haiz oldukları hususu suç normu ile korunan hukuki değerler arasında yer alan irade özgürlüğü temeline dayandırılmış olmakla²⁵⁸, kanımızca da karar verme ve tasarrufta bulunma yeteneği bulunmayan tüzel kişiliğin mağdur vasfını haiz olması mümkün değildir.

Dolandırıcılık suçunun mağduru açısından, doktrinde bahse konu eylemin belirli bir kişi ya da kişilere karşı gerçekleştirilmesi gerekip gerekmediği hususunda da görüş ayrılığı mevcuttur. Doktrinde bir görüşe göre, failin eyleminin belirli bir kimseye yönlendirilmesi şartı aranmakla, fail tarafından makinelerin aldatılması durumunda mağdur konumunda olan makinelerin irade özgürlüğünden bahsedilemeyeceğinden irade sakatlığının da mevcut olmasının mümkün olmadığı savunulmaktadır²⁵⁹. Yine bir başka görüşe göre, dolandırıcılık eyleminin mağdurunun belirli kişi ya da kişiler olması şart olmayıp, suçun mağdurunun belirsiz olması da söz konusu olabilmektedir. Bu durumda, bahse konu hileli davranışların toplum geneline yönelik gerçekleştirilmesi ve bu durumda hile unsuru içeren oyun, sahte içerik üretiminde olduğu gibi toplumun genelinin kandırılması gündeme gelmektedir²⁶⁰.

3. MANEVİ UNSUR

Doktrinde her ne kadar suçun manevi unsurunu suça konu eylem açısından faile kusur atfedilebilmesi olarak tanımlamakta²⁶¹ ise de çalışmamız kapsamında suçun manevi unsurunun failin iradesi ile suça sebebiyet verip vermediği hususu gözetilerek, suçun manevi unsuru kast ve taksir kavramları açısından değerlendirilecektir. Nitekim ceza kanunumuz kapsamında, kast unsuru suçun oluşması açısından zorunlu unsur olmakla, fail tarafından suç normunda yer alan tipikliğin unsurlarının gerçekleşmesinin öngörülmesine rağmen eylemin işlenmesi halinde de olası kastın varlığı söz konusudur. Ayrıca, TCK madde 22 kapsamında, suç normunda eylemin taksirle işlenmesi hususunda bir hükme yer verilmemesi halinde, bahse konu eylemin taksirle işlenmesi mümkün olmamaktadır.

²⁵⁸ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 524-525

²⁵⁹ Artuç, a.g.e., s. 811

²⁶⁰ Toroslu, a.g.e., s. 186

²⁶¹ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II (14. Bası), Der Yayınları, İstanbul, 2019, s. 384

Manevi unsur, fiil ve fail arasındaki manevi anlamdaki bağlantı olmakla, gerçekleştirilen haksız fiilin kasti olarak ya da taksirle işlenip işlenmediği hususudur²⁶². Zira failin iradesini kullanmaksızın gerçekleştirmiş olduğu bir eylemin ceza normu açısından cezai müeyyideye tabi tutulması mümkün değildir²⁶³. Bu kapsamda dolandırıcılık suçu açısından failin suça konu eylemi gerçekleştirmesi esnasında ne derece kusurlu olduğunun ya da bahse konu eylemin iradesi ile gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin irdelenmesi gerekmektedir. Akabinde failin suç normunda tanımlı eylem ile bir haksızlığa sebebiyet verdiğinin tespiti sağlanmış olmakla, cezai müeyyideye tabi tutulması suretiyle toplumsal olarak kınanması hususu gözetilmektedir²⁶⁴.

Doktrinde kast, fail tarafından yapılan eylemin suç teşkil ettiğinin bilinmesi ve buna rağmen söz konusu eylemin iradi olarak gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır²⁶⁵. Taksir ise, failin dikkat ve özen göstermeye ilişkin sorumluluğu mevcut olmasına rağmen, söz konusu yükümlülüğe aykırı davranması suretiyle suça konu eylemin neticesi göz önünde bulundurulmaksızın gerçekleştirilmesi halidir.

TCK kapsamında dolandırıcılık suçuna ilişkin norm gözetildiğinde, ilgili kanun hükmü kapsamında suçun olası kast veya taksirle işlenebileceğine ilişkin hususlara yer verilmediği açıktır. Hal böyle olunca, doktrinde dolandırıcılık eyleminin olası kastla ya da taksirle işlenebileceği hususunda görüş ayrılıkları mevcuttur.

Doktrinde bir görüşe göre, TCK madde 157 hükmü kapsamında fail tarafından gerçekleştirilen eylemin hukuka aykırı olması şartı bulunmadığından bahisle, suçun olası kast ile işlenebilmesinin mümkündür²⁶⁶. Yine bir başka görüşe göre, fail tarafından suça konu eylemin gerçekleştirilmesi sonucunda bir başkasının menfaatinin zarar görebileceği ihtimalinin gözetilmesine rağmen, söz konusu suçun işlenmesi halinde failin olası kast ile hareket ettiği sonucuna varılmaktadır²⁶⁷. Başka bir görüş

²⁶² Mahmut Koca, İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (15. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 147

²⁶³ Hakeri, a.g.e., s. 176

²⁶⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 397

²⁶⁵ Bu hususta bkz. Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 400

²⁶⁶ Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 326

²⁶⁷ Ancak bu noktada failin suça konu eylemi icra etmeye başlarken kastı bulunmamasına rağmen, akabinde var olarak durumdan faydalanmak suretiyle eylemine devam etmesi halinde kastın en başından beri var olduğu hususunun gözetilerek cezai müeyyideye tabi tutulması hususunda bkz. Türey, a.g.e., s. 1692

ise, failin susarak mağdurun suallerini kasten yanıtsız bırakması halinde, somut olayın özelliklerine göre, failin olası kast ile hareket edebileceği öngörülmektedir²⁶⁸. Ancak suça konu eylemin olası kast ile işlenmesinin mümkün olmadığı savunulmakla, failin eylemini gerçekleştirdiği esnada tipikliğin objektif hususlarının gerçekleştiğinin bilinmesine rağmen bir irade sergilemesinin söz konusu olduğu yönünde görüş de mevcuttur²⁶⁹. Ayrıca bir başka görüşe göre de madde gerekçesinde suçun olası kastla işlenebileceğinin öngörülmesi önem arz etmeksizin, fail tarafından içinde hile unsuru barındıran bir eylemin olası kast ile gerçekleştirilmesi mümkün değildir²⁷⁰. Zira kanımızca failin mağduru aldatma yönünde hileli eylemlerle bulunması, eylemin doğrudan kastla işlendiğine karine teşkil etmektedir.

Bir diğer görüşe göre ise, dolandırıcılık suçunun fail tarafından belirli bir maksatla işlenmesi halinde, söz konusu nitelikli hallerde tanımlı eylemlerin olası kast ile işlenebilmesi söz konusu değildir²⁷¹. Bizim de katıldığımız görüşe göre, suça konu eylemin failin iradesinin yanı sıra mağdurun sakatlanmış iradesi ile gerçekleşeceğinden bahisle, fail tarafından hileli hareketlerde bulunulmasının suçun maddi unsurlarının oluşması açısından yeterli olmadığı belirtilmiştir²⁷².

TCK madde 22 hükmü gözetildiğinde, dolandırıcılık suçuna ilişkin kanun hükmünde söz konusu suçun taksirle işlenebilmesine ilişkin bir hususa yer verilmediğinden, suçun ancak kasten işlenebilen suçlardan olduğu açıktır. Failin hazırlık hareketlerinde bulunması şart olmayıp, ani bir kastla söz konusu eylemi gerçekleştirmesi mümkündür²⁷³. Bu noktada suçun manevi unsurunun oluşması açısından, failin hileli eylemi neticesinde mağdurun aldanacağını ve aleyhine menfaat temin edeceğinin farkında olması önem arz etmektedir²⁷⁴. Ancak failin hileli eylemi neticesinde menfaat elde etmeyi hedeflediği mağdurdan bir başkası aleyhine zarara sebebiyet vermesi halinde, suçun manevi unsuru olan kastın gerçekleştiğinin

²⁶⁸ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 75

²⁶⁹ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 26

²⁷⁰ Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma (4. Baskı), s. 101

²⁷¹ Bu hususta bkz. Bayraktar, Yıldız, Aksoy Retornaz, Akyürek, Evik, Kangal, Memiş Kartal, Sınar, Evik, Altunç, Aytekin İnceoğlu, Erman, a.g.e., s. 266

²⁷² Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 77

²⁷³ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 74

²⁷⁴ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 540

kabulü gerekmektedir²⁷⁵. Yine failin kastının eylemin icrasının başlangıcından itibaren mevcut olması gereklidir²⁷⁶.

4. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Suçla konu eylemin tipikliğin maddi ve manevi unsurlarını içerdiğinin tespitinin akabinde, eylemin cezai müeyyideye tabi tutulabilmesi adına hukuka aykırılık unsurunu da içermesi gerekmektedir. Hukuka aykırılık kavramı ile kastedilen, suçla konu eylemin tüm kanun normları ile çelişmesidir²⁷⁷. Hukuka aykırılık unsuru barındırmayan bir eylemin ceza normu açısından suç teşkil etmesi mümkün olmayıp, suçla konu eylemin kanun kapsamında yer alan hukuka uygunluk nedenlerinden birini içermesi durumunda cezai yaptırımın uygulanması mümkün değildir. Dolayısıyla, AGİN tarafından belirtildiği üzere, “kusursuz ceza olmaz” ilkesi kapsamında failin tipikliğe uyan eyleminin kusurlu olarak değerlendirilmesi de şarttır²⁷⁸.

Ceza kanunumuz kapsamında yer alan hukuka uygunluk nedenleri, TCK madde 24 hükmü kapsamında “kanun hükmü ve amirin emri”, madde 25/1 hükmü kapsamında “meşru savunma”, madde 25/2 hükmü kapsamında “zorunluluk hali”, madde 26/1 hükmü kapsamında “hakkın kullanılması” ve 26/2 hükmü kapsamında “ilgilinin rızası” olarak hükme bağlanmıştır.

İlgili hukuka uygunluk nedenlerini dolandırıcılık eylemi açısından değerlendirdiğimizde, dolandırıcılık suçu açısından hukuka uygunluk nedenlerinin mümkün olmadığından bahisle, yalnızca zorunluluk halinde failin kusurunu ortadan kalkabileceği hususu gündeme gelebilecektir²⁷⁹.

Öncelikle, TCK madde 24 hükmü kapsamında yer alan hukuka uygunluk hallerinin dolandırıcılık suçu açısından mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Nitekim dolandırıcılık suçunun unsurlarından olan hilenin fail tarafından kullanılmasına ilişkin herhangi bir kanun hükmünün mevcut olmadığı ve ayrıca herhangi birinin görevinden ötürü amirinin emrini yerine getirdiği iddiasıyla hileli eylemlerde bulunması mümkün değildir.

²⁷⁵ Taner, Kamışlı, a.g.e., s. 325

²⁷⁶ Aslan, a.g.e., s. 45

²⁷⁷ Demirbaş, a.g.e., s. 281

²⁷⁸ Agin, a.g.e., s. 144

²⁷⁹ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, s. 73

TCK madde 25/1 hükmü gereğince meşru savunma müessesesinin dolandırıcılık suçu açısından mümkün olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Doktrinde bir görüşe göre, meşru savunma kapsamında kişinin mevcut saldırıya karşı kendini savunmak adına hemen eylemde bulunması gerektiğinden bahisle, dolandırıcılık eylemi açısından meşru savunma hükümlerinin uygulanmasının söz konusu olmamaktadır²⁸⁰. Söz konusu görüşün aksine, bir başka görüş kapsamında ise meşru savunma hükümlerinin dolandırıcılık suçu açısından mümkün olabileceği savunulmaktadır²⁸¹. Tarafımızın da katıldığı görüş kapsamında, TCK kapsamında meşru savunma müessesinin kişinin herhangi bir hakkına yönelen saldırıya karşı uygulanabilmesi söz konusu olsa da, hileli eylemin gerçekleşen bir saldırıyı defetmek maksadıyla kullanılması mümkün olmadığından ilgili kurumun dolandırıcılık eylemi açısından hukuka uygunluk nedeni olması mümkün değildir²⁸².

TCK madde 25/2 hükmü kapsamında “zorunluluk hali” kurumunun dolandırıcılık eylemi açısından söz konusu olup olmadığı doktrinde tartışmalı olmakla, bir görüşe göre zorunluluk halinin dolandırıcılık eylemi açısından hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmemektedir. Nitekim ilgili görüş kapsamında, zorunluluk hali açısından herhangi bir zarara iradi olarak sebebiyet verilmemiş olma hali ile dolandırıcılık eyleminin unsurlarından olan hilenin aynı anda oluşmasının mümkün olmamaktadır²⁸³. Ancak kanımızca, dolandırıcılık suçunun failinin ileri derecede bir tehlikeye maruz kalma ihtimalini savuşturmak adına ve hukuken mağdurun malvarlığı değerinden daha fazla önem arz eden bir menfaatini muhafaza etmek adına hileli eylemlerde bulunma ihtimali hayatın olağan akışına aykırı olmadığından, zorunluluk halinin dolandırıcılık suçu açısından oluşması muhtemeldir²⁸⁴. Nitekim dolandırıcılık suçunun failinin doğum yapmak üzere iken kendi iradesi dışında bir hastaneye götürülmesi olayında, hiçbir surette hastane masraflarını karşılama gücünün olmamasından bahisle, mağdurun yeşil kartından menfaat temin etmesi halinde zaruret hali mevcuttur²⁸⁵.

²⁸⁰ Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 325

²⁸¹ Bu hususta bkz. Özen, a.g.e., s. 567

²⁸² Bu hususta bkz. Yılmaz, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 45

²⁸³ Taneri Kamışlı, a.g.e., s. 325

²⁸⁴ Aynı yönde bkz. Bayraktar, Yıldız, Aksoy Retornaz, Akyürek, Evik, Kangal, Memiş Kartal, Sınar, Evik, Altunç, Aytekin İnceoğlu, Erman, a.g.e., s. 266

²⁸⁵ Bu hususta bkz. Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 32

TCK madde 26/1 hükmü kapsamında hakkın kullanılması müessesesinin dolandırıcılık suçu açısından hukuka uygunluk nedeni olabilmesi de doktrinde tartışmalı hususlardandır. Fikrimize göre, hakkın kullanılması kurumunun uygulanabilmesinin koşullarından olan mevcut hakkın kişinin hâkimiyetinde bulunması hususunun dolandırıcılık eylemi açısından mümkün olmadığıdır. Nitekim ilgili suç kapsamında fail tarafından mağdurun tasarrufunda bulunan malvarlığı değerine yönelik hileli eylemlerle bir müdahale gerçekleştiğinden bu durumda failin kendi hakkını kullanması söz konusu olmayacaktır. Nitekim bir kimsenin kendi tasarrufunda bulunmayan bir hakka yönelik eylemde bulunması halinde, ihkak-ı hak kurumu gündeme geleceğinden²⁸⁶, dolandırıcılık suçuna konu eylemi gerçekleştiren failin kendine ait hakkı elde etmeye yönelik hileli eylemlerde bulunarak menfaat elde etmesi hali, hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilememektedir. Söz konusu durum, TCK madde 159 hükmü kapsamında değerlendirilmiş olmakla, ilgili hüküm kapsamında faile ait hukuken mevcut alacağın tahsilinin hileli eylemler kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi hali de cezai müeyyideye tabi tutulmuştur.

TCK madde 26/2 hükmü kapsamında, doktrindeki genel görüş, dolandırıcılık eyleminin mağdurun rızası ile gerçekleşebileceğidir. Nitekim bir görüşe göre, failin hileli eylemler sergilemesi suretiyle mağdurun kendi iradesi ile malvarlığı değerinde tasarrufta bulunması halinde dolandırıcılık eyleminin gerçekleşmesi mümkün değildir²⁸⁷. Bir başka görüş kapsamında ise, fail tarafından gerçekleştirilen hileli eyleme ilişkin mağdurun rıza göstermesinin mümkün olabileceği hususu vurgulanarak, ilgilinin rızasının dolandırıcılık suçu açısından failin kusurunu ortadan kaldıracabileceği belirtilmiştir²⁸⁸. Kanımızca, her ne kadar mağdurun rıza göstermesi söz konusu olsa da, bahse konu rızanın sakatlanmış bir irade beyanı olduğu hususu gözetildiğinde, failin kastının ve fail tarafından elde edilmiş haksız menfaatin varlığı halinde dolandırıcılık suçunun oluştuğu söylenebilir.

Kişinin kendi hâkimiyetindeki malvarlığı değerine ilişkin tasarrufta bulunma hakkı, mutlak haklardan olmakla²⁸⁹, bu yönde ilginin rızasının dolandırıcılık suçu açısından hukuka uygunluk nedeni olacağı kanısındayız. Ancak suç normunda tanımlı

²⁸⁶ Özbek, Doğan, Bacaksız, a.g.e., s. 323

²⁸⁷ Bu hususta bkz. Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 79

²⁸⁸ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 31

²⁸⁹ Bu yönde bkz. Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 554

unsurların gerçekleşmesinin akabinde, mağdur tarafından gösterilen rızanın söz konusu eyleme yönelik hukuka uygunluk nedeni olarak kabulü mümkün değildir²⁹⁰.

Ceza kanunumuz kapsamında, failin eyleminin hukuka uygunluk nedenlerinden birine konu olması halinde, cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusu olmadığından, yukarıda bahsi geçen hukuka uygunluk nedenleri, aynı zamanda kusurluluğu ortadan kaldıran sebepler olarak kabul edilmektedir.

TCK madde 28 hükmünde yer alan “cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit” halinde, fail tarafından dolandırıcılık eyleminin gerçekleştirilmesinin kusurluluğu ortadan kaldıran hal açısından değerlendirilmesi gerektiği kanısındayız.

Ayrıca TCK madde 30 hükmü kapsamında, hata hükümlerinin dolandırıcılık suçu açısından uygulanması mümkündür. Zira fail tarafından dolandırıcılık suçunun maddi unsurlarının bilinmemesine rağmen ilgili suçun icrasında bulunulması halinde ortada failin kastının mevcut olmayacağından bahisle hata hükümleri kapsamında değerlendirilmesi söz konusudur. Örneğin TCK madde 159 hükmü kapsamında, failin mağdur ile aralarında mevcut bir hukuki ilişkisinin olmamasına rağmen menfaat temin etmeye çalışması halinde hata hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır²⁹¹. Yine TCK madde 30/2 hükmü kapsamında, fail tarafından gerçekleştirilen eylem neticesinde suçun nitelikli hali ya da halleri konusunda yanılgıya düşmesi halinde hata hükümlerinden faydalanması söz konusu olacaktır. Örneğin mağdurun dini inanç ve duygularını suiistimal ederek mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat temin etmeye çalışan fail tarafından, mağdurun aslında algılama yeteneğinin zayıf olduğu hususunda hataya düşmesi halinde, failin ilgili eyleminin yalnızca TCK madde 158/1 (a) bendine konu olması söz konusudur. Nitekim dolandırıcılık suçunda esas önem arz eden hususun, failin kastı olmakla, fail tarafından kasti olarak gerçekleştirilmeyen bir eyleme ilişkin taksir sorumluluğunun mevcut olmaması halinde cezai müeyyidenin uygulanması söz konusu değildir.

²⁹⁰ Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 539

²⁹¹ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, 657

5. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ HALLERİ

5.1. Teşebbüs

Fail tarafından, suç teşkil eden eylemin ceza kanunu kapsamında korunan hukuki değeri doğrudan ihlal edilmesi halinde, eylemin kanun kapsamında yasaklanmış olan netice gerçekleşmek üzere olduğundan failin hareketlerinin hazırlık aşamasından icrai faaliyete geçtiği kabul edilmektedir²⁹². Bu durumda fail tarafından icrai hareketin sona erdirilememesi ya da icrai hareket gerçekleştirilmiş olmasına rağmen suça konu neticenin meydana gelmemesi halinde teşebbüs hükümlerinin uygulanması söz konusudur²⁹³.

TCK madde 35 hükmü²⁹⁴ kapsamında, mülga TCK' dan farklı olarak failin icrai hareketlere başlamasının teşebbüs hükümlerinin uygulanması açısından şart olduğu hükme bağlanmıştır²⁹⁵. Dolandırıcılık suçu açısından, failin suç işleme kastının mevcut olmasına rağmen, fail tarafından icrai hareketlerin gerçekleştirilmemesi halinde, teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün olmayıp, somut olayın özelliklerine göre bir başka suçun unsurlarının oluşup oluşmadığı hususu değerlendirilmelidir²⁹⁶.

Failin hileli eylemleri neticesinde mağdurun iradesinin sakatlanmasına sebebiyet verilmemiş olması halinde teşebbüs hükümlerinin uygulanması söz konusu olmakla, failin mağdura yönelik cebir uygulayarak malı elde etmesi hali yağma suçuna ya da rızası olmadan taşınır malını elde etmesi hali de hırsızlık suçuna konu olabilmektedir²⁹⁷. Ancak failin icrai hareketleri gerçekleştirmesi halinde mağdurun iradesinin sakatlanmasına sebebiyet verilmesine rağmen, fail tarafından bahse konu

²⁹² Hakeri, a.g.e., s. 350

²⁹³ Bu hususta bkz. Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 691

²⁹⁴ 5237 s. TCK m. 35:

“(1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.

(2) Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.”

²⁹⁵ Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 487

²⁹⁶ Bu hususta bkz. İzzet Özgenç, Ceza Hukuku Genel ve Özel Hükümler (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 372

²⁹⁷ Aydın, Dolandırıcılık Suçu, Hacettepe Hukuk Dergisi, s. 667

menfaatin elde edilememesi halinde dolandırıcılık suçuna teşebbüs söz konusu olmaktadır²⁹⁸.

5.2. İştirak

TCK madde 40 hükmü kapsamında²⁹⁹ “bağlılık kuralı” gereğince, iştirak hükümlerinin uygulanabilmesi için suçun faili konumunda bulunan kimse ya da kimselerce kasıtlı ve suç normunda yer alan bir eylemin gerçekleştirilmesi gereklidir. Nitekim ilgili kural kapsamında, her ne kadar kişinin fail sıfatını haiz olması kanunen mümkün görünmese de, suça konu eylemden ötürü sorumluluğunun cezasız bırakılmaması amaçlanmaktadır³⁰⁰. Bu durumda, suçta ve cezada şahsilik ilkesi kapsamında, her faile yönelik cezai müeyyidenin aynı olması mümkün değildir. Ayrıca, kanun hükmü kapsamında suçun failinin vasfı özel olarak tanımlanması halinde, suça iştirak eden diğer kimseler açısından azmettiricilik ve suça yardım edilmesi hususu gündeme gelmektedir. Yine iştirak müessesesinin uygulanabilmesi için suça iştirak eden kimselerin eylemlerinin icrasına başlanması şart olmakla, doğrudan icrai hareketlere başlanılmaması halinde suça iştirak gündeme gelmeyecektir. Nitekim iştirak kavramı, suçun birden çok fail ile birlikte fikir ve eylem birliği içerisinde işlenmesi ile ilgili olmakla³⁰¹, suç normu açısından şerik olarak nitelendirilebilmek için, kişilerin bu yönde bir iradesinin bulunması gerekmektedir³⁰².

TCK madde 41 hükmü kapsamında, suça iştirak eden faille ilgili gönüllü vazgeçme hali hükme bağlanmış olmakla, bu durumda her bir failin gönüllü vazgeçme hali bireysel olarak değerlendirilmektedir.

²⁹⁸ Mahmut Koca, İlhan Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (1. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 829

²⁹⁹ 5237 s. TCK m. 40:

“(1) Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır.

(2) Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.

(3) Suça iştirakten dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir.”

³⁰⁰ Özgür Eralp, İnternet Bankacılığı ve Kredi Kartı Dolandırıcılığının Teknik, Hukuki ve Cezai Boyutu (1. Baskı), Eralp Kitap Basım Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 283

³⁰¹ Yüksektepe, a.g.e., s. 41

³⁰² Eker Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 543

Dolandırıcılık açısından suça iştirak mümkün olup, her türlü iştirak halinin gerçekleşmesi mümkündür³⁰³. Ancak fiilin suça konu eylemi neticesinde bir başkasına menfaat temin etmesi halinde, suçtan menfaat sağlayan kişinin iştirak hükümlerinden ötürü cezai müeyyideye tabi tutulması gündeme gelmeyecektir³⁰⁴. Kanun kapsamında suça iştirak etme hali azmettirme ve yardım etme olarak düzenlenmiş olup, yardım eden sıfatını haiz kimsenin failin icrai hareketlerine başlamadan hazırlık aşamasında yardım temin etmesi halinde, somut olayın özelliklerine göre dolandırıcılık eyleminden ziyade başka bir suçun unsurlarını oluşturması halinde cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusudur³⁰⁵.

5.3. İçtima

TCK kapsamında her suça ilişkin bir netice öngörülmüş olup, bazı hallerde fail tarafından gerçekleştirilen eylem ile kanunda tanımlı birden fazla suçun oluşması ya da birden fazla eylem ile aynı suç normunun ihlal edilmiş olması mümkündür³⁰⁶.

TCK madde 42 hükmü³⁰⁷ kapsamında, fail tarafından gerçekleştirilen eylemin iki ayrı suça konu olması halinde bileşik suç gündeme geleceğinden, bu suçlardan birinin diğer suçun unsuru veya cezayı ağırlaştırıcı nedeni olması söz konusudur³⁰⁸. Dolandırıcılık suçu kapsamında iki ayrı suça konu olan eylemin varlığı söz konusu olmayıp, fail tarafından gerçekleştirilen hileli eylemin bir başka suça konu olmaması söz konusu değildir³⁰⁹.

Doktrinde dolandırıcılık suçunun işlenmesi esnasında belgede sahtecilik eyleminin yapılması halinde bileşik suç hükümlerinin uygulanabilirliği hususu tartışmalıdır. Resmi belgede sahtecilik suçu, TCK madde 204 hükmü³¹⁰ kapsamında

³⁰³ Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 102

³⁰⁴ Bu hususta bkz. Türay, a.g.e., s. 1694

³⁰⁵ Bakıcı, a.g.e., s. 282

³⁰⁶ Demirbaş, a.g.e., s. 566

³⁰⁷ 5237 s. TCK m. 42:

“(1) Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.”

³⁰⁸ Hakeri, a.g.e., s. 412

³⁰⁹ Bu yönde bkz. Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 144

³¹⁰ 5237 s. TCK m. 204:

“(1) Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

ve özel belgede sahtecilik suçu madde 207 hükmü³¹¹ kapsamında yer almaktadır. Dolandırıcılık eylemini gerçekleştiren fail tarafından mağdurun iradesinin sakatlanmasına yönelik resmi bir belgeyi kullanması halinde, bu yönde ilgili kanun hükmünde resmi belgede sahtecilik eyleminin bir başka suçun unsuru olmasına yönelik hüküm yer almamaktadır. Ayrıca, dolandırıcılık suçuna ilişkin kanun hükmü kapsamında da suçun resmi belge kullanılması suretiyle işlenmesi haline yönelik suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halinde yer verilmediğinden, ilgili suçların bileşik suç hükümleri kapsamında değerlendirilmesi söz konusu değildir³¹². Ancak, TCK madde 210 hükmü kapsamında, fail tarafından hukuka aykırı olarak düzenlenen bir belgenin kullanılması suretiyle bir başkasından menfaat temin edilmesine ilişkin suç normuna yer verilmiştir. Bu kapsamda TCK madde 212 hükmü gereğince, dolandırıcılık suçunun işlenmesi esnasında söz konusu belgenin kullanılması halinde hem TCK madde 210 hükmü hem de dolandırıcılık suçuna ilişkin hükmün uygulanması söz konusudur.

Ayrıca TCK madde 244/4 hükmü kapsamında, dolandırıcılık eylemini gerçekleştiren fail tarafından bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hileli eylemlerde bulunulması halinde, sistemin engellenmesine, bozulmasına, verilerin yok edilmesine ya da değiştirilmesine sebebiyet verilmesi halinde, dolandırıcılık suçuna ilişkin cezai müeyyidenin uygulanması söz konusudur. Nitekim ilgili hüküm kapsamında cezai müeyyide uygulanabilmesinin ön koşulu, fail tarafından gerçekleştirilen işbu eylemlerin bir başka suç normuna konu olmamasıdır.

Ayrıca TCK madde 243 ve TCK madde 245 hükmü kapsamında tanımlı suçlarının da dolandırıcılık suçu açısından bileşik suç vasfını haiz olması mümkün değildir.

(3) Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır.”

³¹¹ 5237 s. TCK m. 207:

“(1) Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”

³¹² Aynı yönde bkz. Yırtımcı, a.g.e., s. 84

TCK madde 43 hükmü³¹³ kapsamında, suçların içtimaı adı altında zincirleme suça ilişkin hükme yer verilmiştir. Zira söz konusu hüküm kapsamında, fail tarafından farklı zamanlarda aynı mağdura karşı suçun işlenmesi ya da aynı eylemin birden çok kişiye karşı gerçekleştirilmesi halinde zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gündeme gelmektedir. Dolandırıcılık suçunun zincirleme suç şeklinde işlenmesi mümkün olmakla, failin bir kimseyi farklı zamanlarda hileli eylemlerde aldatarak menfaat temin etmesi ya da aynı eylem ile birden fazla kişinin aldatılarak bu kişiler aleyhine menfaat temin etmesi mümkündür. Ancak, dolandırıcılık eylemini gerçekleştirme kastı olan failin mağduru aldatmaya yönelik birden fazla hileli hareket sergilemesi söz konusu olsa bile, bu durumda birden fazla dolandırıcılık suçunun mevcut olmasından bahsedilemez³¹⁴.

Öte yandan TCK madde 44 hükmü³¹⁵ kapsamında, fail tarafından gerçekleştirilen eylem neticesinde kanun normunda birden çok suça konu teşkil etmesi halinde, söz konusu suçlara ilişkin öngörülen cezalardan en fazla cezai müeyyidenin öngörüldüğü kanun hükmünün uygulanması söz konusudur. Dolandırıcılık eyleminin TCK madde 245 kapsamında yer alan suç arasında fikri içtima müessesesinin mevcudiyeti hususu tartışmalıdır. Nitekim TCK madde 245/3 hükmü gözetildiğinde, dolandırıcılık suçunu işleyen failin banka veya kredi kartlarını kötüye kullanmak suretiyle eylemde bulunması halinin dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinden olması hasebiyle, TCK madde 245 hükmünden ötürü cezai müeyyidenin uygulanması söz konusu olmayacaktır.

³¹³ 5237 s. TCK m. 43:

“(1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.

(2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.”

³¹⁴ Ekici, Şahin, a.g.e., s. 448

³¹⁵ 5237 s. TCK m. 44:

“(1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.”

İKİNCİ BÖLÜM

DOLANDIRICILIK SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ

A. SUÇUN İŞLENİŞİNDEN, MAĞDURUN VASFINDAN FAİL İLE MAĞDUR ARASINDAKİ İLİŞKİDEN KAYNAKLANAN UNSURLAR

1. SUÇUN MAĞDURUNDAN KAYNAKLI NİTELİKLİ HALLER

1.1. Dini İnanç ve Duyguların İstismar Edilmesi Suretiyle Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında yer verilmeyen ve 5237 sayılı TCK madde 158/1 (a) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, failin mağdurun dini inancının ve duygularının sömürülmesi maksadıyla hileli eylemlerde bulunması neticesinde mağdur aleyhine yarar sağlaması söz konusudur³¹⁶. İlgili maddenin gerekçesinde, fail tarafından dinin suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması ve mağdurun dini inancının ve duygularının sabote edilerek mağdur aleyhine menfaat temin edilmesi hususlarına yer verilmiştir. Zira kanun koyucu tarafından söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, üç yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca beş bin gün üst sınır olmak üzere adli para cezasıdır.

TCK madde 158/1 (a) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında din ve inanç kavramları yer almakla, din kavramı, Yaratıcıya, metafiziksel varlıklara, farklı ruhani güçlere ilişkin inancı ve kulluk edinilmesine ilişkin olmakla, inanç kavramı ise bahsi geçen varlıklara yönelik itikat anlamına gelmektedir³¹⁷. Bahse konu nitelikli hal, yalnızca kişilerin tek tanrılı dinlere ilişkin inanç ve duygularının sömürülmesine ilişkin olmamakla, kanun kapsamında da bu yönde bir kapsam daraltılması söz konusu

³¹⁶ Aslan, a.g.e., s. 48

³¹⁷ Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> (E.T. 05.03.2023); T.C. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 14.10.2021 tarihli 2019/115 E., 2021/475 K. Sayılı kararında, "Uygulamada yerleşmiş kabule göre ise, dinin, bir topluluğun sahip olduğu kutsal kitap, peygamber ve yaratıcı kavramını da genellikle içinde bulunduran inanç sistemi ve bu sisteme bağlı olarak yerine getirmeye çalıştığı ahlaki kurallar bütünü olduğu; dini inancın, dine inanan belirli bir dine mensup kişinin duyguları olduğu, bir insanın dini inanç ve duyguları ile doğup büyüdüğü, yetiştirildiği ailesi, çevresi ve içinde bulunduğu toplum arasında çok sıkı bir ilişki bulunduğu, bu nitelikli unsurun gerçekleşebilmesi ve suçun oluşabilmesi için, hangi dine ait olursa olsun dini kurallara bağlı olanların, önem verdiği değerler, dini inanç ve duyguların aldatma aracı olarak kötüye kullanılması ve bu suretle gerçekleştirilen hile ile haksız bir yarar da sağlanmış olması gerektiği açıklanmıştır" denilmek suretiyle din ve inanç kavramlarının tanımına yer verilmiştir. Bu hususta bkz. <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

değildir³¹⁸. Zira kişilerin bazı hallerde hastalıktan kurtulmak adına veya istediği bir dileğin gerçekleşmesi adına “büyü”, “muska” ve benzeri hususlara ilişkin inanca sahip olabilmeleri mümkün olmakla, bazı hallerde ise söz konusu hususlara yönelik korku beslemeleri söz konusu olabilmektedir³¹⁹. Hal böyle olunca, söz konusu nitelikli hal kapsamında işlenen dolandırıcılık suçu açısından kişilerin dine ne kadar bağlı olduklarından, hangi dine inandıklarından, hangi ruhani düşünceye karşı inanç beslediğinden ziyade, esas önem arz eden hususun fail tarafından mağdurda yer alan bu inanç ve duygunun suiistimal edilmesidir. Bu durumda, hangi dolandırıcılık eylemlerinin ilgili nitelikli hal kapsamına gireceği hususu doktrinde tartışmalı olmakla, somut olay açısından mağdurda mevcut dini inanç ve duygunun nasıl karşılık bulduğunun araştırılması suretiyle suça konu eylemin vücut bulup bulmadığı tartışılabilir³²⁰. Doktrinde bir görüşe göre, suçun faili tarafından mağdurun dini inanç ve duygularının sömürülerek menfaat temin edilmesinin söz konusu olduğu hemen her durumda, mağdurda gerçekten bu inanç ve duygulara bağlılık halinin mevcut olup olunmadığına bakılmaksızın, söz konusu suça konu eylemin TCK madde 158/1 (a) kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir³²¹. Sonuç olarak, fail tarafından hileli eylemlerle mağdurun dini inanç ve duygularının sömürülerek menfaat temin edilmesi halinde, ilgili eylemin TCK madde 158 (a) hükmü kapsamında yer alan nitelikli halde tanımlı suçun tipiklik unsuruna uyup uymadığı somut olayın özelliklerine göre değerlendirme konusu yapılmalıdır³²².

Günümüz toplumunda, medyum olduğunu iddia eden şahıslar, hayır toplama bahanesi ile vakıf kuranlar, bazı eşyaların uhrevi olduğunu iddia ederek satışlarını gerçekleştiren kişiler tarafından haksız menfaat temin edilmesi söz konusu olabilmektedir³²³. Bu gibi hallerde failin mağduru aldatmak maksadıyla dine ait

³¹⁸ Metin, a.g.e., s. 52

³¹⁹ Bu hususta bkz. Abdurrahman Yılmaz, Türkiye’deki Dolandırıcılık Tipolojileri: Dolandırıcılık Olaylarının Tasnifi ve Yapılış Şekilleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Araştırmalar E- Dergisi, 2015, s.10, https://www.academia.edu/en/19641785/T%C3%BCrkiye_deki_Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k_Tipolojileri_Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k_Olaylar%C4%B1n%C4%B1n_Kategorik_Tasnifi_ve_Yap%C4%B1l%C5%9F_%C5%9Eekilleri_The_Fraud_Typologies_in_Turkey_The_Categorical_Classifications_and_Methods_of_Frauds, (E.T. 10.09.2022).

³²⁰ Bu yönde bkz. Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 112

³²¹ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 86

³²² Özen, a.g.e. , s. 574

³²³ Fırat Tüysüz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, 2017, s. 73

kavramları doğrudan zikretmesi gerekli olmamakla, duruşunun, davranışlarının, dış görünüşünün mağdurun dini inanç ve duygularını suiistimal edebilecek nitelikte olması durumunda da ilgili nitelikli halin uygulanması gündeme gelebilecektir³²⁴. Ancak suçun mağduru tarafından failin dini inanç ve duygularını sömürdüğüünün farkında olunmasına rağmen, yine de faile suça konu menfaati temin edilmesi halinde, failin bu eyleminin dolandırıcılık suçunu oluşturduğundan bahsedilemeyecektir³²⁵.

Dolandırıcılık suçunun kasten işlenebilen suçlardan olması hasebiyle, ilgili nitelikli hal açısından da failin dini inanç ve duyguların sömürülmesine ilişkin kastının mevcut olması gerekmektedir. Nitekim fail tarafından kişilerden merhamet dilenilmesi suretiyle yardım talep edilmesinin TCK madde 158/1 (a) bendi kapsamında yer alan nitelikli halde yer alan suça konu olmayacağı açıktır³²⁶. Yine büyü yapma, fal bakma ve üfürme gibi faaliyetlerde bulunan failin uhrevi güçlere sahip olduğuna ilişkin bir inancının bulunması halinde de, ilgili nitelikli halin uygulanması söz konusu olmayacaktır³²⁷.

Öte yandan, büyü yapma, fal bakma, üfürme, muska yapma gibi faaliyetlerin 677 sayılı “*Tekke Ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine Ve Türbedarlıklar İle Bir Takım Unvanların Men Ve İlgasına Dair Kanun*” kapsamında suç olarak kabul edilmesi gözetildiğinde, söz konusu eylemlerin hangi kanun kapsamında cezai müeyyideye tabi tutulacağı hususu tartışmalıdır. Söz konusu faaliyetlerin sırf haksız menfaat temini maksadıyla sergilenmesi durumunda, fikri içtima hükümleri gereği ilgili eylemlerin hem TCK madde 158/ 1 (a) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında dolandırıcılık suçuna hem de 677 sayılı kanuna muhalefet suçu açısından değerlendirilmesi söz konusu olabilecektir³²⁸.

Yargıtay, failler tarafından gerçekte var olmayan bir dini yardım derneğinin mevcut olduğundan bahisle sahte olarak düzenlenen kaşe ve para makbuzlarının kullanılması suretiyle mağdurlar aleyhine menfaat temin edilmesi eylemlerinin, mağdur sayısının birden fazla olması ve eylemlerin aynı anda

³²⁴ Özen, a.g.e., s. 574

³²⁵ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 113

³²⁶ Metin, a.g.e., s. 56

³²⁷ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 86

³²⁸ Mesut Bilen, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2012

gerçekleştirilmemesinden ötürü zincirleme suç hükümlerinin uygulanması yönünde hüküm kurmuştur³²⁹. İşbu kararda, faillerce esasen mevcut olmayan bir dernek üzerinden yardım toplanması eylemi, TCK madde 158/ 1 (a) hükmü kapsamında değerlendirilmişken, esasen mevcut bir yardım izninin sınırlarının aşılması hali dini inanç ve duyguların sömürülmesi suretiyle dolandırıcılık suçu olarak nitelendirilmemiştir³³⁰.

Emsal kararlarda, fail tarafından mevlit okutulduğu yönünde gerçeğe aykırı beyanda bulunularak mağdurun üzerinde bulunan para ya da değerli eşyaların din görevlisine okutulacağı bahanesiyle alınması halinin, TCK madde 158/1 (a) bendi kapsamında yer alan nitelikli hale konu olacağı hususu belirtilmiştir³³¹. Ancak söz

³²⁹ “....Nitelikli dolandırıcılık suçundan kurulan hükmün incelenmesinde:

Sanığın, “T.C Diyanet i.b Yardım Vakfı” şeklinde kaşe düzenletip, kırtasiyeden temin ettiği para makbuzlarını bahse konu kaşe ile kaşelediği, daha sonra da Diyanet İşleri Başkanlığı adına, ihtiyaç sahibi kişilere ramazan paketi hazırlamak amacıyla yardım topladığını beyanla mağdurlardan paralar aldığı iddia ve kabul edilen somut olayda; “T.C Diyanet i.b Yardım Vakfı” adında bir vakfın bulunmaması ve sanığın eylemi sırasında dini inanç ve duyguları istismar etmesi karşısında, sanığın mağdurlara yönelik eylemlerin aynı anda ve tek bir fiil ile gerçekleştirilmemesi nedeniyle mağdur sayısınca TCK'nin 158/1-a maddesinde düzenlenen suçu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında hataya düşülerek hüküm kurulması,

Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, aynı Kanun'un 326/son maddesi uyarınca sonuç ceza miktarı yönünden sanığın kazanılmış haklarının saklı tutulmasına, 14.09.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/17596 E., 2022/14475 K., 14.09.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

³³⁰ “....2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu 7. ve 10. maddelerine istinaden Kula Kaymakamlığının 12.09.2008 tarih ve 760 olur sayılı yazıları ile sanık ve temyiz dışı sanıklara yardım toplama iznine ait kimlik belgesi düzenlemek suretiyle her biri 5 TL değerinde olan 2000 adet noter tasdikli biletler ile ilçe sınırları içerisinde yardım toplama izni verildiği, ancak sanığın bu izindeki yetkiyi aşarak harici biletler bastırıp bunları satarak menfaat temin ettiğinin kabul edildiği olayda; somut olayda TCK'nin 158/1-a maddesinde düzenlenen suçun unsurlarının oluşmadığı, sanığın eyleminin 2860 sayılı Kanun'un 29/1. maddesinde düzenlenen kabahat filini oluşturduğu gözetilmeden sanık hakkında TCK'nin 158/1-a düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması, Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA; ancak sanığın eylemine uyan 2860 sayılı Kanun'un 29/1. maddesinde öngörülen idari para cezasının miktarına göre, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu 20/2-c maddesinde yazılı zamanaşımının, eylemin gerçekleştiği 01.10.2008 tarihinden, temyiz inceleme tarihine kadar gerçekleştiği anlaşıldığından, yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen bu hususta CMUK'nin 322 ve Kabahatler Kanunu'nun 24. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak karar verilmesi mümkün bulunduğundan Kabahatler Kanunu'nun 20/1. maddesi uyarınca sanık hakkında İDARİ PARA CEZASI VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, 19.01.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/19390 E., 2022/828 K., 19.01.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

³³¹ T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/32328 E., 2021/9627 K., 02.11.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD.,

konusu eylem açısından failler tarafından cebir kullanılması halinin TCK madde 158/1 (a) bendine konu olmayacağı ve bahse konu eylemin yağma suçuna konu olacağına ilişkin emsal karar mevcuttur³³². Kanımızca, dolandırıcılık suçu kapsamında hileli eylemlerde bulunmak suretiyle mağdurun aldanmasına sebebiyet verme hususunda amacına ulaşamayan failin kastının yağmalamaya dönüşmesi halinde, dolandırıcılık suçundan bahsedilmesi mümkün değildir.

2021/13449 E., 2021/6687 K., 16.09.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13447 E., 2021/6400 K., 14.09.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); Yargıtay 15. CD., 2017/38358 E., 2021/6352 K., 01.06.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/36804 E., 2021/6187 K., 27.05.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35229 E., 2021/5056 K., 17.05.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37233 E., 2021/4714 K., 21.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/36332 E., 2021/4098 K., 05.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37552 E., 2021/3849 K., 31.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35558 E., 2020/11100 K., 05.11.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/2290 E., 2020/11093 K., 05.11.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/34150 E., 2020/11091 K., 05.11.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2020/8213 E., 2020/11098 K., 05.11.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

³³² “...Sanığın ihtiyacı olan insanlara dağıtması amacıyla para verileceğinden bahisle katılanı mevlüt yapıldığını belirttiği bir binaya götürmesi ve binanın merdiven boşluğunda katılana bileziklerinin mevlütte okutulması gerektiğini söylemesi, sanığın bu aşamaya kadar sergilediği hileli sözlerin ve hareketlerin etkisiyle katılanın kendi isteğiyle kolundaki bilezikleri çıkartıp vermemesi üzerine sanığın katılanın kolunu tutarak iki adet bileziği çekmesi, katılanın bileziklerinin kolundan çıkmayacağını söylemesine rağmen çıkarmaya çalışması ancak çıkartamaması, bu defa katılana mevlütün başka bir binada olduğunu söyleyerek götürdüğü binanın üçüncü kat merdiven boşluğunda katılanın koluna sürdüğü kayganlaştırıcı nitelikteki bulaşık deterjanı ile iki adet bileziği almayı başarması, katılanın aşamalarda istikrarlı bir şekilde kolunu sanığa uzatmadığını, sanığın kolunu kendisine çekip bilezikleri zorla çıkartmaya uğraştığını, karşı koymak istediği sırada bileziklerini çıkartan sanığın kaçtığını beyan etmesi, tanık ...’ün de katılanın yanına geldiğinde kendisine bileziklerinin zorla alındığını söylediğini ifade etmesi, olay tarihinde sanığın 49, katılanın ise 74 yaşında olması hususları birlikte nazara alındığında; katılanın kolunu tutup kendisine çekmek suretiyle zorla iki adet bileziği çıkartamayan sanığın kayganlaştırıcı nitelikte bulaşık deterjanı kullanarak çekip alarak kaçmak şeklinde gerçekleştirdiği eyleminin kendisinden 25 yaş büyük olan ve olaydan yaklaşık 5 yıl sonra da vefat eden katılana yönelik cebir niteliğinde olduğunun, yağma suçunun oluşabilmesi için sanığın baştan beri yağma amacıyla hareket etmesine gerek bulunmadığının, suça konu malın sanığın fiili hâkimiyetine geçirilinceye kadarki gerçekleştirilecek cebirin eylemi yağma suçuna dönüştüreceğinin ve sanığın dolandırıcılık amacıyla başladığı eyleminin de eklenen söz konusu cebir nedeniyle yağma suçuna dönüştüğünün kabulü gerekmektedir.

Bu itibarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının kabulüne, Özel Daire bozma kararının kaldırılmasına, Yerel Mahkeme hükmünün, sanığın eyleminin yağma suçunu oluşturduğunun gözetilmemesi isabetsizliğinden, aleyhe yönelen temyiz bulunmaması nedeniyle ceza miktarı yönünden sanığın kazanılmış hakkı dikkate alınmak kaydıyla bozulmasına karar verilmelidir.” T.C. Yargıtay CGK, 2019 E., 2021/475 K., 14.10.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

Ayrıca, bazı faillerce bohçacı olduğundan bahisle mağdurlara yönelik büyü yapıldığı yönünde hileli eylemlerde bulunulması suretiyle mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat temin edilmesi halleri de sık karşılaşılan olaylardan olmakla, söz konusu eylemler yönünden de TCK madde 158/1 (a) kapsamında yer alan suçun tipiklik unsurlarının gerçekleştiği açıktır³³³. Yine fail tarafından mağdurun üzerinde “cin” olduğundan bahisle mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat temin etmesi halinde de, mağdurun dini inanç ve duygularının suiistimal edilmesi suretiyle dolandırıcılık suçu gündeme gelmektedir³³⁴.

³³³ “...Sanıkların katılanların evine ellerinde bohça ile gelerek yemek yedikleri, daha sonra sanık ...'nin evde büyü olduğunu söyleyerek bilezikleri çıkart bana ver bunlara besmele okuyup dua edip yastığın içine koyacağım diyerek katılan ...'dan altınları istediği, sanığın da altınları tülbente koyup tekrar katılana iade ettiği, sonrasında da katılanlardan tülbentteki altınları alarak bunları yatak odasına kilitliyorum bir saat sonra kilidi açın, tülbenti de açın büyü bozulsun diyerek evden ayrıldıkları, bir süre sonra katılanların kapıyı zorlayarak açıp odaya girdikleri ve altınlarının yerinde olmadığını gördükleri, katılanların şikayetçi olmaları üzerine sanıkların eve girerken ellerinde olan bohça ve içerisinde katılan ...'nin sanık ...'e verdiği pembe renkli bez ile yakalandıkları, bölgede yapılan aramada da tülbent içerisinde sarılı şekilde katılanlara ait altınların bulunduğu, bu suretle sanıkların değişen suç vasfına göre dini inanç ve duyguların istismarı suretiyle dolandırıcılık suçunu işledikleri, ayrıca sanık ...'nin kollukta ifadesinin alınması sırasında kimliğini gizleyerek kendisini ... olarak tanıtmak suretiyle resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçunu işlediği, sanık savunmaları, katılan beyanları, tanık anlatımları, teşhis tutanağı ve tüm dosya kapsamından anlaşılmakla sanıkların üzerine atılı suç işlediklerinin sabit olduğu gerekçesine dayanan mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD. 2020/502 E., 2021/5911 K., 24.05.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD. 2017/36091 E., 2021/5605 K., 20.05.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD. 2017/36536 E., 2021/4556 K., 20.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35370 E., 2021/4057 K., 05.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37598 E., 2021/3860 K., 31.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/27783 E., 2020/11020 K., 04.11.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/27670 E., 2020/10234 K., 20.10.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/15235 E., 2020/965 K., 27.01.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

Failin sözde büyü ve muska işiyle uğraştığı iddiasıyla mağdura eşinin geri dönmesi için suya okuması ve mum yakarak dua okumasını söyleyerek mağdurdan haksız menfaat temin etmesine ilişkin bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/34500 E., 2021/3413 K., 23.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/32908 E., 2021/2986 K., 15.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

³³⁴ “...Sanığın, facebookta kendisini medyum pençeli... olarak tanıttığı, sanık ile katılanın sosyal medyadan mesajlaştıkları, sanığın rahatsızlığı olduğunu, kendisini iyileştirebileceğini söyleyerek katılanı ikna ettiği, daha sonra sanık ile katılanın ...Plaza AVM'de bulunan Mania isimli yerde buluştukları, burada sanığın, katılana hastalığının çok ilerlediğini, üzerinde cin olduğunu söylediği, kendisini iyileştirebileceğini söyleyerek katılandan 700 TL para istediği, sonra sanığın, katılanı Sille mevkiinde bir mağaraya götürerek burada bazı şeyler yaptığı ve katılandan 700 TL para almak suretiyle menfaat temin ettiği, bu suretle sanığın atılı suçu işlediğinin iddia edildiği olayda; sanık savunması, katılan beyanı, mesaj içerikleri, teşhis tutanağı ve tüm dosya kapsamına göre, sanığın suçu işlediğinin sabit olduğu gerekçesine dayanan, sanığın mahkumiyetine ilişkin mahkemenin kabul ve uygulamasında

Öte yandan, fail tarafından sözde cami inşaatında işinin olduğundan ve mağdurun mülkiyetinde bulunan kerestelerin bir kısmına yarına kadar ihtiyacı olduğundan bahisle keresteleri alarak bir daha teslim etmemesi eylemi de dini inanç ve duyguların suiistimal edilmesi suretiyle dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmektedir³³⁵. Emsal kararlardan da anlaşılacağı üzere, failin kastının mağdurun dini inanç ve duygularının sömürülmesine yönelik olması söz konusu nitelikli hal açısından önem arz etmektedir. Örneğin bir fail tarafından camiye yardım yapacağı bahanesiyle mağdura sahte yabancı paraların verilmesi ve para üstü olarak mağdurda bulunan yerli paraların alınması eylemi de TCK madde 158/1 (a) bendinde yer alan nitelikli dolandırıcılık suçuna konu olmaktadır³³⁶.

bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37145 E., 2021/3838 K., 31.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37562 E., 2021/3850 K., 31.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/12583 E., 2021/3447 K., 24.03.2021 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

³³⁵ “...Sanığın, olay tarihinde daha öncesinde tanımadığı katılanı cep telefonundan arayarak kendisini kalıpcı ... olarak tanıtp merkez camide inşaat işinin olduğu, bu nedenle evinin önündeki kerestelerden birazını alıp ertesi sabah geri getireceğini söylediği, katılanın cami inşaatında kullanılacağını söylemesi üzerine sanığın talebini kabul ettiği, bunun üzerine sanığın plakası tespit edilemeyen beyaz kapalı kasa bir minibüs ile 2,55x1,25 ebatlarında 15 adet playmut cinsi kalıpları katılanın evinin önünden alıp götürdüğü, akabinde de katılanı aradığı cep telefonu hattını iptal ettirdiği, ertesi gün kalıpları getirmeyince katılanın durumdan şüphelenerek araştırma yaptığında sanığın bahsettiği şekilde bir cami inşaatının olmadığını öğrenmesi üzerine şikayette bulunduğu, bu surette sanığın nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediği iddia ve kabul olunan somut olayda, Sanığın suçtan kurtulmaya yönelik çelişkili soyut savunmaları, katılan beyanları, tanık anlatımları, HTS ve telefon kayıtları ile tüm dosya kapsamından; sanığın üzerine atılı dini inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediğine ilişkin mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35598 E., 2021/4876 K., 22.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

³³⁶ “...Sanığın olay tarihinde katılanın ikametine giderek cami hocası olan ...'ı sorduğu, katılanın hocanın geç geleceğini söylemesi üzerine kendisini kız Kur'an kursu hocası olan Adem hocanın buraya getirdiğini, camiye yardım etmek istediğini söylediği, cebinden 1 adet 1000'lik Brasil parasını çıkardığı, paranın değerinin 2.000.TL olduğunu 1.000 TL vermesi halinde kalanını cami hocası olan ... hocadan alabileceğini söylediği, katılanın bunun üzerine birikmiş 1.300 TL parasından 1.000.TL'sini sanığa verdiği, sanığın bu sırada kalan 300.TL'yi de katılanın elinden alarak 3 adet 100' lük Australes parası ile aynı şekilde katılanı kandırdığı, daha sonra hızlıca çıkıp evden ayrıldığı, katılanın yabancı paraları bankaya götürüp sorduğunda değerinin olmadığını anladığı, bu surette sanığın nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediği iddia ve kabul olunan somut olayda, Sanığın suçtan kurtulmaya yönelik soyut savunmaları, katılan beyanları, teşhis tutanakları ile tüm dosya kapsamından; sanığın üzerine atılı dini inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediğine ilişkin mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35968 E., 2021/4877 K., 22.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/36798 E., 2021/4276 K., 07.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

Fail tarafından mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat temin edilmesi maksadıyla dini inanç ve duyguların sömürülmesi suretiyle birden fazla hileli eylemde bulunulması, suçun nitelikli hali açısından herhangi bir önem arz etmemekle, bu durumda zincirleme suç hükümlerinin uygulanması söz konusu değildir. Zira Yargıtay tarafından verilen bir kararda, fail tarafından mağdura muska yazılması, mağduru cin çarpacağından bahisle korkutması, mağdurun evine sözde hoca götürerek mağduru aldatması suretiyle menfaat temin ettiği eylemin, TCK madde 158/1 (a) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında olacağı yönünde hüküm kurulmuştur³³⁷.

Failin peygamberler tarafından gönderildiğinden bahisle mağdurun seçilmiş kişi olduğu yönünde aldatıcı beyanlarda bulunması suretiyle mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat etmesi, bahse konu nitelikli hal kapsamında yer alan dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmelidir³³⁸. Bir başka emsal kararda belirtildiği üzere,

³³⁷ "...Sanık ...'in, rahatsızlığı bulunan müştekiye ... olarak tanıdığı bir şahsın bulunduğunu, kendisine muska yazdığında düzeleceğini söylemesi üzerine, sanık ... ile müştekinin kendisini ... olarak tanıtan sanık ...'in evine gittikleri, burada sanık ...'in müştekiyi okuyup üfleyerek muska yazdığı, arazisinde hazine bulunduğunu ve bunu çıkaracağını söyleyerek farklı tarihlerde 25.000 ABD doları, 17.000 TL, 2 adet cep telefonu aldığı, sanık ...'in müştekinin evinde müştekiden aldığı 300 gram ağırlığındaki altın bileziği, bir kova içine koyarak odaya girmemesini ve kovaya bakmamasını aksi halde cin çarpacağını söylediği, sanık ...'in bir süre sonra müştekiyi Josef hoca olarak bildiği ve Hristyan olduğunu söyleyen sanık ... ile tanıştırdığı, müştekinin sanık... 'u evine getirerek sanık ...'in içine altın koyduğu kovayı gösterdiği, sanık... 'un da müştekiden aldığı 630 gram ağırlığındaki bileziği bu kova içine koyarak ellememesini ve kovaya bakmamasını söylediği, müştekinin bu işlem için de sanık... 'a ayrıca 15.000 YTL para verdiği, sanığın daha sonra kovaya baktığında hiçbir şey olmadığını gördüğü ve kandırıldığını anladığı, sanıklar bu suretle atılı suçu işlediklerinin iddia olduğu somut olayda; sanıklar savunması, müşteki beyanı ve teşhis tutanakları ve dosya kapsamında toplanan delillere göre sanıkların üzerine atılı suçu işlediğinin sabit olduğuna ilişkin mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir." T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37505 E., 2021/3709 K., 29.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/31181 E., 2021/887 K., 08.02.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

³³⁸ "...Sanığın, şikayetçinin yanına gelerek şikayetçiye hitaben "bugün sen seçildin, beni Peygamber Efendimiz gönderdi, onun ve sahabelerinin sana selamı var" diyerek şikayetçiye uzun süre Arapça dualar okuduğu, şikayetçinin bu konuşmadan sonra sanığa 10 TL para verdiği, sanığın daha sonra "ben Hızır Aleyhisselamım, dost, dost gün bugündür, bugün sen seçildin, bana yardım edeceksin, yetim çocuklar var, onların kirasını vereceğim, bana para yardımı yap" dediği ve şikayetçinin sanığa bu kez 300 TL para verdiği, yine sanığın şikayetçiye "Peygamber Efendimizden emir geldi, sen kurban keseceksin" dediği ve şikayetçinin bu söz üzerine sanığa 400 TL daha para verdiği, daha sonra sanığın şikayetçiye "ben buradan Peygamber Efendimizin ve Sahabelerin yanına gideceğim, onlar senden hediye istiyorlar" deyip hediye olarak tespih istediği ve tespih almak için bir işyerine gittikleri, 1.250 TL değerinde bir tespihi satın almaya karar verdikleri, satışın peşin para ile yapıldığının söylenmesi üzerine şikayetçinin bankadan 1.000 TL para çektiği ve aynı işyerine tekrar dönmek için gittikleri sırada, davranışlarından şüphelenilen sanığın polisler tarafından yakalandığı, sanığın bu şekilde dini inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda, sanık savunması, şikayetçi ve tanık beyanı, fotoğraf teşhis tutanağı ile dosya kapsamına göre mahkemenin mahkumiyet kararına ilişkin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir." T.C. Yargıtay 15.

failler tarafından muska yapma ve üfürükçülük faaliyetlerine ilişkin olarak kartvizit düzenlenmesi suretiyle mağdurların dini inanç ve duygularının sömürülmesi hali de söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suça konu olmaktadır³³⁹.

1.2. Kişinin İçinde Bulunduğu Tehlikeli Durum Veya Zor Şartlardan Yararlanmak Suretiyle Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında madde 504/5. madde hükmünde yer verilen ilgili nitelikli hal, 5237 sayılı TCK kapsamında madde 158/1 (b) bendinde hükme bağlanmıştır. İşbu nitelikli hal kapsamında, failin mağdurun yaşadığı tehlike arz eden bir durumdan ya da zorunluluk halinden faydalanmak maksadıyla hileli eylemlerde bulunması neticesinde mağdur aleyhine yarar sağlaması söz konusudur³⁴⁰. İlgili maddenin gerekçesinde, doğal afet, kaza veya hastalık gibi tehlike arz eden ya da zor koşullar altında, mağdurların güven duygusunu hissetmeye daha çok ihtiyaçları olduğu hususuna yer verilmiş olmakla, failler tarafından aldatma unsurunun kullanılarak mağdur aleyhine menfaat temin edilmesinin de daha kolay olduğu vurgulanmıştır³⁴¹. Zira kanun koyucu tarafından söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun

CD., 2017/4059 E., 2019/4577 K., 30.04.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

³³⁹ “...Müştekilerin psikolojik rahatsızlığı bulunan müşterek çocuklarını tedavi etmesi için sanık ... ile para karşılığı anlaştıkları, muskaların içinde fotokopi kağıtlarının bulunduğu, sanık ...'nin üzerinde telefon numaraları ve "Din Üstadı Medyum ..." ibareli kartviziti bastırıldığı ve bu şekilde üfürükçülük ve muska yazmayı mutat meşgale haline getirdiği, eşi olan diğer sanık ...'in ise suçun işlenmesini yardımda bulunmak suretiyle kolaylaştırdığı ve bu şekilde şüphelilerin atılı suçu işledikleri iddia edilen olayda; sanıkların savunması, mağdurlar ve tanık beyanları ile dosya kapsamından sanıkların nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediklerine yönelik mahkeme kabulünde bir isabetsizlik görülmemiş, sanık ...'in diğer sanıkla beraber fikir ve eylem birliği içerisinde, suçun işlenişinde ortak hakimiyet kurarak atılı suçu gerçekleştirdiği anlaşıldığı halde, hakkında TCK' nun 37. maddesi yerine aynı maddenin 39. maddesinin uygulanması suretiyle eksik ceza tayini aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2015/12669 E., 2018/6793 K., 17.10.2018 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

³⁴⁰ Aslan, a.g.e., s. 48

³⁴¹ Aynı yönde bkz. “...TCK'nin 158/1-b bendinde düzenlenen dolandırıcılık suçunda kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlar, başkalarına güven duymaya, sığınmaya en fazla ihtiyaç duyduğu anlardır. Kişinin örneğin doğal bir afete veya trafik kazasına maruz kalmasından ya da hastalığı yüzünden içine düştüğü çaresizlikten yararlanılarak aldatılması daha kolaydır. Zor ve tehlikeli durumda olduğunu söyleyerek menfaat sağlanması, acıma ve yardım duygularının kötüye kullanılması suretiyle suçun işlenmesindeki kolaylık nedeniyle bu hâl ağırlaştırıcı neden sayılmıştır. Tehlikeli durumun gerçekte var olmadığı halde mağdurun buna inandırılmış olması nitelikli halin uygulanması için yeterlidir. Yalanda olsa mağdur gerçekte düşmüş olabileceği tehlikeli durum veya zor şartlar içine düşmekte ve o durumun gerektirdiği ruhsal ve psikolojik tepkilerle hareket etmektedir. T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/17360 E., 2022/12413 K., 14.06.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, üç yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca beş bin gün üst sınır olmak üzere adli para cezasıdır.

TCK madde 158/1 (b) bendinde yer alan nitelikli hali hırsızlık suçundan ayıran en önemli husus, mağdurun tehlike arz eden durumundan ya da zorunluluk halinden menfaat sağlama kastı güden faile karşı mağdurun aldatılmış da olsa bir rıza göstermiş olmasıdır. Zira fail tarafından mağdurun tehlikeli durum içinde ya da zor durumda olmasından ötürü taşınır mallarını muhafaza etme hususunda acze düşmesinden ötürü rızası bulunmaksızın menfaat temin edilmesi halinin hırsızlık suçuna konu olacağı açıktır³⁴².

İlgili nitelikli hal kapsamında, mağdurun içinde bulunduğu halin tehlike arz edip etmediği ya da zorunluluk hali olup olmadığına ilişkin olarak objektif değerlendirme kıstasları mevcut olmadığından, mağdurun mevcut halinin somut olay açısından değerlendirilmesi gerekmektedir³⁴³. Hal böyle olunca, failin hileli eylemi ile mağdurun tehlike arz eden ya da zorunluluk hali içinde olması arasında illiyet bağının mevcut olması halinde, söz konusu eylemin TCK madde 158/1 (b) kapsamında yer nitelikli hal açısından değerlendirilmesi mümkün olabilecektir³⁴⁴. Somut olay açısından, mağdurun içinde bulunduğu halden kurtulmak maksadıyla faile karşı güven duygusu beslemesi neticesinde fail tarafından sergilenen hileli hareketlere aldanması söz konusudur³⁴⁵. Bu durumda tehlikeli durumda ya da zorunluluk halinde bulunan kişinin mağdurun kendisinin olması şart olmayıp, mağdurun ailesinin ya da yakınının da bahse konu halden kurtulabilmesi adına fail tarafından hileli eylemlerle aldatılabilmesi mümkündür³⁴⁶. Nitekim Yargıtay 15. Ceza Dairesi'nin 21.04.2022 tarihli bir kararında, mağdurun evlilik birliği bulunmaksızın birlikte yaşadığı kişinin ve müşterek çocuklarının sözde faillerce kaçırıldığından bahisle mağdurdan haksız menfaat temin ettikleri olayda, ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan dolandırıcılık suçunun oluştuğu yönünde hüküm kurulmuştur³⁴⁷. Yine Yargıtay Ceza Genel

³⁴² Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 205

³⁴³ Aslan, a.g.e., s. 51- 52

³⁴⁴ Aynı yönde bkz. Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 548

³⁴⁵ Metin, a.g.e., s. 58-59

³⁴⁶ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 106

³⁴⁷ “...Mağdurun evlilik dışı birlikte yaşadığı ...'ın, müşterek çocukları... ile birlikte ikamet ettikleri İmamoğlu'ndaki evlerini terk etmeleri nedeniyle onları aramaya başladığı ancak bulamadığı, mağdurun amcasının oğlu olan sanık ...'ın, mağduru telefonla arayarak "bugün Adana'ya gel, seninle

Kurulu'nun 31.01.2017 tarihli bir kararında, fail tarafından mağdurun hasta annesinin tedavisinin kötüye gittiğinden bahisle ivedilikle başka bir hastaneye sevk edilmesi hususunda hileli harekette bulunması, mağdurun içinde bulunduğu zorunluluk halinden faydalanarak üzerinde bulunan bileziği alması eylemi değerlendirilmiştir. İlgili CGK kararında, mağdurun annesinin Alzheimer hastası olmasından ve sağlık durumunun oldukça kötü olmasından bahisle, mağdurun zorunluluk halinin mevcut olduğundan bahisle failin mağdurun çaresizliğinden faydalanarak mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat temin etmesi eyleminin, TCK madde 158/1 (b) hükmünde yer alan suç oluşturduğu yönünde hüküm kurulmuştur³⁴⁸.

konuşmam lazım" demesi üzerine mağdurun, sanık ...'la buluştuğu, bu sırada yanlarına diğer sanık ... ve temyiz dışı sanık ...'ın geldiği, sanıkların yaptıkları plan uyarınca sohbet etmeye başladıkları, sanıklar ... ve Soner Kökçü'nün, sanık ...'a "İmamoğlu'ndaki senin evin yanında beyaz güzel bir at var, onu çalacağız" dedikleri, sanık ...'ın da "yapmayın orası amcamın evi" dediği, sanıkların "o mahalleden bir bayan kaçırdık. Bir kadın daha kaçıracağız. Üç günlük bir operasyonumuz var." dedikleri, sanık ...'ın da amcasının oğlu olan mağdurun karısının kaybolduğunu, kendilerinin kaçırıp kaçırmadığını diğer sanıklara sorduğu, sanıkların "evet, biz kaçırdık eğer istediğimiz parayı verirse karısını hemen getirir ve teslim ederiz, eğer vermezse 10-15.000 TL karşılığı kerhaneye satarız" dedikleri, mağdurun parası olmadığını beyan etmesi üzerine yapılan pazarlık sonucu 1.500 TL ödeme konusunda anlaştıkları, mağdurun bunun üzerine kardeşi tanık ...'i Adana'ya çağırdığı ve dedesi tanık ...'ndan da para ayarlamasını istediği, sanıklarla birlikte tanık ...'in sevindeki araçla ..., 'na geldikleri, mağdurun dedesinden hazırladığı 1.500 TL'yi alarak akrabası tanık ...'e, eşi ve oğlunun teslimi halinde sanıklara ödenmek üzere verdiği, ancak mağdurun eşi ...'ın kendi isteği ile evi terk ettiğinin ve kaçırılmadığının anlaşıldığı, bu şekilde sanıkların birlikte suç işlemek hususunda aralarında anlaşarak çeşitli senaryo ve hileler ile mağduru aldatıp maddi menfaat sağlamaya çalıştıklarının iddia edildiği olayda; sanıkların, mağdura karşı, kayıp olarak aradığı eşinin durumundan istifade ederek eylemlerini gerçekleştirdikleri anlaşılmakla, kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle üzerlerine atılı suç işlediklerinin sabit olduğu kabulü ile sanıkların savunmaları, mağdur ve tanık beyanları ile dosya kapsamı itibarıyla sanıklar hakkında verilen mahkumiyet hükümlerinde bir isabetsizlik görülmemiştir." T.C. Yargıtay 15. CD. 2017/35070 E., 2021/4649 K., 21.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁴⁸ "...Denizli Devlet Hastanesine kaldırılan annesinin yanında refakatçi olarak bulunan katılanı, hastane odası telefonundan arayarak, "hastanızın tahlilleri iyi çıkmadı, acilen Pamukkale Hastanesine götürmeniz gerekli, bunun için vezneye ödeme yapmanız gerekiyor, hemen vezneye gelin, orada isimli görevli size yardımcı olacak" deyip telefonu kapattığı, bu konuşma üzerine hastane veznesinin bulunduğu yere gelen katılanın yanına yaklaşarak, "ben, sizin hastanızın 15-20 dakikaya kadar Pamukkale Üniversitesi Hastanesine yetişmesi gerekiyor, bunun için ödeme yapıp fatura almanız lazım" dediği, katılanın, üzerinde para olmadığını, eşini araması gerektiğini söylemesi üzerine, "eşini aramana gerek yok, biz yardımcı oluruz" diyerek cep telefonu ile birini arıyormuş gibi yaptığı ve sözde görüştüğü kişiye "ablamızın parası yokmuş yardımcı olalım" dedikten sonra, katılana hasta hakları bölümünde çalıştığını belirterek bir takım evraklar verip, bu evrakları hemşirelere imzalatması gerektiğini söylediği, katılanın evrakları imzalatmak için yanından ayrılacağı sırada, "para yoksa emanete değerli eşya da alıyoruz" dediği, bunun üzerine katılanın 1.000 Lira değerinde bileziği çıkartarak sanığa verdiği, katılanın, belgeleri onaylatmak için dahiliye servisine çıktığı sırada sanığın bileziği alarak oradan ayrıldığı anlaşılan olayda; alzheimer hastası olan ve durumunun ağır olması nedeniyle hastaneye kaldırılan annesinin yanında refakatçi olarak kalan katılanın, "zor şart" altında olduğu ve annesinin hastalığı nedeniyle içine düştüğü çaresizlikten yararlanılmak suretiyle sanık tarafından aldatılarak aleyhine haksız menfaat sağlandığı anlaşıldığından, sanığın eylemi TCK'nun 158/1-b maddesinde düzenlenen "Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak

Yargıtay 15. Ceza Dairesi'nin 13.01.2021 tarihli kararı kapsamında, mağdurun hasta torunu hastane tedavisinde kullanılan ilaçlardan farklı ilaçlar temin edeceğinden bahseden fail tarafından mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat temin etmesi eylemi değerlendirilmiştir. Söz konusu kararda ise, mağdurun torununun hasta olmasının ilgili nitelikli hal açısından yeterli bir şart olmayacağından ve mağdurunun torununun hastanede tedavisine başlanmış olduğundan bahisle TCK madde 158/1 (b) bendinde yer alan tehlike arz eden veya zorunluluk hali kapsamında kabul edilmesinin mümkün olmayacağı yönünde hüküm kurulmuştur³⁴⁹. Aynı hususta verilen bir başka kararda da, failin sözde asker olduğundan bahisle mağdurun eşinin kalp hastalığından ötürü kan bulacağını vaat ederek mağdur ile vakit geçirmesinin akabinde mağdura bulunan yabancı parayı bozduracağını belirterek olay yerinden uzaklaşması eylemi değerlendirilmiştir. İlgili karar kapsamında da, mağdurun eşinin kan ihtiyacının ivedi olmadığı, dolayısıyla mağdur tarafından gerçekten zorunluluk halinin yaşanmadığı, mağdurun fail ile birlikte uzunca bir süre vakit geçirmelerinin akabinde fail tarafından mağdurdan alınan paranın kan ihtiyacına ilişkin olarak alınmadığından bahisle söz konusu eylemin basit dolandırıcılık suçuna konu olduğuna ilişkin hüküm kurulmuştur³⁵⁰.

suretiyle dolandırıcılık" suçunu oluşturmaktadır." T.C. Yargıtay CGK, 2014/598 E., 2017/31 K., 31.01.2017 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁴⁹ "...Saniğin, hasta olan torununu çocuk hastanesine götüren katılanın yanına yaklaşp sohbet ederek güven sağladığı, torununun hastane evraklarına bakarak farklı ilaçlar gerektiğini, bunları temin etmekte yardımcı olabileceğini ifade ederek katılanı eczaneye birlikte gitmeye ikna ettiği, daha sonra ilaçların temini için hastaneye yatıracağını söyleyerek 120,00 TL parasını alıp ortadan kayborduğu, bu şekilde üzerine atılı suçu işlediği iddia edilen olayda;

TCK'nın 158/1-b maddesinde düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için saniğin, mağdurun "içinde bulunduğu tehlikeli veya zor şartlardan" yararlanmak suretiyle haksız bir yarar elde etmesinin gerekeceği; somut olayda ise katılanın torununun hasta olması durumunun tek başına zor şart olarak kabul edilemeyeceği, kaldı ki hastanede doktor kontrolünde teşhis ve tedavi sürecine başlanmış olması da nazara alındığında, katılanın içinde bulunduğu durumun gerçek ve yakın anlamda "tehlikeli veya zor şartlar" kapsamında kabul edilebilecek nitelikte olmadığı, saniğin eyleminin TCK'nın 157. maddesinde tanımlanan ve hükümden sonra 02/12/2016 tarih ve 29906 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253. ve 254. maddeleri gereğince uzlaşma kapsamındaki dolandırıcılığın basit haline uydugu gözetilmeden, suç vasfının tayininde yanlıya düşülerek fazla ceza tayini bozmayı gerektirmiştir." T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/28490 E., 2021/169 K., 13.01.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁵⁰ "...Katılanın eşinin rahatsızlığı nedeniyle Kayseri il merkezinde Kalp Hastanesinde bulunduğu sırada kan ihtiyacının doğduğu, saniğin bu durumu fark ederek katılanın yanına yaklaşp kendisini askeri personel ve teğmen olarak tanıtp, yardımcı olabileceğini belirtip, katılanın eşi ile de görüşüp katılan ve eşinin bulunduğu zor durumdan faydalanarak kullandığı hileli davranışlarla kandırıp kolaylıkla güvenlerini kazandığı, daha sonra katılan ile birlikte yemek yerken katılanın üzerinde TL olmadığını söyleyip Euro olduğunu belirtmesi üzerine, kendisinin bozdurabileceğini söyleyip

Mağdurun tehlikeli hal ya da zorunluluk hali içinde olmamasına rağmen fail tarafından aldatılması halinin ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu tartışmalıdır. Nitekim doktrindeki bir görüşe göre, mağdurun gerçekte tehlikeli hal ya da zorunluluk hali içinde olması gerekmemekle, mağdurun bu yöndeki inancının suçun oluşması için yeterli kabul edilmektedir³⁵¹. Bir başka görüşe göre, fail tarafından gerçeğe aykırı olarak mağdurun tehlikeli hal ya da zorunluluk hali içinde olduğu yönünde bir algı oluşturmaları halinin TCK madde 158/1 (b) hükmü kapsamında değerlendirilmesi söz konusu değildir³⁵². Mağdurun tehlikeli bir durum ya da zorunluluk halinde bulunduğu yönünde gerçeğe aykırı olarak fail tarafından aldatılması hali, TCK madde 157 kapsamında yer alan basit dolandırıcılık suçuna konu olmaktadır³⁵³. Kanımızca da, basit dolandırıcılık suçunun da her türlü hileli harekette bulunulması suretiyle işlenebileceği hususu gözetildiğinde, fail tarafından gerçekte var olan durumun farklı şekilde lanse ettirilmesi halinin ilgili nitelikli halde yer alan dolandırıcılık suçuna konu olması mümkün görünmemektedir.

Doktrinde, mağdurun hastane veya polis merkezi gibi kamu kurumlarından çıkmak amacıyla fail tarafından sergilenen hileli eylemlere aldanarak faile menfaat temin etmesi halinin ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönünde bir görüş mevcuttur³⁵⁴. Ancak bir başka ise, hukuki iş ve işlemlerden ötürü uygulanan müeyyideler gereği mağdurun zorunluluk halinde bulunması durumunda,

katılardan aldığı 100 Euro ile olay yerinden ayrılıp birdaha da geri dönmeyerek üzerine atılı nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediği iddia edilen olayda;

TCK'nun 158/1-b. maddesindeki nitelikli dolandırıcılık suçunun gerçekleştirilmesi için sanığın, mağdurun "içinde bulunduğu tehlikeli veya zor şartlardan" yararlanmak suretiyle haksız bir yarar elde etmesinin gerekeceği, somut olayda ise; katılanın eşinin rahatsızlığı için gereken kan bulma ihtiyacının çok acil olmadığı, katılanın kendisinin de bu ihtiyacı giderebileceği gibi, sanığın katılarda güven sağlayıp gün içinde birlikte uzun vakit geçirdikleri, söz konusu parayı sanığın katılardan kan bulma konusunda almayıp tanıştıktan saatler sonra yemek yedikleri sırada üzerinde TL olmadığı için bozdurup getirme maksatlı verdiği, sonuç itibarıyla içinde bulunduğu durumun gerçek ve yakın anlamda "tehlikeli veya zor şartlar" kapsamında kabul edilebilecek nitelikte olmadığı, sanığın eyleminin TCK'nın 157. maddesinde tanımlanan hükümden sonra ve 02.12.2016 tarih ve 29906 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253. ve 254. maddeleri gereğince uzlaşma kapsamındaki dolandırıcılığın basit haline uyduğu gözetilmeden, suç vasfının tayininde yanlışlığa düşülerek fazla ceza tayini bozmayı gerektirmiştir." T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/4011 E., 2019/4040 K., 18.04.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁵¹ Bu hususta bkz. Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 366

³⁵² Bu yönde bkz. Metin, a.g.e., s. 59

³⁵³ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 137

³⁵⁴ Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 205

fail tarafından hileli eylemlerle bulunularak mağdurun aldatılmasının ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilmeyeceği yönündedir³⁵⁵. Yine bir başka görüşe göre, mağdurun yasal zeminde içinde bulunduğu halden kurtulma imkânının mevcut olması durumunda da, söz konusu halin tehlike arz eden ya da zorunluluk hali olarak nitelendirilmesi mümkün değildir³⁵⁶. Fikrimize göre, söz konusu tehlike hali ya da zorunluluk halinin somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi şart olmakla, mağdurun hukuki olarak içinde bulunduğu durumdan kurtulmasına ilişkin olarak fail tarafından hangi vaatlerde bulunularak aldatıldığı hususunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Zira failin hukuka aykırı vaatlerde bulunması sonucu mağdurun aldanması halinde, ilgili nitelikli halin somut olay açısından mümkün olmayacağı kanaatindeyiz. Nitekim Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 14.06.2022 tarihli bir kararında da, mağdurun borçlu olmamasına rağmen faillerce icra takibi başlatılması suretiyle aldatılarak mağdurun içinde bulunduğu durumdan kurtulması yönünde vaatte bulunmaları yönündeki eylemin TCK madde 158/1 (b) bendinde yer alan dolandırıcılık suçunu oluşturamayacağı yönünde hüküm kurulmuştur³⁵⁷.

Öte yandan, mağdurun içinde bulunduğu tehlikeli hal ya da zorunluluk halinin güncel olarak mevcut olması ilgili nitelikli halin uygulanması açısından şart olmakla, fail tarafından mağdurun bahse konu halinden kurtulmasının akabinde hileli eylemler sergilenerek umut vaat etmesi halinin ilgili nitelikli hal açısından değerlendirilmesi mümkün olmayacaktır³⁵⁸.

³⁵⁵ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 106

³⁵⁶ Yüksektepe, a.g.e., s. 326

³⁵⁷ "...Somut olayda katılanın içinde bulunduğu durumun, tehlikeli durum ve zor şartlar kapsamında değerlendirilemeyeceği, ancak, sanıkların birlikte hareket ederek katılandan hile ile temin edilen senetleri borçlu olmadığı halde katılan aleyhine icra takibine konu etmeleri eyleminin, TCK'nin 158/1-d maddesinde tanımlanan kamu kurum ve kuruluşlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin TCK'nin 158/1-b maddesi gereğince sanıkların mahkumiyetine hükmedilmiş ise de cezanın değişmeyeceği gözetilerek sonuca etkili görülmediğinden, bu husus bozma nedeni yapılmamıştır." T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/17360 E., 2022/12413 K., 14.06.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁵⁸ Aynı yönde bkz. Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 137

1.3. Kişinin Algılama Yeteneğinin Zayıflığından Yararlanmak Suretiyle Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK madde 505 hükmünde “Ehliyetsizleri dolandırma” suçu³⁵⁹ adı altında düzenlenmiş ve 5237 sayılı TCK madde 158/1 (c) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, mağdurun idrak yeteneğinin noksan olmasından ötürü fail tarafından menfaat edilmesi hususuna ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. İlgili maddenin gerekçesinde, failler tarafından aldatma unsurunun kullanılarak idrak yeteneği noksan olan mağdur aleyhine menfaat temin edilmesinin daha kolay olduğu vurgulanmıştır³⁶⁰. Zira kanun koyucu tarafından söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, üç yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca beş bin gün üst sınır olmak üzere adli para cezasıdır.

İlgili nitelikli hal kapsamında yer alan algılama kavramı, kişinin iyi ve kötü, doğru ve yanlış olan hususları birbirinden temyiz edebilmesi ile ilgilidir³⁶¹. Yine doktrinde yapılan bir başka tanıma göre ise algılama yeteneği, kişinin çevresinden gelen hareketlere karşı makul şekilde davranış şeklidir³⁶².

TCK kapsamında algılama yeteneğini etkileyen haller, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma olarak yer almakla, suçun mağdurunun idrak yeteneğinden tamamen yoksun olması halinde, dolandırıcılık suçunun mağduru olarak kabul edilebilmeleri mümkün değildir. Zira bu durumda idrak yeteneğinden yoksun olan oldukça küçük çocukların ve akıl hastası

³⁵⁹ 765 s. TCK m. 505: “Her kim, kendisinin yahut başkasının menfaetine olarak bir sabi veya mahcurun veya ehil olmayan kimsenin ihtiyaçlarını veya heveslerini veya tecrübesizliğini suistimal ile onlardan birinin veya aharının mazarratına hukukça hükmü havi bir senet alırsa veren şahsın hukuki ehliyeti haiz olmamasından dolayı bu senet hükümsüz sayılmakla beraber faili bir seneden beş seneye kadar hapis olunur ve yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır cezayı nakdi alınır.”

³⁶⁰ Aynı yönde bkz. “...TCK'nin 158/1-b bendinde düzenlenen dolandırıcılık suçunda kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlar, başkalarına güven duymaya, sığınmaya en fazla ihtiyaç duyduğu anlardır. Kişinin örneğin doğal bir afete veya trafik kazasına maruz kalmasından ya da hastalığı yüzünden içine düştüğü çaresizlikten yararlanılarak aldatılması daha kolaydır. Zor ve tehlikeli durumda olduğunu söyleyerek menfaat sağlanması, acıma ve yardım duygularının kötüye kullanılması suretiyle suçun işlenmesindeki kolaylık nedeniyle bu hâl ağırlaştırıcı neden sayılmıştır. Tehlikeli durumun gerçekte var olmadığı halde mağdurun buna inandırılmış olması nitelikli halin uygulanması için yeterlidir. Yalanda olsa mağdur gerçekte düşmüş olabileceği tehlikeli durum veya zor şartlar içine düşmekte ve o durumun gerektirdiği ruhsal ve psikolojik tepkilerle hareket etmektedir. T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/17360 E., 2022/12413 K., 14.06.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁶¹ Özbek, Doğan, Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 713

³⁶² Yırtımcı, a.g.e., s. 48

kimselerin iradelerinin mevcut olması mümkün olmadığından³⁶³, bahse konu kişilerden haksız menfaat temin edilmesi hali, somut olayın özelliklerine göre hırsızlık suçu açısından değerlendirilebilecektir³⁶⁴. Cezai müeyyidelere tabi tutulamayacak yaşta olan on iki yaştan küçük çocukların, dolandırıcılık suçunun mağduru konumunda olmaları söz konusu değildir³⁶⁵. Nitekim bahse konu yaş aralığında bulunan çocuklar tarafından bilerek ve isteyerek suçun faili lehine bir yarar sağlanması mümkün olmamakla, bu durumda irade sakatlığı da gündeme gelmeyecektir³⁶⁶.

Doktrinde yer alan bir görüşe göre, mağdurun idrak yeteneğinden noksan olması halinin mevcudiyetine fail tarafından sebebiyet verilmiş olması, suçun oluşması için gerekli olmamakla, bu noktada önem arz eden husus, fail tarafından mağdurun idrak yeteneğinin noksanlığından haberdar olunmasıdır³⁶⁷. Ancak doktrinde yer alan hâkim görüş göre, fail tarafından mağdurun idrak yeteneğinin bilerek ve isteyerek noksan hale getirilmesinin akabinde mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat temin edilmesi halinin TCK madde 148/3 hükmünde³⁶⁸ yer alan yağma suçuna konu olabileceğidir³⁶⁹. Yine failin mağduru darp edilmesinin akabinde konuşma ve duyma yetilerinde hasara sebep olunarak hileli eylemlerle menfaat temin edilmesi halinin de, TCK madde 87 hükmü kapsamında kasten yaralama suçuna ve TCK madde 158/1 (c) bendinde yer alan nitelikli hale konu olacağı açıktır³⁷⁰. Kanımızca, mağdurun kendisi tarafından idrak yeteneğinin noksanlığına sebep olunması halinde, failin bu durumdan haberdar olması ile ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan suçun unsurlarının oluştuğunun kabulü gerekmektedir³⁷¹.

TCK madde 158/1 (b) bendi kapsamında, mağdurun idrak yeteneğinden noksan olup olmadığına ilişkin değerlendirme, Adli Tıp Kurumunca ya da donanımlı bir devlet hastanesince yapılacaktır³⁷². Dolayısıyla, mahkemece söz konusu raporun celp edilmesinin akabinde, mağdurun bulunduğu çevre koşullarını, gelişim koşullarını,

³⁶³ Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 370

³⁶⁴ Gökçen, Balcı, a.g.e., s. 28

³⁶⁵ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 166

³⁶⁶ Metin, a.g.e., s. 63

³⁶⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 713

³⁶⁸ 5237 s. TCK m. 148/3: “Mağdurun, herhangi bir vasıta ile kendisini bilmeyecek ve savunamayacak hale getirilmesi de, yağma suçunda cebir sayılır.”

³⁶⁹ Bu hususta bkz. Yüksektepe, a.g.e., s. 362; Gündel, a.g.e., s. 528

³⁷⁰ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 176

³⁷¹ Metin, a.g.e., s. 68

³⁷² Tüysüz, a.g.e., s. 76

yargılama ve muhakeme gücü göz önünde bulundurularak, mağdurun idrak yeteneğinin noksanlığından faydalanmak suretiyle menfaat temin edilmesi hususu değerlendirilecektir³⁷³. Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 21.09.2022 tarihli bir kararında, mağdurun "Psikotik reaksiyon" hastalığına sahip olması hasebiyle anlama ve kavrama yeteneğinden noksan olduğunun suç tarihinden önce mevcut olup olmadığına ilişkin önceden mevcut sağlık raporunun, tedavi, ilaç kayıtlarının gözetilerek Adli Tıp Kurumu'na sevk edilmesi gerektiği yönünde hüküm kurulmuştur³⁷⁴. Bir başka emsal kararda ise, müteveffa mağdurun suç tarihi itibarıyla demans hastalığının mevcut olduğuna ilişkin sağlık kurulu raporunun mevcudiyeti gözetildiğinde, mağdurun tedavi kayıtlarının da dâhil olduğu dosyasının Adli Tıp Kurumu'na gönderilmesinin akabinde akli dengesinin yerinde olup olmadığına ilişkin değerlendirmenin yapılması gerektiği yönünde hüküm kurulmuştur³⁷⁵. Ayrıca işitme engelli olan bir mağdurun mevcut engel

³⁷³ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 137

³⁷⁴ "...Sanığın ... Devlet Hastanesinin 21.07.1981 tarihli sağlık kurulu raporuna göre farik ve mümeyyiz olmayan katılan ...'ın bu durumundan faydalanarak katılan adına kayıtlı 201 Ada 41 parselde bulunan taşınmazın satışı için katılıdandan vekaletname aldığı, buna karşılık katılana 150 TL 150 kuruş meblağlı 2 adet senet imzalayarak verdiği ve taşınmazı katılana vekaleten 90.000 TL'ye'a sattığının iddia edildiği olayda; sanığın üzerine atılı eylemi, katılanın algılama yeteneğinin zayıflığından faydalanarak gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin tespiti bakımından, ... Devlet Hastanesinin 07.07.1981-10.07.1981 tarihleri arasındaki hastane yatışında "Psikotik reaksiyon tanısı" ile 25.10.2011 tarihli ve 2272 nolu "Tanı: Psikotik Bozukluk. Medeni haklarını kullanamaz. Vasi tayini gerekir" şeklindeki vesayet altına alınmasını gerektiren rahatsızlığının suç tarihi itibarıyla de mevcut olup olmadığının, geçmişe yönelik teşhis ve tedavi kayıtları, kullandığı ilaçlara ilişkin kayıtlar dikkate alınarak incelenmesini teminen dosyanın ilgili ihtisas dairesinden rapor alınmak üzere Adli Tıp Kurumu'na gönderilmesi, katılanın suç tarihi itibarıyla algılama yeteneğinin zayıf olup olmadığının tespitinden sonra sanığın eyleminin TCK'nin 158/1-c maddesinde düzenlenen kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmayacağının karar yerinde tartışılmasından sonra sanığın hukuki durumunun tayin ve tespiti yerine eksik inceleme ile beraat hükmü kurulması, Yasaya aykırı, katılana vesayeten ... vekilinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, diğer yönleri incelenmeyen hükmün 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 21.09.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13178 E., 2022/14841 K., 21.09.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/18726 E., 2022/5389 K., 30.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/31043 E., 2021/1082 K., 10.02.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁷⁵ "...Sanıkların, müteveffa mağdure ...'ye hileyle senet imzalatıp ya da mağdurenin imzasını alıp sonradan senet metnini kağıda ekleyerek sanık ...'i alacaklı gösterdikleri senedi icra takibine koyduklarının iddia edildiği olayda; Mağdure hakkında Hatay 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2013/19 Esas sayılı dosyasıyla vesayet davası açıldığı, mahkemece kısıtlı adayı mağdurenin ölümü nedeniyle hüküm kurulmasına yer olmadığına karar verilmiş ise de, dosyada mevcut ve anılan mahkemeye sunulmak üzere Hatay Antakya Devlet Hastanesinden alınan 22.03.2013 tarihli sağlık kurulu raporuna göre mağdure ... hakkında demans teşhisinin konulmuş olması karşısında mağdurenin tedavi evrakları da eklenip dosyanın Adli Tıp Kurumuna gönderilerek mağdurenin senet tanzim ve suç tarihleri itibarıyla akıl sağlığının yerinde olup

durumunun idrak yeteneğini etkileyip etkilemediğinin belirlenmesi amacıyla uzman doktor raporu alınması gerektiği yönünde emsal karar mevcuttur³⁷⁶. Öte yandan bir başka kararda, vasilik sıfatını haiz fail tarafından müteveffa mağdurun idrak yeteneğinin noksanlığından faydalanılması suretiyle mağdurdan haksız menfaat elde edilmesinin, dosya kapsamında mevcut tüm deliller gözetildiğinde TCK madde 158/1 (c) bendinde yer alan dolandırıcılık suçunu oluşturduğu yönünde hüküm kurulmuştur³⁷⁷. Yine mağdurun “bipolar affektif bozukluk” hastalığı sebebiyle idrak

olmadığı, hukuki işlem ehliyetinin bulunup bulunmadığı, ayrıca suça konu senet üzerindeki metnin mağdurenin imzasının temininden sonra eklenip eklenmediğinin tespiti yönünden raporlar aldırılması sanıkların suç tarihinden 3 ay öncesi ve sonrasını kapsayacak şekilde HTS kayıtları getirildikten sonra sanıkların hukuki durumlarının tayin ve takdiri gerekirken eksik araştırma ile beraat hükümleri kurulması,

Yasaya aykırı, katılan vekilinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükümlerin BOZULMASINA, 02.03.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/32484 E., 2022/3356 K., 02.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁷⁶ “...1- Sanığın, işitme engelli olan katılan ...'ya yönelik TCK'nın 158/1-c. maddesinde düzenlenen “Kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle” dolandırıcılık suçunu işlediği kabulüyle mahkumiyet kararı verilirken, katılanın işitme engelli olmasının algılama yeteneğini zayıflatıp zayıflatmadığı hususunun araştırılması, bu konuda uzman doktor raporu da alınarak karar yerinde denetime olanak verecek şekilde tartışılması gerektiği gözetilmeden, eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.” T.C. Yargıtay 2. CD., 2021/6641 E., 2021/11858 K., 09.06.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁷⁷ “...Avukat olan sanığın, 2001 yılından itibaren amcası ve 06/05/2007 de vefat eden murisi ...'ın tüm işlemlerini yürüttüğü, ...'ın kaldığı huzur evinin resmi vasi talep etmesi nedeniyle Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından sanığın vasi olarak atandığı, temyiz dışı sanık... 'ın sanığın yanında sekreter olarak çalıştığı, temyiz dışı sanık ...'ın sanık ...'ın eski eşi olduğu, sanık ve diğer temyiz dışı sanıkların, ...'ın yaşlı ve algılama yeteneğinin zayıf olmasından yararlanarak banka hesaplarından para çekip kendi hesabına aktardığı ve paraların bir kısmını şahsi harcamalarında kullandığı, ...'ın Dokuz Eylül Hastanesinde ameliyat olduğunda masrafları emekli sandığı tarafından karşılandığı halde "hastaneye para ödememiz lazım" diyerek ...'ın Akbank üçkuyular şubesindeki hesabından para istendiği ve parayla sanığın kullandığı aracın taksitlerinin ödendiği, aynı masrafları sanığın vasi dosyasına masraf gösterip tekrar tahsil ettiği, sanık ve temyiz dışı sanıkların murisin banka kartının şifresini öğrenerek para çektiği sanığın çektiği paralarla ev satın aldığı, ...'ın huzurevindeki odasında bulunan pul koleksiyonunun ve bir takım hisse senetlerinin alındığı, vasi dosyasına masraflar için 14.000 TL ve ayda 2.000 TL talep ettiği ve aldığı, vasi tayininden önce 2006 yılı Kasım ayında ...'ın Akbank üçkuyular şubesindeki hesabından ...'ın Türk Eğitim vakfına bağış yapacağı söylenerek banka görevlilerine 150.000 TL'nin huzur evine getirtirildiği ve banka görevlilerinin 150.000 TL parayı ...'a teslim edilmesi sırasında temyiz dışı sanık ...'ın sanık ...'ın talimatı ile şikayetçi Yıldız Erpınar adını kullanarak tutulan tutanağı bu isim ile imzaladığı ve temyiz dışı sanıklar ... Tetik ve ... Görgülü'nün ...'dan bu parayı Türk Eğitim Vakfına bağış adı altında alarak sanığa verdikleri ve sanığın da bu parayı Anadolu Hayat Emeklilik gelir sigortasına yatırdığı, bu suretle sanığın üzerine atılı hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunu işlediği iddia edilen somut olayda; sanığın savunması, müştekiler ve tanık beyanları, banka belgeleri, adli tıp raporu, bilirkişi raporu, makbuzlar ile dosya kapsamından sanığın kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediğine yönelik mahkemece verilen mahkumiyet hükmü ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/7178 E., 2019/717 K., 13.02.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

yeteneğinin noksanlığından menfaat temin eden failin söz konusu eyleminin de ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan dolandırıcılık suçunu oluşturduğu yönünde karar verilmiştir³⁷⁸.

Hal böyle olunca, Adli Tıp Kurumu'ndan alınan raporda yer alan teşhis, mağdura ait sağlık raporları ve kullanılan ilaçlar göz önünde bulundurularak mahkemece ilgili nitelikli halde yer alan suçun unsurlarının oluşup oluşmadığının tayini gerçekleştirilmektedir³⁷⁹.

³⁷⁸ "...Sanık ile katılanın önceden tanıştığı, aralarında arkadaşlık ve güven ilişkisi olduğu, tekrar karşılaştıklarında sohbet sırasında müştekinin telefonda banka ile kredi görüşmesi yaptığı, sanığın portakal bahçesi alacağını, 10.000 TL verirse müştekiye kâr payına ortak edeceğine inandırıp kendisine 10.000 TL para vermesini sağladığı, ancak gerçekte portakal bahçesi almadığı, böyle bir ticari iş yapmadığını, aldığı parayı geri iade etmediği ve herhangi bir kar payı da vermediği, katılanın bipolar affektif bozukluk rahatsızlığının bulunduğu, 2010 yılında uygulanan tedaviden kısmen yarar gördüğü, özür durumunun %40 olduğu hususlarını belirtir sağlık kurulu raporu olduğu ve annesinin vasi olarak atandığı anlaşılmakla, sanığın katılanın rahatsızlığından faydalanarak kendisi lehine haksız menfaat temin ederek kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda; sanık savunması, katılan ve tanık beyanı, adli rapor ve tüm dosya kapsamına göre, sanığın suç tarihinde katılanın algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle 10.000 TL parasını aldığı ve müdahale parasını geri iade etmediği anlaşılmakla, sanığın eyleminin nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturduğuna dair mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmediğinden tebliğnamedeki düşünceye iştirak edilmemiştir.

Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre; sanığın suçun oluşmadığına ilişkin temyiz itirazlarının reddiyle, hükümlerin ONANMASINA, 16/02/2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30532 E., 2021/1454 K., 16.02.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/27933 E., 2020/11350 K., 10.11.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁷⁹ "...Mağdur ... hakkında vesayet altına alınması için Bakırköy 1. Sulh Hukuk Mahkemesi'nde dava açıldığı, mahkemenin 23/10/2010 tarih, 2010/984 Esas, 2010/3266 Karar sayılı kararıyla Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nin 01/06/2010 tarihli raporunda demans (bunama) teşhisine bağlı olarak mağdurun vesayet altına alındığı ve ...'nin vasi olarak atandığı, vesayet davası devam ederken emlak komisyonculuğu yapan sanıklar... ve ...'in haklarında ayrı soruşturma yürütülen Bakırköy Merkez Sağlık Ocağı doktorları ... ve... tarafından verilen 15/10/2010 tarihli akli melekelerinin ve mentalitesinin yerinde olduğuna dair rapora istinaden mağdurun sahibi olduğu Bakırköy ilçesi, 564 ada, 39 parselde bulunan 5 numaralı bağımsız bölümün, 800.000 TL değerinde olmasına rağmen 700.000 TL bedelle sanık ...'e tapuda devrini sağladıkları, bu suretle sanıkların nitelikli dolandırıcılık suçunu işledikleri iddia edilen olayda, sanıkların savunmaları, katılan beyanı, tanık anlatımları, banka kayıtları, tapu kaydı, vesayet dosyası, Adli Tıp Kurumu 4. İhtisas Kurulu'nun 23/12/2013 tarihli raporu, Bakırköy 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/84 Esas sayılı dosyası ile tüm dosya kapsamına göre sanıkların dolandırıcılık kastıyla hareket ettiklerine dair delil bulunmadığı ve atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle verilen beraat hükümlerinde bir isabetsizlik bulunmamıştır." T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30126 E., 2021/896 K., 08.02.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35386 E., 2021/4313 K., 08.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

1.4. Kamu Kurum Ve Kuruluşlarının Zararına Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK madde 504/7 bendi³⁸⁰ kapsamında yer verilen bu nitelikli hal, 5237 sayılı TCK madde 158/1 (e) bendinde düzenlenmiştir. İşbu nitelikli hal kapsamında fail tarafından menfaat temin edilmesinde bahsi geçen kurumların zararına sebebiyet verilmesi halinde suçun temel halinden daha ağır cezai müeyyideye tabi tutulmuştur. Zira kanun koyucu tarafından söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, dört yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olmamak üzere beş bin gün üst sınır olmak üzere adli para cezasıdır.

İlgili nitelikli hal kapsamında yer alan kamu kurumları, kanun koyucu veya Cumhurbaşkanı tarafından kurulması öngörülen kamu tüzel kişiliklerinden olmakla, bu kurumların kanunen yasaklanmayan hemen her alanda, örneğin “idari”, “bilimsel-teknik kültürel”, “sosyal”, “iktisadi”, “düzenleyici ve denetleyici kurum” ve “meslek kuruluşları” şeklinde örgütlenmeleri mümkündür³⁸¹. Kanun koyucu tarafından TCK madde 158/1 (d) hükmünden farklı olarak, siyasi partilerin, derneklerin ve vakıfların zararına sebebiyet verilerek dolandırıcılık suçunun işlenmesi hali ilgili nitelikli hal kapsamına dâhil edilmemiştir. Yine 6763 sayılı kanunun 14. Maddesi ile yapılan değişiklik kapsamında, TCK’ da yer alan nitelikli hallere (l) bendi eklenmiş olmakla, söz konusu tarihten önce kendisini kamu görevlisi olarak tanıtarak kamu kurum ve kuruluşlarının zararına sebebiyet verilmesi eylemlerinin de TCK madde 158/1 (e) bendi kapsamında değerlendirilmesi söz konusudur³⁸².

³⁸⁰ 765 s. TCK madde 504/7: “Dolandırıcılık suçu, kamu kurum ve kuruluşlarının veya kamu yararına çalışan hayır kurumlarının zararına olarak işlenirse, faile iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve sağladığı haksız menfaatin iki misli kadar ağır para cezası verilir.”

³⁸¹ Kamu kurumları, kamu idarelerinden farklı olmakla bu yönde detaylı bilgi için bkz. Halil Kalabalık, Kısa İdare Hukuku (idare Hukukunun Ana Hatları) (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 73-74

³⁸² “...Saniğin, 01.04.2013 tarihinde ... Belediyesi İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürü ...'ı telefon ile arayarak kendisini Sayıştay Uzman Denetçisi ... olarak tanıttığı, kitabının olduğunu ve bunu belediyeye satmak istediğini söyleyerek 1.500,00 TL para istediği yine saniğin 03.05.2013 tarihinde ... Belediyesini arayarak belediyenin Mali Hizmetler Müdür Vekili ...'a kendisinin Sayıştay Uzman Denetçisi ... olduğunu söyleyerek sosyal güvenlik mevzuatı ile ilgili 1.296,00 TL bedelli kitabı sattığı, ancak kaplanların araştırmaları sonucu saniğin Sayıştay Denetçisi olmadığını öğrenmeleri nedeniyle kitap bedellerini ödemedikleri iddia olunan somut olaylarda; saniğin eylemlerinin TCK'nin 158/1 -L maddesine temas ettiği ancak suç tarihi itibarıyla bu maddenin yürürlükte olmadığı, saniğin hileli hareketlerinin kamu kurumu olan belediyelere yönelik olduğu, söz konusu paranın katılanların kişisel parası olmayıp kamu kurumu olan belediyelere ait olduğu, iki farklı kamu kurumuna karşı farklı

Bahse konu nitelikli hal açısından, dolandırıcılık suçunu işleyen failin yalnızca ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan tüzel kişilerin adından bahisle menfaat temin edilmesi suçun oluşması açısından yeterli olmamakla, fail tarafından ayrıca bahse konu tüzel kişiliklere ait başkaca unsurların da suçun işlenmesi esnasında kullanılması gerekmektedir³⁸³. Nitekim 03.03.2022 tarihli bir Yargıtay kararında, fail tarafından kamu kurumuna giriş için tanzim edilen sınava ait soruların sınavdan önce dağıtılması eylemine aracılık etmesi hali, TCK madde 43 hükmü kapsamında ilgili nitelikli halde yer alan dolandırıcılık suçunun işlenmesine yardım suçunu oluşturduğu yönünde hüküm kurulmuştur³⁸⁴.

TCK madde 158/1 (e) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında fail tarafından kendisi ya da bir başkası lehine temin edilen menfaatten ötürü kamu kurum ve kuruluşlarının suçun mağduru olmasından ziyade suçtan zarar gören konumunda olacağı açıktır³⁸⁵. Zira ilgili kurum ve kuruluşların tüzel kişiliklerinin bulunması

zamanlarda eylemlerini gerçekleştirmesi nedeniyle sanığın her bir kurum yönünden ayrı ayrı TCK'nin 158/1-e. maddesinde düzenlenen kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılığa teşebbüs suçundan cezalandırılması gerektiği gözetilmeden zincirleme basit dolandırıcılığa teşebbüs suçundan mahkumiyet hükmü kurulması,

Yasaya aykırı, sanık müdafisinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca, hükmün BOZULMASINA, aynı Kanun'un 326/son maddesi gereğince sanığın kazanılmış hakkının saklı tutulmasına, 23.05.2022 tarihinde oybirliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13993 E., 2022/9572 K., 23.05.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁸³ Özbek, Doğan, Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 715

³⁸⁴ "...17 Ağustos 2012 tarihli Polis Akademisi giriş sınavı öncesinde sanık ...'in dosyanın diğer sanıkları ... ve ...'i FETÖ/PDY'ye ait yurda yönlendirdiği ve dosyanın diğer sanıklarının yurtda buluştukları, akabinde kimlik bilgileri tespit edilemeyen bir şahsın dosyanın diğer sanıkları ... ve ...'in yanına gelerek sanıklara abdest aldırıldıktan sonra gruplar halinde bir odaya aldırıldığı, kimlik bilgileri tespit edilemeyen şahsın daha sonra dosyanın diğer sanıkları ... ve ...'e Kuran-ı Kerim'e el bastırmak suretiyle kimseye bir şey söylemeyeceklerine dair yemin ettirdikten sonra A4 kağıda basılı, üzerlerinde doğru şıkların işaretlendiği Polis Akademisi giriş sınav sorularını dosyanın diğer sanıkları ... ve ...'e ezberletmek suretiyle vermiş olduğu olayda; dosya kapsamından sanığın sonucu bildiğinin anlaşılması ve kendilerine sınav öncesinde soru verilen dosyanın diğer sanıkları ... ve ...'in sınavda başarılı sayılarak kamu görevine başlamış olmaları karşısında; sanığın sınav öncesinde soruların verilmesine aracılık etmek şeklinde gerçekleşen eyleminin TCK'nın 43. maddesini uygulamasını gerektiren kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçuna yardım suçunu oluşturduğu gözetilmeden atılı suçtan mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi, Kanuna aykırı, sanıklar müdafileri ve sanıklar ..., ..., ... ile katılan vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan bu sebeplerden dolayı hükmün CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca BOZULMASINA karar verilmiştir." T.C. Yargıtay 3. CD., 2021/3284 E., 2022/1167 K., 03.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 23.02.2023)

³⁸⁵ "...1)Sanığın, olay günü İstanbul/.... PTT şubesine geldiği, burada veznedar memur olan katılan ...'a, çalıştığı pastahanede çok bozuk para olduğunu, isterse getirebileceğini söylediği, katılanın da 1100 TL bütün parayı orada stajyer olarak çalışan müşteki ...'e verdiği, sanıkla ...'in sanığın iş yeri olarak söylediği yere giderken sanığın iş yerini arıyor gibi yaptığı ve "PTT'den isimli bir arkadaşı

hasebiyle fail tarafından ilgili kurumlara ait belgelerin ya da amblemlerin kullanılması ile bahse konu kurumların zararına sebebiyet verilmesi söz konusu olmaktadır³⁸⁶. Fail tarafından haksız menfaat temin edilmesi ya da alınan borç paranın iade edilmemesi halinde, ilgili nitelikli hal açısından suçun unsurlarının oluştuğu söylenebilir³⁸⁷.

Günümüz koşulları değerlendirildiğinde, suçun faillerince gerçeğe aykırı olarak belge tanzim edilerek kamu kurum ve kuruluşlarına sunulması neticesinde menfaat temin edilmesi mümkündür³⁸⁸. Ancak bu noktada önem arz eden bir başka husus ise, fail tarafından temin edilen menfaatin haksız olması gerektiğidir. Zira devlet tarafından herhangi bir bedel ödenmeksizin karşılanması gereken bir hizmetten faydalanmak maksadıyla hileli eylem sergileyen failin dolandırıcılık suçunu işlediğinden bahsedilemez³⁸⁹. Nitekim bu durumda fail tarafından temin edilen

gönderiyorum bozuk paraları ona verirsiniz" şeklinde birileri ile görüştüğü, sonrasında ...'e "Ben şu ganyan bayiine gidiyorum sen git bozuk paraları al" dediği ve müştekinden 1100 TL parayı aldığı, müştekinin...Pastanesi'ne giderek bozuk paraları istediğinde görevlilerinin böyle bir şahsın yanlarında çalışmadığını ve para bütünülemek için birilerini de göndermediklerini söylemeleri üzerine müştekinin dolandırıldığını anladığı olayda, söz konusu paranın katılan ...'in kişisel parası olmadığı, kamu kurumu olan PTT A.Ş Genel Müdürlüğüne ait olduğundan, sanığın TCK'nin 158/1-e. maddesinde düzenlenen kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan cezalandırılması gerektiği gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülmesi,

2) Kabule göre de,

a) Sanığın mahkûmiyetine karar verildiği halde, hakkında TCK'nin 53. maddesinin uygulanmaması,
b) Kendisini vekil ile temsil ettiren katılan PTT A.Ş. Genel Müdürlüğü lehine, hüküm tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca maktu avukatlık ücretine hükmolunmaması,

Yasaya aykırı, katılan vekili ve sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, 14.03.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/23997 E., 2022/4104 K., 14.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁸⁶ Aynı yönde bkz. Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 111

³⁸⁷ Yüksektepe, a.g.e., s. 546

³⁸⁸ Bu hususta bkz. Aslan, a.g.e., s. 63; "...Sanığın, kamu kurumunun maddi varlığı olan sağlık raporu ve reçeteleri sahte olarak düzenleyip kullanarak ..., ..., ... ve ... eczanelerinden farklı tarihlerde birden fazla kez ilaç aldığı; ..., ..., ..., ..., ... ve ... eczanelerinden birer kez ilaç aldığı, anılan eczanelerin reçeteleri kuruma fatura etmedikleri, zararın eczaneler üzerinde kaldığının anlaşılması karşısında ayrıca TCK'nin 158/1-d, 43 maddeleri uyarınca 4 kez ve TCK'nin 158/1-d maddesi uyarınca 7 kez cezalandırılması gerektiğinin gözetilmemesi, aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31212 E., 2022/9479 K., 23.05.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

³⁸⁹ Bir başkasının sağlık güvencesinden faydalanmak suretiyle herhangi bir hastanenin acil servisinden faydalanan failin işbu eylemi neticesinde Sağlık Bakanlığı'nın zararına sebebiyet veremeyeceği hususunda bkz. Metin, a.g.e., s. 84; "...Karcan Konut Yapı Kooperatifine ait inşaat sigortasız işçi olarak çalışan ve düşerek yaralanan ...'ın, Gıda İçecek Tarım Hayvancılık Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.nde çalışıyor gösterilip, tedavi masraflarının katılan kurum tarafından karşılanmasının sağlandığı olayda, iş yeri muhasebecisinin, katılan kurum ile şirket yetkilisi arasındaki sözleşmeye istinaden kurumun verdiği şifreyle sisteme hukuka uygun şekilde girerek, e-bildirge içeriğine doğru olmayan

menfaatin haksız olduğu öne sürülemeyeceğinden, dolandırıcılık suçunun unsurlarının oluştuğu söylenemeyecektir.

Doktrinde, bazı kadınlar tarafından ebeveynlerine ait sosyal güvence koşullarından faydalanmak amacıyla müşterek hayat sürdürdükleri eşlerinden boşanılarak Sosyal Güvenlik Kurumu aleyhine menfaat temin etmeleri hususunun ilgili nitelikli halde yer alan dolandırıcılık suçuna konu oluşacağı yönünde görüş mevcuttur³⁹⁰. Bir başka görüşe göre ise, söz konusu durumda suçun faili tarafından ilgili kamu kurum ve kuruluşunun bilgilendirilmemesi halinin, icrai eylem niteliğini haiz olmaması sebebiyle, ilgili nitelikli hale konu olması mümkün değildir³⁹¹. Yine eşinin vefatı sonrasında başka bir kimseyle evlilik birliği kurmasına rağmen, söz konusu durumu SGK'ya bildirmeksizin dul aylığı almaya devam eden failin söz konusu eyleminden ötürü TCK madde 158/1 (e) hükmü kapsamında nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediğinden bahsedilemeyeceği, zira bu durumda kişilerin bildirim külfeti bulunmadığı yönünde görüş mevcuttur³⁹². Ancak, 28.09.2022 tarihli bir Yargıtay kararında, fail tarafından annesinin ölümünün ilgili kuruma bildirilmeksizin annesinin şehit aylığını düzenli olarak çekmeye devam etmesi halinin, TCK madde 158/1 (e) bendi kapsamında yer alan nitelikli hale konu olacağı hükme bağlanmıştır³⁹³.

verileri yerleştirmesi sonucu kuruma elektronik ortamda gerçek olmayan bir veriyi iletmekten ibaret eylemlerinin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması, ayrıca Sağlık Bakanlığının 11.05.2000 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliğinin 37. maddesinde yataklı tedavi kuruluşları, acil sağlık hizmetlerinin bedelini hizmet sundukları kişinin ödeme imkanları çerçevesinde tahsil ederler hükmü ve Başbakanlığın 2008/13 sayılı genelgesi uyarınca; ...'ın hiçbir sosyal güvencesinin olmaması ve ödeme gücünün bulunmaması nedeniyle kendisinden acil sağlık hizmet bedellerinin alınamayacağı ve bu nedenle herhangi bir kamu zararının söz konusu olmayacağı, bu nedenle sanıklara atılı suçların unsurlarının oluşmadığı anlaşılmakla; katılan vekilinin temyiz nedenleri yerinde görülmediğinden sonucu itibarıyla doğru olan beraat hükümlerinin ONANMASINA 03.03.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13265 E., 20223468 K., 03.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 22.02.2023)

³⁹⁰ Bahse konu eylemin nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturacağı yönünde bkz. Özbek, Doğan, Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 716

³⁹¹ Bu yönde bkz. Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 112

³⁹² Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 113

³⁹³ "...Sanığın, şehit maaşı alan annesi ...'in 05.07.1999 tarihinde vefat etmesinden sonra, ölümünü nüfus müdürlüğüne bildirmeyerek, annesi tarafından kendisine verilen vekaletname ile şehitlik maaşını ... Şubesi'nden 22.03.2011 tarihine kadar çektiğinin iddia ve kabul edildiği olayda; sanığın eyleminin TCK'nin 158/1-e maddesinde düzenlenen kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçunu oluşturduğu, somut olayda bankanın vaade ödeme vasıtası olarak kullanılması karşısında TCK'nin 158/1-f maddesindeki düzenlemeye vücut vermeyeceği ve temel cezanın buna göre belirlenmesi gerektiği gözetilmeden, TCK'nin 158/1-f maddesinin de ihlal edildiği belirtilerek mahkumiyet hükmü kurulması,

Kanımızca, ilgili nitelikli hale konu eylemin fail tarafından kamu kurum ve kuruluşunun personellerince denetim yapılmasına engel olunması ya da detaylı bir inceleme gerektirecek şekilde işlenmesi halinde suçun oluştuğundan bahsedilebilmektedir³⁹⁴. Hal böyle olunca, kamu kurum ve kuruluşları tarafından failin mevcut halini araştırma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi neticesinde fail tarafından menfaat temin edilmesinin suça konu olmayacağı kanaatindeyiz³⁹⁵. Zira 11.05.2022 tarihli bir Yargıtay kararında da, her ne kadar fail tarafından kamu kurumu aleyhine menfaat temin edildiği iddia olunmuşsa da, ilgili kurumun denetim yetkisinin fail tarafından engellenmediği hususu gözetildiğinde TCK madde 158/1 (e) bendinde yer alan nitelikli dolandırıcılık suçunun unsurlarının oluşmadığı yönünde hüküm kurulmuştur³⁹⁶.

Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, 28.09.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13588 E., 2022/15184 K., 28.09.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 17.02.2023)

³⁹⁴ Yüksektepe, a.g.e., s. 547; Aynı yönde bkz. Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 285

³⁹⁵ Aydın, Dolandırıcılık Suçu, s. 683

³⁹⁶ “...Sanık ... hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık ile özel belgede sahtecilik suçlarından verilen mahkumiyet hükümlerine yönelik katılan vekili ve sanığın temyizlerinin incelenmesinde;

1) Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden yapılan incelemede;

a-Toplanan deliller ve tüm dosya kapsamına göre; suça konu iş yerinin gerçek bir iş yeri olması, sanığın kurumun denetim imkanını ortadan kaldıracak mahiyette hileli bir hareketinin bulunmaması, kurumun kendisine bildirilen iş yerlerini ve işe giriş bildirgelerini denetleme yetkisinin her zaman bulunması karşısında, atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden sanığın beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi,

b-Kabule göre de; suçun konusunu oluşturan zarar sanığın kendisi ve ailesi için yapılan sağlık harcamalarından ibaret olup bu şekilde bir harcama yapıp yapılmadığı belirlendikten sonra sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, sanığa yapılan yaşlılık aylığı ödemeleri kurum zararı kabul edilerek eksik araştırma ve inceleme sonucu hüküm kurulması, Yasaya aykırı, katılan vekili ve sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükümlerin BOZULMASINA, 11.05.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13020 E., 2022/8123 K., 11.05.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2022/1951 E., 2022/4377 K., 16.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 10.02.2023); T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/19756 E., 2022/1867 K., 09.02.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/19798 E., 2022/1868 K., 09.02.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 10.02.2023), T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/19774 E., 2022/1880 K., 09.02.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 10.02.2023)

2. SUÇUN İŞLENMESİNDE KULLANILAN ARAÇTAN KAYNAKLI NİTELİKLİ HALLER

2.1. Kamu Kurum ve Kuruluşlarının, Kamu Meslek Kuruluşlarının, Siyasi Parti, Vakıf veya Dernek Tüzel Kişiliklerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK madde 504/3 bendi³⁹⁷ kapsamında yer verilen bu nitelikli hal, 5237 sayılı TCK madde 158/1 (d) bendinde düzenlenmiştir. İşbu nitelikli hal kapsamında bahsi geçen kurumların fail tarafından menfaat temin edilmesinde aracı olarak kullanılması halinde suçun temel halinden daha ağır cezai müeyyideye tabi tutulmuştur. İlgili maddenin gerekçesinde, bahsi geçen kuruluşların ve tüzel kişiliklere karşı toplum nezdinde güven duyulduğu hususuna yer verilmiştir³⁹⁸. Zira kanun koyucu tarafından söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, üç yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca beş bin gün üst sınır olmak üzere adli para cezasıdır.

İlgili nitelikli hal kapsamında yer alan kamu kurumları, kanun koyucu veya Cumhurbaşkanı tarafından kurulması öngörülen kamu tüzel kişiliklerinden olmakla, bu kurumların kanunen yasaklanmayan hemen her alanda, örneğin “idari”, “bilimsel-teknik kültürel”, “sosyal”, “iktisadi”, “düzenleyici ve denetleyici kurum” ve “meslek

³⁹⁷ 765 s. TCK madde 504/3: “Dolandırıcılık suçu, Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesinin haberleşme araçlarını veya banka veya kredi kurumlarını veya herhangi bir kamu kurum ve kuruluşunu vasıta olarak kullanmak suretiyle işlenirse, faile iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve sağladığı haksız menfaatin iki misli kadar ağır para cezası verilir.”

³⁹⁸ “Uyuşmazlık konusunu ilgilendiren “Kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle” dolandırıcılık suçu ise; suç tarihinde yürürlükte bulunan TCK’nın 158/1-d maddesinde; “(1) Dolandırıcılık suçunun; ...d-kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi hâlinde, iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.” şeklinde iken, suç ve karar tarihinden sonra 02.12.2016 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun’un 14. maddesiyle “iki yıldan yedi yıla kadar hapis” şeklindeki yaptırım “üç yıldan on yıla kadar hapis” olarak değiştirilmiştir.

Bu düzenleme ile toplumda yaşayan insanlar üzerinde güven etkisi oluşturan kurum, kuruluş ve tüzel kişiler aracı kullanılmak suretiyle kişilerin istismar edilmesinin önlenmesi amaçlanmış ve maddenin bu bölümüne ilişkin gerekçesinde de; “Birinci fıkranın (d) bendinde, dolandırıcılık suçunun kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişilerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi, bu suçun bir nitelikli unsuru olarak kabul edilmiştir. Çünkü, kamu kurum veya kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişilikleri toplumda güven beslenen müesseseler olarak kabul edilmiştir.” şeklinde açıklamalara yer verilmiştir.” T.C. Yargıtay CGK, 2018/263 E., 2021/229 K. 27.05.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)

kuruluşları” şeklinde örgütlenmeleri mümkündür³⁹⁹. Kamu meslek kuruluşları kavramı Anayasamızın 135. Madde hükmü kapsamında⁴⁰⁰ yer almakla, belirli meslek gruplarına ait örgütlü kamu tüzel kişilikleri olarak tanımlanmıştır.

Yine ilgili nitelikli hal kapsamında siyasi parti kavramına yer verilmiş olmakla, ilgili kavram 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu madde 3 hükmünde tanımlanmıştır⁴⁰¹.

4721 sayılı TMK madde 101 hükmü⁴⁰² kapsamında vakıf kavramına yer verilmiş olmakla, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu gereğince de, vakıflar vakfeden kimselerce kamu yararına özgülenen mallarının çeşitli hizmetlere özgülenmesi faaliyetini sürdüren tüzel kişilikler olarak tanımlanmıştır⁴⁰³. Dernek kavramı ise, yine 4721 sayılı TMK madde 56 hükmü⁴⁰⁴ kapsamında yer almakla, 5253 sayılı Dernekler Kanunu madde 2 hükmü⁴⁰⁵ gereğince de, herhangi bir menfaat elde etme amacı gütmeksizin, kanunlara uygun bir amacı yerine getirmek maksadıyla kurulan tüzel

³⁹⁹ Kamu kurumları, kamu idarelerinden farklı olmakla bu yönde detaylı bilgi için bkz. Halil Kalabalık, Kısa İdare Hukuku (idare Hukukunun Ana Hatları) (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 73-74

⁴⁰⁰ T.C. Anayasası m. 135: “– Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişilikleridir.”

⁴⁰¹ 2820 s. Siyasi Partiler Kanunu m. 3: “Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; Cumhurbaşkanı, milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacıyla güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanmış tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır.”

⁴⁰² 4721 s. TMK m. 101: “Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır.”

⁴⁰³ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Cengiz Sarı, Vakıf Hukuku (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 49 vd.

⁴⁰⁴ 4721 s. TMK m. 56: “Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır.”

⁴⁰⁵ 5253 s. Dernekler Kanunu m. 2/ a: “Dernek: Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarını ifade eder.”

kişilikler olarak tanımlanmıştır. Dolandırıcılık suçunun işlenmesinde dernek veya vakıfların aracı olarak kullanılması halinde, söz konusu tüzel kişiliklerin aktif faaliyet gösterip göstermedikleri hususu önem arz etmektedir. Nitekim Yargıtay 15. Ceza Dairesi'nin 10.03.2021 tarihli bir kararında, failler tarafından dolandırıcılık suçunun işlenmesinde suçun işlendiği yerde faaliyet gösteren bir derneğe ait malvarlığının kullanılması halinin araştırılması suretiyle, faillerce bahse konu derneğin malvarlığının kullanılması halinde ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan suçun unsurlarının oluşacağı hükme bağlanmıştır⁴⁰⁶. Bir başka Yargıtay kararında da, failler tarafından bir başka ilde faaliyet gösteren derneğin adının kullanılması ve suçun işlendiği yerde faaliyet gösteren bir başka derneğin adresinin yer aldığı sahte bağış

⁴⁰⁶ “...Emre Film Müzik Reklam Organizasyon isimli firmayı işletmekte olan sanığın, kamuoyunda şiiir albümleri ve rol aldığı diziler ile tanınan sanatçı ...'ın haberi ve izni olmaksızın, Niğde'de, sanatçı ...'ın da Deniz Feneri şiiirleri ile katılacağı bir konser düzenleneceğini il merkezinde oluşturulan bir stand vasıtasıyla vatandaşlara duyurmaya başladığı, Niğde Özürlüler Derneği Başkanı olan katılan ... ile irtibat kurarak bu konserden elde edilen gelirin bir kısmını derneğe bağışlayacağını, Deniz Feneri kanalıyla bütün özürlülere yardım edeceğini vaad ederek katılan ...'dan acilen İzmir'e gidiyorum, para çekemedim diyerek 500 TL ve 100 USD aldığı, konserin hazırlık aşamalarında katılan ...'in şoförü olduğu taksiyi kiralayıp köylere ve belediyelere gittiği, ancak anlaştıkları günlük 50 TL ücret ve 600 TL yakıt giderini vermediği, yine konser hazırlıkları sırasında milletvekili adayı olan katılan ... ile irtibat kurarak konserden bahsedip kendisine bankadan 4000 TL havale edildiğini ancak çekemediğini, parayı alacağı gün olan pazartesi günü verilmek üzere 1600 TL para istediği, katılanın da geri ödeneceğine inanarak 1350 TL'si çek ve 300 TL'si de nakit olmak üzere toplam 1650 TL'yi sanığa verdiği, konserden haberi ve izni olmayan sanatçı ...'ın konsere katılmadığı, sanığın katılanlar ... ve ...'ndan almış olduğu paraları iade etmediği, ...'in taksi ücreti ve yakıt parasını ödemediği, bu şekilde katılanlardan haksız menfaat temin ettiği ve her bir katılana yönelik olarak ayrı ayrı üzerine atılı suçu işlediği iddia olunan olayda; sanığın, katılan ...'ya yönelik olarak, düzenleyeceği organizasyona katılacağını ifade ettiği Deniz Feneri Derneği'ne ait hangi maddi varlığı ne şekilde kullandığının sorulması; katılan ...'na yönelik olarak, sanık tarafından aşamalarda istikrarlı olarak adı geçen katılandan çek ve para almadığının savunulması karşısında, sanığa verildiği iddia olunan çekin kime ödendiğinin ilgili bankadan sorularak ve çek örneğinin getirtilerek tarafların beyanları doğrultusunda değerlendirme yapılması, adı geçen katılan yönünden, sanığın eyleminde diğer katılan ...'nın başkanı olduğu Niğde Özürlüler Derneği'nin mi, Deniz Feneri Derneği'nin mi maddi varlığının kullanıldığı ve kullanılmış ise hangi derneğe ait somut olarak hangi maddi varlığın kullanıldığının sorulması, sonucuna göre sanığın eylemlerinin 5237 sayılı TCK'nın 157/1 maddesinde düzenlenen uzlaştırma kapsamındaki basit dolandırıcılık suçunu veya TCK'nın 158/1-d maddesinde düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmayacağına karar verirken tartışılmasından sonra sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini yerine yazılı şekilde eksik inceleme ile hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş, sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülümüş olduğundan hükümlerin bu sebepten dolayı 5320 sayılı Kanun'un 8/1 maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, aynı Kanun'un 326/son maddesi uyarınca ceza miktarı bakımından kazanılmış hakkın gözetilmesine, 10/03/2021 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/31184 E., 2021/2694 K., 10.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

makbuzlarının kullanılarak menfaat temin edilmesi eyleminin, TCK madde 158/1 (d) bendinde yer alan nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturduğu hükme bağlanmıştır⁴⁰⁷.

İlgili nitelikli hal kapsamında dolandırıcılık eylemini gerçekleştiren fail tarafından suçun işlenmesinde bahse konu kamu kurum ve kuruluşların aracı olarak kullanılıp kullanılmadığının değerlendirmesi, ilgili kamu kurum veya kuruluşun mevzuat hükümlerine yapılmaktadır⁴⁰⁸. Zira Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 27.04.2021 tarihli bir kararında, özelleştirme kapsamına alınan bir kurumun devlet denetimine tabi olması hususunun, ilgili kurumun kamu kurumu olarak nitelendirilmemesi gerektiği yönünde hüküm kurulmuştur⁴⁰⁹.

⁴⁰⁷ "...Sanığın, katılan ...'nın kurucu başkanı olduğu, Ankara'da faaliyet gösteren ve Ankara Valiliği İl Dernekler Müdürlüğünde kayıtlı bulunan Kanserle Savaş ve Aile Yardım Derneğinin İzmir'de herhangi bir şubesinin bulunmadığı ve İzmir ilinde herhangi bir şahsa yardım toplama amacıyla yetki vermediği halde, üzerinde Kanserle Savaş ve Aile Yardım Derneği (Kansav) yazılı bağış makbuzları olan bir takım kağıtlarla dernek adına yardım toplamaya başladığı, İzmir Şubesi olarak bağış makbuzlarının üzerinde ... Mh. 569 Sk. N:29/1 ... adresinin yazılı olduğu, ancak burada Lösemi Araştırma ve Yardım Derneği adı altında başka bir derneğin bulunduğu ve dernek yönetim kurulunda sanığın yer almadığının tespit edildiği, olay tarihinde bağış makbuzlarıyla müşteki ...'in adresine giderek yardım almak istediği sırada şüphelenen müştekinin durumu polise haber vermesi sonucu olayın ortaya çıktığı, bu suretle sanığın üzerine atılı kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılığa teşebbüs suçunu işlediği iddia edilen olayda; sanığın savunması, müşteki ve katılan beyanları, tutanaklar, dernek yazıları, ile dosya kapsamından sanığın üzerine atılı suçu işlediğine yönelik mahkeme kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.

Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre sanığın yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine karar verilmiştir." T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/26396 E., 2020/11102 K., 05.11.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴⁰⁸ Bilen, a.g.e., s. 215

⁴⁰⁹ "...Katılanın, sanığın iş yerine geldiği sırada üzerinde bulunduğunu belirttiği kimlik kartının ait olduğu BEDAŞ'ın 1993 yılından itibaren TEDAŞ'a bağlı bir ortaklık yapısı ile çalıştığı, TEDAŞ'ın Özelleştirme Yüksek Kurulunun 02.04.2004 tarihli ve 2004/22 sayılı kararı ile özelleştirme programına alındığı ve bölgesel elektrik dağıtım şirketleri oluşturulduktan sonra, elektrik dağıtım ve perakende satış şirketlerinin işletme hakkı hisse devri yoluyla dağıtım ve perakende satış lisansı sahibi özel hukuk tüzel kişilerine devredildiği, nihayet 28.05.2013 tarihinde de özelleştirilmesinin tamamlandığı, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 37. maddesinin (a) bendine göre özelleştirme programına alınan kuruluşların özel hukuk hükümlerine tabi olduğu, bunlar hakkında varsa kendi kuruluş kanunları ile diğer kanunlarda yer alan bu Kanuna aykırı hükümler ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinin uygulanmayacağı hususları birlikte dikkate alındığında; suç ve karar tarihinde yürürlükte bulunan 4046 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ikinci fıkrasına göre özelleştirme programına alınan kuruluşların sermayelerindeki kamu payının % 50'nin altına düşünceye kadar Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun denetlemesine tabi olmalarının sonuca etkili olmayacağı, suç tarihinde özelleştirme programına alınmış olan BEDAŞ'ın kamu kurumu niteliğinin bulunmadığı ve sanığın eyleminin TCK'nın 157/1. maddesinde düzenlenen basit dolandırıcılık suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir." T.C. Yargıtay CGK, 2020/391 E., 2021/177 K., 27.04.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

Yine dernek, vakıf veya siyasi partilerin suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması halinde de, faaliyet durumları ve tüzel kişiliklerinin mevcudiyeti bu kurumların tabi oldukları mevzuat ışığında değerlendirilmektedir⁴¹⁰. Bu kapsamda, dolandırıcılık suçunu işleyen failin yalnızca ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan tüzel kişilerin adından bahisle menfaat temin edilmesi suçun oluşması açısından yeterli olmamakla, fail tarafından ayrıca bahse konu tüzel kişiliklere ait başkaca unsurların da suçun işlenmesi esnasında kullanılması gerekmektedir⁴¹¹. Nitekim faillerce bahse konu tüzel kişilikleri temsil yetkisini haiz kimselerin isimlerinin⁴¹² ya da bu tüzel kişiliklere ait belgelerin veya amblemlerin kullanılması suretiyle suçun işlenmesi mümkün olmaktadır⁴¹³. Ancak suçun failleri tarafından söz konusu tüzel kişiliklere ait belgelerin kullanılması halinde, belgelerin kandırıcı nitelikte olmasından ya da belgelerin sahte olmasından⁴¹⁴ ziyade, esas önem arz eden hususun bu belge aracılığı ile kişileri hileli eylemde bulunmak suretiyle aldatmaktır⁴¹⁵. Zira 06.10.2022 tarihli Yargıtay kararında, faillerce gerçeğe aykırı olarak doldurulan senedin icraya konularak haksız menfaat temin edilmesi olayında kamu kurumu niteliğini haiz icra dairesinin suçun işlenmesinde araç olarak kullanılmasından bahisle TCK madde 158/1 (d) hükmü kapsamında yer alan nitelikli dolandırıcılık eylemini işledikleri yönünde hüküm kurulmuştur⁴¹⁶. Yine 13.04.2022 tarihli bir Yargıtay kararında da, failler

⁴¹⁰ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 110

⁴¹¹ “Maddede belirtilen kamu kurum ve kuruluşları, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliğinin sadece isminin kullanılması bu bendin uygulanması için yeterli olmayıp, bunlara ait maddi varlığın veya bu tüzel kişiliklerle bağ kurulmasını sağlayan somut başka olguların kullanılması gerekir. Bu kurumlara ait kimlik belgesinin gösterilmesi, basılı evrak ve makbuzların sunulması, taşıtın kullanılması, mağdur üzerinde bentte sayılan tüzel kişiliklerden geldiğine veya buralardan arandığına dair bir düşünce oluşturulması ve mağdurun aldatılması gerekmektedir.” T.C. Yargıtay CGK, 2014/598 E., 2017/31 K. 31.01.2017 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)

⁴¹² Bu hususta bkz. Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 110

⁴¹³ Aslan, a.g.e., s. 58

⁴¹⁴ İlgili belgelerin ayrıca sahte olması halinde gerçek içtima hükümleri kapsamında resmi belgede sahtecilik suçunun da oluşacağı hususunda bkz. Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 195

⁴¹⁵ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 90

⁴¹⁶ “...Katılanların Alman vatandaşı oldukları ve daha önceden tatil amaçlı geldiklerinde Mersin’de bulunan “Palma 1 sitesinden” daire aldıkları, sanığın da aynı sitede oturduğu ve Almanca bildiği için katılanlarla yakınlık kurduğu, Türkçe bilmemeleri nedeniyle tercüme işlerinde de yardımcı olduğundan güvenlerini kazandığı, aralarında dostluk ilişkisi nedeniyle sanığa 2004 yılında araba alması için borç para istemesi nedeniyle 11.900 Euro para verdikleri, ancak sanığın aradan geçen uzunca bir zamana rağmen borcunu ödemediği gibi sürekli olarak da katılanları oyaladığı, daha sonra 2007 yılında tekrar katılanların sanıktan verdikleri borcu istemesi üzerine “devlete ve sigortaya çok borcu olduğunu bütün mallarına el konulduğunu, eğer müşterilerin şüpheliye borcu olduğuna ilişkin bir yazıyı imzalayıp verirlerse bu yazıyı devlete sunup haczi kaldırıp kendilerine olan borcu da ödeyeceğini” söyleyerek,

tarafından taksitle altın satılacağından bahisle irtibat sağladıkları mağdur aleyhine gerçeğe aykırı olarak icra takibi başlattıkları ve mağdura ait aracın haczedildiği olayda, ilgili suçun TCK madde 158/1 (d) hükmü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır⁴¹⁷. Ancak bir başka kararda ise, mağdur aleyhine düzenlendiği

katılanlara suça konu bonoyu boş olarak imzalattığı, daha sonra borçlu ve kefil kısmı dışında boş olan bonoyu düzenleme tarihi 05.10.2010, ödeme tarihi 25.10.2010, bedeli 160.000.TL olan, alacaklı lehtar kendi adını yazarak sahte bono tanzim ettiği, akabinde düzenlediği bonoyu Mersin 2. İcra Müdürlüğü'nün 2010/12015 Esas sayılı dosyasında katılanlar aleyhinde takibe koyduğu, takibin kesinleşmesi üzerine katılanların taşınmazına haciz koydurduğu, soruşturma aşamasında alınan bilirkişi raporunda "bonodaki 25.10.2010, 160.000.00, 25 Ekim 2010, YÜZALTIMIŞBİN, NAKDEN, MERSİN, 05.10.2010 MEZİTLİ, MERSİN" ibarelerinin tarafların eli ürünü olmadığını tespit edildiği, sanığın bu surette kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle nitelikli dolandırıcılık ve resmi belgede sahtecilik suçlarını işlediği iddia olunan somut olayda; her ne kadar sanık aşamalarda restaurant işletmeciliği yaptığını, olaydan 6-7 sene önce iş yerini sattığını, bunun üzerine katılanların yanına gelerek "parayı ne yapacaksın" diye sordukları, düşünmediğini söylemesi üzerine katılanların "Hamburg'da ihaleye girip bir yer alacağız, ortaklaşa alalım" dediklerini, bu teklifi kabul edip katılanlara 73.000-74.000 Euro civarında para verdiğini, bunun karşılığında kendisine herhangi birşey vermediklerini, daha sonra parasını istemesine rağmen çeşitli tekliflerde bulunduklarını, en son Türkiye'ye geldiklerinde daha önceden hazırlamış oldukları suça konu senedi tanık Av. ...'nın bulunduğu ortamda verdiklerini, bu yüzden suça konu senedi kendisinin hazırlamadığını savunmuş ise de; sanık hakkında başlatılan icra dosyaları ve yapılan sosyal-ekonomik durumuna göre katılanlara 160.000.TL gibi yüksek bir paranın üstelik herhangi bir sözleşme ve belge alınmadan verilmesinin restaurant işletmeciliği işi yapıp ticaret hayatında olan biri için hayatın olağan akışına uygun olmadığı, kaldı ki söz konusu paranın gayri-resmi ortaklık olarak verildiğine ve katılanların hesabına aktarıldığına yönelik bir belge ibraz edememiş olması, suça konu senedin tanık Av. ... yanında verildiğini iddia etmesine rağmen tanığın sanık beyanlarını doğrulamamış olması, katılanların aşamalarda değişmeyen istikrarlı beyanları ve bu beyanları destekler nitelikteki tanık anlatımları ile tüm dosya kapsamına göre sanığın savunmasının suçtan kurtulmaya yönelik olduğu, bu halde sanığın sahte olarak oluşturduğu bonoyu kullanmak suretiyle kamu kurumu olan icra dairesini aracı kılmak suretiyle katılanlardan haksız menfaat elde ettiği, bu surette sanığın TCK'nin 158/1-d maddesinde düzenlenen kamu kurum ve kuruluşlarını araç olarak kullanmak suretiyle nitelikli dolandırıcılık suçundan mahkumiyeti yerine yetersiz gerekçe ile beraatine hükmedilmesi, Yasaya aykırı, katılanlar vekilinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, 06.10.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD. 2022/1574 E., 2022/15740 K., 06.10.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/37382 E., 2022/13568 K., 28.06.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023); T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/34837 E., 2022/13035 K., 21.06.2022, <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)

⁴¹⁷ "...Katılanın kredi temini için internet ortamında reklâmlar yapan www.taksitlealtin.com adlı internet sitesindeki numarayı arayarak kendisini sitenin sahibi ... olarak tanıtan kişi ile görüştüğü, dava dışı ...'un İstanbul Barosuna kayıtlı avukat olan sanıklar ile birlikte hareket ederek, taksitler hâlinde 24.000,00 Türk Lirası kendilerine bir yıl içinde geri ödenmek üzere, şikâyetçi adına bankadan 15.000,00 Türk Lirası kredi kullandırılacağından bahisle ikna edip katılana herhangi bir şekilde ödeme yapmadıkları ve bankadan kredi kullanmasını sağlamadıkları hâlde, "Garanti Beyaz Eşya Elektronik ve Otomotiv Anonim Şirketine olan 24.000,00 Türk lirasını kabul edeceklerini" belirten vekâletname ile avukatlar ..., ...ve ...'ın yetkilendirilmesini sağlamalarından sonra, alacaklı adı geçen şirketin, katılan hakkında, İstanbul 13. İcra Müdürlüğü'nün 2015/34088 sayılı dosyası üzerinden başlattığı icra takibini vekil sıfatıyla sanık ...'in yaptığı, sanık ...'in da borçlu vekili sıfatıyla takip ettiği icra takibine konu borcu kabul ettiği ve katılana ait 67 T 0117 plakalı araca haciz işlemi yapıldığı ancak yapılan itiraz üzerine mahkemece haczin kaldırıldığı, sanıkların bu şekilde atılı suçu işledikleri iddia olunan olayda;

iddia edilen bononun tarafların müşterek iradelerinin ürünü olduğu, mağdurun icra takibine itiraz etmediği ve menfi tespit davası dahi açmadığı hususları gözetilerek, söz konusu olayda TCK madde 158/1 (d) hükmünde yer alan nitelikli dolandırıcılık suçunun oluşmayacağı yönünde hüküm kurulmuştur⁴¹⁸.

1) Katılanın www.taksitlealtin.com isimli internet sitesindeki numarayı aradığında Büşra isimli şahsın çıktığını daha sonra kendisini sitenin sahibi olduğunu söylediği ... isimli şahsa aktardığı, katılanın ... isimli şahısla görüşerek kredi işlemleri için kendisine ait aracın bilgilerini 0543 numaralı hatta gönderdiğini ve ...'un isteği üzerine sanıklardan ...'ı vekil olarak tayin ettikten sonra hakkında icra takibi yapıldığını belirtmiş olması ve mahkemece sanıklar ile irtibatlı olduğu iddiası ile ... hakkında suç duyurusunda bulunulmasına karar verilmiş olması karşısında, UYAP kayıtlarından yapılan incelemede katılanın şikayeti üzerine ... ve ... hakkında İstanbul Cumhuriyet Basavcılığının 08.01.2020 tarih, 2020/1390 Esas ve 2020/304 iddianame numaralı evrakı ile kamu davası açıldığı ve bu kişiler hakkında açılan davanın İstanbul 38. Ağır Ceza Mahkemesinin 2020/276 Esas sayılı dosyası üzerinden devam etmesi karşısında, gerçeğin kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkartılması açısından; ilgili dosya ile mevcut dosyanın imkan bulunması halinde birleştirilmesi, aksi halde denetime imkan verecek şekilde onaylı suretinin dosya arasına alınması ile toplanan delillerin karşılaştırılarak sonucuna göre sanıkların hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde hükümler kurulması,

2)Kabule göre de;

a)Sanıkların eylemine uyan TCK'nin 158/1-d-i maddesine göre cezalandırılmasına karar verilirken mahkemece hapis cezasının yanı sıra adli para cezasına da hükmedilmesi gerektiği gözetilmeyerek eksik ceza tayini,

b)Sanık ...'in tekrerrü'e esas sabıkasının bulunmasına rağmen hakkında TCK'nin 58. maddesinin uygulanmaması,

c)Gerekçeli karar başlığında;

aa)İncelenen karar numaralarının 2017/31(E) ve 2017/133(K) sayılı kararı yerine, "2016/134-2016/346" olarak yazılması,

bb)Suç adının, kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık,serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle dolandırıcılık yerine görevi kötüye kullanma yazılması,

cc)Suç tarihinin, katılan aleyhine icra takip tarihi olan "25.11.2015" yerine "03.05.2017" olarak yazılması,

Yasaya aykırı, sanıkların temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden hükümlerin bu sebeplerden dolayı 5271 sayılı CMK'nin 302/2, 304/2. maddeleri uyarınca BOZULMASINA, CMK'nin 307/5 maddesi gereğince sonuç ceza yönünden sanıkların kazanılmış haklarının saklı tutulmasına, dosyanın İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. Ceza Dairesine gönderilmesine,13.04.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31905 E., 2022/6406 K., 13.04.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴¹⁸ "...Sanık ...'in, aynı kurumda birlikte çalıştıkları katılan ...'e aralıklı olarak borç para verdiği, daha sonra borç miktarı 15.000 Euro'ya ulaşınca sanığın katılından bono istediği, bunun üzerine katılan ile sanığın, tanık ...'in iş yerinde buluştukları ve tanık Ali Yaşar'dan 15.000 Euro bedelli bir bono hazırlamasını istedikleri, tanığın da bir bono senedi çıkartarak miktar kısımlarını yazı ve rakamla doldurduğu, daha sonra da borçlu kısmına katılanın ismini ve TC kimlik numarasını ve 05/06/2008 olarak düzenleme tarihi yazarak taraflara verdiği, katılanın da borçlu olarak imzalayarak sanık ...'a verdiği, sanığın da katılan ile aralarındaki alacak borç ilişkisinin taraflı olmayan kardeşi olan diğer sanık ...'in ismini alacaklı, vade tarihlerini ve yetkili mahkemeyi kimliği tespit edilemeyecek bir şahsa yazdırarak bonoyu diğer sanık ...'ye verdiği, onun da icra takibi başlattığı, katılanın icra tehdidi altında takibe konu miktarın bir kısmını icra dosyasına, kalan kısmını da sanık ...'a elden vermek suretiyle ödediği, alınan ekspertiz raporlarına göre, miktara ilişkin olan "15.000 EURO" ve "Onbeşbin EURO" ibareleri, ödeyecek kısmındaki "... ve ..." ibareleri ve düzenlenme tarihi olan "05/06/2008" ibaresinin aynı kalemle yazıldığı ve bu yazıların tanık ...'in eli ürünü olduğu, senetteki katılanın ismi altında

Doktrinde ilgili nitelikli hal açısından tartışmalı hususlardan biri, noterlik kurumunun Yargıtay kararları kapsamında kamu kurum ve kuruluşu olarak değerlendirilmemesidir. Noterlik, 1512 sayılı Noterlik Kanunu madde 1 hükmü gereğince kamu hizmeti olarak nitelendirilmesine rağmen, Yargıtay tarafından kamu kurumu olarak değerlendirilmemektedir⁴¹⁹. Dolandırıcılık suçunun faili tarafından noterlik kurumunun araç olarak kullanılması halinde suçun temel halinin söz konusu olduğundan bahisle, bahse konu eylemin uzlaştırma hükümlerine tabi olması söz konusudur⁴²⁰. Hâlbuki Noterler Birliği kamu kurumu niteliğini haiz meslek kuruluşlarından olmakla, bu durumda noterlerin de özel kanuna tabi kamu kurumu olarak kabulü gerekmektedir⁴²¹. Zira noterlik kurumu da, toplumda güven duyulan kurumlardan olmakla, hukuki alanda noterler aracılığı ile düzenlenen veya onaylanan belgelerin resmi belge sıfatını haiz olduğu açıktır. Hal böyle olunca, kanun koyucu tarafından ilgili nitelikli hal kapsamına noterlik kurumunun da dâhil edilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, bir diğer tartışmalı husus ise, ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan tüzel kişiliklerin suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması durumunda tüzel kişiliğin zararına sebebiyet verilmesi halinde de ilgili bendin uygulanıp uygulanmayacağı hususudur. Bu durumda TCK madde 158/1 (d) bendinden ziyade,

bulunan borçlu imzalarının başka bir kalemle atıldığı ve diğer yazı ve tarihlerin üçüncü bir kalemle yazıldığı, ancak söz konusu yazılar ile sanıklar ve tanık ...'ın imza örneklerinin karşılaştırılması sonucu kimin eli ürünü olduğunun tespit edilemediği, bu suretle sanıkların üzerine atılı kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık ve resmi belgede sahtecilik suçlarını işledikleri iddia edilen olayda; sanıklar savunması, katılan ve tanık beyanı, ekspertiz raporları, icra takip dosyası bilgileri ile dosya kapsamından, tanık... 'ın beyanlarına göre suça konu bononun sanık ... ve katılanın ortak iradeleri ile tanık tarafından düzenlendiği, bu hususun alınan raporlara göre de doğrulandığı, bononun imzalandıktan sonra bir kısım eksikliklerin sonradan aralarındaki anlaşmaya uygun şekilde bir başkası tarafından doldurulmasına engel bir durumun olmadığı, sanıkların savunmalarının aksine, boş kısımların ne şekilde doldurulacağına ilişkin katılanın yazılı bir belge ibraz edemediği, aksi yazılı belge ile ispatlanamadığından bu durumda boş kısımların aralarındaki anlaşmaya uygun olarak katılanın takibe itiraz etmediği veya menfi tespit davası açmadığı, borcu taksitler halinde ödediği ve 19/07/2011 tarihinde şikayetçi olduğu gerekçesiyle katılanın soyut iddiaları dışından sanıkların yüklenen suçları işlediklerine ilişkin mahkumiyetlerine yeterli her türlü şüpheden uzak, kesin, inandırıcı ve somut delil bulunmadığına yönelik mahkemece verilen beraat hükümlerinde bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/9260 E., 2021/7240 K., 22.06.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.02.2023)

⁴¹⁹ Bu hususta bkz. Gündel, a.g.e., s. 528

⁴²⁰ Metin, a.g.e., s. 79

⁴²¹ Bu hususta bkz. Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 89

TCK madde 158/1 (e) bendi kapsamında yer alan nitelikli halin değerlendirilmesi gerekmektedir⁴²². Doktrinde yer alan bir başka görüşe göre, TCK madde 158/1 (d) bendi açısından ilgili tüzel kişiliklerin zararına sebebiyet verilmesi gerekli olmayıp, bahse konu tüzel kişiliklerin suçtan zarar gördükleri iddiasıyla dava aşamasında yer almaları söz konusu olmamaktadır⁴²³. Kanımızca, kanun kapsamında bahse konu tüzel kişilerin zararına ilişkin TCK madde 158/1 (e) bendinin mevcut olması hasebiyle, TCK madde 158/1 (d) bendi kapsamında tüzel kişiliklerin suçtan zarar gören sıfatı ile yargılama sürecine dâhil olmaları mümkün görünmemektedir.

2.2. Bilişim Sistemlerinin, Banka Veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında 525/b (2) hükmünde⁴²⁴ ve 5237 sayılı TCK madde 158/1 (f) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, failin hileli eylemlerde bulunarak bilişim sistemlerini ya da banka veya kredi kurumları vasıtasıyla mağdur aleyhine yarar sağlaması söz konusudur. Kanun koyucu tarafından söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, dört yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca alt sınırı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olmamak üzere beş bin güne kadar adli para cezasıdır.

Çalışmamız kapsamında öncelikle bilişim sistemlerinin aracı olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçu değerlendirilecektir. İlgili nitelikli hal kapsamında yer alan bilişim kavramı, doktrinde kişilerin hemen her alanda iletişim sağlarken kullandığı, bilgilerin elektronik ortamda düzenlenerek işlendiği mekanizma olarak tanımlanmıştır⁴²⁵. Bilişim sistemi ise, bu elektronik verilerin depolanmasının akabinde başkaca işlemler gerçekleştirilirken kullanılabilmesine olanak tanıyan sistem olarak nitelendirilmektedir⁴²⁶.

Bilişim sistemleri, yalnızca bilgisayarları değil, oldukça gelişmiş diğer teknolojik ürünlerini de kapsamaktadır⁴²⁷. Bilişim sistemlerinin yaygın olarak

⁴²² Bu hususta bkz. Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 551

⁴²³ Bu yönde bz. Metin, a.g.e., s. 80

⁴²⁴ 765 s. TCK m. 525/b (2): “Bilgileri otomatik işleme tabi tutmuş bir sistemi kullanarak kendisi veya başkası lehine hukuka aykırı yarar sağlayan kimseye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve iki milyon liradan yirmi milyon liraya kadar ağır para cezası verilir.”

⁴²⁵ Hüseyin Akarslan, Bilişim Suçları (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 29

⁴²⁶ Bilen, a.g.e., s. 221

⁴²⁷ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s. 529

kullanılmasının nedeni, bu sistemler aracılığı ile kişilerin birbirleriyle olan iletişimlerini, ticari faaliyetlerini, bankacılık hizmetlerini uygun ve ivedi olarak sağlayabilme imkânına sahip olmalarıdır⁴²⁸. Dolandırıcılık faaliyetinde bulunan kişilerce bilişim sistemlerinin tercih edilmesinin esas nedeninin ise, mağdur ile fiziki bir iletişimde bulunmaksızın hileli eylemlerde bulunabilme olanağı olduğu söylenebilir⁴²⁹.

İlgili nitelikli hal açısından önem arz eden husus, fail tarafından hileli eylemler neticesinde iradesi sakatlanan bir mağdurun mevcudiyeti ve bu mağdurun aldatılması eyleminin de bilişim sistemleri üzerinden gerçekleştirilmesi suretiyle menfaat temin edilmesidir. Aksi halde, fail tarafından bilgisayar verilerinin değiştirilmesi suretiyle menfaat temin edilmesi eylemi, suça konu eylemin yöneldiği bir gerçek kişinin mevcut olmaması halinde ilgili suç kapsamında değerlendirilmemektedir⁴³⁰. Yine fail tarafından mağdurun iradesinin sakatlanmasına yönelik gerçekleştirilen eylemlerin bilişim sistemlerinden farklı bir vasıta ile gerçekleştirilmesi durumunda da, bahse konu nitelikli halin uygulanması mümkün görünmemektedir⁴³¹.

Telekomünikasyon araçlarının dolandırıcılık eyleminde araç olarak kullanılması halinde, bahse konu sistemi ilgili nitelikli hal kapsamına dâhil edilmemesinden ötürü, söz konusu eylemin dolandırıcılık suçunun temel haline konu olması söz konusudur⁴³². Ancak fail ile mağdurun internet yolu ile etkileşimli olarak iletişim kurmalarının akabinde telekomünikasyon aracı ile görüşmeye devam etmeleri halinde, TCK madde 158/1 (f) hükmünde yer alan nitelikli halin uygulanması gündeme gelebilecektir⁴³³. Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 09.05.2022 tarihli bir kararında, her ne kadar failer tarafından internet ilanı verilmiş olsa da, akabinde tarafların fiziki

⁴²⁸ Yüksektepe, a.g.e., s. 632

⁴²⁹ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 96

⁴³⁰ Bu hususta bkz. Özbek, Doğan, Bacaksız, a.g.e., s. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 718;

Aynı yönde bkz. Metin, a.g.e., s. 91

⁴³¹ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi, s. 1428

⁴³² Dülger, a.g.e., s. 98

⁴³³ Atalan, Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-F ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar Ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı, s. 39

olarak görölmelerinden bahisle, bu eylemin ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilemeyeceği yönünde hüküm kurulmuştur⁴³⁴.

İlgili nitelikli hal kapsamında bilişim sistemlerinin aracı olarak kullanılması söz konusu olduğundan, doktrinde bahse konu nitelikli halin bilişim suçu olarak nitelendirilemeyeceği yönünde görüş mevcuttur. Zira bilişim suçları açısından önem arz eden husus, suça konu eylemin bilgisayar temelli olması iken, ilgili nitelikli hal açısından ise bilişim sisteminin suçun işlenmesinde kolaylık sağlamasıdır⁴³⁵. Öte yandan, bilişim yoluyla işlenen suçlar açısından, hileli eylemlerde bulunularak mağdurun iradesinin sakatlanması sonucu menfaat temin edilmesi eyleminin, bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık suçundan ziyade TCK madde 158/1 (f) kapsamında değerlendirilmesi söz konusudur⁴³⁶.

Çalışmamızın birinci bölümünde yer alan “Dolandırıcılık ve Bilişim Sistemine Girme ve Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme Suçları” başlıklı bölümünde TCK kapsamında yer alan bilişim suçları ile TCK madde 158/1 (f) bendinde yer alan bilişim sistemlerinin aracı olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunun karşılaştırması yapılmıştır. Dolayısıyla, bu bölümde bilişim suçları ile ilgili nitelikli hal arasındaki farklara değinilmeyecektir.

Doktrinde bilişim sistemleri aracılığı ile işlenen dolandırıcılık eylemlerinin TCK madde 158/1 (f) kapsamında yer alan nitelikli hale konu olup olmayacağı yönünde birçok değerlendirme mevcuttur. Öncelikle, dolandırıcılık suçunun failleri

⁴³⁴ “...Sanıkların sahibinden.com isimli alışveriş sitesinde ... plakalı minibüsün satılık olduğuna ilişkin ilan verdiği, katılanın ilk etapta sanıklarla telefonla iletişime geçtiği ve minibüsün 67.500 TL'ye satımı konusunda anlaştığı, akabinde katılan ve sanıkların yüz yüze görüştükleri, bu görüşmede sanıkların katılanı arabanın noter üzerinden satışını bir gün sonra verecekleri hususunda kandırıp katılıandan parayı aldıkları halde aracı devretmedikleri, bu suretle bilişim sistemlerinin banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçunu işledikleri iddia olunan olayda; sanıkların katılanla yüz yüze gelerek görüştüklerinin anlaşılması karşısında; eylemlerinin TCK'nin 158/1-f bendindeki suçu oluşturmayacağı ve aynı Kanun'un 157/1. maddesindeki 6763 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nin 253. ve 254. madde fıkraları gereğince uzlaştırma kapsamındaki basit dolandırıcılık suçunu oluşturacağı gözetilmeden, hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde hükümler kurulması, Yasaya aykırı, katılan vekili ve sanıkların temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükümlerin BOZULMASINA, 09.05.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/12748 E., 2022/7731 K., 09.05.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴³⁵ Tunç Demircan, Bilişim Alanında Suçlar (1. Baskı), Legal Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 7

⁴³⁶ Bu yönde bkz. Agin, a.g.e., s. 176

tarafından bilgisayar programı üzerinden mağdurlara ait banka veya kredi kartı bilgilerinin kopyalanması suretiyle haksız menfaat temin edilmesi eylemi ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilmektedir⁴³⁷. Yine failer tarafından sosyal medya kullanıcılarının hesaplarına yetkisiz olarak erişim sağlanarak hesapta kayıtlı bulunan diğer kullanıcıların aldatılması suretiyle haksız yarar elde edilmeye çalışılması da ilgili nitelikli hale konu olmaktadır⁴³⁸. Öte yandan, internet aracılığı ile kişilere gerçek dışı haber gönderilmesi suretiyle bir yarar sunulacağı ya da oldukça ucuza bir malın satılacağı vaadinde bulunulması halinin de işbu nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturduğu söylenebilir⁴³⁹. Ancak bu durumda suçun mağduru tarafından söz konusu durumun gerçeğe aykırı olduğunun hayatın olağan akışı içerisinde rahatlıkla idrak edilebilmesi halinde, söz konusu eyleme ilişkin olarak hile unsurunun mevcudiyetinden bahsedilemeyecektir⁴⁴⁰.

Doktrinde, “phishing” isimli ortalama tekniği aracılığı ile gerçekleştirilen haksız menfaat temini eyleminin TCK madde 158/1 (f) hükmü kapsamında değerlendirilemeyeceği yönünde ortak görüş hâkimdir. Zira bu teknik yolu ile mağdurun herhangi bir rıza göstermeksizin yalnızca mailine gelen linke erişim sağlaması neticesinde şahsi bilgilerinin fail tarafından ele geçirildiği hususu değerlendirildiğinde, somut olayın TCK madde 136 ya da TCK madde 144 hükmü

⁴³⁷ Demircan, a.g.e., s. 27

⁴³⁸ Erdem, Tezcan, Önok, a.g.e., s. 897

⁴³⁹ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi, s. 1424; “...Katılanın, ... isimli internet sitesine sanığın koyduğu ikinci el deniz botu ilanını görüp bahse konu internet sitesi üzerinden sanığa ulaştığı, tarafların anlaşmaları üzerine katılanın sanığın vermiş olduğu hesaba 500,00 TL parayı yatırdığı, bu paranın sanık tarafından çekildiği, sanığın deniz botunu kargo ile göndereceğini söylemesine rağmen göndermediği, bu surette sanığın üzerine atılı suçu işlediği iddia olunan somut olayda, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11.06.2013 tarihli 2013/15-239 Esas ve 2013/289 sayılı kararında açıklandığı üzere, sanığın internet sitesine ilan vererek bu sistem üzerinden katılardan menfaat temin etmesine göre, bilişim sistemi olan internetin araç olarak kullanıldığının anlaşılması karşısında; eyleminin TCK'nin 158/1-f maddesindeki "bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık" suçunu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında yanılgiya düşölerek "basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık" suçundan hüküm kurularak eksik ceza tayini, aleyhe temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.

Yargılamanın hukuka uygun olarak yapıldığı, iddia ve savunmada ileri sürölren hususların gerekçeli kararda gösterilip tartışıldığı, hukuka uygun yöntemlerle elde edilen delillerin değerlendirilerek fiilin sanık tarafından işlendiğinin tespit edildiğı, suç vasfının doğru biçimde belirlendiğı, cezanın kanuni takdir sınırlarında uygulandığı tüm dosya kapsamından anlaşılacakla, sanığın temyiz nedenleri yerinde görülmediğinden hükmün ONANMASINA, 23.05.2022 tarihinde oy birliğı ile karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/29889 E., 2022/9508 K., 23.05.2022 T., [https://karararama.yargitay.gov.tr/#\(E.T.15.02.2023\)](https://karararama.yargitay.gov.tr/#(E.T.15.02.2023))

⁴⁴⁰ Agin, a.g.e., s. 110

kapsamında değerlendirebileceği görüşü mevcuttur⁴⁴¹. Fail tarafından ele geçirilen bu bilgiler neticesinde mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat temin edilmesi halinde de TCK madde 142/1 (e) hükmünde yer alan nitelikli hırsızlık suçunun oluştuğu söylenebilir⁴⁴². Yine “Vishing” isimli teknik yolu ile failer tarafından mağdurlara sahte link gönderilmesinden ziyade aramaları gereken bir telefon numarasının gönderilmesi suretiyle korku ve algı yönetimi ile haksız yarar temin edilmeye çalışılmaktadır⁴⁴³. Bu eylem açısından da mağdurun rızasının bulunmadığı hususu gözetildiğinde, bu teknik ile fail tarafından haksız menfaat temininin sağlanması halinde ilgili suçun TCK madde 142/1 (e) bendinde yer alan suça konu olacağı kanısındayız.

İnternet yolu ile gerçeğe aykırı olarak ilan düzenleyen ve bu ilan yolu ile kişilere bir ürün göndereceği vaadiyle hileli eylemde bulunulması halinin TCK madde 158/1 (f) hükmü kapsamında değerlendirilmesi mümkündür⁴⁴⁴. Zira fail tarafından mağdurun iradesinin sakatlanması suretiyle satışı yapılacağı vaat edilen malın mağdura teslim edilmemesi ya da oldukça düşük kalitede veya alakasız bir malın teslimin sağlanması halinde işbu nitelikli hal kapsamında yer alan dolandırıcılık

⁴⁴¹ Yıldız, Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu, s. 62

⁴⁴² Bu yönde bkz. Korkmaz, Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi, s. 1428

⁴⁴³ Yıldız, Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu, s. 141

⁴⁴⁴ “...Saniğin, katılan ... Aliminyum firmasına ait ... plakalı aracı sahibinden.com sitesinde satış için ilana koyarak arayıp satın almak isteyen kişilerden hesabına kapora yatırmasını istediği bu şekilde dolandırıcılık suçunu işlediğinin iddia olunduğu olayda; saniğin savunmasında ... bankasındaki hesaba gelen paraları çekerek yanında çalıştığı ... isimli kişiye verdiğini belirtmesi, bu kişinin açık kimlik ve adres bilgilerini mahkemeye ibraz edememesi, daha sonra verdiği beyanda kendisine kimlik fotokopisini verdiği ... isimli kişinin bu eylemi işlemiş olabileceğini, ... bankasında açılan hesabı kendisinin açmadığını, bu kişinin açmış olabileceğini, bu hesaba yatan paraları da ...'un isteğiyle çekip ...'a verdiğini beyan etmesi ancak bu kişilerin açık kimlik ve adres bilgilerini beyan edememesi karşısında; saniğin banka hesaplarının adına olması da gözetilerek suça konu kaporaları aldığı, beyanlarıyla da sabit olup paraları çekip verdiğini söylediği kişilerin açık kimlik ve adres bilgilerini bilmemesi de hayatın olağan akışına aykırı olduğundan, dosya kapsamı itibarıyla savunmaları suçtan kurtulmaya yönelik olan saniğin internet sitesine ilan vererek bu sistem üzerinden mağdurlardan menfaat temin etmesine göre, bilişim sistemi olan internetin araç olarak kullanıldığının anlaşılması karşısında; eyleminin TCK'nin 158/1-f maddesindeki "bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık" suçunu oluşturduğu gözetilmeden hakkında beraat hükmü kurulması,

Yasaya aykırı, katılan vekili ve Cumhuriyet savcısının temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, 26.09.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/12880 E., 2022/14991 K., 26.09.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

suçunun oluştuğu söylenebilir⁴⁴⁵. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 11.06.2013 tarihli kararında, failer tarafından web sitesi üzerinden ilan verilmesi suretiyle haksız yarar edinilmesi eyleminin TCK madde 158/1 (f) bendi kapsamında değerlendirileceği hususu hükme bağlanmıştır⁴⁴⁶.

Ayrıca, bazı kişilerce sosyal medya platformları ya da internette yer alan çeşitli siteler aracılığı ile arkadaşlık ilişkisi geliştirildikten sonra mağdurların malvarlığı aleyhine menfaat temin edilmesi halinde de TCK madde 158/1 (f) hükmünde yer alan suçun unsurlarının oluştuğunun kabulü gerekmektedir⁴⁴⁷. Yine ülkemizde “Çiftlik Bank” adı altında kurulan platform yolu ile internet üzerinden birçok mağdurun ilanlar ve reklamlar aracılığı ile aldatılarak faillerce haksız yarar temini eyleminin de ilgili nitelikli halde yer alan suça konu olacağı kuşkusuzdur⁴⁴⁸.

TCK madde 158/1 (f) bendinde yer alan ikinci nitelikli hal ise, banka veya kredi kurumlarının dolandırıcılık suçunda aracı olarak kullanılması eylemidir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu madde 3 hükmü kapsamında, banka ve kredi kurumları kavramlarına yer verilmiş olmakla, ilgili kanunun 4. Madde hükmünde ise bankalar tarafından gerçekleştirilebilen faaliyetler hükme bağlanmıştır. Madde gerekçesinde, fail tarafından banka veya kredi kurumlarını temsil ettiğinden bahisle hileli eylemlerde

⁴⁴⁵ Atalan, Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-F ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar Ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı, s. 37

⁴⁴⁶ “...Saniğin ... sitesinde otomobil satış ilanı verdiği, ilanı gören katılana telefonda kendisini ... olarak tanıttığı ve kapora olarak 500 TL menfaat temin ettiği iddia olunan somut olayda, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11.06.2013 tarihli, 2013/15-239 Esas ve 2013/289 Karar sayılı kararında açıklandığı üzere, saniğin internet sitesine ilan vererek bu sistem üzerinden katılıandan menfaat temin etmesine göre, bilişim sistemi olan internetin araç olarak kullanıldığının anlaşılması karşısında; eyleminin TCK'nin 158/1-f maddesindeki "bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık" suçunu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek "basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık" suçundan hüküm kurulması aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/34389 E., 2022/9495 K., 23.05.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31260 E., 2022/924 K., 20.01.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31510 E., 2022/366 K., 13.01.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31407 E., 2021/12292 K., 14.12.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/38099 E., 2021/6588 K., 07.06.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/1174 E., 2021/6470 K., 02.06.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴⁴⁷ Ümit Sönmez, Bilişim Sistemleri Aracılığıyla Dolandırıcılık Suçu, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksek Okulu Dicle Adalet Dergisi, 1, 2, 2017, s. 52, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/505340>, (E.T. 20.09.2022)

⁴⁴⁸ Bu hususta bkz. Metin, a.g.e., s. 94

bulunularak haksız menfaat sağlamanın kolay olduğu hususuna yer verilmiştir. Çalışmamızın birinci bölümünde yer alan “Dolandırıcılık ve Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu” alt başlığında TCK madde 245 hükmü ile TCK madde 158/1 (f) hükmüne ilişkin kıyaslama yapılmış olmakla, bu bölümde TCK madde 245 hükmü değerlendirme konusu yapılmayacaktır.

İlgili nitelikli hal kapsamında, ilgili kurumların alışlagelmiş faaliyetlerinin, faaliyetleri düzenleyen öznelerin ya da malvarlıkların suçun işlenmesinde vasıta olarak kullanılması söz konusudur⁴⁴⁹. Bu noktada önem arz eden husus, fail tarafından mağdurun aldatılmasının akabinde menfaat teminini sağlamak maksadıyla banka veya kredi kurumunun aracı olarak kullanılması eyleminin, TCK madde 1581 (f) bendinde yer alan nitelikli hale konu olamayacağıdır⁴⁵⁰. Yine fail tarafından telekomünikasyon yolu ile banka çalışanlarına gerçeğe aykırı olarak hesap sahibi olduğu izlenimini vermesinin akabinde bir başka banka hesabına para gönderiminin yapılmasına sebebiyet verilmesi durumunun da ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilmesi söz konusudur⁴⁵¹. Ayrıca, fail tarafından şahsına kredi teminin sağlanması maksadıyla banka veya kredi kurumu personelinin hileli eylemlerle irade sakatlığına sebep olunması hali de yine işbu nitelikli hal açısından değerlendirilmektedir⁴⁵². Önemle belirtmek isteriz ki; fail tarafından ilgili nitelikli hale konu eylemin gerçekleştirildiği esnada gerçeğe aykırı şekilde düzenlenmiş belgelerin de kullanılabilmesi mümkündür⁴⁵³. Bu durumda, fail tarafından gerçeğe aykırı şekilde düzenlenmiş belge aracılığı ile bankanın müşterilerinden birinin hesabında yer alan paranın çekilmesi eyleminde, bankanın müşterilere ait parayı muhafaza sorumluluğu gereği suçtan zarar görenin banka tüzel kişiliği olacağı açıktır⁴⁵⁴.

⁴⁴⁹ Yüksektepe, a.g.e., s. 640

⁴⁵⁰ Ercan, a.g.e., s. 171

⁴⁵¹ Bu yönde bkz. Özgenç, Ceza Hukuku Genel ve Özel Hükümler, s. 139

⁴⁵² Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s. 522

⁴⁵³ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 118

⁴⁵⁴ Bu hususta bkz. Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 366; “...Sanığın, mağdur ...'a ait kimlik bilgilerini içeren nüfus cüzdanı ve ikametgah belgesini suç tarihinde Finansbank Fındıkzade Şubesine ibraz ederek katılan ...'tan 10.000 TL tutarında tüketici kredisi kullandığı iddia edilen olayda;

Sanığın mağdur ...'ın kimlik bilgileri ile kredi alması şeklinde gerçekleşen eylemin, “banka veya kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken krediyi sağlamak amacıyla dolandırıcılık” suçu ile birlikte “kamu kurum ve kuruluşlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık” suçunu oluşturduğu; sanık hakkında “TCK'nin 158/1-d-j-son” bentleri uyarınca temel cezadan makul seviyede uzaklaştırarak

6763 sayılı kanunun 14. Maddesi ile yapılan değişiklik kapsamında, TCK’ da yer alan nitelikli hallere (I) bendi eklenmiş olmakla, 02.12.2016 tarihinden önce kendisini banka veya kredi kurumu çalışanı olarak tanıtarak dolandırıcılık suçunun işlenmesine sebebiyet verilmesi eylemlerinin de TCK madde 158/1 (f) bendi kapsamında değerlendirilmesi söz konusudur.

TCK madde 158/1 (f) bendi kapsamında değerlendirilmesi gereken bir başka husus ise sahte ek düzenlenerek haksız menfaat temin edilmesi eylemidir⁴⁵⁵. Zira doktrinde gerçeğe aykırı şekilde ya da hukuki yönden eksik tanzim edilmiş ek vasıtasıyla mağdurun iradesi sakatlanmakla, bu ek yolu ile mağdurun aldanmasının oldukça kolay olduğu yönünde görüş mevcuttur⁴⁵⁶. Ancak ekin yasal unsurlarının eksik olması halinde işbu belgenin adi senet olarak kabulü gerektiğinden, TCK madde 158/1 (f) bendi kapsamında değerlendirilmesi mümkün deęildir⁴⁵⁷.

Öte yandan, Yargıtay kararlarında fail tarafından daha evvelden mevcut bir borca yönelik olarak gerçeğe aykırı ek düzenlenmesi eyleminin Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 1998 tarihli bir kararında belirtildiği üzere dolandırıcılık suçuna konu

hüküm kurulması gerekirken suç vasfında hataya düşölerek sanığın bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suçundan mahkumiyetine hükmedilmesi, Yasaya aykırı, katılan vekilinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görölldüğünden, 5320 sayılı Kanun’un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK’nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, 21.03.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/18512 E., 2022/4667 K., 21.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴⁵⁵ “...Sanık hakkında aralarındaki ticari ilişki nedeniyle müşteki ...’in yetkilisi olduğu ... Isı Üretim San. Tic. Ltd. şti.ye suça konu çeki vermek suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediği iddiasıyla açılan kamu davasında; sanığın savunmasında, müşteki ile aralarındaki ticari ilişkiye istinaden suça konu çeki verdiğini, çekin sahte olduğunu bilmediğini beyan etmesine karşın, çeki aldığını iddia ettiği kişilere ait açık kimlik bilgilerinin tespitine yarar herhangi bir somut bilgi veremediği, çeki hangi hukuki ilişki karşılığında aldığını açıklayamadığı ve bununla ilgili herhangi bir fatura, irsaliye veya belge sunamadığı anlaşılmakla; sanığın müşteki ile olan ticari ilişki sırasında aldaticılık niteliği bulunan, yasal unsurları tam olan sahte çeki kullanmak şeklinde gerçekleşen eylemi nedeniyle, TCK’nin 158/1-f. maddesinde düzenlenen “bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık” suçundan mahkûmiyeti yerine yazılı şekilde beraatına hükmedilmesi,

CMK’nin 234 ve 240. maddelerine aykırı davranılması, Yasaya aykırı, Cumhuriyet savcısının temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görölldüğünden, hükmün 5320 sayılı Kanun’un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK’nin 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 19.09.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/36817 E., 2022/14634 K., 19.09.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13174 E., 2022/6332 K., 12.04.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.02.2023)

⁴⁵⁶ Yüksektepe, a.g.e., s. 644

⁴⁵⁷ Uygulamada eksik tanzim edilmiş senedin varlığına rağmen bankaların aldanması halinde failin ilgili nitelikli halden sorumlu tutulduğu hususunda bkz. Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 403

olmayacağından bahisle TCK madde 158/1 (f) hükmünde yer alan unsurların oluşmadığı hususu hükme bağlanmıştır⁴⁵⁸.

2.3. Basın ve Yayın Araçlarının Sağladığı Kolaylıktan Yararlanmak Suretiyle Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında yer verilmeyen ve 5237 sayılı TCK madde 158/1 (g) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, failin basın ve yayın araçları ile mağdurlara ulaşabilme kolaylığından faydalanması suretiyle hileli eylemlerde bulunarak mağdur aleyhine yarar sağlaması söz konusudur. Kanun koyucu tarafından söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, üç yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca beş bin gün üst sınır olmak üzere adli para cezasıdır.

TCK madde 158/1 (g) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında basın ve yayın araçlarından kasıt, radyo, televizyon⁴⁵⁹, gazete gibi kitle iletişim araçları olmakla, söz konusu araçların faillerce kullanılması aldatma fiilini kolaylaştırıcı etkiye

⁴⁵⁸ “...Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 03.03.1998 tarihli ve 6/8-69 sayılı kararında açıklandığı üzere, önceden doğmuş bir borç için hileli davranışlarda bulunulması hâlinde, borç hileli davranışlar sonucu doğmayacağından dolandırıcılık suçunun oluşmayacağı; dosya kapsamına göre, müştekinin 30.12.2011 tarihinde araç satışı karşılığında sanığın kendisine suça konu sahte çeki verdiğini, bir süre sonra aynı zamanda teminat olmak üzere bono da verdiğini beyan etmesine karşın, sanığın aşamalarda alınan beyanlarında istikrarlı olarak müştekiye önce bono verdiğini, müştekinin talebi üzerine daha sonra çek verdiğini savunması, tanık olarak bilgisine başvurulmuş ...'nın sanığın bu yöndeki savunmasını doğrulaması ve dosya içerisinde bir sureti mevcut bononun 08.10.2011 olan düzenleme tarihinin, katılanın çeki aldığını bildirdiği tarihten önceki bir tarih olması karşısında; somut olayda dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden, sanık hakkında bu suçtan beraat kararı verilmesi gerekirken, mahkûmiyet hükmü kurulması bozmayı gerektirmiş, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 19.09.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13293 E., 2022/14599 K., 19.09.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13026 E., 2022/14399 K., 14.09.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/18428 E., 2022/11774 K., 07.06.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴⁵⁹ “...Sanık ...'nın BSN İletişim Elektronik Bilgisayar Ticaret Sanayi Ltd. Şti'nin yetkili temsilcisi olup, şirketin işlemlerinin bu sanığın verdiği vekaletname ile temyiz dışı sanık ... tarafından yürütüldüğü, sanık ... ile temyiz dışı sanık ...'in klonlanmış telefonu, hiç kullanılmamış telefon gibi TV kanalından reklam vermek suretiyle katılana satarak haksız menfaat elde ettikleri ve bu şekilde sanığın üzerine atılı tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin dolandırıcılığı suçunu işlediği iddia olunan somut olayda; sanığın eyleminin basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık olduğu ve atılı suçun sübut bulunduğu gerekçesine dayanan mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2021/2068 E., 2021/2862 K., 11.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

sahiptir⁴⁶⁰. Zira toplumsal düşünce ve fikirlerin basın ve yayın organları yolu ile kolayca sabote edilebildiği hususu gözetildiğinde, birçok fail tarafından bu araçların dolandırıcılık eyleminde kullanılması sonucunu ortaya çıkarmaktadır⁴⁶¹. Söz konusu araçların etkileşimli olmamaları ve kişilerin yaşadıkları çevrede ve dünyada olup bitenleri öğrenmeleri hususunda bilgilendirici olmaları hasebiyle, kişilerin iradelerini yönlendirdiği söylenebilir⁴⁶².

İlgili nitelikli hal açısından suçun failinin niteliği herhangi bir önem arz etmemekle, failin basın ve yayın araçları üzerinden kişilerin iradelerini sakatlaması suretiyle haksız yarar elde etmesi halinde bahse konu suç gündeme gelmektedir⁴⁶³. Nitekim gazetelere ilan verilerek taşınır ya da taşınmaz satışı yapıldığından bahisle kişilerden menfaat temin edilmesi, TCK madde 158/1 (g) bendi kapsamında

⁴⁶⁰ “...Mahkeme hükmünün tür ve miktar itibarıyla duruşma sınırı dışında kalması nedeniyle sanık müdafisinin duruşma talebinin 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK’un 318. maddesi uyarınca reddine karar verilerek yapılan temyiz incelenmesinde; Sanığın, suç tarihi itibarı ile “... Gübre Peyzaj Tic.Ltd.Şti.’nin” yetkilisi olduğu, olay tarihinde “sahibinden.com” isimli alışveriş sitesinde 500 TL bedel karşılığında televizyon satış ilanı yayınladığı, bu ilanı gören katılanın ... Ltd.Şti Ankara yetkilisi olduğunu beyan eden sanıkla irtibat kurduğu ve ilanda yayınlanan televizyonu 500 TL’ye satımı konusunda anlaştıkları, katılanın satım bedelini sanığın yetkilisi olduğu şirketin Yapı Kredi Bankası Tunalı şubesindeki hesabına gönderdiği, ancak sanığın 20 gün kadar beklenilmesine rağmen anlaşma konusu televizyonu katılana göndermediği, daha sonra sanığın başka model televizyon gönderileceği, arada fiyat farkı olduğu gibi çeşitli bahaneler ileri sürerek katılandan toplamda 2.750 TL para aldığı, ancak satım konusu eşyayı bir türlü teslim etmeyerek oyaladığı, bu surette sanığın basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediği kabul olunan somut olayda, Sanığın kısmen tevli yolu ikrar içeren savunması, katılan beyanı, banka hesap hareketleri, mesaj tutanakları, ticaret sicil kayıtları ile tüm dosya kapsamına göre atılı suçun sanık tarafından işlendiği sabit olmakla bu gerekçelere dayanan mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik bulunmamıştır.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/33673 E., 2021/3190 K., 18.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴⁶¹ Aynı yönde bkz. Agin, a.g.e., s. 134

⁴⁶² Soyaslan, a.g.e., s. 450

⁴⁶³ “...Sanığın, ... Gazetesine verdiği “1996 model, Lpg’li, vizeli, 4.000 TL’ye satılık Kartal” ilanını arayan katılan ile anlaşarak katılandan 300 TL kapora istediği, katılanın da bu parayı ... Bankasından ... T.C Kimlik numaralı sanığın adına havale ettiği, sanığın 30.05.2011 tarihinde ... Merkezde buluşarak aracın satış işlemlerini noterden yapıp aracı katılana teslim etmeyi taahhüt ettiği, katılanın tanık ... ile birlikte aracı teslim almak üzere ...’e gittikleri ancak sanığın aracı ...’e getirmeyip dedesinin vefat ettiği bahanesiyle katılanı oyaladığı, daha sonra da katılanın sanık ile irtibatının kesildiği iddia edilen olayda; sanığın eylemini gazete ilanları vererek gerçekleştirmesi ve katılan ile yüz yüze gelmemesi nedeniyle eyleminin TCK’nin 158/1-g maddesinde düzenlenen basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin suç vasfında yanılıya düşülerek basit dolandırıcılık suçundan hüküm kurulması, Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun’un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK’nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, aynı Kanunun 326/son maddesi uyarınca ceza miktarı bakımından kazanılmış hakkın gözetilmesine, 15.12.2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/16284 E., 2021/12549 K., 15.12.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmektedir⁴⁶⁴. Bu noktada önem arz eden husus, failin basın ve yayın araçlarını kullanarak mağdura ulaşmasının akabinde söz konusu araçların mağdurun aldatılması hususunda da etkisinin olması gerektiğidir⁴⁶⁵. Zira fail tarafından basın ve yayın araçları üzerinden mağdura ulaşılmasının akabinde, mağdurla fiziki olarak görüşme sağlanarak mağdurun hileli eylemler ile haksız yarar temin edilmesi halinde, ilgili eylemin TCK madde 158/1 (g) bendi kapsamında yer alan nitelikli dolandırıcılık suçuna konu olması mümkün değildir⁴⁶⁶. Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 21.12.2021 tarihli bir kararında da, gazetede ilan verilmesi suretiyle taşınmaz satışı vaadinde bulunan failer ile mağdurun daha sonradan fiziki olarak görüşme sağlaması nedeniyle, söz konusu hileli hareketlerle mağdur aleyhine menfaat temin edilmesi eyleminin dolandırıcılık suçunun temel şekline konu olacağı yönünde hüküm kurulmuştur⁴⁶⁷.

⁴⁶⁴ Gündel, a.g.e., s. 531

⁴⁶⁵ Ercan, a.g.e., s. 177

⁴⁶⁶ "...1) Emekli olmak isteyen katılanın, emeklilik işlemlerinin takibiyle uğraştığını radyodan öğrendiği sanığın iş yerine gittiği, sanığın da kendisine yardımcı olabileceğini söyleyip katılanı ikna ederek bu işlerde kullanılmak üzere 1000 TL para aldığı, bunun karşılığında da boş bir kağıda "Ben ..., ...'den 1000 TL aldım" yazıp ... Gayrimenkul ... kaşesini vurarak imzalamak suretiyle katılana verdiği, ancak aradan uzunca bir süre geçmesine rağmen katılanın emeklilik işlemlerini takip etmediği gibi parasını da iade etmediği, sanığın bu şekilde üzerine atılı suçu işlediğinin iddia edildiği olayda; katılanın radyoda duyduğu ilan üzerine, sanıkla yüz yüze görüşüp, anlaşma yaptıktan sonra toplamda 1000 TL parayı sanığa elden teslim etmesi karşısında, sanığın 02.12.2016 tarih ve 29906 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nin 253. ve 254. madde fıkraları gereğince uzlaştırmaya tabi olan TCK'nin 157/1. maddesinde düzenlenen basit dolandırıcılık suçundan mahkumiyeti yerine, suç vasfında yanılığa düşülerek nitelikli dolandırıcılık suçundan hüküm kurulması ... Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, 08.06.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/12906 E., 2022/12065 K., 08.06.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/19718 E., 2022/7331 K., 26.04.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴⁶⁷ "...Sanıkların ev satışı için gazete ilanı verdikleri, katılanın ilandaki telefonu aradığında sanıkların 10.000 TL'si peşin kalanı taksit olarak satış yapacaklarını belirttikleri, bunun üzerine katılanın sanıklar ile buluştuğu ve sanıkların katılana evi gösterdikleri, katılanın evi almayı kabul etmesi üzerine sanıkların 200 TL aldıkları, ertesi gün birlikte belediyeye gittiklerinde katılanın 1.500 TL daha verdiği, ancak katılanın sanıklara bir daha ulaşamadığı, sanıkların bu şekilde dolandırıcılık suçunu işlediklerinin iddia edildiği olayda; katılanın gazetede gördüğü ilan üzerine, sanıklarla yüz yüze görüşüp, anlaşma yaptıktan sonra toplamda 1700 TL'yi sanıklara elden teslim etmesi karşısında sanıkların, 02.12.2016 tarih ve 29906 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nin 253. ve 254. madde fıkraları gereğince uzlaştırmaya tabi olan TCK'nin 157/1. maddesinde düzenlenen basit dolandırıcılık suçundan mahkumiyeti yerine, suç vasfında yanılığa düşülerek nitelikli dolandırıcılık suçundan hüküm kurulması,

Yasaya aykırı, sanıklar müdafisinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca

3. FAİLİN MESLEKİ FAALİYETİNDEN KAYNAKLI NİTELİKLİ HALLER

3.1. Tacir veya Şirket Yöneticisi Olan ya da Şirket Adına Hareket Eden Kişilerin Ticari Faaliyetleri Sırasında; Kooperatif Yöneticilerinin Kooperatifin Faaliyeti Kapsamında Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında yer verilmeyen ve 5237 sayılı TCK madde 158/1 (h) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, tacirler, şirket yöneticileri, şirketi temsile yetkili kişiler ya da kooperatif yöneticileri tarafından işlenen dolandırıcılık suçuna ilişkin hükme yer verilmiştir. Kanun koyucu tarafından söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, üç yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca beş bin gün üst sınır olmak üzere adli para cezasıdır.

TCK madde 158/1 (h) hükmüne konu dolandırıcılık suçu açısından failin vasfı önem arz etmekle, bu yönden ilgili nitelikli halde yer alan suçun “özgü” suç niteliğini haiz olduğu söylenebilir⁴⁶⁸. Mesleki faaliyette bulundukları esnada basiretli olmaları gereken bahse konu kişilerin, dolandırıcılık eyleminde bulunmak suretiyle menfaat temin etmelerinin önüne geçmek adına ilgili nitelikli hal kapsamında düzenleme yapıldığı söylenebilir⁴⁶⁹. Nitekim şirket namına hareket eden kişilerce şirketin saygınlığından faydalanılması suretiyle dolandırıcılık eyleminde bulunmaları söz konusu olabilmektedir⁴⁷⁰. Ancak failin ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan kişilerden olmamasına rağmen, kendini bu şekilde lanse ettirmek suretiyle dolandırıcılık eyleminde bulunması halinde, söz konusu eylemin TCK madde 158/1 (h) bendi kapsamında değerlendirilmesi mümkün görünmemektedir⁴⁷¹. Dolayısıyla, suçun failinin söz konusu nitelikli hal kapsamına dâhil edilen kişilerden olup olmadığı hususun ticaret sicilinden sorgulanarak belirlenebilmektedir⁴⁷². 09.05.2022 tarihli bir Yargıtay kararında, failin şirket yöneticisi ya da şirketin nam ve hesabına hareket eden

hükümlerin BOZULMASINA, 21.12.2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/39862 E., 2021/13051 K., 21.12.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴⁶⁸ Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 559

⁴⁶⁹ Gökçen, Balcı, a.g.e., s. 35

⁴⁷⁰ Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 560

⁴⁷¹ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları, s. 479; Gündel, a.g.e., s. 532

⁴⁷² Metin, a.g.e., s. 109

kimselerden olmamasına rağmen, şirket ile organik bir bağının bulunması hasebiyle, söz konusu eylemin ilgili nitelikli hal açısından değerlendirilmesi yönünde hüküm kurulmuştur⁴⁷³.

Bahse konu nitelikli hal açısından önem arz eden husus, madde hükmünde bahsi geçen kişilerin mesleklerinin icrası esnasında dolandırıcılık eyleminde bulunmaları gerektiğidir. Zira fail tarafından elde edilen menfaatin şirket ya da kooperatif hesabına edinilmiş olması ilgili nitelikli hal açısından elzem değildir⁴⁷⁴.

Doktrinde ilgili nitelikli hal kapsamında kooperatif yöneticilerinin ayrıca dâhil edilmesinin gerekli olmadığı, zira TTK hükümleri gereğince kooperatifin de bir ortaklık olduğu hususuna değinilmektedir⁴⁷⁵. Ayrıca, söz konusu nitelikli hal kapsamına kooperatifin nam ve hesabına faaliyet gösteren kişilerin dâhil edilmediğinden bahisle, bahse konu kişiler tarafından gerçekleştirilen dolandırıcılık eylemlerinin ilgili nitelikli hale konu olamayacağına ilişkin görüş mevcuttur⁴⁷⁶. Kanımızca her ne kadar kanun kapsamında kooperatif temsilcilerinin dâhil edilmemesi söz konusu olsa da, TTK kapsamında kooperatiflerin de ticari ortaklık olarak kabul edildiği hususu gözetildiğinde, kooperatif adına hareket eden kişilerin kooperatif faaliyetleri esnasında gerçekleştirdikleri dolandırıcılık eylemlerinin de ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

⁴⁷³ “...Sanığın, katılana kendisini ... Çorap ve Makine San. Tic. Ltd. Şti.nin ortağı olarak tanıtması, makine alımına ilişkin tüm işlemlerde bu şirkete ait antetli kağıtları kullanılması, katılanın sanık ve temyiz dışı sanık ... ile şirkete ait yazıhanede görüşme yapması, sanığın kolluk kuvvetlerine kendisini şirketin yetkilisi olarak tanıttığına dair 03.10.2011 tarihli tutanak ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; sanığın, ticaret sicili kayıtlarına göre ... Çorap ve Makine San. Tic. Ltd. Şti.nin ortağı ve yetkili temsilcisi olmamasına rağmen bu şirketle fiili bağlantı içerisinde bulunduğu anlaşılmakla, eyleminin 5237 sayılı TCK'nin 158/1-h maddesinde düzenlenen " Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında dolandırıcılık" suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülmek suretiyle aynı Kanun'un 157/1. maddesinde düzenlenen basit dolandırıcılık suçundan hüküm kurulması , Yasaya aykırı, sanık müdafisinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, aynı Kanun'un 326/son maddesi gereğince sanığın kazanılmış hakkının korunmasına, 09.05.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi. ” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/42848 E., 2022/7721 K., 09.05.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)

⁴⁷⁴ Bu yönde bkz. Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 124; Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 413

⁴⁷⁵ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 125

⁴⁷⁶ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, s. 118

Failler tarafından birden fazla kişiye aynı malın satışının yapılması ve satışının yapılmasına rağmen malın tesliminin yapılmaması eylemlerini⁴⁷⁷, TCK madde 158/1 (h) kapsamında değerlendirmek mümkündür⁴⁷⁸. 14.09.2021 tarihli bir Yargıtay kararında, kooperatif başkanı fail tarafından daha önceden satılmış bir taşınmazın yeniden satışının gerçekleştirilmesi eyleminin ilgili nitelikli hale konu olacağı yönünde hüküm kurulmuştur⁴⁷⁹. Öte yandan bir başka Yargıtay kararında, failin

⁴⁷⁷ “...Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında dolandırıcılık suçundan sanıklar hakkında verilen düşmeye ilişkin hükümler katılan vekili tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü;

İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığının 12/08/2014 tarih ve 2014/41000 esas numaralı iddianamesi metninde "müştekiler" şeklinde olayın anlatılmasına rağmen, başlık kısmında sadece müşteki olarak ...'nin gösterildiği anlaşıldığından, diğer müştekilere yönelik zamanaşımı süresinde yeniden iddianame tanzimi ile dava açılması mümkün görülmüştür.

Sanıkların sınırlı sorumlu... Papatya Konut Yapı Kooperatifi yönetim kurulu üyeleri oldukları, Kurtköy beldesi, Yalızekigenç sokak, No:11 Çınarcık Yalova adresinde blok halinde apartman daireleri inşa edildiği, katılanın tüm edimlerini yerine getirmesine rağmen sanıkların vadettikleri tapuları zamanında çeşitli gerekçeler öne sürerek vermedikleri, bu suretle sanıkların üzerilerine atılı dolandırıcılık suçunu işledikleri iddia edilen olayda;

Suç tarihinin katılanın son aidat ödeme tarihi olduğu gözetilmeden, katılanın 26/11/1998 tarihinde söz konusu kooperatife üye olduğundan bu suç tarihine göre lehe olan 765 sayılı TCK hükümlerine göre kamu davalarının zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle düşme hükümleri kurulması,

Kanuna aykırı olup, katılan vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan hükümlerin bu sebeplerden dolayı 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca sair hususlar incelenmeksizin BOZULMASINA, 17/03/2021 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2021/2506 E., 2021/3122 K., 17.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 01.03.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/36547 E., 2021/158 K., 13.01.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴⁷⁸ Gündel, a.g.e., s. 531

⁴⁷⁹ “...Sanık ... suç tarihi olan 14.12.2007 tarihinde ... Konut Yapı Kooperatifi Yönetim Kurulu Üyesi ve Başkanı olarak görev yaptığı, kooperatifin üyelerinden ...'in kooperatifce kendisine düşen 7809 ada, 5 nolu parsel üzerinde bulunan 2. kat bağımsız bölümünü katılan ...'e satmak amacıyla katılan ile anlaşmaları üzerine aralarında düzenledikleri adi şekilde yapılmış gayrimenkul satış sözleşmesini yönetim kuruluna sundukları sonrasında katılan ...'in anılan taşınmazı satın alması ve kooperatife üye olmasında sakınca bulunmadığı yolunda 02.01.2007 tarihli 45 ve 46 nolu yönetim kurulu kararlarının alındığı ve katılan ...'in kooperatife üye yapıldığı, 14.12.2007 tarihinde ise sanık ...'nin, arsa sahibi olan sanık ...'den "bir adet taşınmazın tapusunu kendisi üzerine vermesini" talep etmesi üzerine sanık ...'nin katılan ...'e satıldığını bildiği suça konu daireyi 14.12.2007 tarihinde ... adına tapuda devir ettiği, sanık ...'nin şahsi borçları nedeniyle bu taşınmaza dayalı olarak Halkbankasından kredi kullanmasına bağlı olarak taşınmaz üzerine banka tarafından ipotek konulması sonucu söz konusu dairenin banka tarafından icra vasıtasıyla satıldığı bu suretle sanığın nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediği iddia ve kabul olunan olayda; yargılamanın hukuka uygun olarak yapıldığı, iddia ve savunmada ileri sürülen hususların gerekçeli kararda gösterilip tartışılarak değerlendirildiği, filin sanık tarafından gerçekleştirildiğinin saptandığı, suç vasfının doğru biçimde belirlendiği, cezanın kanuni takdir sınırlarında uygulandığı, incelenen dosyaya göre kurulan hükümde bir isabetsizlik bulunmadığı tüm dosya kapsamından anlaşılmakla, sanık müdafinin temyiz nedenleri yerinde görülmediğinden hükmün ONANMASINA,

3) Sanık ... hakkında verilen mahkumiyet hükmüne yönelik sanık müdafisinin temyiz talebinin incelenmesi:

şirketin hisselerinin büyük çoğunluğuna sahip olması ve imzaya yetkili müdürü sıfatını haiz olması sebebiyle, yetkisi bulunmamasına rağmen bir sigorta şirketinin acenteliğini yapmamasına rağmen, gerçeğe aykırı olarak sigorta poliçesi düzenleme eyleminin de ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirileceği yönünde hüküm kurulmuştur⁴⁸⁰.

Ancak bahse konu eylemlerin esnaf sıfatını haiz kişiler tarafından⁴⁸¹ ya da şirket ortaklarınca diğer ortaklarına karşı gerçekleştirilmesi halinde, ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilmesi söz konusu değildir⁴⁸². Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 03.11.2022 tarihli bir kararında, failler tarafından suçtan zarar gören konumunda olan şirketten mal tedarik etmelerinin akabinde karşılıksız çek yazılarak suçtan yarar elde

Sanık ... UYAP aracılığı ile MERNİS üzerinden temin edilen nüfus kaydına göre hükmünden sonra 28.11.2016 tarihinde vefat ettiği belirlendiğinden ve bu durumun kesin olarak tespiti halinde 5237 sayılı TCK'nin 64/1 ve 5271 sayılı CMK'nin 223/8. maddeleri uyarınca kamu davasının düşmesine karar verilmesinde zorunluluk bulunması, Bozmayı gerektirmiş, sanık ... müdafinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden diğer yönleri incelenmeyen hükmün 5320 sayılı Kanunun 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 14.09.2021 tarihinde oy çokluğuyla ile karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13409 E., 2021/6456 K., 14.09.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 27.02.2023)

⁴⁸⁰ "...Mavi Sigorta Aracılık Hizmetleri Limited Şirketinin büyük hissedarı ve münferit imzaya yetkili müdürü olan sanığın Axa Sigorta A.Ş.'nin acenteliğini yapmadığı halde Axa Sigorta A.Ş. acentesi gibi hareket etmek sureti ile sahte olarak zorunlu deprem sigortası poliçesi düzenlediği, şikayetçi Doğal Afet Sigortaları kurumuna yapılan başvuru üzerine sanık tarafından düzenlenen Dask poliçelerinin sistemde görünmediğinin tespit edildiği, bunun üzerine yapılan kontrollerde tanıklar ..., ... ve ...'a ait olarak yapılan poliçelerin sahte olarak düzenlenmiş olduğunun tespit edildiği, durumun ortaya çıkması üzerine sanığın önceden elden aldığı poliçe bedellerini iade ettiği, bu suretle sanığın üzerine atılı serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle dolandırıcılık ve zincirleme özel belgede sahtecilik suçlarını işlediği iddia edilen olayda;
1) Sanık hakkında özel belgede sahtecilik suçundan kurulan hükme yönelik temyiz incelemesinde; Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre, sanık müdafinin verilen kararın usul ve yasaya aykırı olduğuna, sübuta yönelik temyiz itirazının reddiyle hükmün ONANMASINA,

2) Sanık hakkında nitelikli dolandırıcılık suçundan kurulan hükme yönelik temyiz incelemesinde;
a) Mavi Sigorta Aracılık Hizmetleri Limited Şirketinin büyük hissedarı ve münferit imzaya yetkili müdürü olan sanığın eylemin 5237 sayılı TCK'nın 158/1-h maddesinde düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin, suç vasfında hataya düşülmek suretiyle hüküm kurulması,

b) Sanığın, dolandırıcılık suçundan dolayı mağdur sayısınca cezalandırılması yerine, sanığın eylemlerinin tek suç oluşturduğunun kabulü ile yazılı şekilde eksik cezaya hükmedilmesi, ... Kanuna aykırı olup, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca, hükmün BOZULMASINA, aynı kanunun 326/son maddesi uyarınca ceza miktarı bakımından kazanılmış hakkın gözetilmesine, 24/12/2020 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/29475 E., 2020/12967 K., 24.12.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)

⁴⁸¹ Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 228

⁴⁸² Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, s. 117

etmeleri eyleminin, gerekli diğer koşulların varlığı halinde TCK madde 158/1 (h) kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır⁴⁸³. Bir başka Yargıtay

⁴⁸³ "...1)Katılan firmanın, iç ve dış piyasaya sunulmak üzere tekstil malzemesi sattığı, sanık ...'ın... Giyim Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.'nin yetkilisi olduğunu söyleyerek, şirket olarak kamu kurumlarına ilişkin ihalelere girdiklerini, ticari işler yaptıklarını, bankalarda bulunan kredi hesaplarının son derece yüksek olduğunu belirtip şirketini tanıttığı, Milli Savunma Bakanlığının açmış olduğu yatak ve nevresim takımlarının alımına ilişkin ihaleye katılacaklarını, şartnameye uygun olarak nevresim takımı üretip üretemeyeceklerini katılan şirkete sorduğu, katılan şirketin şartlarda anlaşıldığı takdirde söz konusu ürünlere ilişkin üretim yapabileceğini belirtip, yapılacak olan alışveriş için teminat yada müşteri çekleri verilmesini istedikleri, sanık ...'ın ... Giyim unvanlı firmanın ortağı sanık ...'ın şahsi çeklerini verdiği, bu işlem üzerine katılan şirketin üretime başladıkları, ... Giyim unvanlı firma tarafından cirolanmış ... Tekstil unvanlı firmaya ait şirket çekler geldikçe üretimi arttırdıkları, firma tarafından üretilen malları nevresim takımlarını teslimatı için ... Giyim unvanlı firmanın yetkilisi ile irtibata geçildiğinde malları üretim yerinden kendilerinin alacaklarını söyledikleri, üretmiş oldukları malları 22.07.2010-13.12.2010 tarihleri arasında pey der pey kendi imkanları ile alındığı, mal teslim edildikten sonra ... Tekstil keşide, ... Giyim cıranalı 15/12/2010 tarihli 1.700.000 TL meblağlı, 31/12/2010 tarihli 700.000 TL meblağlı, 31/12/2010 tarihli 1.800.000 TL meblağlı, 31/01/2011 tarihli 700.000 TL meblağlı toplam 4 adet çek alındığı, vadesi gelen ilk çekin bankaya ibraz edildiğinde karşılığının olmaması üzerine ... Giyim ünvanlı firmayı aradıklarında çek bedelinin ödeneceğini beyan ettikleri, katılan şirketin yaptığı araştırmada ... Tekstil unvanlı firmanın merkezini Sinop iline taşıdıkları, ... Tekstil unvanlı firmanın eski adresi ile ... Giyim unvanlı firmanın adresinin aynı olduğu, ... Giyim ünvanlı firmanın ortağı sanık ... isimli şahsın ... Tekstil unvanlı firmanın eski ortağı olduğu, ... Giyim unvanlı firmanın Milli Savunma Bakanlığının açmış olduğu ihaleye katılmadığı, nevresim takımlarının ... Giyim unvanlı firmadan İstiklal ... Tekstil, ... Tekstil, ... Tekstil ünvanlı firmalara satıldığı, ... Tekstil Ltd. Şti, ... Tekstil Gıda İnş San. ve Tic. Ltd. Şti ve ... Tekstil Ltd. Şti tarafından gerçekleştirilen organizasyon neticesinde dolandırıldıklarını, ... Giyim San. ve Tic. Ltd. Şti, ... Tekstil Ltd. Şti ve ... Tekstil LTD. Şti. unvanlı firmaların kuruluş adreslerinin ortak olduğu, ... Tekstil unvanlı firmanın kurucusunun ve eski sahibinin ... olduğu, ... Tekstil unvanlı firmanın merkez adresinin ... Giyim San. Tic. Ltd. Şti unvanlı firmanın şube adresi olduğu, ... Tekstil Ltd. Şti, ... Tekstil Gıda İnş San. ve Tic. Ltd. Şti, ... Tekstil Ltd. Şti ve ... Giyim San. ve Tic. Ltd. Şti unvanlı firmaların ortakları ve adres bilgileri bakımından sıkı sıkıya bağlı oldukları, katılan şirkete karşılıksız çek vererek firmalarının dolandırıldığı iddia edilen olayda; sanıklar ile katılan şirket arasındaki ilişkinin niteliğinin (gerçeğin) kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde tespiti için, sanık ... tarafından katılan şirketten alınan mallar karşılığında ciro edilip verilen çekleri, sanığın yetkilisi olduğu şirkete keşide eden ... Tekstil Ltd. Şti.'nin ve katılan şirkete ait malların alım satımı ile ilgileri bulunan diğer şirketlerin suç tarihinde vergi mükellefiyetlerinin ve gerçek bir ticari faaliyetlerinin bulunup bulunmadıkları, hangi iş kolunda faaliyet gösterdikleri, suça konu çeklerin bedel hanesinde yazılı tutarda işlem yapacak ticari potansiyellerinin bulunup bulunmadığı hususlarının araştırılması, taraflar arasındaki mal ve hizmet alımına ilişkin tüm fatura, belgeler ile ticari defterlerin getirtilip uzman bilirkişi heyetine tevdi edilerek, sanık ... ile çekleri kendisine verenler ve mal alım-satımı yapanlar arasında gerçek bir mal yada hizmet alımının gerçekleşip gerçekleşmediği, çekleri verenlerin ticari işlem hacimleri itibarıyla ödeyebilecek mal varlıklarının olup olmadıkları, sanıkların yetkilisi veya ortakları oldukları şirketlerin arasında mal, hizmet ve ticaret ilişkisinin bulunup bulunmadığı varsa ticari ilişkilerinin gerçeği yansıtıp yansıtmadığı konusunda denetime uygun rapor alındıktan sonra sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının tayin ve takdiri gerekirken eksik incelemeyle beraat hükümleri verilmesi,

2)Kabule göre de; Gerekçeli karar başlığında suç adı kısmında dava açılmadığı halde fazladan "resmi belgede sahtecilik" suçunun; iddianamede sevk maddesi olarak 158/1 olarak gösterildiğinden, bozma öncesi Mahkemenin 2011/279 Esas sayılı dosyasının 19.07.2011 tarihli tensip zaptında, "...iddianame içeriğinden, dolandırıcılık eyleminin şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında işlendiğinin belirtilmesi nedeniyle bu suç yönünden yargılama yapıldığı..." kabul edilmesine rağmen, suç adının "Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında dolandırıcılık" yazılması gerekirken "Bilişim Sistemleri Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık" olarak yazılmış olması, Yasaya aykırı, katılan vekilinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca

kararında ise, failler tarafından kat karşılığı inşaat sözleşmesi karşılığında mağdura teslim edileceği vaat edilen taşınmazların tamamının devrinin yapılmadığından bahisle, TCK madde 158/1 (h) hükmünde yer alan nitelikli dolandırıcılık eyleminin oluşabileceği yönünde değerlendirme yapılmıştır⁴⁸⁴.

3.2. Serbest Meslek Sahibi Kişiler Tarafından, Mesleklerinden Dolayı Kendilerine Duyulan Güvenin Kötüye Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında madde 504/8 hükmünde⁴⁸⁵ ve 5237 sayılı TCK madde 158/1 (i) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, failin serbest meslek erbabı kişilerce hileli eylemlerle bulunulması suretiyle haksız yarar temin edilmesi cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. Mülga kanunun aksine, 5237 sayılı kanunda işbu nitelikli hale ilişkin madde metninde serbest meslek erbabı kişilerin mesleki faaliyetleri esnasında işlenen dolandırıcılık suçuna ilişkin bir hususa yer verilmemiştir. Doktrinde bu husus eleştirilmiş olmakla, mülga kanunda yer verilen düzenlemenin daha yerinde olduğu görüşü mevcuttur⁴⁸⁶. Kanun koyucu tarafından söz konusu özgü

hükümlerin BOZULMASINA, 03.11.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2022/7687 E., 2022/18483 K., 03.11.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/35197 E., 2022/5192 K., 28.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/300 E., 2020/3611 K., 10.03.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 01.02.2023)

⁴⁸⁴ “...Sanıklardan ... ve ...’in...Yapı Endüstrileri İnşaat isimli şirketin yetkilileri olup diğer sanık ...’un ise S.S. ... Konut Yapı isimli kooperatifin yönetim kurulu başkanı olduğu, sanıkların katılanın sahibi olduğu arsalar üzerine daire yapma konusunda kat karşılığı inşaat sözleşmesi yaptıkları ancak kendisine 6 daire vereceklerini vaad etmelerine rağmen bir daire ve bir dairenin yarı hissesiyle bir dükkânı katılan adına kaydettikleri bu şekilde atılı suçu işledikleri iddia edilen olayda; sanıkların ticari faaliyetleri sırasında şirket ve kooperatif adına hareket etmeleri nedeniyle TCK’nın 158/1-h maddesinde düzenlenen “Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatif faaliyeti kapsamında dolandırıcılık” suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delilleri takdir ve değerlendirmenin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesi’ne ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yargılamaya devamla yazılı şekilde hükümler kurulması,
Kanuna aykırı olup, katılan vekili ve sanık ...’in müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun’un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK’nın 321. maddesi uyarınca, sair yönleri incelenmeksizin hükümlerin BOZULMASINA, 15/12/2020 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30086 E., 2020/12194 K., 15.12.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 26.02.2023)

⁴⁸⁵ 765 s. TCK m. 504/8: “Dolandırıcılık suçu, Meslek ve görevlerini yaptıkları sırada avukatlar, dava vekilleri, vekiller veya kurum yöneticileri tarafından işlenirse, faile iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve sağladığı haksız menfaatin iki misli kadar ağır para cezası verilir.”

⁴⁸⁶ Bu hususta bkz. Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, s. 120

suç niteliğini haiz suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, üç yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca beş bin güne kadar adli para cezasıdır.

Serbest meslek kazancı kavramı, 195 sayılı Gelir Vergisi Kanunu madde 66 hükmü⁴⁸⁷ kapsamında tanımlanmış olmakla, ilgili kanunun 65. Maddesi kapsamında⁴⁸⁸ da serbest meslek faaliyeti tanımlanmıştır. Serbest meslek erbabı kişilerin, kendi nam ve hesabına çalışmalarına rağmen, mesleki faaliyetlerine özgü meslek teşkilatlarına katılma yükümlülüğü mevcut olmakla, faaliyetlerini yürütürken de bu birliklerin denetimine tabidirler⁴⁸⁹.

Serbest meslek erbabı kişi tarafından gerçekleştirilen eylemin mağdurun kendisine yönelik duyduğu güvenin suiistimal edilmesi suretiyle mağdurun hataya düşürülmesi arasında illiyet bağının mevcudiyeti elzemdir⁴⁹⁰. Özgü suç niteliğini haiz işbu nitelikli halde yer alan suçun oluşması açısından önem arz eden husus, failin gerçekte serbest meslek erbabı olması gerektiğidir⁴⁹¹. 06.10.2021 tarihli bir Yargıtay kararında, serbest muhasebeci sıfatını haiz fail tarafından iş ve işlemlerini yürüttüğü kooperatifin yöneticilerinin imzalarını taklit etmek suretiyle haksız yarar temin etme eyleminin TCK madde 158/1 (i) bendinde yer alan nitelikli hale konu olacağı yönünde hüküm kurulmuştur⁴⁹². Yine 01.06.2020 tarihli bir Yargıtay kararında da, yediemin

⁴⁸⁷ 195 s. Gelir Vergisi Kanunu m. 66: “Serbest meslek faaliyetini mutat meslek halinde ifa edenler, serbest meslek erbabıdır. Serbest meslek faaliyetinin yanında meslekten başka bir iş veya görev ile devamlı olarak uğraşılması bu vasfı değiştirmez.”

⁴⁸⁸ 195 s. Gelir Vergisi Kanunu m. 66: “Serbest meslek faaliyeti; sermayeden ziyade şahsi mesaiye ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır.”

⁴⁸⁹ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 126; Avukat, serbest mali müşavir, kendi nam ve hesabına çalışan doktorların kendilerine duyulan güveni kötüye kullanarak dolandırıcılık suçunu işlemeleri halinde ilgili nitelikli hal kapsamında cezai müeyyideye tabi tutulacakları hususunda bkz. Gökçen, Balcı, a.g.e., s. 36

⁴⁹⁰ Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 561

⁴⁹¹ Gündel, a.g.e., s. 532

⁴⁹² “...Somut olayda Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası'na bağlı serbest muhasebeci olarak çalışan sanığın, katılan kooperatifin muhasebe işlemlerini yürüttüğü, sanığın herhangi bir talimat verilmediği halde muhasebeciliğini yaptığı kooperatifi temsile yetkili ... ile ...'nin imzalarını taklit etmek suretiyle ... Bankası ... Şube Müdürlüğü'ne hitaplı 13 adet ödeme talimatı düzenlediği, yanında çalışan personellerine bu talimatlar uyarınca, talimatlarda yazılı paraları Ziraat Bankası ... Şubesi'nden çekmeleri talebinde bulunduğu, personellerinin de paraları çekip sanığa teslim ettikleri, yine sanığın keşidecisi S.S. Turgutlu İhsaniye Tarımsal Kalkınma Kooperatifi olan, 27/1/2005 keşide tarihli, 700 TL bedelli, sanık ... emrine düzenlenmiş çeki, kooperatif yetkililerinin bilgisi ve talimatı olmaksızın, onların rızası hilafına tanzim ederek kereste aldığı ...'a cirolamak suretiyle haksız menfaat temin ettiğinin anlaşılması karşısında; sanığın atılı "serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı

sıfatı ile kendisine teslim edilen parayı vekâlet ücreti olarak aldığı yönünde hileli eylemler sergileyerek haksız menfaat temin etmesi eyleminin de ilgili nitelikli halde yer alan dolandırıcılık suçunu oluşturduğu hükme bağlanmıştır⁴⁹³.

İlgili nitelikli hal ile güveni kötüye kullanma suçu arasında her ne kadar benzerlik mevcut olsa da, dolandırıcılık suçu açısından failin hileli eylemlerde

kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle dolandırıcılık "suçuna ilişkin eylemini sabit gören mahkeme kabulünde bir isabetsizlik görülmemiş, sanığın sahte olarak düzenlendiği ... Bankası ... Şube Müdürlüğü'ne hitaplı on üç adet talimat yazısı ve kooperatife ait tamamen boş olarak ele geçirdiği ve yetkilerin rızası hilafına tanzim ettiği çeki kullanmak suretiyle haksız menfaat teminine yönelik eyleminin, ayrıca TCK'nın 158/1-f maddesinde öngörülen " bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık" suçunu da oluşturduğu gözetilip, birden fazla nitelikli halin ihlal edilmesi nedeniyle TCK 61. maddesindeki ölçütler nazara alınarak sanık hakkında uygulama yapılırken alt sınırdan uzaklaşıp ceza tayin edilmesi gerekirken, bu husus gözardı edilerek eksik cezaya hükmedilmesi aleyhe temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılmamıştır. Bozmaya uyularak yargılamanın hukuka uygun olarak yapıldığı, iddia ve savunmada ileri sürülen hususların gerekçeli kararda gösterilip tartışıldığı, hukuka uygun yöntemlerle elde edilen delillerin değerlendirilerek fiilin sanık tarafından işlendiğinin tespit edildiği, suç vasfını doğru biçimde belirlendiği, cezanın kanuni takdir sınırlarında uygulandığı tüm dosya kapsamında anlaşılacakla, sanık müdafisinin temyiz nedenleri yerinde görülmediğinden, eleştiri dışında usul ve yasaya uygun bulunan hükmün ONANMASINA, 06.10.2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/12651 E., 2021/7943 K., 06.10.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁴⁹³ "...Dosya kapsamına göre, ... Limited Şirketi yetkilileri 30.000.000 Amerikan doları kredi sağlayacaklarından bahisle müşteki şirket ile sanık Avukat ...'in ofisinde buluşarak kredi sözleşmesi imzaladıkları, bu sözleşmeye aracılık eden ... isimli şahsa ise 1.000.000 Amerikan doları komisyon ödeneceğinin kararlaştırıldığı, ancak 30.000.000 Amerikan doları kredinin müşteki şirketin hesabına geçinceye kadar anılan komisyon ücretinin sanık avukatın hesabında muhafaza edileceğinin kararlaştırıldığı, buna karşın sanığın yetkisi olmadığı halde hesabına gönderilen parayı hesabından çektiği, ancak paranın hâlen hesabında bulunduğu dair sahte belge düzenlediğinin iddia edilmesi karşısında, anılan sözleşmenin sanık avukatın ofisinde düzenlenmiş olması, ... Limited Şirketi yetkililerinin şüphelinin müvekkili olması, hesabına gönderilen miktar üzerinden 40.000 Euro vekalet ücreti aldığını belirtmesi ve 11 Aralık 2007 tarihli yediemin sözleşmesinde yediemin seçilen şüphelinin "Türkiye'de avukat" olduğunun da vurgulanması hususları birlikte değerlendirildiğinde, serbest olarak avukatlık yapan sanığın mesleğinden dolayı kendisine duyulan güven sebebiyle yediemin olarak hesabına gönderilen para üzerinde haksız menfaat temin etmesi eyleminin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 158/1-i maddesinde düzenlenen "serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle dolandırıcılık" suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin tespit ve değerlendirme görev ve yetkisinin Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilmeksizin, itirazın reddi yerine yazılı şekilde kabulüne karar verilmesinde isabet görülmediğinden bahisle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 309. maddesi uyarınca bozulması lüzumu Yüksek Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü ifadeli 10/02/2020 gün ve 94660652-105-34-12959-2019-Kyb sayılı Kanun yararına bozmaya atfen Yargıtay C.Başsavcılığından Daireye ihbar ve dava evrakı ile birlikte gönderilmekle gereği düşünüldü:

Kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden talebin kabulü ile ... 5. Ağır Ceza Mahkemesince verilen 17/05/2019 tarihli ve 2019/770 Değişik iş sayılı Kararın CMK'nın 309. maddesi uyarınca BOZULMASINA, bozma sebebine nazaran müteakip işlemlerin mercince yapılmasına, dosyanın mahalline gönderilmesi için Yargıtay C.Başsavcılığına TEVDİNE 01/06/2020 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 5. HD., 2020/1529 E., 2020/11174 K., 01.06.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)

bulunarak mağdurun sakatlanmış rızası sonucu menfaat temin edilmesi önem arz etmektedir. Zira 13.04.2022 tarihli bir Yargıtay kararında, avukat sıfatını haiz fail tarafından taksitle altın satılacağı vaadiyle mağduru yanıltarak mağdurun malvarlığı aleyhine menfaat temin etmesinin ilgili nitelikli hal açısından değerlendirileceği yönünde hüküm kurulmuştur⁴⁹⁴. Dolayısıyla, ilgili karardan da anlaşılacağı üzere,

⁴⁹⁴ “...Katılanın kredi temini için internet ortamında reklâmlar yapan www.taksitlealtin.com adlı internet sitesindeki numarayı arayarak kendisini sitenin sahibi ... olarak tanıtan kişi ile görüştüğü, dava dışı ...'un İstanbul Barosuna kayıtlı avukat olan sanıklar ile birlikte hareket ederek, taksitler hâlinde 24.000,00 Türk Lirası kendilerine bir yıl içinde geri ödenmek üzere, şikâyetçi adına bankadan 15.000,00 Türk Lirası kredi kullandırılacağından bahisle ikna edip katılana herhangi bir şekilde ödeme yapmadıkları ve bankadan kredi kullanmasını sağlamadıkları hâlde, "Garanti Beyaz Eşya Elektronik ve Otomotiv Anonim Şirketine olan 24.000,00 Türk lirasını kabul edeceklerini" belirten vekâletname ile avukatlar ..., ...ve ...'ın yetkilendirilmesini sağlamalarından sonra, alacaklı adı geçen şirketin, katılan hakkında, İstanbul 13. İcra Müdürlüğü'nün 2015/34088 sayılı dosyası üzerinden başlattığı icra takibini vekil sıfatıyla sanık ...'in yaptığı, sanık ...'ın da borçlu vekili sıfatıyla takip ettiği icra takibine konu borcu kabul ettiği ve katılana ait 67 T 0117 plakalı araca haciz işlemi yapıldığı ancak yapılan itiraz üzerine mahkemece haczin kaldırıldığı, sanıkların bu şekilde atılı suçu işledikleri iddia olunan olayda; 1) Katılanın www.taksitlealtin.com isimli internet sitesindeki numarayı aradığında Büşra isimli şahsın çıktığını daha sonra kendisini sitenin sahibi olduğunu söylediği ... isimli şahsa aktardığı, katılanın ... isimli şahısla görüşerek kredi işlemleri için kendisine ait aracın bilgilerini 0543 numaralı hatta gönderdiğini ve ...'un isteği üzerine sanıklardan ...'ı vekil olarak tayin ettikten sonra hakkında icra takibi yapıldığını belirtmiş olması ve mahkemece sanıklar ile irtibatlı olduğu iddiası ile ... hakkında suç duyurusunda bulunulmasına karar verilmiş olması karşısında, UYAP kayıtlarından yapılan incelemede katılanın şikayeti üzerine ... ve ... hakkında İstanbul Cumhuriyet Basavcılığının 08.01.2020 tarih, 2020/1390 Esas ve 2020/304 iddianame numaralı evrakı ile kamu davası açıldığı ve bu kişiler hakkında açılan davanın İstanbul 38. Ağır Ceza Mahkemesinin 2020/276 Esas sayılı dosyası üzerinden devam etmesi karşısında, gerçeğin kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkartılması açısından; ilgili dosya ile mevcut dosyanın imkan bulunması halinde birleştirilmesi, aksi halde denetime imkan verecek şekilde onaylı suretinin dosya arasına alınması ile toplanan delillerin karşılaştırılarak sonucuna göre sanıkların hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde hükümler kurulması,

2)Kabule göre de;

a)Sanıkların eylemine uyan TCK'nin 158/1-d-i maddesine göre cezalandırılmasına karar verilirken mahkemece hapis cezasının yanı sıra adli para cezasına da hükmedilmesi gerektiği gözetilmeyerek eksik ceza tayini,

b)Sanık ...'ın tekrre esas sabıkasının bulunmasına rağmen hakkında TCK'nin 58. maddesinin uygulanmaması,

c)Gerekçeli karar başlığında;

aa)İncelenen karar numaralarının 2017/31(E) ve 2017133(K) sayılı kararı yerine, “2016/134-2016/346” olarak yazılması,

bb)Suç adının, kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık,serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle dolandırıcılık yerine görevi kötüye kullanma yazılması,

cc)Suç tarihinin, katılan aleyhine icra takip tarihi olan “25.11.2015” yerine “03.05.2017” olarak yazılması,

Yasaya aykırı, sanıkların temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden hükümlerin bu sebeplerden dolayı 5271 sayılı CMK'nin 302/2, 304/2. maddeleri uyarınca BOZULMASINA, CMK'nin 307/5 maddesi gereğince sonuç ceza yönünden sanıkların kazanılmış haklarının saklı tutulmasına, dosyanın İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. Ceza Dairesine gönderilmesine,13.04.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31905 E., 2022/6406 K., 13.04.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

mülga TCK kapsamında ilgili nitelikli hale ilişkin var olan düzenlemenin 5237 sayılı kanun ile değiştirilmesi ve cezai müeyyidenin ağırlaştırılması yerindedir. Nitekim serbest meslek erbabı kişilerin toplum nezdinde belirli bir saygınlığının olduğu hususu gözetildiğinde, yalnızca mesleki faaliyetleri sırasında işledikleri dolandırıcılık suçlarının daha ağır cezai müeyyideye tabi tutulmasının yeterli bir düzenleme olmayacağı kanısındayız.

4. FAİLİN KASTINDAN KAYNAKLI NİTELİKLİ HALLER

4.1. Banka veya Diğer Kredi Kurumlarınca Tahsis Edilmemesi Gereken Bir Kredinin Açılmasını Sağlamak Maksadıyla Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında madde 504/1 hükmünde⁴⁹⁵ ve 5237 sayılı TCK madde 158/1 (j) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, fail tarafından hileli eylemlerle bulunularak banka veya kredi kurumlarının⁴⁹⁶ aldatılması suretiyle kredi temin edilmesi eylemi cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. Kanun koyucu tarafından söz konusu özgü suç niteliğini haiz suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, dört yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca alt sınırı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olmamak üzere beş bin güne kadar adli para cezasıdır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 48. Madde hükmü⁴⁹⁷ kapsamında bankalarca verilen kredi türlerine yer verilmiş olmakla, fail tarafından işbu kanun

⁴⁹⁵ 765 s. TCK m. 504/8: “Dolandırıcılık suçu, Meslek ve görevlerini yaptıkları sırada avukatlar, dava vekilleri, vekiller veya kurum yöneticileri tarafından işlenirse, faile iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve sağladığı haksız menfaatin iki misli kadar ağır para cezası verilir.”

⁴⁹⁶ İlgili nitelikli hale ilişkin madde gerekçesinde kredi kurumlarının, banka sıfatını haiz olmaksızın kişilere borç verebilme yetkisi tanınan kurumlar olarak tanımlanmaktadır. 06.06.2022 tarihli bir Yargıtay kararında, Polis Bakım ve Yardım Sandığı'nın Bankacılık Kanunu'nun 3. Maddesi ve TTK mevzuatı kapsamında kredi kurumu olarak kabul edilemeyeceğinden bahisle, gerçeğe aykırı belge tanzim etmek suretiyle bu sandıktan kredi kullanan failin eyleminin işbu nitelikli hal kapsamında değerlendirilemeyeceği hususunda bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/32103 E., 2022/11680 K., 06.06.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)

⁴⁹⁷ 5411 s. Bankacılık Kanunu m. 48: “Bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.

Birinci fıkrada belirtilenlere ilâve olarak, kalkınma ve yatırım bankaları ile katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kâr ve zarar ortaklığı yatırımları,

maddesinde yer alan kredi türlerinden herhangi birini çekme hususunda yeterli kabul edilmemesine rağmen, çeşitli hile unsuru barındıran eylemler sergilenerek bu kredilerin temin edilmesi hali suçun konusunu oluşturmaktadır. Zira ülkemizde ilgili nitelikli hale konu olan birçok dolandırıcılık eylemi söz konusu olmakla, söz konusu eylemlerin bankalara ve kredi kurumlarına maddi yönden oldukça fazla külfet oluşturmaları ve bu durumun da ekonomimize zarar verdiği hususları gözetildiğinde⁴⁹⁸, mülga kanunda yer alan cezai müeyyidelerin ağırlaştırılması yerindedir. İşbu dolandırıcılık faaliyeti doktrinde kredi dolandırıcılığı⁴⁹⁹ olarak nitelendirilmekle, söz konusu eylemin mağdurunun banka ve kredi kurumunda çalışan personel ve yetkilileri olduğu açıktır⁵⁰⁰. Bahse konu suçun işlenmesinde banka ve kredi kurumunda çalışan personel veya yetkilerinin de katkısının bulunması halinde, söz konusu kişilerin dolandırıcılık suçundan ziyade Bankacılık Kanunu madde 160 hükmünde yer alan “bankacılık zimmeti” suçundan cezai müeyyideye tabi tutulmaları söz konusudur⁵⁰¹.

Fail tarafından kendi adına kayıtlı taşınır ya da taşınmaz malın bir başka faile muvazaalı olarak devir edilmesi suretiyle, devralan fail tarafından banka veya kredi kurumlarına kredi almak maksadıyla başvurulması ve kredi temin edilmesi eyleminin ilgili nitelikli hale konu olacağı açıktır⁵⁰². Zira fail tarafından suçun icrasına başlama anının da banka ve kredi kurumlarına kredi tahsisi için lüzum olan bilgi ve belgelerin teslimi olduğu söylenebilir⁵⁰³. İşbu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenebilmesi amacıyla, suçun failince gerçeğe aykırı olarak tanzim edilmiş belgenin teslim edilmesi şart olmakla, bu durumda ilgili suçun evrakta sahtecilik suçuna da konu olacağı kuşkusuzdur⁵⁰⁴. Nitekim fail tarafından işbu sahte belgeler aracılığı ile hileli eylemlerde bulunması kolaylaşmaktadır⁵⁰⁵. Örneğin fail tarafından sahte kimlik

taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı, ortak yatırımlar veya Kurulca belirlenecek diğer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.”

⁴⁹⁸ Özen, a.g.e., s. 580

⁴⁹⁹ Yılmaz, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 78

⁵⁰⁰ Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 562

⁵⁰¹ Bayraktar, Yıldız, Aksoy Retornaz, Akyürek, Evik, Kangal, Memiş Kartal, Sınar, Evik, Altunç, Aytekin İnceoğlu, Erman, a.g.e., s. 275; Aydın, Dolandırıcılık Suçu, s. 687; Yırtımcı, a.g.e., s. 62

⁵⁰² Erdem, Tezcan, a.g.e., s. 905

⁵⁰³ Aydın, Dolandırıcılık Suçu, s. 688

⁵⁰⁴ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 122; Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 430

⁵⁰⁵ Gani Kamışlı, Yargıtay Kararları Çerçevesinde Dolandırıcılık Suçu (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 162; “...Sanık ile katılan ...'in arkadaş oldukları, sanığın borçları nedeniyle ekonomik sıkıntıya düştüğü, arkadaşı katılan ...'den yardım istediği, birlikte Garanti Bankası A.Ş den kredi çekmeye karar verdikleri, ancak ...'in düşük maaşla çalışması nedeniyle bankadan istedikleri miktarda

kullanılması suretiyle⁵⁰⁶ suçun işlenmesi halinin kamu kurumu niteliğini haiz olan Nüfus Müdürlüğü'nün de aracı olarak kullanılması sonucunu doğuracağından bahse konu suçun TCK madde 158/1 (d) ve (j) bendinde yer alan nitelikli hallerle konu olması söz konusudur⁵⁰⁷. Ayrıca 12.10.2022 tarihli bir Yargıtay kararında, failer tarafından gerçeğe aykırı şekilde tanzim edilmiş senetlerin bankaya ibraz edilmesi suretiyle kredi temin edilmesi olayında, ilgili nitelikli halde yer alan dolandırıcılık suçunun oluşacağı yönünde hüküm kurulmuştur⁵⁰⁸.

kredi çekmelerinin mümkün olmamasından dolayı sanığın daha önceden tanıştığı arkadaşı... 'ten yardım istediği, sanığın... 'ten aldığı keşe ve imza sirkülerini kullanarak katılan ...'in ,... 'e ait Öztürk Turizm Elektrik San. Tic. Ltd. Şti'nde çalıştığına dair sahte belgeyi düzenlediği ve bankadan katılan adına 12500,00 TL bedelli kredi çektiği, bu suretle üzerine atılı banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla dolandırıcılık suçunu işlediği iddia edilen olayda; sanığın ikrar içeren savunması, krediye ilişkin belgeler ile dosya kapsamından sanığın üzerine atılı suçu işlediğine yönelik mahkemece verilen mahkumiyet hükmü ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/32302 E., 2020/12466 K., 16.12.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/26037 E., 2020/11104 K., 05.11.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵⁰⁶ “...Sanığın, kardeşi olan katılan ...'nın kimlik bilgilerini kullanarak şikayetçi Türkiye Ekonomi Bankası Gültepe Şubesine başvurarak 12.500TL'lik ihtiyaç kredisi ve kredi kartı aldığı, sanığın krediyi ödemediği, bankanın kamera kaydından katılanın sanığı teşhis ettiği, alınan bilirkişi raporuna göre müşteri başvuru formu, bireysel müşteri sözleşmesi, kart şifre teslim formundaki el yazısı ve imzaların sanığa ait olduğunun tespit edildiği, bu suretle sanığın üzerine atılı banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla dolandırıcılık ve başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üretmek, satmak, devretmek, satın almak veya kabul etmek suretiyle banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suçlarını işlediği iddia edilen olayda; sanığın savunması, katılan beyanları, tutanaklar, bilirkişi raporu, suça konu kredi ve kart bilgileri ile dosya kapsamından sanığın üzerine atılı suçları işlediğine yönelik mahkemece verilen mahkumiyet hükümleri ve uygulamalarında bir isabetsizlik görülmemiştir. Bozmaya uyularak yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre, sanığın verilen kararın usul ve yasaya aykırı olduğuna, sübuta, katılan vekilinin suç vasfına, delillerin takdirine, verilen kararın usul ve yasaya aykırı olduğuna yönelik temyiz itirazının reddiyle hükümlerin ONANMASINA, 20/05/2021 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/38298 E., 2021/5485 K., 20.05.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵⁰⁷ Metin, a.g.e., s. 131

⁵⁰⁸ “...B) Sanıklar hakkında bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçundan kurulan mahkumiyet hükümlerine ilişkin temyiz incelemesinde;

Sanıkların, katılanları borçlu göstererek sahte senet düzenledikleri ve bu senetlerin sanık ... tarafından katılanlar İş Bankası ve Asya Bankasına verilerek bankalardan kredi kullanıldığı iddia olunan olayda; maddi gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde tespiti bakımından; öncelikle suça konu senetlerin bankalar ile düzenlenen genel kredi sözleşmesi kapsamında teminat olarak mı yoksa tahsil amaçlı mı verildiğinin belirlenerek, önceden doğan borç için sonradan yapılan hileli hareketlerin dolandırıcılık suçuna vücut vermeyeceği de dikkate alınarak, suça konu senetlerin kredilerin kullanımı sırasında mı yoksa kredi kullandırıldıktan sonra mı verildiği, bu senetlerin banka kayıtlarına hangi tarihte geçtiği, elde edilen menfaatin tespiti açısından kullanılan kredi miktarı da belirlendikten sonra suçun sübutu halinde atılı suçun 5237 sayılı TCK'nin 158/1-j maddesinde düzenlenen “ banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla dolandırıcılık”

Bankacılık Kanunu kapsamında, kişinin kredi alabilme niteliğini haiz olmamasına rağmen, kredi tahsisini sağlayan personel veya yetkili tarafından teslim edilen evrakların kontrolünün eksik yapılması halinde, işbu eylemin ilgili nitelikli hale konu olması mümkün değildir⁵⁰⁹. Zira bu durumda, TCK madde 30/2 hükmü kapsamında, failin kendi hatasından faydalanması söz konusudur⁵¹⁰.

Öte yandan, fail tarafından gerçeğe aykırı şekilde tanzim edilen evrakların banka ve kredi kurumuna sunulmasının akabinde personel veya yetkililer tarafından söz konusu durumun fark edilmesi halinde, failin bu eyleminin ilgili nitelikli hal

suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek, bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçundan mahkumiyet hükümleri kurulması,

Yasaya aykırı, sanık ... müdafisi ile sanıklar ... ve ...'ın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükümlerin BOZULMASINA, 12.10.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/15744 E., 2022/16084 K., 12.10.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/14385 E., 2022/14511 K., 15.09.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 11. CD., 2022/4541 E., 2022/12956 K., 21.06.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/33215 E., 2020/8553 K., 21.09.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30779 E., 2020/7545 K., 08.07.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵⁰⁹ Aslan, a.g.e., s. 96; Yırtımcı, a.g.e., s. 62-63; Bilen, a.g.e., s. 235; Toroslu, a.g.e., s. 195

⁵¹⁰ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 122; "...Sanık ...'ın, katılanlar ... ve ...'ın babaları ile isim ve baba adı benzerliği nedeniyle gerçekte ilçesi mahallesi 4860 Ada 5 nolu parsel nolu taşınmazın maliki olmadığı halde E-Devlet üzerinden ilgili taşınmazın maliki olarak görüldüğü, ilk önce taşınmazda bulunan müteveffa malik ...'ın eşine taşınmazın kendisine ait olduğu ve boşaltması gerektiği haberini gönderdiği ancak bundan bir sonuç elde edemediği, daha sonra diğer sanıklar ..., ..., ... ve ...'a taşınmazın tapu kayıtlarını edinme, ipotekli veya ipoteksiz satış yetkilerini de içeren geniş yetkili vekaletnameler verdiği, ipotek işlemleri için bankaya başvurulduğu, ekspertiz yapılarak taşınmaza değer biçildiği, resmi işlemler için katılan kuruma müracaat edildiği, kurum tarafından yapılan ön incelemede taşınmazın müteveffa malik ...'a ait olup sanık ...'la bir ilişkisinin bulunmadığının tespit edildiği, suç duyurusunda bulunularak sanıkların davet edildiği, işlem esnasında sanıkların yakalandığı, sanıkların kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık ve banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla dolandırıcılık suçlarına teşebbüs ettikleri iddia edilen somut olayda; sanık savunmaları, katılan ve tanık beyanları, noter vekaletnameleri ile diğer deliller ve tüm dosya kapsamına göre, sanık ...'ın gerçek kimlik bilgileriyle vekaletname verdiği, vekaletname üzerindeki bilgilerle tapu kayıtlarındaki malik bilgileri örtüşmemesine rağmen sanıklara tapu senedi verildiği, bu senetle ipotek için bankaya başvurulduğu, sonrasında resmi işlemler için tapu dairesine gidildiğinde yine sanık ...'ın gerçek kimlik bilgilerini içeren vekaletnamenin ibraz edildiği ve yapılan incelemede sanık ...'ın taşınmazın maliki olmadığının tespit edildiği, sanıkların banka ve katılan kurumun denetim imkanını ortadan kaldıracak nitelikte hileli hareketlerinin olmadığının anlaşılması, bu nedenle unsurları oluşmayan suçlardan sanıkların beraatlerine dair mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir." T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/29877 E., 2021/149 K., 12.01.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

kapsamında yer alan suça teşebbüs açısından değerlendirilmesi mümkündür⁵¹¹. Ayrıca, suçun faili tarafından ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan suçun icrası için banka ve kredi kurumlarının farklı şubelerinden haksız yarar sağlanması halinde, TCK madde 43 hükmü kapsamında zincirleme suç hükümlerinin uygulanması söz konusu olmaktadır⁵¹².

⁵¹¹ Aydın, Dolandırıcılık Suçu, s. 688; “...Saniğin, üzerinde kendi fotoğrafı olan ... adına düzenlenmiş sahte nüfus cüzdanını bankaya ibraz ederek, 120.000 TL tutarında kredi talep ettiği, banka görevlisinin saniğin sahte kimlik kullandığından şüphelenmesi üzerine, kendisine kredi verilmeyip kolluk görevlilerine haber verildiği bu suretle saniğin nitelikli dolandırıcılık suçuna teşebbüs suçunu işlediği iddia olunan olayda;

Saniğin ikrar içeren savunması, katılan beyanları ile dosya kapsamından saniğin üzerine atılı suçları işlediğine dair mahkemece verilen mahkûmiyet hükmünde bir isabetsizlik görülmemiş, saniğin eyleminin, 5237 sayılı TCK'nın 158/1-j maddesi gereğince “banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla” dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin, aynı Kanun'un 158/1-f maddesi gereğince uygulama yapılması sonuca etkili olmadığından bozma nedeni yapılamamıştır.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35833 E., 2021/5455 K., 20.05.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵¹² “...TCK'nın 158/1-j maddesinde düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçunun mağdurunun banka olduğu, aynı bankanın değişik şubelerine karşı işlenen suçun tek bir mağdura karşı işlendiğinin kabul edileceği, buna göre, saniğin, aynı suç işleme kararı ile kanunun aynı hükmünü değişik zamanlarda ve aynı mağdura karşı birden fazla kez ihlal etmesi halinde tek bir suçtan hüküm kurularak TCK'nın 43. maddesi kapsamında zincirleme suç hükümleri gereğince cezasının artırılması gerektiği, yine ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 22/04/2014 gün ve 2013/11-397 E., 2014/202 K. sayılı kararında da belirtildiği üzere, 765 sayılı TCK ile 5237 sayılı TCK'nın “Kamu güvenine karşı suçlar” bölümünde düzenlenen ve belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi ile kamu güveninin sarsıldığı kabul edilerek suç sayılıp yaptırma bağlanan “belgede sahtecilik” suçunun hukuki konusunun kamu güveni olduğu, suçun işlenmesi ile kamu güveninin sarsılması dışında, bir veya birden fazla kişinin haksızlığa uğrayıp, suçtan zarar görmesi halinde dahi, suçun mağdurunun kamu olduğuna dair kabulün etkilenmeyeceği, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olacağının kabulü gerekeceği ve bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla ya da aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiği dikkate alındığında; saniğin benzer şekilde aynı bankanın değişik şubelerinden kredi alması nedeniyle nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediği iddialarıyla hakkında birden çok kamu davası açılarak mahkûmiyet hükümleri tesis edilmiş olması ve dosya kapsamı ile UYAP kayıtlarının incelenmesinde; saniğin, Türkiye ... A.Ş'nin ... ve şubelerine yönelik eylemleri nedeniyle ... 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 29/03/2013 tarih ve 2011/324 Esas, 2013/130 Karar sayılı mahkûmiyet hükümlerinin, Dairemizin 13/07/2017 tarih ve 2014/25227 Esas, 2017/18126 Karar sayılı ilâmı ile nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden onanıp, resmi belgede sahtecilik ve özel belgede sahtecilik suçları yönünden ise bozulduğunun; Türkiye ... A.Ş'nin ... Çarşı şubesine yönelik eylemi nedeniyle ... 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 04/07/2011 tarih ve 2010/127 Esas, 2011/239 Karar sayılı mahkûmiyet hükümlerinin, Dairemizin 23/09/2014 tarih ve 2013/992 Esas, 2014/15280 Karar sayılı ilâmı ile düzeltilerek onandığının; Türkiye ... A.Ş'nin ... şubesine yönelik eylemi nedeniyle ... 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 08/11/2013 tarih ve 2011/363 Esas, 2013/429 Karar sayılı mahkûmiyet hükümlerinin temyiz edilmeden kesinleştiğinin anlaşılması karşısında, ilgili dosyaların getirilerek incelenmesi, iddianame ve suç tarihlerine göre hukuki kesinti olup olmadığının belirlenmesi, derdest olan dosyaların birleştirilmesinin sağlanması, aksi takdirde ilgili dosyaların bu davayı ilgilendiren kısımlarının onaylı örneklerinin dosya içerisine konulması, bu şekilde eksiklik tamamlandıktan sonra sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 43/1. maddesinin uygulama şartlarının oluşup oluşmadığı tartışılarak gerekli değerlendirmelerin yapılması, kesinleşmiş hükümlerin zincirleme suç kapsamında kaldığının anlaşılması halinde Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 15/03/2016 tarih ve 2014/847 Esas, 2016/128 Karar sayılı ilamında belirtildiği üzere, tayin olunacak cezadan kesinleşmiş

Doktrinde, failin daha önceden çekmiş olduğu bir kredinin taksitlerini ödemede acze düşmesi sonucu banka ve kredi kurumlarını hileli eylemlerde bulunmak suretiyle maddi açıdan zarara uğratması eyleminin ilgili nitelikli hale konu olmayacağı görüşü mevcuttur⁵¹³. Zira Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 03.03.1998 tarihli ve 6/8-69 sayılı kararında açıklandığı üzere, daha önceden mevcut bir borca ilişkin olarak fail tarafından hileli eylemlerde bulunulması halinin dolandırıcılık suçuna konu olması söz konusu değildir⁵¹⁴. Yine, banka tarafından kredi kullandırma işlemi esnasında fail tarafından teminat gösterilen ipotekli malın bedelinin kredi tutarını karşılaması ve söz konusu krediye ilişkin daha sonradan gerçeğe aykırı tanzim edilmiş senetlerin failin

önceki cezaların mahsup edilmesi gerektiği gözetilerek sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde hükümler kurulması, Kabule göre de;

Nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden; eylemin TCK'nın 158/1-d ve 158/1-j maddesinde düzenlenen banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla dolandırıcılık suçunu oluşturduğu halde, aynı kanunun 158/1-f maddesi gereğince uygulama yapılması,

Kanuna aykırı olup, katılan vekili ve sanığın temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi uyarınca, hükümlerin BOZULMASINA, 09/06/2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi. " T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/11131 E., 2021/6859 K., 09.06.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵¹³ Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 127; Aynı yönde bkz. Metin, a.g.e., s. 128

⁵¹⁴ "...Sanığın katılan banka ile 02/12/2005 tarihinde genel kredi sözleşmesi imzaladığı ve bu sözleşmeye istinaden belirlenen limit çerçevesinde peyder pey kredi kullandığı, bu kapsamda sanığın kullanmış olduğu kredi karşılığında alacaklısı kendisi, borçlusu şikayetçi ... olan, 5.200 TL bedelli, 19/02/2007 keşide, 19/04/2007 vade tarihli bonoyu verdiği, senet borçlusu hakkında katılan banka tarafından yapılan icra takibi sırasında borçlunun imzaya itiraz ettiği, alınan bilirkişi raporu ile senetteki borçlu imzasının şikayetçi ...'ya ait olmadığına tespit edilmesi üzerine takibin iptaline karar verildiği, bu suretle sanığın bankaca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla dolandırıcılık suçunu işlediği iddia olunan somut olayda; sanık savunması, mağdur ve tanık anlatımları, kredi bilgi ve belgeleri, icra dosyası bilgileri, ekspertiz ve bilirkişi raporları ve dosya kapsamına göre; sanığın katılan banka ile 02/12/2005 tarihinde kredi sözleşmesi imzaladığı, bu sözleşmeye istinaden belirlenen limit çerçevesinde peyderpey kredi kullandığı, bu kapsamda sanığın 02/12/2005 tarihinden itibaren farklı tarihlerde ve farklı tutarlarda olmak üzere toplamda 51.600,00 TL ticari amaçlı kredi kullandığı, kredilerin kullanımından sonra 20/02/2007 tarihinde daha önce teminat verdiği başka bir senedi alarak onun yerine suça konu senedin teminat olarak bankaya önceden doğan borç karşılığında verildiğinden, bu nedenle atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığına ilişkin mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir. " T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/38354 E., 2021/5493 K., 20.05.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/27099 E., 2021/255 K., 14.01.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

aleyhine olarak kredi tutarını aşması halinde de TCK madde 158/1 (j) hükmünün uygulanması söz konusu olmamaktadır⁵¹⁵.

4.2. Sigorta Bedelini Almak Maksadıyla Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında madde 504/2 hükmünde⁵¹⁶ ve 5237 sayılı TCK madde 158/1 (k) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, fail tarafından sigorta kapsamında yer alan riziko bedelini tahsil etmek maksadıyla dolandırıcılık suçunun işlenmesi, daha ağır cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. Zira sigorta dolandırıcılığı faaliyetlerinin günden güne artması hasebiyle, sigorta şirketleri tarafından sigorta prim ücretlerinin fahiş oranlarda arttırılması söz konusudur⁵¹⁷. Madde gerekçesinde, sigorta sözleşmesini yapan kişinin fail olmasının gerekli olmadığından bahisle, ilgili nitelikli hal açısından sigorta sözleşmesinin türünün de önem arz etmediği hususu belirtilmiştir. Kanun koyucu tarafından söz konusu suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, dört yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca alt sınırı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olmamak üzere beş bin güne kadar adli para cezasıdır.

⁵¹⁵ “...Sanığın yetkilisi olduğu ... Et ve Gıda San. Tic. Ltd Şti. ile katılan banka arasında 06/02/2007 tarihinde imzalanan ticari kredi sözleşmesi gereğince katılan banka tarafından sanığın temsilcisi olduğu şirkete kredi kullandırıldığı, kredi sözleşmesi yapılırken sanık tarafından kredi borcuna teminat olması amacıyla adli emanette bulunan suça konu 6 adet sahte bonoyu katılan bankaya vererek kredi kullandığı, çekilen kredilerin ödenmemesi üzerine bonoların icra takibine konulduğu, ancak bono keşidecisi olarak gösterilen kişilerden ...'a atılı imzanın ... eli ürünü olmadığı, diğer bonolardaki keşideci olduğu iddia edilen şahıslara ise ulaşılmadığı gibi şahısların mevcut olup olmadığının dahi açıklığa kavuşmadığı, sanığın bu suretle bankadan aldığı krediye teminat olarak sahte bonoları düzenleyip üzerine atılı tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket edenlerin ticari faaliyetleri sırasında banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla dolandırıcılık suçunu işlediğinin iddia edildiği somut olayda; Ziraat Bankası Çubuk Şubesinden alınan 17/04/2014 tarihli yazı ile ekindeki belge içeriklerine göre, katılan banka ile sanığın yetkilisi olduğu ... Et ve Gıda Ltd. Şti. arasında 15/12/2005 tarihinde 74.000,00 TL tutarında genel ticari kredi sözleşmesinin imzalandığı, sanığın da şirket ortağı ve kefil sıfatıyla sözleşmeyi imzaladığı, kredi kullandırılırken dava dışı ...'ya ait taşınmazlar üzerine 150.000,00 TL üzerinden ipotek konulduğu, 01/05/2006 tarihinde ise kredi sözleşmesi limitinin 43.500,00 TL arttırıldığı, kredi tahsis edilirken teminat olarak gösterilen ipoteğin kredi borcunu karşıladığı, sonradan verilen sahte senetlerin kredi limitinin üzerinde güvence olarak alınmasının sanığın lehine olmadığı gerekçesiyle atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığına ilişkin mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/34326 E., 2021/2534 K., 08.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵¹⁶ 765 s. TCK m. 504/8: “Dolandırıcılık suçu, sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılık işlenirse, faile iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve sağladığı haksız menfaatin iki misli kadar ağır para cezası verilir.”

⁵¹⁷ Uğur Arslan, Sigorta Dolandırıcılığı Suçu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 130, 2017, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-130-1656>, (E.T. 10.09.2022), s. 90

TTK madde 1401 hükmü⁵¹⁸ kapsamında, sigorta sözleşmesi kavramına yer verilmiş olmakla, ilgili nitelikli hal kapsamında failer tarafından sigorta sözleşmesi kapsamında yer alan riziko bedelinin alınması maksadıyla gerçeğe aykırı iş ve işlemlerde bulunularak veya belge düzenlenmesi söz konusudur⁵¹⁹. Bu durumda suçun mağduru konumunda bulunan kişinin sigorta şirketi personeli⁵²⁰, suçtan zarar görenin ise sigorta şirketi olması söz konusudur⁵²¹. Fail tarafından icrai hareketlerin başlama anının şirkete başvuru yapıldığı an olduğundan bahisle, hazırlık aşamasındaki eylemlerinin bahse konu nitelikli hal açısından cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusu değildir⁵²².

İlgili nitelikli hal açısından uygulamada sık karşılaşılan sigorta dolandırıcılığı eylemlerinden biri, otomobil kazası sonucunda tamiratının yapılması mümkün olan bir aracın kullanılmaz hale geldiğinden bahisle sigorta şirketinden araç değerinin tamamının tahsil edilmesidir⁵²³. Yine failer tarafından gerçeğe aykırı olarak otomobilinin çalındığı iddiasında bulunulması suretiyle sigorta şirketinden riziko bedelinin tahsil edilmesi de bahse konu nitelikli hal kapsamında değerlendirilmektedir⁵²⁴. 25.04.2022 tarihli bir Yargıtay kararında da, fail tarafından

⁵¹⁸ 6102 s. TTK m. 1401: “(1) Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir.

(2) Ruhsatsız bir şirket ile onun bu durumunu bilerek yapılan sigorta sözleşmeleri hakkında Türk Borçlar Kanununun 604 ve 605 inci maddeleri uygulanır. Türkiye’de yerleşik olmayan sigorta şirketleriyle kurulan sigorta sözleşmelerinde bu hüküm uygulanmaz.”

⁵¹⁹ Yüksektepe, a.g.e., s. 1144

⁵²⁰ Metin, a.g.e., s. 133-134

⁵²¹ Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 563

⁵²² Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 131; Asım Kaya, Sigorta Dolandırıcılığına Konu Olabilen Sigorta Türlerinin Sigorta Hukuku ve Ceza Hukuku Bakımından Sonuçları, Terazi Hukuk Dergisi, 10, 101, 2015, <https://ezproxy.iku.edu.tr:3066/article/2583>, (E.T. 15.09.2022), s. 48; Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 436

⁵²³ Bayraktar, Yıldız, Aksoy Retornaz, Akyürek, Evik, Kangal, Memiş Kartal, Sınar, Evik, Altunç, Aytekin İnceoğlu, Erman, a.g.e., s. 276

⁵²⁴ Aslan, a.g.e., s. 103; “...Temyiz dışı sanık ...'ın,... plakalı çekici ile ...plakalı römorku.....Karayolu üzerinde bulunan ...n Dinlenme Tesislerine geçici süre ile park ederek ...İline gittiğini, 21/08/2010 günü saat 23:30 sıralarında tekrar aracını almak üzere ...n Dinlenme Tesislerine geldiğinde, aracını park halinde bıraktığı yerde bulamadığını ve aracının çalındığını ifade ederek, olayı adli kolluk birimlerine bildirmesi üzerine, olay ile ilgili Cumhuriyet Başsavcılığınca adli soruşturma başlatıldığı, ancak hırsızlık şeklinde bildirilen bu olayla ilgili araştırmanın derinleştirilmesi sonucunda; sanıkların kendi aralarında önceden kararlaştırdıkları bir kurgu gereği kamyonun çalındığı izlenimi verilmek suretiyle, kamyonun sigorta bedelini Groupama sigorta şirketinden almaya çalışmaları biçiminde gerçekleştiği ve bu şekilde sanığın üzerine atılı sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılık suçuna teşebbüs

kaskolu olan aracının bir başka yerde kazaya karıştığı hususunun gizlenmesi suretiyle olay yerinde oluştuğundan bahisle kaza tutanağı tanzim etmesi eyleminin, ilgili sigorta şirketi tarafından işlemlere başlanılmasına rağmen riziko bedelinin henüz ödenmediği gerekçesiyle suçun teşebbüs aşamasında kalacağı yönünde hüküm kurulmuştur⁵²⁵.

Öte yandan, gerçeğe aykırı olarak trafik kazası yapan iki araçtan kaskosu olmayan aracın şoförüne kusur atfedilmesi suretiyle kaza tutanağının tanzim edilmesi halinde, söz konusu hileli eylem neticesinde suçun mağdurunun aldatılması söz konusu olacaktır⁵²⁶. Ayrıca, fail tarafından TCK madde 158/1 (k) bendinde yer alan nitelikli halde yer alan dolandırıcılık suçunun işlenmesi maksadıyla gerçeğe aykırı

ettiği iddia olunan somut olayda; sanık savunması, temyiz dışı sanıkların savunmaları ve tüm dosya kapsamına göre, sanığın üzerine atılı eylemin sabit olduğu gerekçesine dayanan mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/14818 E., 2020/5530 K., 11.06.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 13.03.2023)

⁵²⁵ “...Sanığa ait ancak kardeşi ... 'in kullandığı 03.05.2005- 03.05.2006 tarihleri arasında ... Sigorta şirketinden kaskolu olduğu anlaşılan ... plakalı ... marka kamyonun kaza yaptığından bahisle kolluk kuvvetlerine 06.09.2005 tarihinde ihbarda bulunduğu, jandarmanın olay yerinde yaptığı incelemeler sonucunda elde ettikleri bilgiler ile araçta meydana gelen hasarın sanık ve ... 'un iddia ettiği gibi olay yerinde oluşmadığının tespit edildiği, sigorta şirketinden kasko bedelini almak için kazayı gerçekte olduğu yerde ve sürede ihbar etmemek suretiyle atılı suçu işlediği iddia olunan olayda; Sigorta edenin dolandırılması, TCK'nin 158/1-k maddesi gereğince nitelikli hâl olarak kabul edilmiştir. Suçun oluşması için, sigorta bedelini almak üzere, zararın gerçekleştiğini ileri sürerek bu bedeli sahte işlem ve belgelerle almaları ya da almaya kalkışmaları gerekir. Olayla ilgili belgeler sigorta kurumuna sunulmadıkça suçun icra hareketleri başlamaz. Failin sigortalı malını, sigorta bedelini almak için tahrip etmesi, yakması, bozması, yok etmesi kandırmaya yönelik ağır yalandır ve hiledir. Bu şekilde sigorta bedelinin alınması halinde dolandırıcılık suçu oluşur. Bu bilgiler ışığında somut olay değerlendirildiğinde; hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar verilen ... sanık adına aracın kazasını kasko şirketi olan ... Sigorta A.Ş.'ye 06.09.2005 tarihinde bildirmiş olup işlemlerin sigorta acentesi olan ... Sigorta isimli şirket aracılığı ile takip edildiği ancak herhangi bir ödeme yapılmadığının belirtilmesi karşısında, suçtan zarar görme ihtimali bulunan sigorta şirketine dava ve duruşma günü bildirilmediği gibi sanık adına yapılan başvuruya dair bilgi ve belgelerin istenmemesi anlaşılmakla öncelikle dava konusu suça yönelik taraf teşkilinin sağlanması amacıyla sigorta şirketine dava ve duruşma günü bildirilmesi ile toplanan bilgi ve belgelerin sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken eksik araştırma ile hüküm kurulması, Kabule göre de;

a-Gerekçeli karar başlığında suçun sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılığa teşebbüs yerine resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan olarak yazılması,

b-5237 sayılı TCK'nin 53. maddesinin uygulanmasında Anayasa Mahkemesinin 08.10.2015 tarihli 2014/140 Esas ve 2015/85 Karar sayılı iptal kararının gözetilmesinde zorunluluk bulunması

Bozmayı gerektirmiş, sanık müdafisinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, 25.04.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13303 E., 2022/7203 K., 25.04.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 09.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/33828 E., 2021/7261 K., 22.06.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 24.03.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/31459 E., 2021/2481 K., 04.03.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 26.03.2023);

⁵²⁶ Arslan, a.g.e., s. 99

şekilde belge tanzim edilmesi halinde, suçun failince sahtecilik suçunun da işlenmesi gündeme gelecektir⁵²⁷. Failin riziko bedelini tahsil etmek maksadıyla kendine ait taşınır veya taşınmaz malını kundaklaması⁵²⁸ halinde, başkaca kişilerin yaşamının tehlikeye atılması halinde öldürmeye teşebbüs suçundan ve ayrıca güvenliğin tehlikeye atılması suçlarından da cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusudur⁵²⁹.

Ancak fail tarafından bildirim yükümlülüğüne aykırı davranılması suretiyle haksız menfaat teminin sağlanması durumunda, söz konusu eylemin hile unsuru barındırmaması hasebiyle ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilmesi mümkün görünmemektedir⁵³⁰. Söz konusu nitelikli hal açısından değerlendirilemeyecek bir başka husus ise, sigorta şirketi tarafından denetim görevinin yerine getirilmesi suretiyle kolaylıkla fark edilen eylemlerdir. Zira 07.12.2021 tarihli bir Yargıtay kararında, failin sigortalı olmayan bir hayvanı sigortalı diğer hayvanlarından biri gibi lanse ettirerek haksız menfaat temin etmeye çalıştığı eylemde, sigorta şirketince yapılan inceleme neticesinde söz konusu hususun kolaylıkla anlaşılmasından ötürü ilgili eylemin dolandırıcılık suçuna konu olmayacağı yönünde hüküm kurulmuştur⁵³¹.

⁵²⁷ Gündel, a.g.e., s. 534

⁵²⁸ “...Baba oğul olan sanıkların sigorta şirketinden kasko bedelini almak amacıyla birlikte hareket ederek, kaza yapmadığı halde ... şirketi tarafından kaskolanmış suça konu ... plakalı aracı başka bir araca halatla bağlamak sureti ile olay yerine götürüp önce şarampole yuvarladıkları, daha sonra aracın sağ ön koltuğunu kesip içerisinde bulunan süngerini tutuşturup kısa bir süre sonra da ateşi söndürüp kaza süsü verdikleri bu sebeple müsnet suçu işledikleri iddia edilen olayda; Jandarma görevlileri tarafından olayın fark edilip tutanak tutulmamasına karşın ... şirketinden gelen müzekkere cevabına göre hasar dosyasının açıldığı ancak daha sonradan kasko bedelini almaktan feragat edilmesi nedeniyle aracın sigorta bedelinin alınmadığı anlaşılmakla, sanıkların sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılığa teşebbüs suçunu işlediklerine dair kabul ve uygulamada bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/7456 E., 2019/9587 K., 08.10.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵²⁹ Arslan, a.g.e., s. 111

⁵³⁰ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 125

⁵³¹ “...Hayvancılık yapan sanığın, çiftlikteki 76 hayvandan 44 tanesi hakkında sigorta poliçesi düzenlediği, daha sonra sigortasız ineklerden bir tanesinin ölmesi üzerine ... kulak küpe numaralı sigortalı hayvanın küpesini ölen ineğin kulağına takıp, eksper çağırarak hasar tespit raporu düzenlediği, sigortalama işlemi öncesi çekilen görüntüler ile ölüm sonrası çekilen görüntüler karşılaştırılığında ineklerin farklı olduğunun tespit edildiği ve sanığın sigortalı olmadığı bir hayvanı ölünce, katılan şirketten hasar tazminatı alabilmek için ölen hayvanın kulak numarası ile sigortalı olduğu hayvanın kulak numarasını değiştirdiği ve bu şekilde üzerine atılı sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılığa teşebbüs suçunu işlediği iddia olunan somut olayda; hasar gördüğü ihbar edilen hayvanın, sigortalı hayvan olmadığından basit bir incelemeyle belirlenmiş olması karşısında, dolandırıcılık suçunun hile unsurunun somut olayda bulunmadığı, sanığın eyleminin aldatma özelliğinden yoksun olması nedeniyle dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı gözönünde bulundurularak sanığın beraatine karar verilmesi gerekirken, mahkumiyetine hükmedilmesi,

Ayrıca, bir başka Yargıtay kararı kapsamında ise, failin mevcut protez kolunun değişmesi maksadıyla rapor aldığı, söz konusu protezi satın almadan önce diğer fail tarafından sahte fatura tanzim edilmesi suretiyle sigorta kurumuna verildiği olayda, kurum tarafından ödeme yapılmasının fail tarafından protezin alınıp alınmaması ile ilişkili olmadığından bahisle, bahse konu eylemlerin dolandırıcılık suçuna konu olamayacağı hususu hükme bağlanmıştır⁵³².

Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, 07.12.2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/15783 E., 2021/11670 K., 07.12.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 01.03.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/26347 E., 2020/11157 K., 05.11.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/29468 E., 2019/6242 K., 23.05.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵³² “...Sanık ...'nın, Şekerbank T.A.Ş.'da personel olarak çalıştığı ve sosyal güvenlik açısından mağdur ... güvencesi altında olduğu, sanık ...'in sağ kolunun protezli olduğundan 08/08/2009 tarihinde Özel ...Hastanesine muayene olarak protezin değiştirilmesi veya revize edilmesi yönünde rapor aldığı, bu raporla... 'de ... Ortopedi adı altında ortopedik cihazlar satan sanık 'a müracaat ettiği ve sanık ... 'e gerçeği yansıtmayan 12.08.2009 tarihinde sanık ... 'e 13.446,8 TL bedelle bir adet dirsekaltı protez satıldığına dair sahte fatura tanzim ettirerek bu faturayı mağdur kuruma verdiği, 12.08.2009 tarihinde faturaya konu paranın sanık ... 'in hesabına yatırıldığı, bu suretle sanıkların üzerine atılı sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılık ve özel belgede sahtecilik suçlarını işlediği iddia edilen olayda; sanıklar savunması, katılan kurum belgeleri, suça konu rapor, fatura, sanığın daha önceki protez alma belgeleri ile dosya kapsamından, sanık ... 'in kol protezinin değişmesi ve bunun hastane raporu ile belgelendirilmesi karşısında kurum tarafından sosyal güvencesi olan 'e bu miktarın ödenmesinin zorunlu olduğundan protezi almamasında kurumun gerçek zararının olmadığı, sanık ... 'in protez satışı yaptığı, protez tesliminden önce verilmiş gibi fatura düzenleyip diğer sanıkla anlaşmasının hayatın olağan akışına aykırı olmadığından sanık ... 'in kusur veya kastının olduğunu göstermediği, sanık ... 'in başka sebeple diğer sanığı şikayet etmesi sonucu olayın ortaya çıktığı, sanık ... 'in protezi teslim etmemesi nedeniyle parasını ödemediği savunması dikkate alındığında olayın aynı zamanda hukuki mahiyet arzettiği gerekçesiyle sanıkların üzerine atılı eylemin suç olarak tanımlanmadığına yönelik mahkemece verilen beraat hükümlerinde bir isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/2803 E., 2021/6091 K., 26.05.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

5. SUÇA KONU HİLENİN TÜRÜNDEN KAYNAKLI NİTELİKLİ HAL

5.1. Kişinin, Kendisini Kamu Görevlisi veya Banka, Sigorta ya da Kredi Kurumlarının Çalışanı Olarak Tanıtması veya Bu Kurum ve Kuruluşlarla İlişkili Olduğunu Söylemesi Suretiyle Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında yer verilmeyen ve 5237 sayılı TCK madde 158/1 (I) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, failin şahsını gerçeğe aykırı şekilde madde metninde geçen kurumların personeli olarak tanıtarak ya da söz konusu kurumlar ile bağlantısı olduğunu iddia ederek dolandırıcılık suçunu işlemesi söz konusudur⁵³³. İlgili nitelikli hal, 6763 sayılı kanunun⁵³⁴ 14. Madde hükmü ile madde hükmüne dâhil edilmiş olmakla, söz konusu düzenlemenin tarihi ise 02.12.2016'dır. Zira kanun koyucu tarafından söz konusu nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, dört yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca alt sınırı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olmamak kaydıyla beş bin gün üst sınır olmak üzere adli para cezasıdır.

İlgili nitelikli hal kapsamında yer alan dolandırıcılık suçu, özgü suç niteliğini haiz olmamakla, failin vasfı bu noktada önem arz etmemektedir. Zira suçun ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan kurumların personelleri tarafından işlenmesi durumunda, TCK madde 158/1 (I) bendinin uygulanması mümkün olmamakla, somut olayın özelliklerine göre farklı suçlar açısından değerlendirilmektedir.

Kamu görevlisi kavramı, TCK madde 6/1 (c) bendinde⁵³⁵ tanımlanmış olmakla, bazı kurumlarda çalışan personellerin ceza kanunumuz kapsamında yer alan suçlardan birini işlemeleri halinde kamu görevlisi sıfatını haizmiş gibi cezai müeyyideye tabi tutulmaları söz konusudur⁵³⁶.

⁵³³ Aslan, a.g.e., s. 48

⁵³⁴ Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

⁵³⁵ 5237 s. TCK m. 6/1 (c): “Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır.

⁵³⁶ 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 7/3 madde hükmü kapsamında “Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ile özelleştirme programına alınan kuruluşlarda çalışan personel ve sözleşmeli olarak çalıştırılan personellerin”;

Doktrinde ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan düzenlemenin belirli bir olaya ilişkin olarak kanun metnine dâhil edilmesinin, dolandırıcılık eylemlerinin işlenmesine yönelik caydırıcı bir vasfının olmadığı yönünde görüş mevcuttur⁵³⁷. Bir başka eleştirilen husus ise, ilgili nitelikli hal kapsamında fail tarafından kamu çalışanı olduğundan bahisle gerçeğe aykırı olarak tanzim edilmiş belgeler aracılığı ile hileli eylemlerde bulunma eyleminin, hâlihazırda TCK madde 158/1 (f) bendinde yer alan nitelikli dolandırıcılık suçuna konu olduğudur⁵³⁸.

Uygulamada faillerin kendilerini polis ya da Cumhuriyet Savcısı olarak lanse ettirmesi suretiyle mağdurların operasyon tehdidi altında olduğundan bahisle haksız

1512 sayılı Noterler Kanunu’nun 151. Madde hükmü kapsamında “*Noterler, geçici yetkili noter yardımcıları, noter vekilleri ile noter kâtipleri ve kâtip adayları noterlikteki görevleri, Türkiye Noterler Birliği organlarında görev alan noterlerin*”;

5706 sayılı İstanbul 2010 Kültür Başkenti Hakkında Kanun’un 17. Maddesi kapsamında “*ajans personelinin*”;

5368 Sayılı Lisanslı Harita Mühendisleri Büroları Hakkında Kanun’un 5. Maddesi kapsamında “*Lisanslı harita kadastro mühendislik bürolarında, bu Kanun kapsamında belirtilen hizmetleri yapmakla yetkilendirilenlerin*”;

4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 60. Maddesi kapsamında “*Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personelinin*”;

5502 Sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu’nun 28. Maddesi kapsamında “*Yönetim Kurulu üyeleri ile Kurum personelinin*”;

7201 Sayılı Tebligat Kanunu’nun 52. Maddesi kapsamında “*bu kanunun vazifeli bulunan memur ve hizmetliler ile mahalle, köy muhtar ve ihtiyar heyeti ve meclisi azalarının*”;

5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu’nun 9. Maddesi kapsamında “*Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticilerin*”;

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 284. Maddesi kapsamında “*bilirkişilerin*”;

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 62. Maddesi kapsamında “*Yönetim Kurulu üyeleri ve kooperatif memurlarının*”;

3082 Sayılı Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul Ve Esasları Hakkında Kanun’un 12. Maddesi kapsamında “*Bu Kanuna göre görevlendirilenlerin*”;

5188 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu’nun 76. Maddesi kapsamında “*Odalar, borsalar ve Birliğin organ üyeleri ile personelinin*”;

5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisans Depocuları Kanunu’nun 34. Maddesi kapsamında “*Fon, lisanslı depo işletmeleri ve yetkili sınıflandırıcıların yöneticileri, denetçileri ve personeli ile bu Kanun kapsamında lisans alan diğer ilgililerin*” ceza kanunumuz kapsamında kamu görevlisi sayılmaları söz konusudur.

⁵³⁷ Erdem, Tezcan, a.g.e., s. 906

⁵³⁸ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 129

menfaat temin etmeleri oldukça sık karşılaşılan dolandırıcılık eylemlerindendir⁵³⁹. Bu durumda önem arz eden husus, failin beyan ettiği hususların soyut nitelikte olup olmadığından ziyade, işbu beyanlar aracılığı ile faile inanarak iradesi sakatlanan mağdurun fail yararına menfaat temin etmesidir⁵⁴⁰. Zira ilgili nitelikli hal açısından fail tarafından gerçekleştirilen hileli eylemin hangi seviyede olduğunun suçun oluşumu açısından herhangi bir fark oluşturmayaacağı kanısındayız⁵⁴¹. Nitekim suç konusu hileli eylemlere maruz kalan mağdurun failin mesleğini araştırma külfeti bulunmamaktadır⁵⁴².

İlgili nitelikli hale ilişkin Yargıtay kararlarını değerlendirdiğimizde, Yargıtay tarafından ilgili nitelikli hale konu suçun 02.12.2016 tarihinden önce işlenmesi halinde kanun metninde yer alan diğer nitelikli hal kapsamına girmeyen fiillerin dolandırıcılık suçunun temel halinden cezai müeyyideye tabi tutulması yönünde karar verilmiştir. Zira 25.05.2022 tarihli bir Yargıtay kararında, fail tarafından kamu kurumunda çalıştığından bahisle telekomünikasyon yolu ile mağdurun engelli çocuğuna maaş verileceği yönünde vaatle bulunulması sonucu mağdurdan haksız yarar temin etmesi eyleminin 02.12.2016 tarihinden işlendiği gerekçesiyle dolandırıcılık suçunun temel haline konu olacağı yönünde hüküm kurulmuştur⁵⁴³.

⁵³⁹ Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 439; “...Katılanı arayan kişilerin kendilerini başkomiser ve emniyet görevlisi olarak tanıttıkları ve katılanın hesabının terör örgütünün eline geçtiğini söyleyerek, katılanın hesabında bulunan 80.350 TL paranın sanığın hesabına gönderilmesini sağladıkları, sanığın ise parayı çekmek ve içerisinden pay almak suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda; Sanığın eyleminin hükmünden sonra 24/11/2016 tarihli 6763 sayılı Kanunun 14. maddesiyle yürürlüğe giren ve TCK'nun 158. maddesine eklenen "Kişinin, kendisini kamu görevlisi veya banka, sigorta ya da kredi kurumlarının çalışanı olarak tanıtması veya bu kurum ve kuruluşlarla ilişkili olduğunu söylemesi suretiyle dolandırıcılık" suçu kapsamında olmasına rağmen, suç tarihinde bu hükmün yürürlükte bulunmaması ve tüm dosya kapsamına göre, sanığın basit dolandırıcılık suçundan mahkumiyetine yönelik mahkemenin kabulünde isabetsizlik görülmemiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/6278 E., 2020/3883 K., 01.06.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 23.03.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/8211 E., 2020/3006 K., 02.03.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 23.03.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/6169 E., 2020/2112 K., 17.02.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵⁴⁰ Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 565

⁵⁴¹ Bu yönde bkz. Aslan, a.g.e., s. 108

⁵⁴² Metin, a.g.e., s. 121

⁵⁴³ “...Sanığın, engelli çocuğuna maaş bağlatılması için girişimde bulunan katılanı telefonla arayarak, kurumda çalıştığı izlenimini uyandırmak suretiyle, dosyanın ...'ya geldiğini, kendisinin de dosya ile birlikte ...'ya gelmesi gerektiğini söylediği, katılanın gelemeyeceğini beyan etmesi üzerine, masraflar için 500 TL para göndermesi gerektiğini, aksi halde işlemin yapılmayacağını söylediği ve bu şekilde katılanın zor durumda olmasından faydalanarak 500 TL haksız menfaat temin ettiğinin iddia ve kabul olunduğu kamu davasında; 5237 sayılı TCK'nin 158/1-b maddesinde düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için sanığın, mağdurun "içinde bulunduğu tehlikeli veya zor şartlardan"

27.01.2022 tarihli bir Yargıtay kararında, fail tarafından banka çalışanı olduğundan bahisle mağdurun bankaya ödemiş olduğu aidatların geri verileceği vaadinde bulunarak mağdurun kart bilgilerinin ve şifresinin temin edilmesinin akabinde haksız menfaat temin edilmesi eyleminin, TCK madde 158/1 (I) bendi kapsamında değerlendirilmesi yönünde hüküm kurulmuştur⁵⁴⁴.

yararlanmak suretiyle haksız bir yarar elde etmesinin gerektiği, somut olayda ise, katılanın engelli çocuğuna daha iyi şartlarda bakabilmek için Devlet tarafından maaş bağlanmak üzere müracaat etmiş olması ve engelli çocuğunu yaklaşık 1500 km mesafe bulunan ulaşım olanakları son derece kısıtlı ... İlçesi'nden ...'ya getirmesinin mümkün olmamasının tek başına zor şart olarak kabul edilemeyeceği, diğer bir deyişle katılanın içinde bulunduğu durumun gerçek ve yakın anlamda "tehlikeli veya zor şartlar" kapsamında kabul edilebilecek nitelikte olmadığı, ayrıca sanığın eyleminin suç tarihinden sonra 02/12/2016 tarih ve 29906 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile TCK'nin 158/1. maddesine eklenen (L) bendi kapsamında kaldığı, ancak suç tarihinde (L) bendinin yürürlükte olmaması nedeniyle eylemin sanık lehine olan TCK'nin 157/1. maddesindeki basit dolandırıcılık suçunu oluşturduğu incelenen dosya kapsamından anlaşılmakta olup, sanığa yüklenen "Dolandırıcılık" suçunun Kanundaki cezasının türü ve üst sınırına göre, 5237 sayılı TCK'nin 66/1-e ve 67/4. maddelerinde öngörülen olağanüstü dava zamanaşımının, 02.03.2010 olan suç tarihinden temyiz inceleme tarihine kadar gerçekleştiği ve bu itibarla sanığın temyiz nedenleri yerinde görüldüğünden, hükmün 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA; ancak yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen bu hususta, aynı Kanun'un 322. maddesindeki yetkiye dayanılarak karar verilmesi mümkün olduğundan, sanık hakkındaki kamu davasının gerçekleşen olağanüstü dava zamanaşımı nedeniyle 5271 sayılı CMK'nin 223/8. maddesi uyarınca DÜŞMESİNE, 25.05.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/13946 E., 2022/10079 K., 25.05.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/5689 E., 2020/3878 K., 01.06.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/7583 E., 2019/9635 K., 09.10.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/4510 E., 2019/8303 K., 16.09.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/5318 E., 2019/7296 K., 26.06.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30662 E., 2019/6457 K., 28.05.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/3656 E., 2019/5891 K., 20.05.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/1835 E., 2019/5898 K., 20.05.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/1393 E., 2019/100 K., 29.01.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵⁴⁴ "...Başkasına ait banka kartının kötüye kullanılması ve bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık suçundan sanıklar ... ve ... haklarında yapılan yargılama esnasında, sanıkların eylemlerinin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-I maddesinde düzenlenen kişinin, kendisini kamu görevlisi veya banka, sigorta ya da kredi kurumlarının çalışanı olarak tanıtması veya bu kurum ve kuruluşlarla ilişkili olduğunu söylemesi suretiyle dolandırıcılık suçunu oluşturduğundan bahisle mahkemenin görevsizliğine ve dosyanın yetkili ve görevli Samsun Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine dair Samsun 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 25/01/2021 tarihli ve 2019/439 esas, 2021/125 sayılı kararına karşı yapılan itirazın kabulüne ve görevsizlik kararının kaldırılmasına ilişkin Samsun 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 04/03/2021 tarihli ve 2021/284 değişik iş sayılı kararının "müştekinin cep telefonunu arayan şahsın kendisini Halkbank yetkilisi olarak tanıtarak kart aidatlarının haksız kazanç olduğu, müşteriden kesilen kart aidatlarının banka tarafından iade edileceği, kredi kartının numarasıyla şifresine ihtiyaç duyulduğunu söylediğini, şahsa inanarak Halkbank Şubesi nezdinde adına kayıtlı bulunan hesabından verilme kredi kartının numara ve şifresini söylediğini, şahsın işlemin tamamlandığını bildirdiğini, bu şahsın ayrıca, sistemde yaptığı araştırma sonucunda diğer bankalardan kullandığı kartlarla ilgili olarak da iade yapılabileceğini kendisine söylemesi üzerine şahsın bu

5.2. Kamu Görevlileriyle İlişkinin Olduğundan, Onlar Nezdinde Hatırı Sayıldığından Bahisle ve Belli Bir İşin Gördürüleceği Vaadiyle Dolandırıcılık

Mülga 765 sayılı TCK kapsamında madde 278 hükmünde⁵⁴⁵ ve 5237 sayılı TCK madde 158/2 bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, failin mağdurun kamu kurumlarında mevcut işlerini kolaylaştırmak ya da hallettirmek maksadıyla ilgili kurumlarda irtibatlı olduğu personellerin var olduğundan bahisle mağdurdan haksız menfaat temin etmesi söz konusudur. Zira kanun koyucu tarafından söz konusu

beyanına da inandığını, Denizbank Şubesi, TEB Şubesi ve Yapı Kredi Bankası Şubesi nezdinde kayıtlı bulunan hesaplarından verilen kredi kartlarına ait tüm bilgileri paylaştığını, tam bu esnada Denizbank müşteri hizmetlerinden arandığını, bu şekilde görüştüğü şahsın aslında banka görevlisi olmadığını, kart bilgilerini ele geçirerek işlem yapan bir şahıs olduğunu öğrendiği ve olay sebebiyle şikayetçi olduğu, şikayet üzerine başlatılan soruşturma neticesinde, başkasına ait banka veya kredi kartının izinsiz kullanılması suretiyle hırsızlık suçundan kamu davası açıldığı ancak sanıkların eylemlerinin nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturduğundan bahisle mahkemesince görevsizlik kararı verildiği, bu karara karşı yapılan itirazın ise merciince kabul edilerek anılan kararın kaldırılmasına karar verildiği anlaşılmış ise de;

Benzer bir olaya ilişkin Yargıtay 15. Ceza Dairesinin 21.12.2020 tarihli ve 2019/14186 esas, 2020/12683 karar sayılı ilamında yer alan "...Sanıkların, kendilerini "kamu görevlisi, banka ve kredi kurumunun çalışanı" olarak tanıttıklarının iddia edilmesi karşısında, sanıklara isnat edilen eylemin 5237 sayılı TCK'nın 158/1-L maddesinde öngörülen nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin takdirinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesinde zorunluluk bulunması,...BOZULMASINA" şeklindeki açıklamalar nazara alındığında, müştekinin telefonla arayan şahsın kendisini banka görevlisi olarak tanıtmayı ve müştekinin de bu hususa inanarak istenilen bilgileri vermesi karşısında, sanıklara yüklenen eylemlerin 5237 sayılı Kanun'un 158/1-L. maddesinde düzenlenen nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmadığına ilişkin delillerin değerlendirilmesinin üst dereceli mahkemeye ait olduğu gözetilmeden, itirazın reddi yerine yazılı şekilde kabulüne karar verilmesinde isabet görülmediğinden" bahisle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi uyarınca, anılan kararın bozulması istenilmiş olmakla,

Dosya incelendi, gereği görüldü:

Kanun yararına bozmaya atfen düzenlenen ihbarnamedeki düşünce yerinde görülmekle, Samsun 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 04.03.2021 tarihli ve 2021/284 değişik iş sayılı kararının 5271 sayılı CMK'nın 309. maddesi gereğince BOZULMASINA, aynı maddenin 4. fıkrasının (a) bendi uyarınca müteakip işlemlerin mahallinde yerine getirilmesine dosyanın mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına İADESİNE, 27.01.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/41595 E., 2022/1402 K., 27.01.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 5. CD., 2021/12906 E., 2022/633 K., 20.01.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 26.03.2023)

⁵⁴⁵ 765 s. TCK m. 278: "Her kim olursa olsun resmi meclisler azasından yahut Devlet memurlarından biri nezdinde hatırı sayıldığını yahut onlarla münasebeti bulunduğunu iddia ederek haklarında vuku bulacak tavassutta medarı teşvik yahut mükâfat olmak üzere yahut aza veya memurun himayesine mukabil onlara verilmek veya onlara verilmesi lazım gelen hediye veya mükâfata sarf olunmak bahanesiyle kendi yahut başka bir kimse hesabına para veya sair menfaat alır veya kabul eder veya bunların verilmesine vaad alırsa bir seneden beş seneye kadar hapis olunur ve bin liradan az olmamak üzere temin veya vaad olunan menfaatin üç misli ağır para cezası alınır."

nitelikli hal kapsamında yer alan suçun işlenmesi halinde öngörülen cezai müeyyide, üç yıldan on yıla kadar hapis cezası olmakla, ayrıca beş bin gün üst sınır olmak üzere adli para cezasıdır.

İlgili nitelikli halin belirli bir olaya ilişkin olarak düzenlenmesi söz konusu olmakla, söz konusu nitelikli hal ile TCK madde 255 hükmünde yer alan nüfuz ticareti arasındaki farklılıklara çalışmamızın birinci bölümünde yer verilmiştir.

TCK madde 158/2 hükmü açısından önem arz eden husus, failin hem kamu kurumunda irtibatlı olduğu personellerin var olduğu vaadinde bulunması hem de mağdurun ilgili kurumda mevcut işlerini kolaylaştırma ya da hallettirme yönünde beyanda bulunması gerektirir⁵⁴⁶. Yine fail tarafından esasen kamu kurumunda çalışmayan kişinin aracılığı ile mağdurun işini halletmek ya da kolaylaştırmak maksadıyla vaatte bulunması halinin ilgili nitelikli hal kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir⁵⁴⁷. Bu noktada TCK madde 158/2 hükmü kapsamında mağdurun hukuka aykırı işinin gördürülmesi niyetinde olup olmadığı hususu net olmamakla⁵⁴⁸, failin edindiği menfaati kamu kurumunda çalışan personele vereceği vaadinde bulunmasının da suçun unsurlarının oluşması açısından önem arz etmemektedir⁵⁴⁹. İlgili hale konu suçtan fail ile birlikte menfaat temin eden kamu personelinin, somut

⁵⁴⁶ Bilen, a.g.e., s. 242; "...1)Temyiz dışı sanık ...'ün, Antalya Kumlu civarında Turizm Bakanlığına ait bir kamu arazisinin yap işlet devret modeli ile bakanlıktan kiralamak isteyen müştekiye, ... isimli Turizm Bakanlığında müsteşar yada müsteşar yardımcısı olarak görev yapan kişinin bu konuda yardımcı olabileceğini ve randevu alabileceğini, 5.000 USD'nin bu iş için gerektiğini söylemesi üzerine ...'e ait hesaba 9.000 TL para yatırdığı, ... ile görüşmek üzere Ankara'ya gittiğinde bu isimde bir bürokrata ulaşamadığı, bu şekilde sanığın temyiz dışı sanık ... ile birlikte dolandırıcılık suçunu işlediği iddia edilen olayda, sanığın eyleminin TCK'nin 158/2. maddesinde düzenlenen kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delilleri takdir ve değerlendirme görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilmeden, yargılamaya devamla sanığın mahkumiyetine hükmedilmesi, yasaya aykırı, 2)Kabule göre de; Sanığa yüklenen dolandırıcılık suçu nedeniyle, hükümden sonra 02.12.2016 tarih ve 29906 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 34.maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nin 253. ve 254. madde fıkraları gereğince uzlaştırma işlemleri için gereği yapılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri zorunluluğu, Bozmayı gerektirmiş, sanık müdafisinin temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, diğer yönleri incelenmeyen hükmün 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, aynı Kanun'un 326/son maddesi uyarınca sanığın kazanılmış haklarının saklı tutulmasına, 08.03.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/42849 E., 2022/3804 K., 08.03.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

⁵⁴⁷ Yüksektepe, a.g.e., s. 1211; Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 134

⁵⁴⁸ Özen, a.g.e., s. 582; Gündel, a.g.e., s. 535

⁵⁴⁹ Bilen, a.g.e., s. 242

olayın özelliklerine göre eylemin TCK madde 259 hükmünde yer alan suç kapsamında değerlendirilmektedir⁵⁵⁰. Ancak, failin gerçeğe aykırı olarak kendisinin kamu kurumu çalışanı olarak tanıtması suretiyle hileli eylemlerle dolandırıcılık suçunu işlediği olayda, suç tarihinin TCK madde 158/1 (I) hükmünde yer alan nitelikli hale ilişkin düzenlemenin kabulünden önce olması hasebiyle TCK madde 157 hükmü kapsamında değerlendirilmesi söz konusudur⁵⁵¹.

⁵⁵⁰ Gökçen, Balcı, a.g.e., s. 43

⁵⁵¹ "...Sanığın kendisini gümrük müşaviri olarak tanıtıp şikayetçi ... ile katılanlar ..., ve ...'den gümrükten araç, içki, cep telefonu vs, şeyler çıkaracağını söyleyerek paralar aldığı, inandırıcılığı sağlamak adına sonraki aşamalarda ... Gümrük Müdürlüğünde müdür yardımcısı olan katılan ...'nın kaşe ve imzasını içeren sahte gümrük beyannamesi verdiği, ayrıca katılanlar ... ve ...'ü ... olarak tanıttığı kişi ile tanıştırdığı, ayrıca katılan ...'tan aldığı paraya karşılık borçlusu ... kefil ... olan 36.000 TL lik sahte senet verdiği, senedin ödenmemesi üzerine katılan ... hakkında icra takibi başlatıldığı, bu suretle sanığın şikayetçi ... ile katılanlar ..., ..., ..., ... ve ...'ya karşı ayrı ayrı resmi belgede sahtecilik ve kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin görürüleceği vaadiyle dolandırıcılık suçunu işlediği iddia olunan olayda;

1- Sanık hakkında resmi belgede sahtecilik suçundan kurulan hükme yönelik temyiz talebinin incelenmesinde;

Sanık hakkında düzenlenen iddianamede 6 kez resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması talep edilmiş olmasına rağmen, hükmünde gerekçesi açıklanmadan sadece katılan ...'nin kefil olarak gözüktüğü, 25.05.2006 vade tarihli, 36.000 TL bedelli, borçlusu ..., kefil ... olan senet hakkında karar verilmiş ise de; diğer açılan kamu davalarından zamanaşımı süresi içinde karar verilmesi mümkün görülmemiştir.

Tüm dosya kapsamından sanığın atılı suçu işlediği anlaşıldığından mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.

Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre; sanığın temyiz itirazlarının reddi ile hükmün ONANMASINA,

2- Sanık hakkında nitelikli dolandırıcılık suçundan kurulan hükümlere yönelik temyiz talebinin incelenmesinde;

a- Sanığın şikayetçi ... ile katılanlar ..., ..., ... ve ...'ye karşı kendisini gümrük müdürlüğünde gümrük müşaviri olarak tanıttığı ve mal çıkarabileceğini söyleyerek dolandırıcılık suçunu işlediği somut olayda; sanığın belli bir kamu görevlisi yanında hatrının sayıldığından söz etmeksizin, kendisini gümrük müşaviri olarak tanıtmak suretiyle gümrükten eşya çıkaracağını söyleyip şikayetçi ile katılanlardan para aldığı, inandırıcılığı sağlamak amacıyla sonraki aşamalarda gümrükte müdür yardımcısı olarak tanıttığı ...'yla tanıştırdığı ya da sahte gümrük beyannamesi ya da senet sunmak suretiyle olayın devamını getirmek şeklindeki eylemlerinde; eylemlerinin şikayetçi ... ile katılanlar ..., ..., ... ve ...'ye karşı 5237 sayılı TCK'nın 157. maddesinde düzenlenen basit dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeden aynı kanunun 158/2 madde ve fıkrası ile ceza tayini,

b-Sanığın katılan ...'nin kefil olarak gözüktüğü senet tanzim ederek katılan ...'a verdiği, katılan ...'in de senedi cirolayarak verdiği kişinin katılan ... hakkında icra takibi yapması şeklinde gelişen olayda ; sanığın katılan ...'yu yönelik eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 157. maddesinde düzenlenen basit dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeden aynı kanunun 158/2 madde ve fıkrası ile ceza tayini,

c- Sanığın katılanlar ... ve ...'e yönelik eylemlerinde menfaatin baştan belli olduğu, sanıkla iletişim kuranın katılan ... olduğu, parayı katılan ...'den istediği şeklinde gelişen olayda; sanığın her iki katılana yönelik eyleminin tek suç kabul edilerek bir kez cezalandırılması yoluna gidilmesi gerekirken her bir katılana karşı ayrı ayrı cezalandırılması suretiyle ceza tayin edilmesi,

d- Şikayetçi ...'in alınan beyanında sanığın aldığı parayı olaydan 2-3 ay sonra ödediğini beyan etmesi karşısında; iddianame tarihinin 09/03/2011 olduğu gözönüne alındığında sanığın zararı kovuşturma başlamadan giderdiği anlaşıldığından; mahkemenin kabulünde sanığın zararı kovuşturma aşamasında giderdiği belirtilerek fazla ceza tayin edilmiş olması,

Mağdurun cezaevinde bulunan yakınının tahliye edilmesi maksadıyla fail ile iletişime geçmesi sonucu failin mahkeme hâkimini tanıdığından hileli eylemlerde bulunarak menfaat temin etmesi halinde, söz konusu eylemin ilgili nitelikli hale konu olması söz konusudur⁵⁵². Yine failin milletvekili tanıdığı olduğundan bahisle mağdurun işe alınmasını sağlayacağı yönünde hileli eylemler sergileyerek mağdur aleyhine menfaat temin etmesi eyleminin de TCK madde 158/2 hükmü kapsamında değerlendirilmektedir⁵⁵³.

Kabule göre de;

e- Sanığın şikayetçi ...'e yönelik eyleminden kurulan hükümde; sanığın zararı kovuşturma aşamasında giderdiği kabul edilmesi karşısında; uygulanan kanun maddesinin TCK'nın 168/2 maddesi yazılması yerine TCK'nın 168/3-1.cümlesi yazılması suretiyle hataya düşülmesi,

f- Dolandırıcılık suçundan kurulan hükümlerde; hapis cezasının alt sınırdan tayin edilmesine rağmen, adli para cezasının belirlenmesi sırasında, yeterli ve yasal gerekçe gösterilmeksizin, aynı gerekçeye dayanarak tam gün sayısının asgari haddten uzaklaşılması suretiyle sanıklara fazla ceza tayin edilmesi, Kanuna aykırı olup, sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülümüş olduğundan hükümlerin bu sebeplerden dolayı 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, aynı kanunun 326/son maddesi uyarınca ceza miktarı bakımından kazanılmış hakkın gözetilmesine, 24/10/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. ” T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/1706 E., 2017/21200 K., 24.10.2017 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

⁵⁵² Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 236

⁵⁵³ “...Sanığın, milletvekili ...'ın akrabası olduğunu ve işe yerleştireceğini söyleyerek katılandan menfaat temin ettiği iddia edilen olayda, sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 158/2. maddesinde düzenlenen kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin takdirinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması, Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, diğer yönleri incelenmeyen hükmün 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, aynı Kanun'un 326/son maddesi uyarınca sanığın kazanılmış haklarının saklı tutulmasına, 16.12.2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi. ” T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/37064 E., 2021/12702 K., 16.12.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/970 E., 2019/973 K., 19.02.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/8560 E., 2019/597 K., 11.02.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023); T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/8601 E., 2019/598 K., 11.02.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

6. SUÇ KONUSU EYLEMİ GERÇEKLEŞTİREN KİŞİ SAYISINA YÖNELİK NİTELİKLİ HAL: DOLANDIRICILIK SUÇUNUN ÜÇ VEYA DAHA FAZLA KİŞİ TARAFINDAN YA DA ÖRGÜTLÜ SUÇ OLARAK İŞLENMESİ

TCK madde 157 ve 158/1 ve 158/2 bentlerinde yer alan dolandırıcılık suçlarının üç veya daha fazla fail tarafından işlenmesi halinde cezai müeyyidenin yarısı oranında; suç örgütü kapsamında işlenmesi halinde de bir katı oranında artırılması söz konusudur. TCK madde 158/3 bendinde yer alan işbu nitelikli hal, 6763 sayılı kanunun 14/3. Madde hükmü ile madde hükmüne dâhil edilmiş olmakla, söz konusu düzenlemenin tarihi ise 02.12.2016'dır.

Her ne kadar TCK madde 220 hükmü kapsamında suç işleme kastıyla örgüt kurulması cezai müeyyideye tabi tutulmuş olsa da, TCK madde 158/3 hükmünde dolandırıcılık suçunun üç veya üçten fazla kişi ile ya da suç işleme kastıyla kurulmuş bir örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu durumda, ilgili nitelikli halde yer alan suçun “*bileşik suç*” niteliğini haiz olması sebebiyle, suçun faillerinin dolandırıcılık suçunun yanında TCK madde 220 hükmü kapsamında cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusu olmayacaktır⁵⁵⁴.

Suçun faillerinin sayıca fazlalığı ya da örgütlü olmaları hususu, mağdurun irade sakatlığına sebebiyet vermeleri yönündeki hileli eylemlerinin başarıya ulaşmasını kolaylaştırmakla, mağdurun söz konusu aldatıcı eylemlere yönelik muhafaza imkânını ortadan kaldırmaktadır⁵⁵⁵. İlgili nitelikli halde yer alan düzenlemenin hem dolandırıcılık suçunun temel haline hem de nitelikli hallerine yönelik olduğu hususu gözetildiğinde, görevli mahkemenin belirlenmesi esnasında suçun hangi hal kapsamında değerlendirilmesi gerektiği önem arz etmektedir. Zira T.C. Yargıtay 15. Ceza Dairesi'nin 27.02.2019 tarihli bir kararında, faillerin sahte para üretme eylemlerinin TCK madde 157 hükmü kapsamında değerlendirileceğinden bahisle, görevli mahkemenin asliye ceza mahkemeleri olacağı yönünde hüküm kurulmuştur⁵⁵⁶.

⁵⁵⁴ Korkmaz, Dolandırıcılık Suçu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 132

⁵⁵⁵ Yüksektepe, a.g.e, s. 1243

⁵⁵⁶ “...Dosya kapsamına göre, yukarıda isimleri belirtilen 4 sanık hakkında 'dolandırıcılık' suçunu işlediklerinden bahisle 5237 sayılı Kanun'un 157/1. maddesi gereğince cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açılmış ise de, 02/12/2016 tarih ve 29906 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14. maddesi ile değişik 5237 sayılı Kanun'un 158/3. maddesine eklenen, "Bu madde ile 157 nci maddede yer alan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek

A. DOLANDIRICILIK SUÇUNUN DAHA AZ CEZAYI GEREKTİREN HALİ

1. BİR HUKUKİ İLİŞKİYE DAYANAN ALACAĞIN TAHSİLİ AMACIYLA DOLANDIRICILIK SUÇU

Mülga TCK kapsamında fail tarafından kendi hakkını almak maksadıyla suç işlenmesi 308. Ve devamı madde hükümlerinde düzenlenmiş olmakla, TCK kapsamında bu kurumun dolandırıcılık suçu açısından düzenlenmesi söz konusudur⁵⁵⁷. Söz konusu suça ilişkin soruşturma yapılması için mağdurun şikâyetinin mevcut olması gerekmektedir⁵⁵⁸.

ceza yarı oranında; suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır." şeklindeki düzenleme ile, anılan Kanun'un 157 ile 158. maddesinde yer alan dolandırıcılık suçlarının 3 veya daha fazla kişi tarafından işlenmesinin nitelikli hâl olarak düzenlendiği nazara alındığında, somut olayda 4 sanık hakkında dolandırıcılık suçundan açılan kamu davasına ilişkin yargılama görevinin de 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 12. maddesi gereğince Ağır Ceza Mahkemesine ait olacağı ve delillerin takdiri ile değerlendirilmesinin üst dereceli mahkemeye ait olduğu hususları dikkate alınmaksızın, itirazın reddi yerine yazılı şekilde kabulüne karar verilmesinde isabet görülmediğinden, 5271 sayılı CMK'nın 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozma talebine dayanılarak ihbar olunmuştur.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

02.12.2016 tarih ve 29906 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanunun 14. maddesiyle yapılan değişiklikle TCK'nın 158. maddesine eklenen 3. fıkrasında, "Bu madde ile 157'nci maddede yer alan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında; suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır" şeklinde düzenleme yapılması nedeniyle hem basit hem de nitelik dolandırıcılık suçları için ortak bir artırım maddesi öngörüldüğü ve TCK'nın 157. maddesine yollama yapıldığı dikkate alındığında, görevli mahkemenin belirlenmesinde artırım maddesinde öngörülen durumlara değil, eylemin niteliğine bakılması gerekeceği; nitekim dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinin, TCK'nın 158. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında düzenlenmelerinden sonra, kanun koyucu üçüncü fıkrada, bu fıkralarda öngörülen cezalardan farklı olarak aynı kanunun 157. maddesine de yollama yapmak suretiyle artırım oranı belirleyerek, bu durumları nitelikli haller arasında saymamak yönünde irade gösterdiği; somut olayda da, sanıklar ..., ..., ... ve ..., şikâyetçilere daha ucuz döviz temin edeceklerini belirttikten sonra para görünümülü kağıt vermek suretiyle menfaat temin etmeleri şeklindeki eylemlerinin TCK'nın 157. maddesinde yer alan dolandırıcılık suçuna uyduğu ve bu suça bakma görevinin asliye ceza mahkemesine ait olduğu anlaşılmakla, Hatay 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen 11.05.2018 tarih ve 2018/875 değişik iş sayılı kararına yönelik yapılan kanun yararına bozma isteminin REDDİNE, 27.02.2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/9204 E., 2019/1414 K., 27.02.2019 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

⁵⁵⁷ Bu hususta bkz. Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 137

⁵⁵⁸ Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 322; Ayrıca 6763 sayılı yasa kapsamında ilgili suçun uzlaştırma hükümlerine tabi olduğu hususunda bkz. Aslan, a.g.e., s. 114; "Hukuki bir ilişkiye dayanan alacağın tahsili amacıyla dolandırıcılık ile hukuki bir ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla resmi belgede sahtecilik suçlarından sanığın mahkumiyetine ilişkin hükümler katılan vekili ve sanık müdafii tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü:

Sanığın, suça konu borçlu kısmında tanık... 'un, kefil kısmında katılan ... 'nin bilgilerinin yer aldığı, 06/01/2009 tanzim ve 31/12/2010 ödeme tarihli, 20.000 TL bedelli bonoyu katılan ... ve tanık...

İlgili nitelikli hal açısından önem arz eden husus, fail ve mağdur arasında esasen mevcut bir hukuki bağın olması olup, söz konusu alacağın var olması elzem değildir⁵⁵⁹. Fail tarafından gerçekte var olan bir alacağın tahsil edilmesi söz konusu ise, bu noktada da mağdur aleyhine temin edilen menfaat ile failin mevcut alacağının miktarının denk olması önem arz etmemektedir⁵⁶⁰. Dolandırıcılık suçunun fail tarafından kendi ya da bir başkası yararına menfaat temin edebilmesi söz konusu olduğundan, TCK madde 159 hükmü kapsamında da failin menfaatlerini korumakla yükümlü olduğu kişilerin mevcut hukuki alacaklarının tahsili amacıyla da hileli eylemlerde bulunması mümkündür⁵⁶¹. Yine TCK madde 159 hükmü açısından fail

aleyhine... İcra Müdürlüğü'nün 2013/12022 Esas sayılı dosyasında kambyo senetlerine mahsus icra takibine koyduğu, bononun kefil kısmında katılan ...'nin isminin yazmasına rağmen adına atılı imzanın katılana ait olmadığına kriminal inceleme raporu ile tespit edildiği, bu şekilde sanığın nitelikli dolandırıcılık suçuna teşebbüs ile resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda, 1) Sanık hakkında hukuki bir ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla resmi belgede sahtecilik suçundan kurulan mahkumiyet hükmüne yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde;

Sanık savunması, katılan ve tanık beyanları, kriminal inceleme ve bilirkişi raporları ile tüm dosya kapsamından; suça konu senedi aralarındaki hukuki ilişki çerçevesinde tanık... 'un, tanzim ve ödeme tarihleri ile bedel kısmını boş bırakıp borçlu ve kefil kısmına ait bilgileri doldurarak borçlu kısmını da imzaladıktan sonra sanığa verdiğinin ve kefil kısmında yer alan imzaların katılan ... ve tanık ...'a ait olmadığına tespit edilmesi karşısında, sanığın, hukuki bir ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla resmi belgede sahtecilik suçunun sübut bulduğuna yönelik mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir.

Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre; katılan vekilinin, sanık ile katılan arasında hukuki bir ilişki bulunmadığına ve sanığın lehine olan hükümlerin uygulanmasının hukuka aykırı olduğuna, sanık müdafinin, sanığın atılı suçu işlemediğine ve senedi tanık Selçuk'un doldurduğuna yönelik temyiz itirazlarının reddiyle, hükmün ONANMASINA,

2) Sanık hakkında hukuki bir ilişkiye dayanan alacağın tahsili amacıyla dolandırıcılık suçundan kurulan mahkumiyet hükmüne yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde;

Sanığa yüklenen hukuki bir ilişkiye dayanan alacağın tahsili amacıyla dolandırıcılık suçu nedeniyle, sahtecilik suçunun mağdurunun kamu, dolandırıcılık suçunun mağdurunun katılan olması sebebiyle mağdurların farklı oluşu ile hükümden sonra 02.12.2016 tarih ve 29906 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253. ve 254. madde fıkraları gereğince uzlaştırma işlemleri için gereği yapılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini zorunluluğu,

Bozmayı gerektirmiş, katılan vekili ve sanık müdafinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan bu sebepten dolayı 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi uyarınca sair hususlar incelenmeksizin hükmün BOZULMASINA, 17/02/2020 tarihinde oybirliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/12304 E., 2020/2161 K., 17.02.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/11480 E., 2020/61 K., 13.01.2020 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

⁵⁵⁹ Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma, s. 320; Ancak bu durumda da failin alacağının gerçekten mevcut olup olmadığı hususunda halihazırda anlaşmazlığın mevcut olması gerektiği hususunda bkz. Soyaslan, a.g.e., s. 451

⁵⁶⁰ Özen, a.g.e., s. 582

⁵⁶¹ Bayraktar, Yıldız, Aksoy Retornaz, Akyürek, Evik, Kangal, Memiş Kartal, Sınar, Evik, Altunç, Aytekin İnceoğlu, Erman, a.g.e., s. 278; "...Sanığın ... isimli mağazanın yetkilisi olduğu, katılanın

tarafından temin edilen menfaatin mağdurun malvarlığı değerinden elde edilmiş olması şart olmakla, alacaklı sıfatını haiz fail tarafından şahsi malının hileli eylemlerle edinilmesi halinde söz konusu eylemin ilgili nitelikli hale konu olması söz konusu değildir⁵⁶².

Doktrinde ilgili suça konu menfaatin kaynağının haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden ya da eksik borçtan kaynaklanması halinde, söz konusu dolandırıcılık eyleminin ilgili nitelikli hal açısından değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu tartışmalıdır. Failin mağdur ile aralarında hukuki zeminde mevcut bir ilişkinin mevcut olması gerektiğinden bahisle, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşme neticesinde failin mevcut zararını tahsil etmeye çalışması halinin TCK madde 159 hükmü açısından değerlendirilmesi söz konusu değildir⁵⁶³. Haksız fiil neticesinde failin belirli bir zarara uğraması halinde de fail ile mağdur arasında bir hukuki ilişkinin mevcut olması söz konusu olduğundan, bahse konu eylemin ilgili nitelikli hale konu olması mümkündür⁵⁶⁴. Yine eksik borçların ahlaka uygun olması ve hukuki bir ilişkiden kaynaklı olması halinde de ilgili nitelikli halin gündeme gelmesi söz konusu olacaktır⁵⁶⁵.

geçmiş tarihlerde bu mağazadan alışverişler yaparak senetler verdiği ve borçlarını ödeyerek senetlerin tamamını geri aldığı halde sanığın, borçlusu katılan, alacaklısı sanık ... olan, 26.07.2012 tanzim ve 26.08.2012 vade tarihli, 978,00 TL bedelli sahte senet tanzim ederek ... 1. İcra Müdürlüğü'nün 2013/803 takip sayılı icra dosyası ile icra takibi yapmak suretiyle kamu kurumunu araç olarak kullanmak suretiyle dolandırıcılık ve resmi belgede sahtecilik suçlarını işlediği iddia olunan somut olayda;

Sanığın soruşturma aşamasındaki 03.06.2013 tarihli beyanında, çeyiz alışverişi karşılığında verilen senedin müşteri tarafından imzalandığını ve yanında çalışanlar tarafından da doldurulduğunu belirtmesi, Kriminal Polis Laboratuvarında alınan raporda suça konu bonodaki imzaların katılana ait olmadığını da tespit edilmesi karşısında, maddi gerçeğin kuşkuya yer bırakmayacak şekilde tespiti bakımından; sanığın savunmasında belirtilen çalışanlarının açık kimlik ve adres bilgilerinin tespit edilerek beyanlarının alınması, akabinde bu kişilerle birlikte katılan ve sanığın samimi yazı ve imza örnekleri temin edilerek senetteki yazı ve imzaların kime ait olduğu hususunda Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi'nden rapor alınması, aynı zamanda sahtecilik ve dolandırıcılık suçunun sübutu halinde, TCK'nin 211. maddesi kapsamında "bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı amacıyla resmi belgede sahtecilik" ile TCK 159. maddesindeki "Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın tahsili amacıyla dolandırıcılık" suçlarını oluşturup oluşturmadığının tartışılması ve sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken eksik araştırma ve inceleme ile yazılı şekilde hükümler kurulması, Yasaya aykırı, Cumhuriyet savcısının temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükümlerin 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 27.10.2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/38068 E., 2021/9347 K., 27.10.2021 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023); Aynı yönde bkz. T.C. Yargıtay 15. CD., 2014/22741 E., 2017/9819 K., 24.04.2017 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

⁵⁶² Koç, a.g.e., s. 248

⁵⁶³ Bu hususta bkz. Aydın, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, s. 692

⁵⁶⁴ Bilen, a.g.e., s. 248

⁵⁶⁵ Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 570; Aynı yönde bkz. Agin, a.g.e., s. 143

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BASİT VE NİTELİKLİ DOLANDIRICILIK FİİLLERİNDE CEZANIN BELİRLENMESİ ESASLARI

A. ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEPLERİ VEYA CEZADA İNDİRİM YAPILMASINI GEREKTİREN ŞAHSİ SEBEP

1. ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEPLERİ

5237 sayılı TCK madde 167/1 hükmü ve 5271 sayılı CMK madde 223/4 hükmü⁵⁶⁶ kapsamında, (a) bendinde dolandırıcılık suçunun fiilen müşterek konutta birlikte yaşayan eşlerden birine karşı işlenmesi hali şahsi cezasızlık sebebi olarak kabul edilmiştir. Yine aynı madde hükmünün (b) bendinde ise üst soy, alt soy ya da bu derece kayın hısımlarından birine karşı veya evlatlığı, evlat edinene karşı işlenmesi halinin de cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusu değildir. Doktrinde ilgili düzenleme kapsamında üst ve alt soy kayın hısımlarına karşı işlenen dolandırıcılık eylemlerine ilişkin eşlerin müşterek yaşamlarını sürdürdüğü süre zarfında şahsi cezasızlık nedeninin uygulanacağı yönünde düzenleme mevcut olmadığı hususu eleştirilmiştir⁵⁶⁷.

⁵⁶⁶ 5271 s. CMK m. 223/4: “İşlenen fiilin suç olma özelliğini devam ettirmesine rağmen;

a) Etkin pişmanlık,

b) Şahsi cezasızlık sebebinin varlığı,

c) Karşılıklı hakaret,

d) İşlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığı dolayısıyla, faile ceza verilmemesi hallerinde, ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.”

⁵⁶⁷ Bilen, a.g.e., s. 255; “...1) Sanık ... hakkında nitelikli dolandırıcılık suçundan verilen ceza verilmesine yer olmadığına dair karar ile sanıklar hakkında resmi belgede sahtecilik suçundan verilen mahkumiyet hükümlerine yönelik yapılan temyiz başvurularının incelenmesinde, Katılanın tüm aşamalarda istikrarlı beyanları, suça konu senet üzerindeki yazıların sanık ... eli ürünü olduğuna dair alınan kriminal rapor, sanıkların suçtan kurtulmaya yönelik soyut savunmaları, tanık ... beyanları ile sanık ...'in katılanın kızı olan ... ile resmi olarak evli olması nedeni ile bu sanık açısından şahsi cezasızlık halinin varlığı karşısında, sanık ... hakkında nitelikli dolandırıcılık suçundan verilen ceza verilmesine yer olmadığına dair karar ile sanıklar hakkında resmi belgede sahtecilik suçlarından verilen mahkumiyet hükümlerinde bir isabetsizlik görülmemiştir.

Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre; katılan vekilinin her hangi bir nedene dayanmayan, sanık ... müdafii ve sanık ...'in ise suçun sübut bulmadığına yönelik temyiz itirazlarının reddiyle, hükümlerin ONANMASINA, karar verilmiştir.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2014/25335 E., 2017/10927 K., 16.05.2017 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

İlgili maddenin (c) bendi kapsamında da, söz konusu suçun birlikte yaşayan kardeşlerden birine karşı işlenmesi halinde de suçun failine cezai yaptırım uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır. İlgili düzenleme ile aile birliğinin malvarlığı değerinden üstün tutulması söz konusu olmakla⁵⁶⁸, söz konusu düzenlemenin hukuka uygunluktan ziyade şahsi cezasızlık nedeni sayılması, suça konu eyleme iştirak eden diğer faillerin cezai yaptırıma tabi tutulmasını sağlamaktır⁵⁶⁹. Zira söz konusu madde hükmünün suçun tüm failleri açısından geçerli olması halinin, suçun iştirak halinde işlenme oranını arttıracak kanısındayız.

Her ne kadar ilgili madde hükmünde şahsi cezasızlık sebepleri hükme bağlanmış olsa da, fail tarafından gerçekleştirilen eylemin dolandırıcılık suçuna konu olması söz konusudur⁵⁷⁰. İlgili cezasızlık nedeninin somut olay açısından uygulanabilmesi ise fail tarafından suça konu eylemin işlenmesi esnasında kanun maddesinde sayılı kişiler ile müşterek hayat sürdürmesi koşuluna bağlıdır⁵⁷¹. 25.04.2018 tarihli bir Yargıtay kararında, eşler hakkında mahkeme tarafından fiili ayrılık kararının verilmediği gerekçesiyle, fail tarafından eşi olan mağdura yönelik gerçekleştirilen dolandırıcılık suçunun TCK madde 167/1 (a) bendi kapsamında cezai müeyyideye tabi tutulmasının mümkün olmadığı hususu hükme bağlanmıştır⁵⁷². Somut olay açısından şahsi cezasızlık sebebinin var olup olmadığı hususu

⁵⁶⁸ Recep Gülşen, “Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar Açısından Akrabalık Bağının Etkisi (TCK m. 167)”, Koca, M. (Eds.), Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk’a Armağan (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 472

⁵⁶⁹ Soyaslan, a.g.e., s. 485

⁵⁷⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, a.g.e., s. 603

⁵⁷¹ Soyaslan, a.g.e., s. 485

⁵⁷² “1-Sanık ... hakkında ceza verilmesine yer olmadığına ilişkin katılan vekilinin temyiz talebinin incelenmesinde;

Dosya kapsamına göre; sanık ... ile katılan ... 'in suç tarihi olan 10/12/2009 tarihinde evli oldukları, eşler arasında görülmekte olan boşanma davasının Eskişehir 3.Aile Mahkemesi'nin 2008/860 Esas, 2009/595 karar sayılı dosyası ile 02/07/2009 tarihinde boşanma davasının reddine karar verildiği, bu dava dosyasında "yargısal fiili ayrılık kararı" verilmemiş olması, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 167/1-a maddesi uyarınca nitelikli dolandırıcılık suçunun eşler zararına işlenmesi hâlinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmayacağına belirtilmesi karşısında; aynı gerekçeye dayanan sanık hakkında TCK. 167/1-a maddesi gereğince ceza verilmesine yer olmadığına dair mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.

Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre; katılan vekilinin birleştirme kararının verilmesi gerektiği ve hükmün kanuna aykırı olduğu gerekçesine ilişkin temyiz itirazlarının reddiyle, hükmün ONANMASINA, , 25/04/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 15. CD., 2015/3964 E., 2018/2966 K., 25.04.2018 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

değerlendirilirken, suçun faili ve mağdurunun aile kayıt örnekleri, müşterek hayat sürdürüp sürdürmedikleri hususunun tespitinin yapılması gerekmektedir⁵⁷³.

Nitekim fail tarafından suça konu eylem neticesinde ilgili madde metninde bahsi geçen şahıslar ile ortak mülkiyete sahip başka kişilerin zararına sebebiyet verilmesi halinde, fail hakkında bu kimselere yönelik gerçekleştirdiği eyleme ilişkin şahsi cezasızlık nedenin uygulanması söz konusu değildir⁵⁷⁴. Bahse konu hal açısından önem arz eden husus, bahse konu mağdurların suçtan zarar gören konumunda olması gerektiğidir⁵⁷⁵.

2. CEZADA İNDİRİM YAPILMASINI GEREKTİREN HAL

5237 sayılı TCK madde 167/2 hükmü kapsamında, dolandırıcılık suçunun mağdurun failin haklarında ayrılık kararı verilmiş eşi, ayrı yaşadığı kardeşi, birlikte yaşadığı yan soy hısımlarından biri ya da ikinci derece kayın hısımlarından biri olması halinde, cezai müeyyidenin yarı oranında azaltılması söz konusudur.

Her ne kadar TCK madde 73/5 hükmü gereğince iştirak halinde işlenen suçlar açısından mağdur tarafından şikâyetten vazgeçilmesi halinde, tüm failler açısından söz konusu hususun uygulanması söz konusu olsa da, TCK madde 167 hükmü açısından bu hususun uygulanabilmesi mümkün değildir⁵⁷⁶.

3. ETKİN PİŞMANLIK

5237 sayılı TCK madde 168 hükmünde kapsamında, failin dolandırıcılık suçunu işlemesinin akabinde kovuşturma aşamasına geçilmeden suçun failinin ve iştirak eden diğer kişilerin işledikleri suçtan ötürü pişmanlık duyması neticesinde mağdurun malvarlığı aleyhine edinilen malın iadesi veya tazminini sağlaması durumunda cezai yaptırımın üçte ikisi oranında düşürülmesi söz konusudur. İlgili madde hükmünün ikinci fıkrası gereğince, failin işlediği suçtan pişmanlık duyarak elde

⁵⁷³ Bilen, a.g.e., s. 253

⁵⁷⁴ Taneri, Kamışlı, a.g.e., s. 460

⁵⁷⁵ Bayraktar, Yıldız, Aksoy Retornaz, Akyürek, Evik, Kangal, Memiş Kartal, Sınar, Evik, Altunç, Aytekin İnceoğlu, Erman, a.g.e., s. 279; Eker, Kazancı, Zeyrek, a.g.e., s. 571

⁵⁷⁶ Zira TCK madde 167/2 hükmü kapsamında madde metninde bahsi geçen mağdurlara karşı işlenen filler açısından geçerli olmakla, diğer failler hakkında soruşturmaya ve kovuşturmaya devam edileceği hususunda bkz. Gülşen, a.g.e., s. 483

edilen menfaatin iadesi ya da tazmininin sağlanması eyleminin kovuşturma aşamasında gerçekleşmesi halinde cezai müeyyidenin yarı oranında azaltılması gündeme gelecektir⁵⁷⁷. TCK madde 168/4 hükmü kapsamında ise, fail tarafından dolandırıcılık suçunun mağduru aleyhine temin edilen menfaatin kısmen iadesi ya da tazmin edilmesi durumunda suçun mağduru tarafından rıza gösterilmemesi halinde fail hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması mümkün değildir⁵⁷⁸.

⁵⁷⁷ “....Yapılan yargılamaya, toplanıp gerekçeli kararda gösterilerek tartışılan delillere, Mahkemenin oluşa uygun şekilde oluşan inanç ve takdirine, incelenen dosya içeriğine göre, sanığın diğer temyiz nedenleri yerinde görülmemiştir, ancak;

Sanığın, 05.01.2015 tarihli temyiz dilekçesinde hükümden önce katılanın zararının giderildiğini beyan etmesi ve dilekçe ekinde 24.11.2014 tarihli katılanın adına 140 TL gönderdiğine ilişkin PTT dekontu sunması karşısında; katılanın beyanı alınarak zararının giderilip giderilmediğinin sorulması, 5237 sayılı TCK'nin 168. maddesindeki koşullar da değerlendirilmek suretiyle sanık hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı belirlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik araştırma hükmü kurulması,

Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, 23.05.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/14348 E., 2022/9521 K., 23.05.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

⁵⁷⁸ “...1) Sanık ...'ın inşaat işiyle uğraştığı, suça konu tamamen sahte olan çeki ...aracılığıyla inşaatının çatı işini yapan ... 'ya verdiği, bu suretle üzerine atılı suçları işlediği kabul olunan somut olayda; sanığın savunmasında inşaat işiyle ilgilendiğini ancak suça konu çeki ... 'ya vermediğini beyan etmesi ve 15.03.2013 tarihli bilirkişi raporunda suça konu çekte yer alan yazı ve imzaların sanığın el ürünü olmadığını belirtilmesi karşısında, maddi gerçeğin ve resmi belgede sahtecilik suçu yönünden olağanüstü zamanaşımının gerçekleşip gerçekleşmediğinin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde tespiti bakımından; ayrıntıları Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 03.03.1998 tarihli ve 6/8-69 sayılı kararında da açıklandığı üzere, önceden doğan borç için sonradan yapılan hileli hareketlerin dolandırıcılık suçuna vücut vermeyeceği hususu da dikkate alınarak, ... 'nın müşteki sıfatıyla ayrıntılı ifadesinin alınması, suça konu çeki hangi ticari ilişkiye istinaden hangi tarihte sanıktan aldığının ve sanıkla aralarındaki ticari ilişkiye dair yazılı belge veya tanığının bulunup bulunmadığının sorulması sonucuna göre tüm deliller birlikte değerlendirilerek sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik araştırma ve inceleme ile yazılı şekilde hükümler kurulması,

2) Kabule göre de; sanık hakkında nitelikli dolandırıcılık suçundan hüküm kurulurken kısmi ödeme durumunda mağdurun muvafakat göstermesi halinde yalnızca ödeme yapan sanığın etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanacağı göz ardı edilerek TCK'nin 168/1. maddesi tatbik edilmek suretiyle eksik ceza tayini,

Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükümlerin BOZULMASINA, CMUK'nin 326/son maddesi uyarınca ceza miktarı yönünden kazanılmış hakkının saklı tutulmasına, 18.10.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.” T.C. Yargıtay 11. CD., 2022/729 E., 2022/16421 K., 18.10.2022 T., <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

İlgili suçtan ötürü mağdurun malvarlığı aleyhine edinilen malın iadesi ya da tazminin sağlanmasının bizzat fail tarafından yapılması elzem olmamakla, ancak bu durumda failin zararı giderme hususunda rızasının mevcut olması gerekmektedir⁵⁷⁹.

B. SUÇUN MUHAKEME USULÜ

1. MUHAKEME USULÜ

Dolandırıcılık suçunun basit ve nitelikli halleri, mağdurun şikâyetinde bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, Cumhuriyet Başsavcılığınca resen soruşturulmaktadır. TCK madde 159 hükmü ve 167/2 hükmü kapsamında işlenen dolandırıcılık suçları ise şikâyet tabi suçlardandır.

CMK madde 253 hükmü kapsamında, her ne kadar dolandırıcılık suçunun temel hali açısından resen soruşturma ilkesi söz konusu olsa da, ilgili suç açısından uzlaştırma hükümleri uygulanabilmektedir. Ayrıca CMK madde 254 hükmü kapsamında, kovuşturma esnasında da fail tarafından mağdur aleyhine temin edilen menfaatin iadesi ya da tazmininin sağlanması koşuluyla, dolandırıcılık suçunun faili ile mağduru arasında uzlaştırma kurumuna başvurulabilmektedir. Fail ile mağdur arasında uzlaşmanın sağlanmasının akabinde, fail hakkında açılan kamu davasının düşmesi yönünde hüküm kurulmaktadır. Dolandırıcılık suçunun toplumda oldukça sık görülen suçlardan olması ve birçok mağdurunun bulunmasından bahisle, doktrinde dolandırıcılık suçunun temel halinin dahi uzlaştırma hükümlerine tabi olması eleştirilmektedir⁵⁸⁰. Fikrimizce de dolandırıcılık suçuna ilişkin daha ağır cezai yaptırım uygulanması gerekirken uzlaştırma müessesesi kapsamına alınması suçun işlenme oranının artmasına sebep olmaktadır.

Öte yandan, failin mağdur aleyhine edindiği menfaatin iade edilmesinin ileriki bir zamana ertelenmesi veya taksitler halinde ödenmesine karar verilmesi halinde, suçun faili hakkında CMK madde 231 hükmünde yer alan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu açısından gerekli olan koşulların yerine getirilmesi gerekli olmaksızın HAGB kararı verilebilmektedir. Ayrıca fail tarafından dolandırıcılık suçunun temel haline konu eylemin gerçekleştirilmesi durumunda, fail hakkında CMK madde 231 hükümlerinin uygulanabilmesi gündeme gelecektir. Ancak fail tarafından

⁵⁷⁹ Aydın, Dolandırıcılık Suçu, s. 695

⁵⁸⁰ Tüysüz, a.g.e., s. 70

ilgili uzlaşma hükümlerine uyulmaması durumunda ise CMK madde 231 hükümlerinin mevcut olup olmadığına bakılmaksızın, suçun faili hakkında ilgili suça ilişkin hükmün açıklanmasına karar verilmektedir.

Yine CMK madde 171 hükmü kapsamında, failin TCK madde 167/1 hükmünde yer alan kişilere karşı dolandırıcılık suçunu işlemesi halinde, savcılık makamınca fail hakkında Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair karar verilebilmektedir.

CMK madde 128/2 hükmü kapsamında, dolandırıcılık suçunun basit ve nitelikli halleri kapsamında fail hakkında yürütülen soruşturma ya da kovuşturma esnasında, fail adına kayıtlı menkullere ve malvarlığına el konulması yönünde karar verilebilmektedir. Zira söz konusu menkullerin ya da malvarlıklarının fail adına kayıtlı olup olmadığı önem arz etmeksizin, fail tarafından bir başkası lehine temin edilen menfaatlere de el konulması mümkündür. Yine nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediği iddia olunan fail hakkında CMK madde 135/8 hükmü kapsamında, gerek soruşturma gerekse kovuşturma aşamasında iletişimin dinlenmesine, kayda alınmasına ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine karar verilebilmektedir. Ayrıca, TCK madde 158 hükmünde yer alan nitelikli dolandırıcılık suçlarını işlediği hususunda kuvvetli şüphe duyulan fail hakkında, bir başka yolla delil temin etmenin mümkün olmadığı hallerde, failin hareketlerinin ve bulunduğu mekânların teknik araçlarla takip edilebilmesi, görüntü ya da ses kaydına alınabilmesi mümkündür. Öte yandan, dolandırıcılık suçunun temel ya da nitelikli haline konu suçu işlediği iddia olunan failin kaçak durumda olması halinde de CMK madde 248 hükmü kapsamında, fail adına kayıtlı tüm malvarlığına, hak ve alacaklara el konularak bahse malların yönetimini gerçekleştirmesi maksadıyla kayyım atanması söz konusu olabilmektedir.

Çalışmamız kapsamında, dolandırıcılık suçuna ilişkin yaptırımlara her bir bölümde ayrıca yer verilmiş olmakla, bu bölümde cezai müeyyidelere yer verilmeyecektir.

İlgili suça yönelik yaptırım uygulanabilmesi için, fail tarafından mağdur aleyhine temin edilen menfaatin hangi miktarda olduğunun tespiti önem arz etmektedir⁵⁸¹. Yine fail tarafından işlenen dolandırıcılık suçunun işlendiği tarih ile fail

⁵⁸¹ Atalan, Türk Ceza Kanunu'nun 158/1-F ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar Ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı, s. 48

hakkında hükmün kurulduğu tarih arasında suça konu eylem neticesinde mağdurun malvarlığında herhangi bir kaybın mevcut olması halinde, mağdur tarafından işbu kaybının telafi edilmesi amacıyla tazminat davası ikame edilebilecektir⁵⁸². Bu kapsamda suçun işlendiği zaman, haksız yararın temin edildiği an olmakla, suçun icrasının tamamlanamadığı eylemler açısından en son icrai hareketin yapıldığı an, suçun TCK madde 43 hükümlerine tabi olması halinde de en son icrai hareketin tamamlandığı an olacaktır⁵⁸³. Adli para cezasına ilişkin cezai müeyyidenin miktarının ise TCK madde 61/8 hükmü kapsamında belirlenmesi gerekmektedir⁵⁸⁴.

Dava zamanaşımı, TCK madde 66 hükmünde yer almakla, dolandırıcılık suçunun temel hali açısından dava zamanaşımının ilgili madde hükmünün 1/ (e) bendi kapsamında sekiz yıl; nitelikli halleri açısından ise 1/ (d) hükmü kapsamında on beş yıl olarak hükme bağlanmıştır.

2. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Dolandırıcılık suçunun temel hali açısından yargılama yetkisi, Asliye ceza mahkemelerinde olmakla, 5235 sayılı kanunun⁵⁸⁵ 12. Madde hükmü kapsamında nitelikli dolandırıcılık suçuna konu eylemler açısından görevli mahkemenin ağır ceza mahkemeleri olduğu hususu hükme bağlanmıştır.

CMK madde 12 hükmü kapsamında ise, mahkemelerin yetkisine ilişkin hükümler yer almakla, dolandırıcılık suçu açısından yetkili mahkemenin, söz konusu eylemin işlendiği yer mahkemesi olacağı açıktır. Fail tarafından işlenen icrai eylemlerin tamamlanamaması halinde suçun teşebbüs aşamasında kaldığından bahisle, bu durumda yetkili mahkemenin fail tarafından gerçekleştirilen icrai anlamda son hareketin yapıldığı yer olması söz konusudur. Yine TCK madde 43 hükmünün uygulanmasının söz konusu olduğu hallerde ise fail tarafından işlenen suça konu eylemlerin en sonuncusunun işlendiği yer mahkemesinin görevli olması söz konusudur. İlgili madde hükmüne 08.07.2021 yılında eklenen 6. Madde hükmü kapsamında, dolandırıcılık suçunun bilişim sistemleri yolu ile banka, kredi kurumları

⁵⁸² Özen, a.g.e., s. 564

⁵⁸³ Atalan, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, s. 240

⁵⁸⁴ Bakıcı, a.g.e., s. 286

⁵⁸⁵ Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun

ya da banka, kredi kartlarının aracılığı ile işlenmesi halinde suça konu eyleme maruz kalan mağdurun yerleşim yerinde bulunan mahkemelerin de yetkili olduğu hususu hükme bağlanmıştır.

SONUÇ

Günümüz sanayi toplumlarında mülkiyet bilincinin gelişmesi ve aynı zamanda teknolojik ilerlemeler, küreselleşme, ekonomik kriz gibi faktörler gözetildiğinde, dolandırıcılık eylemlerinin dünya çapında önlenemez bir sorun teşkil ettiği aşîkârdır. Zira dolandırıcılık suçunun hem malvarlığına hem de kişilik haklarından olan irade özgürlüğüne yönelik tehdit oluşturması hasebiyle, bahse konu suça yönelik cezai yaptırımların uygulanması, kişilerin ihkak-ı hak kurumuna başvurmalarının önlenmesi açısından oldukça önem arz etmektedir.

Yürürlükteki ceza kanunumuzun sistematîği irdelendiğinde, dolandırıcılık suçunun kişilere yönelik suç vasfını haiz olduğu ve kişilerin malvarlığının korunmasına ilişkin bir suç niteliğindedir. İlgili suçun malvarlığı aleyhine işlenen suçlardan olması hasebiyle, kişilerin mülkiyet hakkına yönelik bir tehdit oluşturduğu söylenebilir. Nitekim dolandırıcılık suçunun faili tarafından mağdurun malvarlığı aleyhine haksız menfaat temin edilmesi maksadıyla mağdurun hileli birtakım eylemlere maruz kalması söz konusudur.

765 sayılı TCK kapsamında, fail tarafından sergilenen dolandırıcılık eyleminin kişiyi aldatabilecek nitelikte olması koşulu aranmaktaydı. Bu kapsamda, hile ve desisenin mevcudiyeti zorunlu olmakla, failin kendine ya da başkasına menfaat sağlarken mağdur lehine zarara sebebiyet vermiş olması gerekmektedir. Ancak 5237 sayılı TCK kapsamında desise kavramına yer verilmiş olmamakla, ilgili kanunda dolandırıcılık eyleminin temel haline ilişkin cezai müeyyidelerin ağırlaştırıldığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak, toplum nezdinde dolandırıcılık eylemlerinin işlenmesi hususunda caydırıcılığı arttırmak ve kamu güveninin sağlanmasını gösterebiliriz.

Dolandırıcılık suçunun kanun koyucu tarafından ceza normu olarak düzenlenmesinin temelinde, bahse konu suçun hem devlet tarafından bireylerin malvarlığı haklarının muhafaza edilmesi hususunda toplumsal güvenin sağlanması hem de kişilerin iradelerinin hileli davranışlar neticesinde sakatlanmasının önüne geçilmesi hususları mevcuttur. Bu durumda, dolandırıcılık suçu ile korunan hukuki değerin malvarlığı değeri ve bireylerin karar alma ve tasarrufla bulunma özgürlüğü olduğunu söyleyebiliriz.

Dolandırıcılık suçu, mülga TCK ve 5237 sayılı TCK kapsamında açıkça suç normu olarak hükme bağlanmış olmakla, 5237 sayılı TCK kapsamında mülga kanunun aksine dolandırıcılık eylemi neticesinde elde edilen menfaatin haklı ya da haksız olmasına yönelik bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ayrıca, fail tarafından içinde hile unsuru barındıran eylemin gerçekleşme şekli, zamanı ya da mekânı hakkında da herhangi bir unsura yer verilmemiş olmakla, suçun fail tarafından hemen her şekilde gerçekleştirilmesi mümkündür. Suçun kanuni unsurlarının gerçekleşmesi için fail tarafından sergilenen hileli hareketler neticesinde bir kimsenin aldatılması ve mağdurun aleyhine olarak failin menfaat elde etmesi gerekmektedir.

Dolandırıcılık suçunun maddi konusunu başkasına ait herhangi bir malvarlığı değeridir. Fikrimize göre de bir malın ekonomik değeri bulunmaksızın dolandırıcılık suçuna konu olabilmesi mümkündür. Kanımızca, dolandırıcılık suçu açısından önem arz eden husus mağdurun tasarruf yetkisinde bulunan malı edinme şeklinden ziyade fail tarafından gerçekleştirilen eylem olmakla, kanun koyucu tarafından da işbu eylemin cezai müeyyideye tabi tutulması söz konusudur.

Doktrinde dolandırıcılık suçuna konu eylemin şekline yönelik hem icrai hem de ihmali hareketle işlenebileceğine ilişkin görüş mevcuttur. Dolandırıcılık suçunun icrai hareketlerle işlenebileceği hususunda görüş ayrılığı bulunmamakla, ihmali olarak işlenebileceği hususunda görüş ayrılıkları mevcuttur. Kanun normu gözetildiğinde, suçun kasten işlenebilen bir suç olması hasebiyle, mağdurun mevcut irade sakatlığından faydalanılması halinde ilgili suçun ihmali anlamda işlenmesinin mümkün olmadığı görüşündeyiz.

Dolandırıcılık suçunun hile unsuruna yönelik olarak, basit ya da soyut düzeyde sergilenen eylemin ya da sarf edilen sözlerin somut olay açısından ceza normu açısından hile unsurunu barındırıp barındırmadığının tespitin yapılması gerekmektedir. Nitekim fail tarafından suç normu ile korunan hukuki değer ihlal edilip edilmediği hususu da bu noktada oldukça önem arz etmektedir.

Suç konu eylem ile mağdurun malvarlığı aleyhine oluşan zarar arasındaki illiyet bağı açısından önem arz eden husus, failin kasti ve iradi olarak gerçekleştirdiği ve hile unsuru barındıran eylemi neticesinde mağdurun sakatlanmış iradesi ile malvarlığına yönelik hatalı bir şekilde tasarrufta bulunup bulunmadığıdır. Zira söz

konusu koşulların bir arada bulunması halinde, failin eylemi ile oluşan zarar arasında nedensellik bağının varlığından söz edilebilecektir.

Dolandırıcılık suçu, neticesi itibariyle mağdurun aleyhine zarar meydana getirdiğinden, zarar suçu olarak nitelendirilmektedir. Yine, ilgili suç ani suçlardan olmakla, suça konu eylemin gerçekleştirilmesi ile mağdur aleyhine bir zarara sebebiyet verilerek menfaat elde edilmesi hususu gözetildiğinde neticeli suçlardandır.

Dolandırıcılık suçu, temel hali itibariyle genel suçlardan olmakla, suçun failinin herhangi bir kimse olabilmesi söz konusudur. Ancak dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinden bazıları açısından failin vasfı önem arz etmekle, ilgili nitelikli hallere konu suçun ancak bahse konu failer tarafından işlenmesi halinde cezai müeyyideye tabi tutulmaktadır.

Yine dolandırıcılık suçunun temel hali açısından mağdurun vasfı herhangi bir önem arz etmemekle, mağdurun vasfının önem arz ettiği daha ağır cezayı gerektiren bazı nitelikli haller mevcuttur. İlgili suçun malvarlığı aleyhine işlenen suçlardan olması hasebi ile suçtan zarar gören kişinin gerçek ya da tüzel kişilik de olabilmesi söz konusudur. Bu durumda uygulamada suçtan zarar gören kişilerin kamu davasına katılma haklarının korunması ile ilgili kişiliklerin malvarlığı aleyhine meydana gelen zararın tazminini sağlanması gerektiği görüşündeyiz.

Dolandırıcılık suçu kasten işlenebilen suçlardan olmakla, doktrinde ilgili suçun olası kastla işlenip işlenemeyeceği hususunda görüş ayrılıkları mevcuttur. Fikrimize göre, failin kastından ziyade önem arz eden husus, failin doğrudan ya da olası kastla mağdura yönelik hileli eylemlerde bulunması neticesinde mağdurun irade sakatlığına sebebiyet verilip verilmediği hususudur. Dolayısıyla, failin kastının somut olayın özelliklerine göre tayin edilmesi suretiyle, mağdurda oluşan irade sakatlığı sonucu menfaat temininin, olası kast sonucu bile olsa dolandırıcılık suçunu oluşturacağı kanısındayız. Yine TCK madde 22 hükmü gözetildiğinde, dolandırıcılık suçuna ilişkin kanun hükmünde söz konusu suçun taksirle işlenebilmesine ilişkin bir hususa yer verilmediğinden, suçun ancak kasten işlenebilen suçlardan olduğu görüşündeyiz.

Dolandırıcılık suçu açısından, TCK madde 25/2 hükmünde yer alan zorunluluk halinin ve TCK madde 26/2 hükmü kapsamında, mağdurun rızasının hukuka uygunluk nedenleri olduğu görüşündeyiz. Öte yandan TCK madde 30 hükmünde yer alan hata

hükümlerinin de dolandırıcılık suçuna konu olması mümkündür. Zira fail tarafından dolandırıcılık suçunun maddi unsurlarının bilinmemesine rağmen ilgili suçun icrasında bulunulması halinde ortada failin kastının mevcut olmayacağından bahisle hata hükümleri kapsamında değerlendirilmesi söz konusudur. Yine TCK madde 30/2 hükmü kapsamında, fail tarafından gerçekleştirilen eylem neticesinde suçun nitelikli hali ya da halleri konusunda yanılgıya düşmesi halinde hata hükümlerinden faydalanması söz konusu olacaktır. Nitekim dolandırıcılık suçunda esas önem arz eden hususun, failin kastı olmakla, fail tarafından kasti olarak gerçekleştirilmeyen bir eyleme ilişkin taksir sorumluluğunun mevcut olmaması halinde cezai müeyyidenin uygulanması söz konusu değildir.

Dolandırıcılık suçu açısından teşebbüs ve suça iştirak mümkün olmakla, suçun failleri hakkında gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanabilmesi mümkündür. Yine dolandırıcılık suçunu gerçekleştiren fail tarafından suç normunda yer alan birden fazla suça konu olması mümkün olmakla, bu yönde içtima hükümlerine tabi olması söz konusudur.

TCK madde 158/1 (a) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında işlenen dolandırıcılık suçu açısından kişilerin dine ne kadar bağlı olduklarından, hangi dine inandıklarından, hangi ruhani düşünceye karşı inanç beslediğinden ziyade, esas önem arz eden hususun fail tarafından mağdurda yer alan bu inanç ve duygunun suiistimal edilmesi söz konusudur. İlgili nitelikli hale ilişkin Yargıtay kararlarını değerlendirdiğimizde, failer tarafından gerçekte var olmayan dini yardım derneğinin mevcut olduğundan bahisle ve mağdurun üzerinde bulunan para ya da değerli eşyaların din görevlisine okutulacağından bahisle menfaat temin edilmesi eylemlerine oldukça sık rastlanılmaktadır. Yine bohçacılar tarafından büyü bozulacağı, cin çıkarılacağı, muska yazılacağı ve peygamber tarafından gönderildiği bahaneleri ile menfaat temin edilmesi eylemlerinin de ilgili nitelikli hale konu olacağı yönünde kararlar mevcuttur.

TCK madde 158/1 (b) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında, hırsızlık suçundan farklı olarak mağdurun tehlike arz eden durumundan ya da zorunluluk halinden menfaat sağlama kastı güden faile karşı mağdurun aldatılmış da olsa bir rıza göstermiş olması söz konusudur. Uygulamada, failer tarafından mağdurun aile bireylerinin kaçırdığından ya da mağdurun yakınının sağlık durumunun kötüye

gittiğinden bahisle mağdurun malvarlığı aleyhine haksız menfaat temin edilmesi gibi eylemlere sıkça rastlanılmaktadır.

5237 sayılı TCK madde 158/1 (c) bendinde yer alan bu nitelikli hal kapsamında, mağdurun idrak yeteneğinin noksan olmasından ötürü fail tarafından menfaat edilmesi hususuna ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. TCK kapsamında algılama yeteneğini etkileyen haller, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma olarak yer almakla, suçun mağdurunun idrak yeteneğinden tamamen yoksun olması halinde, dolandırıcılık suçunun mağduru olarak kabul edilebilmeleri mümkün değildir. Yargıtay kararlarında genel olarak, mahkeme tarafından Adli Tıp Kurumundan ya da donanımlı bir devlet hastanesinden alınan rapor ile mağdurun akli dengesinin yerinde olup olmadığı yönünde değerlendirmenin yapılmasının akabinde, bahse konu suçun ilgili nitelikli hal açısından değerlendirilmesi gerektiği yönünde hüküm kurulmuştur.

TCK madde 158/1 (d) bendinde düzenlenen nitelikli hal kapsamında, madde metninde bahsi geçen kurumların fail tarafından menfaat temin edilmesinde aracı olarak kullanılması halinde suçun temel halinden daha ağır cezai müeyyideye tabi tutulmuştur. Dolandırıcılık suçunun işlenmesinde dernek veya vakıfların aracı olarak kullanılması halinde, söz konusu tüzel kişiliklerin aktif faaliyet gösterip göstermedikleri hususu önem arz etmektedir. Yine suça konu kurumun kamu kurumu niteliğini haiz olup olmadığı hususunun değerlendirilmesinin akabinde, fail tarafından gerçekleştirilen eylemin ilgili nitelikli hale konu olup olmadığı yönünde karar verilmesi gerektiği yönünde Yargıtay kararları mevcuttur. Doktrinde Yargıtay kararlarında noterlik kurumunun kamu kurumu olarak kabul edilmemesi eleştiri konusudur. Kanımızca, noterlik kurumu da, toplumda güven duyulan kurumlardan olmakla, hukuki alanda noterler aracılığı ile düzenlenen veya onaylanan belgelerin resmi belge sıfatını haiz olduğu açıktır. Hal böyle olunca, kanun koyucu tarafından ilgili nitelikli hal kapsamına noterlik kurumunun da dâhil edilmesi gerekmektedir.

5237 sayılı TCK madde 158/1 (e) bendinde düzenlenen nitelikli hal kapsamında, fail tarafından menfaat temin edilmesinde bahsi geçen kurumların zararına sebebiyet verilmesi halinde suçun temel halinden daha ağır cezai müeyyideye tabi tutulmuştur. Doktrinde ve Yargıtay kararlarında fail tarafından bahse konu tüzel

kişiliklere ait başkaca unsurların da suçun işlenmesi esnasında kullanılması gerektiği görüşü hâkimdir. İlgili nitelikli hal açısından kamu kurumlarının denetlemekle yükümlü olduğu hususların bahse konu kuruluşlar tarafından gözetilmemesi neticesinde fail tarafından haksız menfaat temininin ilgili suça konu olmayacağı yönünde görüş mevcuttur. Ancak Yargıtay kararlarında bu durumun somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi söz konusudur.

5237 sayılı TCK madde 158/1 (f) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında, failin hileli eylemlerde bulunarak bilişim sistemlerini ya da banka veya kredi kurumları vasıtasıyla mağdur aleyhine yarar sağlaması söz konusudur. İlgili nitelikli hal açısından önem arz eden husus, fail tarafından hileli eylemler neticesinde iradesi sakatlanan bir mağdurun mevcudiyeti ve bu mağdurun aldatılması eyleminin de bilişim sistemleri üzerinden gerçekleştirilmesi suretiyle menfaat temin edilmesidir. Yargıtay kararlarında, fail tarafından bilişim sistemleri üzerinden irtibat sağlanan mağdur ile daha sonradan fiziki görüşme yapılması sonucu menfaat temin edilmesi halinin ilgili nitelikli hal açısından değerlendirilemeyeceği hususu hükme bağlanmıştır. Banka ve kredi kurumlarının aracı olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık faaliyetlerinin ise daha çok sahte çek aracılığı ile gerçekleştirildiği söylenebilir.

5237 sayılı TCK madde 158/1 (g) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında, failin basın ve yayın araçları ile mağdurlara ulaşabilme kolaylığından faydalanması suretiyle hileli eylemlerde bulunarak mağdur aleyhine yarar sağlaması söz konusudur. Fail tarafından failin basın ve yayın araçları üzerinden irtibat sağlanan mağdur ile daha sonradan fiziki görüşme yapılması sonucu menfaat temin edilmesi halinin ilgili nitelikli hal açısından değerlendirilemeyeceği yönünde Yargıtay kararları mevcuttur.

5237 sayılı TCK madde 158/1 (h) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında, tacirler, şirket yöneticileri, şirketi temsile yetkili kişiler ya da kooperatif yöneticileri tarafından işlenen dolandırıcılık suçuna ilişkin hükme yer verilmiştir. Failin şirket yöneticisi ya da şirketin nam ve hesabına hareket eden kimselerden olmamasına rağmen, şirket ile organik bir bağının mevcut olması halinin ilgili nitelikli hal açısından değerlendirilmesi söz konusudur. Bir malın birden fazla kişiye satışının yapılması, gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suretiyle menfaat temin etmesi,

karşılıksız çek düzenlemesi ya da eksik ifade bulunulması hallerinin TCK madde 158/1 (h) bendi kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

5237 sayılı TCK madde 158/1 (i) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında, failin serbest meslek erbabı kişilerce hileli eylemlerle bulunulması suretiyle haksız yarar temin edilmesi cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. İlgili nitelikli hal ile güveni kötüye kullanma suçu arasında her ne kadar benzerlik mevcut olsa da, dolandırıcılık suçu açısından failin hileli eylemlerde bulunarak mağdurun sakatlanmış rızası sonucu menfaat temin edilmesi önem arz etmektedir.

5237 sayılı TCK madde 158/1 (j) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında, fail tarafından hileli eylemlerle bulunularak banka veya kredi kurumlarının aldatılması suretiyle kredi temin edilmesi eylemi cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 48. Madde hükmü kapsamında bankalarca verilen kredi türlerine yer verilmiş olmakla, fail tarafından işbu kanun maddesinde yer alan kredi türlerinden herhangi birini çekme hususunda yeterli kabul edilmemesine rağmen, çeşitli hile unsuru barındıran eylemler sergilenerek bu kredilerin temin edilmesi hali suçun konusunu oluşturmaktadır.

5237 sayılı TCK madde 158/1 (k) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında, fail tarafından sigorta kapsamında yer alan riziko bedelini tahsil etmek maksadıyla dolandırıcılık suçunun işlenmesi, daha ağır cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. İlgili nitelikli hal açısından uygulamada sık karşılaşılan sigorta dolandırıcılığı eylemlerinden biri, otomobil kazası sonucunda tamiratının yapılması mümkün olan bir aracın kullanılmaz hale geldiğinden bahisle sigorta şirketinden araç değerinin tamamının tahsil edilmesidir. Yine failler tarafından gerçeğe aykırı olarak otomobilinin çalındığı iddiasında bulunulması suretiyle sigorta şirketinden riziko bedelinin tahsil edilmesi de bahse konu nitelikli hal kapsamında değerlendirilmektedir. Söz konusu nitelikli hal açısından değerlendirilemeyecek bir başka husus ise, sigorta şirketi tarafından denetim görevinin yerine getirilmesi suretiyle kolaylıkla fark edilen eylemlerdir.

5237 sayılı TCK madde 158/1 (l) bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında, failin şahsını gerçeğe aykırı şekilde madde metninde geçen kurumların personeli olarak tanıtarak ya da söz konusu kurumlar ile bağlantısı olduğunu iddia ederek

dolandırıcılık suçunu işlemesi söz konusudur. İlgili nitelikli hal kapsamında yer alan dolandırıcılık suçu, özgü suç niteliğini haiz olmamakla, failin vasfı bu noktada önem arz etmemektedir. Zira suçun ilgili nitelikli hal kapsamında yer alan kurumların personelleri tarafından işlenmesi durumunda, TCK madde 158/1 (1) bendinin uygulanması mümkün olmamakla, somut olayın özelliklerine göre farklı suçlar açısından değerlendirilmektedir. Uygulamada faillerin kendilerini polis ya da Cumhuriyet Savcısı olarak lanse ettirmesi suretiyle mağdurların operasyon tehdidi altında olduğundan bahisle haksız menfaat temin etmeleri oldukça sık karşılaşılan dolandırıcılık eylemlerindendir.

5237 sayılı TCK madde 158/2 bendinde yer alan nitelikli hal kapsamında, failin mağdurun kamu kurumlarında mevcut işlerini kolaylaştırmak ya da hallettirmek maksadıyla ilgili kurumlarda irtibatlı olduğu personellerin var olduğundan bahisle mağdurdan haksız menfaat temin etmesi söz konusudur. Mağdurun cezaevinde bulunan yakınının tahliye edilmesi maksadıyla fail ile iletişime geçmesi sonucu failin mahkeme hâkimini tanıdığından hileli eylemlerde bulunarak menfaat temin etmesi halinde, söz konusu eylemin ilgili nitelikli hale konu olması söz konusudur. Yine failin milletvekili tanıdığı olduğundan bahisle mağdurun işe alınmasını sağlayacağı yönünde hileli eylemler sergileyerek mağdur aleyhine menfaat temin etmesi eyleminin de TCK madde 158/2 hükmü kapsamında değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akarslan, H., **Bilişim Suçları** (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.
- Anayurt, Ö., **Anayasa Hukuku: Genel Kısım (Temel İlkeler, Kavram ve Kurumlar)** (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021
- Aslan, G., **Dolandırıcılık, Hırsızlık ve Mala Zarar Verme** (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Artuç, M., **Malvarlığına Karşı Suçlar** (3. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- Artuk, M. E., Gökçen, A., Alşahin, M. E., Çakır, K., **Ceza Hukuku Genel Hükümler** (16. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- Atalan, M., **Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi** (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- Aydın, D., **Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu** (1. Baskı), Yetkin Yayınevi, Ankara, 2022.
- Bakıcı, S., **5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 1** (1. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.
- Bayraktar, K., Yıldız, A. K., Aksoy Retornaz, E., Akyürek, G., Evik, A. H., Kangal, Z. T., Memiş Kartal, P., Sınar, H., Sonay Evik, V., Altunç, S., Aytekin İnceoğlu, A., Erman, B., **Özel Ceza Hukuku Cilt IV Malvarlığına Karşı Suçlar** (1. Baskı), On iki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- Centel, N., Zafer, H., Çakmut, Ö., **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt 1** (5. Bası), Beta Yayınevi, İstanbul, 2021.
- Demirbaş, T., **Ceza Hukuku Genel Hükümler** (16. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Demircan, T., **Bilişim Alanında Suçlar** (1. Baskı), Legal Yayınevi, İstanbul, 2016.
- Dönmezer, S., **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler** (14. Baskı), Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 1995.

- Dönmezer, S., Erman, S., **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II** (14. Bası), Der Yayınları, İstanbul, 2019.
- Eker Kazancı, B., **İhaleye Fesat Karıştırma ve Edimin İfasına Fesat Karıştırma Suçları** (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Ekici Şahin, M., **Dolandırıcılık Suçu** (1. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- Eralp, Ö., **İnternet Bankacılığı ve Kredi Kartı Dolandırıcılığının Teknik, Hukuki ve Cezai Boyutu** (1. Baskı), Eralp Kitap Basım Yayıncılık, Ankara, 2012.
- Ercan, İ., **Ceza Hukuku Özel Hükümler** (19. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Kocaeli, 2023.
- Erdem, M. R., Tezcan, D., Önok, R. M., **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (19. Baskı)**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Erdoğan, Y., **Türk Ceza Kanununda Bilişim Suçları** (1. Baskı), Legal Yayınevi, İstanbul, 2012.
- Gündel, A., **5237 Sayılı TCK'da Zimmet, Sahtecilik, Dolandırıcılık, Yağma, Hırsızlık ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları** (1. Baskı), Sözkese Matbaacılık, Ankara, 2009.
- Gürses, D., **Bankacılık Kanunu'na Göre Zimmet Suçu** (2. Baskı), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- Hakeri, H., **Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler** (18. Baskı), Astana Yayınları, Ankara, 2020.
- İçel, K. (Ed.), **Malvarlığına Karşı Suçlar ve Ekonomik Suçlar**, Wessels, J., Hillenkamp, T., "Hırsızlık ve Güveni Kötüye Kullanmak Suçları, Dolandırıcılık", Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, 15-159.
- Kalabalık, H., **Kısa İdare Hukuku (İdare Hukukunun Ana Hatları)** (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Kamışlı, G., **Yargıtay Kararları Çerçevesinde Dolandırıcılık Suçu** (Güncellenmiş 2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

- Koca, M., Üzülmmez, İ., **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler** (15. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- Koca, M., Üzülmmez, İ., **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler** (8. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- Koca, M. (Ed.), Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk’a Armağan (1. Baskı), Gülşen, R., “Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar Açısından Akrabalık Bağının Etkisi (TCK m. 167)”, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, 469-487.
- Koç, Z., **Bir Hukuki İlişkiye Dayanan Alacağın Tahsili Amacıyla Yağma (TCK m. 150/1)** (1. Baskı), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- Malkoç, İ., **Yeni Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Zimmet, İrtikap ve Rüşvet Suçları** (1. Baskı), Malkoç Kitapevi, Ankara, 2010.
- Meran, N., **Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma** (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- Meran, N., **Hırsızlık, Yağma ve Malvarlığına Karşı Suçlar** (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- Meran, N., **Zimmet, Rüşvet, İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları** (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.
- Özbek, V. Ö., Doğan, K., Bacaksız, P., **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler** (13. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- Özbek, V. Ö., Doğan, K., Bacaksız, P., **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler** (16. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Özbek, V. Ö., **Ekonomi Ceza Hukuku- İkinci Kitap: Özel Hükümler (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Yer Alan Ekonomik Suçlar** (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021
- Özen, M., **Ceza Hukuku Özel Hükümleri Dersleri** (2. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- Özgenç, İ., **Ceza Hukuku Genel ve Özel Hükümler** (1. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

- Özgenç, İ., **İhale Sürecinde İşlenen Suçlar** (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- Öztürk, N. M., **Anayasa Hukuku** (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Sadak, M., **Sermaye Piyasası Hukukunda Örtülü Kazanç Aktarımı Suçu** (1. Baskı), Legal Yayınevi, İstanbul, 2016.
- Soyaslan, D., **Ceza Hukuku Özel Hükümler** (12. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- Sözüer, A. (ed.), 5. Türkiye- İsviçre Hukuk Günleri: Tüketicinin Korunması ve Telekomünikasyon (1. Baskı), Dülger, İ., “Telekomünikasyon Yoluyla Tüketicinin Dolandırılması”, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, 83-102.
- Taneri, G., Kamışlı, G., **Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları** (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Taneri, G., **Hırsızlık ve Hırsızlık Suçlarında İspat ve Sübut** (1. Baskı), Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Toroslu, N., **Ceza Hukuku Özel Kısım** (1. Baskı), Savaş Yayınevi, Ankara, 2018.
- Yarmalı, E. S., Alp, S., **Hukuk Terimleri Sözlüğü** (1. Baskı), Türkmen Kitapevi, İstanbul, 2011
- Yıldız, M. E., **Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu** (1. Baskı), Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.
- Yüksektepe, M. A., **Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri ve Yargıtay İlamları ile Dolandırıcılık** (1. Baskı), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018.

Makaleler

- Arslan, U., Sigorta Dolandırıcılığı Suçu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 130, 2017, 89-118, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-130-1656>, (E.T. 10.09.2022).
- Atalan, M., **Türk Ceza Kanunu’nun 158/1-F ve 245/1. Maddelerinde Düzenlenen Suçlar Ve Bu Suçlar Arasındaki İlişki Sorunsalı**, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 161, 2021, 24-83, : <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2022-161-2061>, (E.T. 20.09.2022).
- Aydın, D., **Dolandırıcılık Suçu**, Hacettepe Hukuk Dergisi, 11, 2, 2021, 649-705, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1910027> , (E.T. 10.09.2022).
- Cankurt, E., **Yağma Suçu ve Cebir Kavramı**, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1, 2, 2015, 99-135, <https://www.jurix.com.tr/article/4483>, (E.T. 25.09.2022).
- Çakın, Ö., **Nüfuz Ticareti Suçu (TCK m. 255)**, Ankara Barosu Dergisi, 79, 4, 2021, 131-169, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2321706>, (E.T. 25.09.2022).
- Çınar, Ç., **ABD’de Dolandırıcılık Suçu**, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, 7, 18, 2015, 23-55, https://ezproxy.iku.edu.tr:2994/Book/EGmbuRMD6UqeSL_3kDjVg/420cd84c7e08417886036145283aa523?s , (E.T. 15.09.2022).
- Çınar, Ç., **Birleşik Krallık Ceza Hukukuna Göre Dolandırıcılık**, Legal Hukuk Dergisi, 13, 152, 2015, 149-184, https://ezproxy.iku.edu.tr:2994/Book/EGmbuRMD6UqeSL_3kDjVg/d8902c2708634aed97ff36e833744df8?s , (E.T. 15.09.2022).
- Eker Kazancı, B., Zeyrek, İ., **TCK’da Dolandırıcılık Suçu**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, 21, Özel S., 2019, 517-583, <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/322157>, (E.T. 15.09.2022).

- Erdem, B., **Nüfuz Ticareti Suçu**, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5, 1, 2019, 55-81, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/810656>, (E.T. 15.09.2022).
- Eşberk, Y., **Yargıtay Kararları Çerçevesinde Dolandırıcılık Ve Banka Veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçlarının Ayrımı**, Suç ve Ceza, 13, 1, 2020, 159-195, <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/421372/>, (E.T. 09.07.2022).
- Gökçen, A., Balcı, M., **Dolandırıcılık Suçu**, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14, 1-2, 2008, 1-55, <http://dosya.marmara.edu.tr/huk/fak%C3%BClteredergisi/2008C.14S.1-2/1-55.pdf>, (E.T. 01.09.2022).
- Kaya, A., **Sigorta Dolandırıcılığına Konu Olabilen Sigorta Türlerinin Sigorta Hukuku ve Ceza Hukuku Bakımından Sonuçları**, Terazi Hukuk Dergisi, 10, 101, 2015, 42- 52, <https://ezproxy.iku.edu.tr:3066/article/2583>, (E.T. 15.09.2022).
- Korkmaz, F., **Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 69. 3, 2020, 1415-1436, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1474978>, (E.T. 15.08.2022).
- Maviş, V., **Dolandırıcılık Suçunun Hile Unsuruna İlişkin Sorunlar**, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1, Özel Sayı, 2015, 597-626, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/208369>, (E.T. 20.09.2022).
- Sönmez, Ü., **Bilişim Sistemleri Aracılığıyla Dolandırıcılık Suçu**, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksek Okulu Dicle Adalet Dergisi, 1, 2, 2017, 47-68, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/505340>, (E.T. 20.09.2022).
- Türay, A., **Hukuki İşlemlerde Basit Dolandırıcılık Suçu**, Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2, 1, 2011, 1681-1697, https://www.academia.edu/5324743/Hukuki_%C4%B0%C5%9Flemlerde_Basit_Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k_Su%C3%A7u_Prof

Dr K%3%B6ksal Bayraktar a Arma%C4%9Fan Galatasaray %C3%9Cn iversitesi Hukuk Fak%C3%BCltesi Dergisi Y%C4%B1l 2010 Cilt II Say %C4%B1 1 Beta Yay%C4%B1nc%C4%B1l%C4%B1k %C4%B0stanbul 2011 s 1681 1697 ?auto=citations&from=cover_page, (E.T. 15.07.2022).

Yazıcıoğlu, R. Y., **Hırsızlık Suçunun Malvarlığına Karşı İşlenen Bazı Benzer Suçlardan Ayrımı**, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 19, 2, 2013, 757-796, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/811268>, (E.T. 25.09.2022).

Yılmaz, A., **Türkiye’deki Dolandırıcılık Tipolojileri: Dolandırıcılık Olaylarının Tasnifi ve Yapılış Şekilleri**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Araştırmalar E-Dergisi, 2015, https://www.academia.edu/en/19641785/T%C3%BCrkiye_deki_Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k_Tipolojileri_Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k_Olaylar%C4%B1n%C4%B1n_Kategorik_Tasnifi_ve_Yap%C4%B1l%C4%B1%C5%9F_%C5%9Eekilleri_The_Fraud_Typologies_in_Turkey_The_Categorical_Classifications_and_Methods_of_Frauds, (E.T. 10.09.2022).

Tezler

- Agin, N. S., **Türk Ceza Hukuku'nda Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Dolandırıcılık Suçu (TCK md. 158/1-f)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2020.
- Bilen, M., **Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2012.
- Eryiğit, B. M., **Dolandırıcılık Suçu ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2019.
- Korkmaz, F., **Dolandırıcılık Suçu**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2020.
- Metin, İ. B., **Dolandırıcılık Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m. 158/1)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2020.
- Tüysüz, F., **Dolandırıcılık Suçu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, 2017.
- Yılmaz, Ç., **Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2018.
- Yırtımcı, E., **Dolandırıcılık Suçu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2010

İnternet Kaynakları

- Alman Ceza Kanunu, https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.pdf, (E.T. 02.03.2023)
- Fransız Ceza Kanunu, https://europam.eu/data/mechanisms/PF/PF%20Laws/France/France_criminal%20code_amended2016_fra.pdf, (E.T. 02.03.2023)
- Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> (E.T. 02.12.2022)

Kararlar

- Yargıtay 6. CD. 2021/20163 E., 2022/15313 K., 7.11.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/> (E.T. 1.1.2022)
- T.C. Yargıtay 6. CD. 2021/18122 E., 2022/15501 K., 8.11.2022 T. ,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/> (E.T. 1.1.2022)
- T.C. Yargıtay 15. CD. 2018/5932 E., 2020/4510 K., 03.06.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/> (E.T. 01.01.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/35233 E., 2022/5930 K., 6.4.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/> (E.T. 01.01.2023)
- T.C. Yargıtay CGK, 2019/115 E., 2021/475 K., 14.10.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/> (E.T. 01.01.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/17596 E., 2022/14475 K., 14.09.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/19390 E., 2022/828 K., 19.01.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/32328 E., 2021/9627 K., 02.11.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13449 E., 2021/6687 K., 16.09.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13447 E., 2021/6400 K., 14.09.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- Yargıtay 15. CD., 2017/38358 E., 2021/6352 K., 01.06.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/36804 E., 2021/6187 K., 27.05.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35229 E., 2021/5056 K., 17.05.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37233 E., 2021/4714 K., 21.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/36332 E., 2021/4098 K., 05.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37552 E., 2021/3849 K., 31.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35558 E., 2020/11100 K., 05.11.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/2290 E., 2020/11093 K., 05.11.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/34150 E., 2020/11091 K., 05.11.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2020/8213 E., 2020/11098 K., 05.11.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay CGK, 2019 E., 2021/475 K., 14.10.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD. 2020/502 E., 2021/5911 K., 24.05.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD. 2017/36091 E., 2021/5605 K., 20.05.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD. 2017/36536 E., 2021/4556 K., 20.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35370 E., 2021/4057 K., 05.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37598 E., 2021/3860 K., 31.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/27783 E., 2020/11020 K., 04.11.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/27670 E., 2020/10234 K., 20.10.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/15235 E., 2020/965 K., 27.01.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/34500 E., 2021/3413 K., 23.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/32908 E., 2021/2986 K., 15.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37145 E., 2021/3838 K., 31.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37562 E., 2021/3850 K., 31.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/12583 E., 2021/3447 K., 24.03.2021 K.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35598 E., 2021/4876 K., 22.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35968 E., 2021/4877 K., 22.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/36798 E., 2021/4276 K., 07.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/37505 E., 2021/3709 K., 29.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/31181 E., 2021/887 K., 08.02.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)

- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/4059 E., 2019/4577 K., 30.04.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2015/12669 E., 2018/6793 K., 17.10.2018 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.01.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/17360 E., 2022/12413 K., 14.06.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD. 2017/35070 E., 2021/4649 K., 21.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- .T.C. Yargıtay CGK, 2014/598 E., 2017/31 K., 31.01.2017 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/28490 E., 2021/169 K., 13.01.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/4011 E., 2019/4040 K., 18.04.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/17360 E., 2022/12413 K., 14.06.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/17360 E., 2022/12413 K., 14.06.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13178 E., 2022/14841 K., 21.09.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023);
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/18726 E., 2022/5389 K., 30.03.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/31043 E., 2021/1082 K., 10.02.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/32484 E., 2022/3356 K., 02.03.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

- T.C. Yargıtay 2. CD., 2021/6641 E., 2021/11858 K., 09.06.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/7178 E., 2019/717 K., 13.02.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30532 E., 2021/1454 K., 16.02.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/27933 E., 2020/11350 K., 10.11.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30126 E., 2021/896 K., 08.02.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35386 E., 2021/4313 K., 08.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay CGK, 2018/263 E., 2021/229 K. 27.05.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/31184 E., 2021/2694 K., 10.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/26396 E., 2020/11102 K., 05.11.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay CGK, 2020/391 E., 2021/177 K., 27.04.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay CGK, 2014/598 E., 2017/31 K. 31.01.2017 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2022/1574 E., 2022/15740 K., 06.10.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/37382 E., 2022/13568 K., 28.06.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)

- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/34837 E., 2022/13035 K., 21.06.2022,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31905 E., 2022/6406 K., 13.04.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/9260 E., 2021/7240 K., 22.06.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13993 E., 2022/9572 K., 23.05.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 3. CD., 2021/3284 E., 2022/1167 K., 03.03.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 23.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/23997 E., 2022/4104 K., 14.03.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31212 E., 2022/9479 K., 23.05.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13265 E., 2022/3468 K., 03.03.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 22.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13588 E., 2022/15184 K., 28.09.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 17.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13020 E., 2022/8123 K., 11.05.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2022/1951 E., 2022/4377 K., 16.03.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 10.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/19756 E., 2022/1867 K., 09.02.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/19798 E., 2022/1868 K., 09.02.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 10.02.2023)

- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/19774 E., 2022/1880 K., 09.02.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 10.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/12748 E., 2022/7731 K., 09.05.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/29889 E., 2022/9508 K., 23.05.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/12880 E., 2022/14991 K., 26.09.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/34389 E., 2022/9495 K., 23.05.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31260 E., 2022/924 K., 20.01.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31510 E., 2022/366 K., 13.01.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31407 E., 2021/12292 K., 14.12.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/38099 E., 2021/6588 K., 07.06.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/1174 E., 2021/6470 K., 02.06.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/18512 E., 2022/4667 K., 21.03.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/36817 E., 2022/14634 K., 19.09.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13174 E., 2022/6332 K., 12.04.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.02.2023)

- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13293 E., 2022/14599 K., 19.09.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13026 E., 2022/14399 K., 14.09.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/18428 E., 2022/11774 K., 07.06.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2021/2068 E., 2021/2862 K., 11.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/33673 E., 2021/3190 K., 18.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/16284 E., 2021/12549 K., 15.12.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/12906 E., 2022/12065 K., 08.06.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/19718 E., 2022/7331 K., 26.04.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/39862 E., 2021/13051 K., 21.12.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/42848 E., 2022/7721 K., 09.05.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2021/2506 E., 2021/3122 K., 17.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 01.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/36547 E., 2021/158 K., 13.01.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13409 E., 2021/6456 K., 14.09.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 27.02.2023)

- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/29475 E., 2020/12967 K., 24.12.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2022/7687 E., 2022/18483 K., 03.11.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/35197 E., 2022/5192 K., 28.03.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 20.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/300 E., 2020/3611 K., 10.03.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 01.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30086 E., 2020/12194 K., 15.12.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 26.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/12651 E., 2021/7943 K., 06.10.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 5. HD., 2020/1529 E., 2020/11174 K., 01.06.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/31905 E., 2022/6406 K., 13.04.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/32103 E., 2022/11680 K., 06.06.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/32302 E., 2020/12466 K., 16.12.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/26037 E., 2020/11104 K., 05.11.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/38298 E., 2021/5485 K., 20.05.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/15744 E., 2022/16084 K., 12.10.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/14385 E., 2022/14511 K., 15.09.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2022/4541 E., 2022/12956 K., 21.06.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/33215 E., 2020/8553 K., 21.09.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30779 E., 2020/7545 K., 08.07.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/29877 E., 2021/149 K., 12.01.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/35833 E., 2021/5455 K., 20.05.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/11131 E., 2021/6859 K., 09.06.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/38354 E., 2021/5493 K., 20.05.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/27099 E., 2021/255 K., 14.01.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/34326 E., 2021/2534 K., 08.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/14818 E., 2020/5530 K., 11.06.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 13.03.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/13303 E., 2022/7203 K., 25.04.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 09.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/33828 E., 2021/7261 K., 22.06.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 24.03.2023)

- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/31459 E., 2021/2481 K., 04.03.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 26.03.2023);
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/7456 E., 2019/9587 K., 08.10.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/15783 E., 2021/11670 K., 07.12.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 01.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/26347 E., 2020/11157 K., 05.11.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/29468 E., 2019/ 6242 K., 23.05.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/2803 E., 2021/6091 K., 26.05.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/6278 E., 2020/3883 K., 01.06.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 23.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/8211 E., 2020/3006 K., 02.03.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 23.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/6169 E., 2020/2112 K., 17.02.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/13946 E., 2022/10079 K., 25.05.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/5689 E., 2020/3878 K., 01.06.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/7583 E., 2019/9635 K., 09.10.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/4510 E., 2019/8303 K., 16.09.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)

- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/5318 E., 2019/7296 K., 26.06.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/30662 E., 2019/6457 K., 28.05.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/3656 E., 2019/5891 K., 20.05.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/1835 E., 2019/5898 K., 20.05.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/1393 E., 2019/100 K., 29.01.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/41595 E., 2022/1402 K., 27.01.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 5. CD., 2021/12906 E., 2022/633 K., 20.01.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 26.03.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/42849 E., 2022/3804 K., 08.03.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/1706 E., 2017/21200 K., 24.10.2017 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/37064 E., 2021/12702 K., 16.12.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 15.02.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/970 E., 2019/973 K., 19.02.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/8560 E., 2019/597 K., 11.02.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/8601 E., 2019/598 K., 11.02.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

- T.C. Yargıtay 15. CD., 2018/9204 E., 2019/1414 K., 27.02.2019 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2019/12304 E., 2020/2161 K., 17.02.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2017/11480 E., 2020/61 K., 13.01.2020 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2021/38068 E., 2021/9347 K., 27.10.2021 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2014/22741 E., 2017/9819 K., 24.04.2017 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2014/25335 E., 2017/10927 K., 16.05.2017 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 15. CD., 2015/3964 E., 2018/2966 K., 25.04.2018 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD. 2021/14348 E., 2022/9521 K., 23.05.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)
- T.C. Yargıtay 11. CD., 2022/729 E., 2022/16421 K., 18.10.2022 T.,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 25.03.2023)

